

Søllerødbogen 2008

Søllerødbogen 2008

Søllerødbogen 2008

udgivet af

Historisk-topografisk Selskab for

Søllerødegne

i samarbejde med Rudersdal Museer

Søllerødbogen 2008 er sat med Janson Text
Papiret er MultiArt Silk 115 g
Tekstbehandlet af redaktionen,
Grafisk produktion og tryk: Rosendahls · Esbjerg.
Oplag: 1.400 eksemplarer.

Redaktion:
Peter M. M. Christensen,
Jens Johansen og
Niels Peter Stilling (ansv.)

Omslag: Vedbækkysten 1788 malet af Jens Juel få år før englændernes landgang på netop dette sted den 16. august 1807. Ejendommen med de to tårnhuse er "Alexandria" opkaldt efter bygherren Conrad Alexander Frederik Tøngnagel. Kroen med de røde tage har kunstneren nok fået malet for stor, men fiskerbyens struktur er utvivlsomt korrekt. Fiskerboderne i centrum ligger ud for den del af kysten, som i dag er Vedbæk Havn. Fjernest anes en stråtaget bondegård beliggende på de lette jorder mod nord.
Maleri på Odense Kunstmuseum.

ISBN 87 87113 81 3
ISSN 0085-6339

Kort er reproduceret med tilladelse fra
Kort- og Matrikelstyrelsen ifølge kontrakt af 4. juni 1997
mellem KMS og Dansk Historisk Fællesråd.

Manuskripter, der ønskes optaget i årbogen, eller som kunne indgå i Selskabets øvrige publikationsvirksomhed, bedes sendt til Selskabets Sekretariat ved redaktoren, museumsinspektør Niels Peter Stilling, Rudersdal Museer, Mothsgården, Søllerødvej 25, 2840 Holte. telefon 45 80 20 46. E-mail nps@sollerod.dk.
Eftertryk er ikke tilladt. Tilladelse indhentes gennem redaktionen.

INDHOLD

Enrum og Conrad Alexander Fabritius-Tengnagel
af Ingrid Jensen 7

Alfred Olsen og Egebækgård
af Christian Schultz 33

Frederik Clausen – en visionær sognerådsformand
af Ernst Goldschmidt 75

Paul Berg – Skulptør og smed
af Jørgen Berg 95

50 år med løver i Søllerød
af John Rose-Hansen 117

Lokalaviserne – det stod i aviserne 1922
af Morten Trommer 141

BERETNINGER FRA MUSEUM, VEDBÆKFUND, ARKIVER OG SELSKAB

RUDERSDAL MUSEER – MOTHSGÅRDEN 2007
af Niels Peter Stilling og Jens Johansen 161

VEDBÆKFUNDENE 2007
af Jens Hallin 181

SØLLERØD STADSARKIV
af Martin Dahl 191

LOKALHISTORISK CENTER 2007
af Morten Trommer 197

HISTORISK-TOPOGRAFISK SELSKAB FOR SØLLERØDEGNEN 2007
af Anita Mikkelsen 209

SELSKABETS REGNSKAB 2007
af Henrik Støtt 219

SELSKABETS BESTYRELSE 2007-2008 223

Enrum og Conrad Alexander Fabritius-Tengnagel

Et landsted og dets ejer i den florissante handelsperiode

af Ingrid Jensen

*Ingrid Jensen, Gl. Holte, er født i 1931. Hun blev ED i engelsk fra Handels-
højskolen i 1980 og har undervist i engelsk på handelsgymnasiet samt været
studievejleder. Hun er nu pensioneret handelsoverlærer fra BEC Business Col-
lege i Ballerup. Har efter pensioneringen i 1994 foretaget historiestudier ved
Københavns Universitet. BA i historie og nærorientalsk arkæologi 2001.*

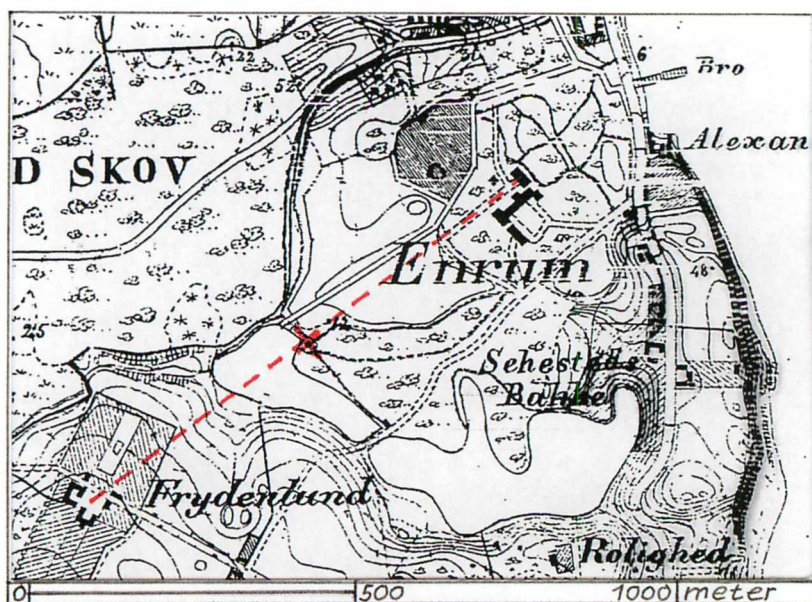
*Talrige ture i Enrums park har affødt en nysgerrighed efter at afslække dens bi-
storie, tilligemed det oprindelige landsted Enrums baggrund. Hertil kommer uund-
gæligt en behysning af den person, som stod bag, dengang for snart 300 år siden.*

ENRUM 1731-1775

Landstedet Enrum blev grundlagt i 1731, da Christian VI's betroede kammertjener, *Georg Christian Jacobi*, fik fæstebrev på "et huus og en

Enrum set fra parken, tegnet omkring 1820. Den oprindelige hovedbygning fra 1730'erne blev ombygget i 1771 og udvidet til to stokværk. Den nuværende hovedbygning blev opført af lensgreve C. C. S. Danneskjold-Samsøe i 1864 på samme sted som den gamle bygning.
Tegning af O. J. Rawert ca. 1820.
Kgl. Bibliotek.

Landstedslandskabet omkring Enrum ca. 1850

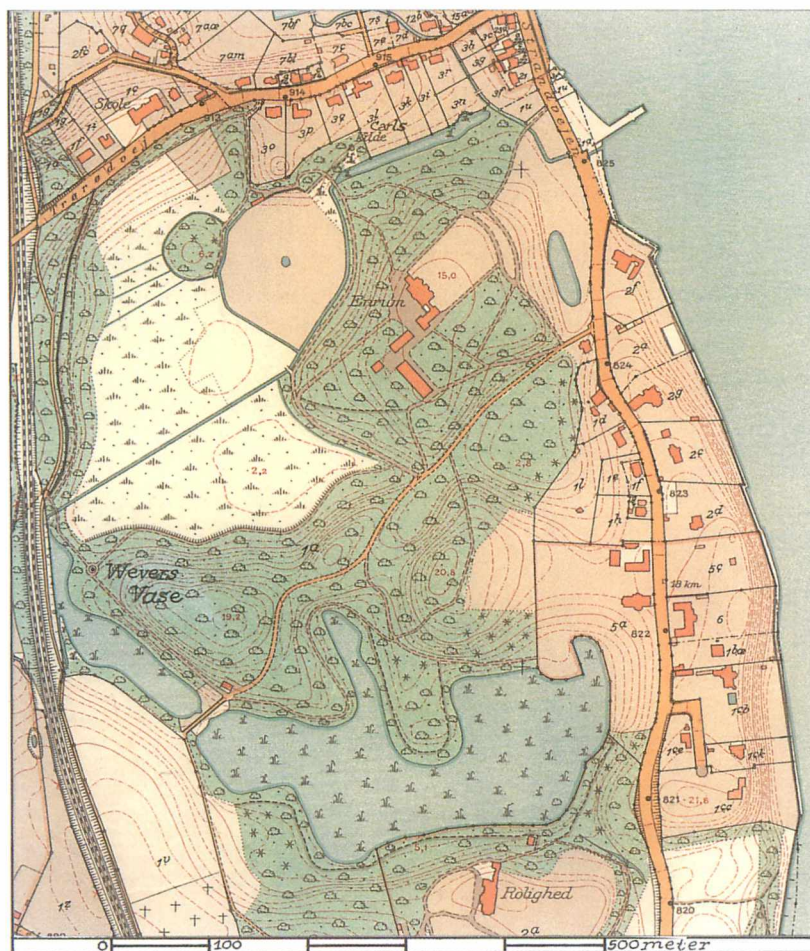
Udsnit af Målebordsblad "Søllerød", målt 1852 og 1858.

----- Sigtelinie Enrum-Wevers Vase + og Frydenlund.

liden jord" af *prinsesse Sophie Hedevig* på Dronninggaard. Det var ikke noget stort areal, kun 300 skridt i længden og bredden. Jacobi rev huset ned og opførte et mindre landhus i én etage. Han anlagde en meget smuk have, og kaldte sin besiddelse Enrum. Haven var bekendt for sit ejendommelige ekko. I en beskrivelse fra 1745 hedder det: "Dets udsigt er til Stranden, og haver det forud for andre slige Steder et særdeles Prærogativ, som er et Ekko udi Haugen."¹ Det var sandsynligvis Jacobi, der anlagde haven i tidens barokstil med terrasser med symmetriske parterreanlæg. Foran hovedbygningen er terrasserne stadig en del af haveanlægget, og mod syd kan man stadig ane terrassen under de gamle bøge.

Jacobi havde imidlertid oparbejdet en stor gæld og i 1745 måtte han sælge huset. Køberen var en af hans kreditorer, storkøbmanden *Michael Fabritius*. Michael Fabritius fik ikke megen glæde af stedet, han døde allerede året efter, kun 49 år gammel. Hans enke, *Anna Maria Köster*, var en stærk kvinde, der videreførte hans besiddelser. Hun udvidede ENRUMS tilliggender ved køb af bl.a. TEGLBAKKEN og jorder i Vedbæk. Her opfør-

På kortet fra ca. 1850 (tv.) er sigtelinien mellem Enrum og Frydenlund tydelig – med Wevers Vase midtvejs. Kortet til højre er et udsnit af “Topografisk Matrikelkort over Søllerød Kommune” fra 1940. Det viser parklandskabet mellem Enrum og Rolighed på udgivelsestidspunktet. Som det fremgår af de to kort, har det gamle Enrum været et betydeligt bygningskompleks. Grundplanen fra før 1864 genkendes stadig i det “nye” Enrum, og sigtelinien mod Wevers Vase ses endnu i 1940.

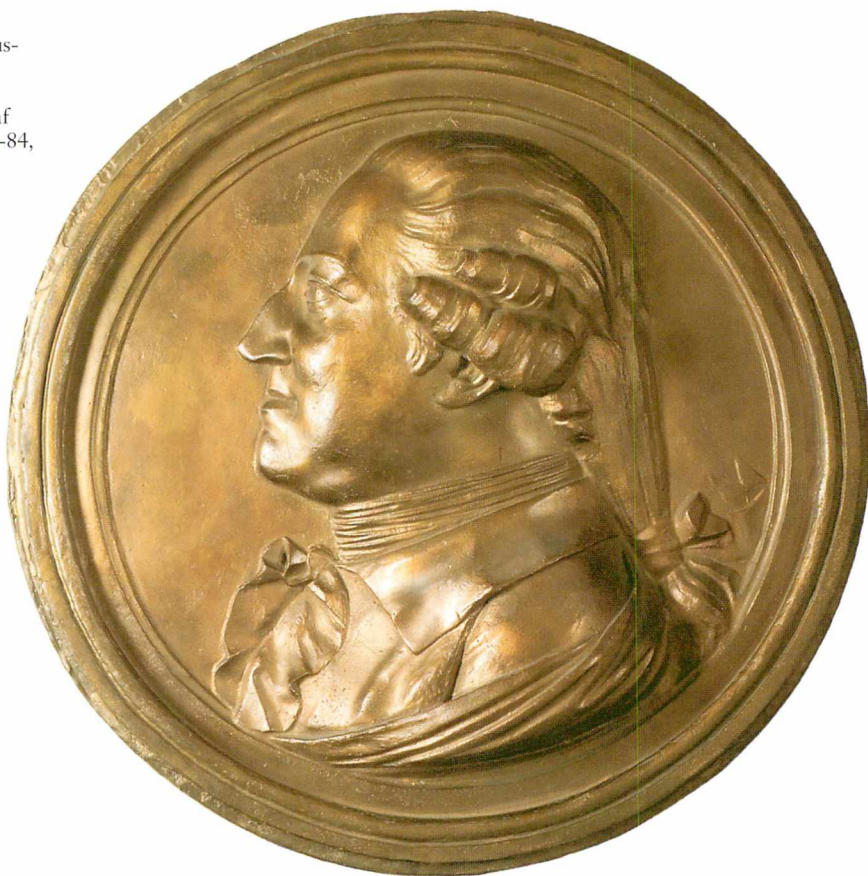
tes et lille lyststed MARIENDAL, som Anna Maria Köster i 1768 overlod til sin ældste søn *Conrad Alexander Fabritius*.²

ENRUM 1776-1805

Anna Maria Köster døde i 1775 og Conrad Alexander overtog ENRUM, idet han købte sine søskendes del af stedet. Med Conrad Alexander Fabritius som ejer oplevede ENRUM sin glansperiode og han brugte betydelige summer på haven og parken. Hovedbygningen var allerede i 1771 ombygget og udvidet til to stokværk. I takt med tiden blev haven omlagt i engelsk stil, dvs. der skabtes en romantisk landskabshave, der skulle hensætte

havevandreren i forskellige stemninger. Terrasserne blev, som bl.a. på SOPHIENBERG SLOT nord for Rungsted og FREDERIKSBERG SLOT, bibeholdt, medens der blev anlagt snoede stier, hvor mindestøtter, urner og statuer sås i lysningerne. Broer over åen og vandfald var med til at fremhæve den smukke park. Der opførtes også et orangeri. Vest for hovedbygningen udvidede åen sig til en lille sø, hvor man i tidens stil anlagde nogle små øer forbundet med broer. På en af øerne byggedes en miniatürefæstning "La forteresse Debora". Her arrangeredes underholdning for husets gæster, og på husets festdage affyredes kanonerne. På en anden af øerne opførtes et kinesisk tempel og på en tredje ø rejstes et monument til husfruens ære.³

Relief af Conrad
Alexander Fabritius-
Tengnagel.
D=39,5 cm.
Udført i marmor af
Luigi Grossi 1780-84,
privateje.

Et vandfald hørte også med til den romantiske landskabshave, som Fabritius omlagde parken til. Vandfaldet blev anlagt ved åen nær Carls Kilde i parkens nordlige del. Postkort fra Stenders Forlag ca. 1908, Historisk Arkiv for Rudersdal Kommune.

WEVERS VASE

Monumentet, som *grevinde Schulin* har beskrevet i et brev i 1785, var rejst som et venskabs-monument til ære for husets ven og kompagnon *Casper Wilhelm Weber*. Monumentet består af en ca. 2 meter høj jordhøj, hvor der på toppen står en "antik søjle" af marmor. Denne bærer en vase også udført i marmor. Vasens låg flankeres af to fugle, som grevinde Schulin beskriver som pelikaner. I 2004 blev monumentet restaureret og fremstår nu, som da det blev indviet i 1785.⁴

CARLS KILDE

Over kilden i havens nordlige del lod Fabritius i 1786 opstille et monument, hvis indskrift på nordsiden beretter

Carl XII Mayestet

*Hentede selv daglig Vand fra denne Kilden, medens han fra den 28. August til den 4. September 1700 indskibede sin krigsber i Vedbæk. Bonden Lars Peder-
sen, som eiede Kilden og hver Dag talede med denne Monark, underrettede*

Helt i tidens stil udsmykkede Fabritius parken med forskellige monumenter. Et monument er helliget hans moder, Anna Maria Köster: "Dem Andenken der besten Mutter geheiligt von C. A. Fabritius v. Tengnagel". Da Colbiørnsen solgte Enrum i 1811 betingede han sig, at parkens monumenter skulle forblive på Enrum. En senere ejer bortforpagtede gården, og en af forpagterne skal efter traditionen have odelagt eller bortført en stor del af havens mindesmærker. Monumentet tilegnet fru Köster (nederst t.h.) er flyttet til godset Løvenborg ved Holbæk. (Foto af Niels Peter Stilling, 8.6.2004.). De øvrige monumenter, der fortsat står i Enrums park, Sphinx'en, Hermes med vinger på hjelmen og mandsfiguren, som måske er Neptun med knækket trefork, er fotograferet af Jørgen Langebæk 2001.

Eenroms daværende Eier Fabricius de Tengnagel herom, og denne sidste, som har istandsat og prydet den, har villet bringe dette i Efterretning her MDCCCLXXXVI ved at kalde den Carls Kilde

På den østlige side af monumentet havde en ven af huset, digteren grev F.L. Stolberg, forfattet et digt, der lyder:

*"Hier, am kühlenden Quell und unter hängenden Schatten,
Ruheten von Schlachten der Held, Ruhete Bellona⁵ mit ihm
Carl vergasz der Siege, vergiesz der kleineren Sorgen,
Träumt und genosz der Ruh, hier in den Schosz der Natur"⁶
Friederich Leopold Graf von Stolberg*

På vestsiden af monumentet gav en anden af husets venner, Christian Colbiørnsen, sit bidrag i form af et længere digt.

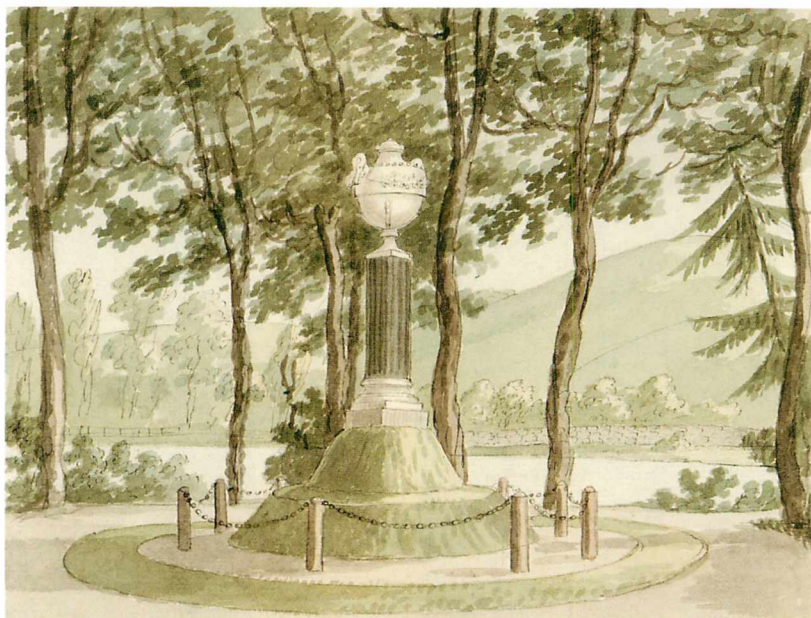
*"Her fordum tolvte Carl Najadens Røst indbød,
Og Helten læsked Sorg i hendes ømme Skjød
Og smilende bun saae Bellonas Søn at glemme
Blodstænkte Laurbærkrands, Krigsbasunens Stemme,
Så Sveriges Gustav nu forglemmer al sin Harm
Naar trygt han hviler sødt i Christians Søsters Arm
Held Dig Sophie⁷ og velsignet vær den Haand,
Hvormed i Norden Du befæster Fredens Baand
Gid aldrig Tvedragts Aand sig Fredens Tempel nærme
Vor Konge og hans Huus, o! Himmel Du beskjerme
Und vore Rigers Haab og gjør ham lykkelig
Og elsket af sit Folk, vi og tilbede Dig
Christian Colbiørnsen"*

Desværre er monumentet nu så forvitret, at indskrifterne knap kan anes.⁸

GROTTEN

I tidens stil anlagdes også en grotte nedenfor terrasserne. Den tyske rejssende F.W. Ramdohr, der besøgte ENRUM i 1790, beretter om "Grotten ved Søbredden, hvor Hyrdinden sad under Træerne med sin kælnel Seladon, sin Hund og sine Lam, udskåret i Træ".⁹ Dette var ikke på sin plads lige op ad "det ærværdige Ocean", som Ramdohr betegnede Øresund. I øvrigt fremhævede Ramdohr ENRUM som et af de skønneste lyststeder på Sjælland.¹⁰

Wevers Vase. Den 29. juni 1785 fejrede man husets frue Deborahs fødselsdag med en stor fest på Enrum. Ved samme lejlighed afslørede man Venskabsmonumentet til ære for husets ven og kompagnon Casper Wilhelm Weber. Se grevinde Schulins brev s. 28 til sin broder Frederik Warnstedt, hvori hun beskriver festen. Akvarellen er udført af Søren Læssøe Lange, 1801. Nationalmuseet.

GARTNER JENS LINTRUP

Ansvar for parkens nyskabelser og vedligeholdelse blev i over 25 år varetaget af gartner *Jens Lintrup*.¹¹ Som medhjælp havde han en gartnersvend, en tømmersmand samt et antal daglejere og lugekoner. Gartner Jens Lintrup var allerede ansat i generalmajor Longueville's tid, dvs. omkring 1764.¹² Den 28. september 1764 var Longueville en af kautionisterne ved den 32-årige Lintrups bryllup med *Johanne Marie Hansdatter*, datter af Mester *Hans Holst* på Nye Mølle Fabrique (Nymølle). Forholdet mellem familien Fabritius og familien Lintrup må have været godt. Ved barnedåben af flere af familien Lintrups børn står Conferensråd Fabritius og nogle af familiens venner, bl.a. grev og grevinde *Schulin*, frk. *Warnstedt* og justitsråd *Casper Wilhelm Weber* anført som faddere i kirkebogen.

ALEXANDRIA

I 1771 havde *dronning Caroline Mathilde* udvidet sine besiddelser på Søllerødegnen med køb af det lille landsted RØNNEDAL. Efter hendes forvisning solgte hoffet i 1772 RØNNEDAL til Conrad Alexander, der lod det fuldstændig ombygge og udvide. Han ændrede navnet til ALEXANDRIA, og det fungerede nu som gæstehus til ENRUM. Her boede bl.a. hans venner fra den københavnske kulturelle elite.

Monumentet Carl XII's Kilde blev opstillet af Alexander Fabritius i 1786 til minde om den svenske konge Carl XII, der i år 1700 var gået i land ved Humlebæk. Carl XII og hans soldater var i Vedbæk fra den 28. august til den 4. september. De hentede vand ved kilden og i følge en gammel overlevering på egnen mødte Carl XII en ung pige ved kilden og blev forelsket i hende. Flere forfattere har brugt motivet, Carit Etlar brugte det som forlæg til sin novelle "Karl den Tolvtes Stjerne".
Foto: Jørgen Langebæk, den 10.4.2002.

I sommeren 1785 opholdt den kendte skuespiller *Michael Rosing* og hans familie sig på ALEXANDRIA. Dette ophold forårsagede en mindre krise i forholdet mellem Fabritius og hans kompagnon og ven Casper Wilhelm Wever.¹³ Wever, til hvis ære monumentet skulle afsløres den 29. juni, ønskede på grund af skuespillernes ophold, at bryde forbindelsen til kompagnonen. Det var kun ved familien Schulins mellemkomst, at det lykkedes at gennemføre ceremonien.¹⁴ Også Michael Rosings meget gode ven, *Knud Lyne Rahbek*, blev så fortørnet over, at Rosings havde efterkommet invitationen til at tilbringe sommeren på Alexandria, at han ikke ville besøge dem, så længe de boede her.

Michael Rosing og hans hustru, skuespillerinden *Johanne Cathrine Olsen*, havde allerede i juli 1783 tilbragt en søndag på Enrum, og i et brev til Knud Lyne Rahbek beskriver han begejstret landstedet: "*Uden tvivl er det et af de skønneste Lyststeder; man kan se i Verden, Beliggenheden af Stedet, dets Skove, Vande, Daler og rindende Bække, Haven dertil og dens Frugter, alt er saaledes at jeg vist ikke har set Magen*".¹⁵

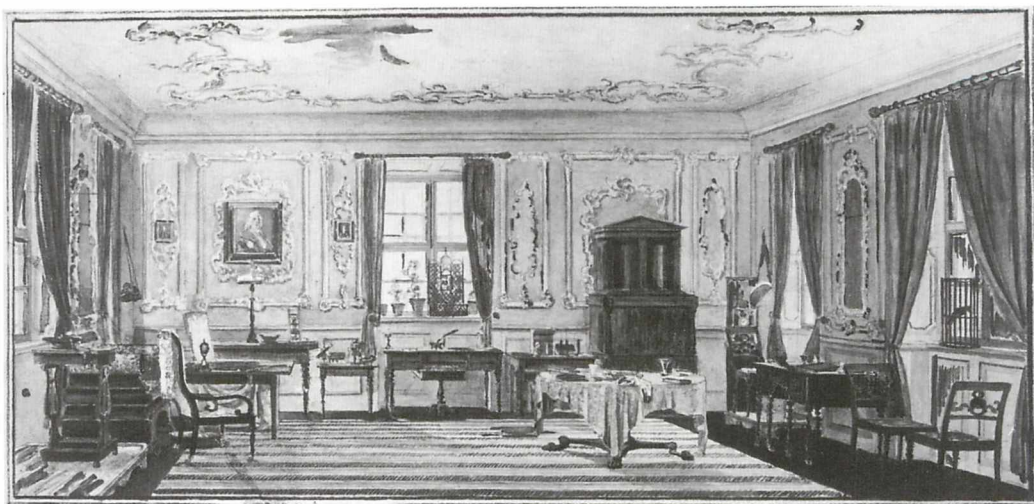
DON FRANCISCO DE MIRANDA'S BESØG PÅ ENRUM

Vinteren 1787-1788 opholdt den sydamerikanske frihedshelt, senere general i den franske revolutionsarmé, *Don Francisco de Miranda* sig i

Danmark. Miranda var en skarp iagttager og en ypperlig fortæller. Den 5. marts 1788 besøgte han Enrum. Vejret var koldt og det var stadig kaneføre. Sammen med *Carsten Anker* fra nabohuset ROLIGHED kørte de i kane fra København de ca. 2 mil ad vejen langs kystlinien til Enrum. Her blev de modtaget af Fabritius, der modtog dem *“med megen høflighed. Fabritius førte os hen og viste os terrassen, hvorfra man har den smukkeste udsigt over Sundet, som man kan forstille sig... Vi besøgte Karl XII’s kilde, som den kaldes, fordi denne helt ofte kom her til for at hente drikkevand, dengang han var på hjemvejen til Sverige...*

Joseph Greenway, engelsk skibsreder og købmand (d. 1821). Da Joseph Greenway lod sit skib omdøbe til “Enrum” og sejle til Indien under dansk flag, omgik han det engelske Ostindiske Kompagnis monopol under krigene mellem Frankrig og England i anden halvdel af 1700- tallet. Greenway fik dansk indfødsret i 1785 og er her malet af Jens Juel i Enrum Park i 1788 under et besøg hos sin danske agent Conrad Alexander Fabritius. I 1796 blev hans nevø kaptajn på en hollandsk ostindienfarer under dansk flag, hvor Fabritius stod som proforma reder. Greenway rejste tilbage til England, hvor han slog sig ned i Devon. National Gallery, London.

Interior fra det gamle Enrum. Tegning af Carsten Fr. Henrichsen 1845. Fabritius' smukke landsted blev nedrevet i begyndelsen af 1860'erne og i 1863-64 erstattet af den nuværende hovedbygning i engelsk herregårdsstil, tegnet af arkitekten Johan D. Herholdt for lensgreve Christian Conrad Sophus Danneskiold-Samsøe. Tegning på Nationalmuseet.

Herefter besøgte vi Orangeriet, det såkaldte "Arkipelagos", og den tyrkiske kiosk, hvilket den ikke på nogen måde ligner; om end den er smuk. Og grotten, hvis beliggenhed byder den allerskønneste udsigt over Sundet! Efter vi havde gledet os inderligt ved dette allerdejlige skue, gik vi indenfor; hvor en slurk god gammel rom med sukker og en skive skinke til gav os mod til at fortsætte... Hvilke skønne træer er der ikke i denne egn, og et gammelt kongeligt palæ ved navn Frydenlund danner et herligt perspektiv for enden af Fabritius' hovedalle.¹⁶

Altså en meget præcis skildring af ENRUMS park ved vintertid, hvor man stadig kan fornemme fordums herligheder, når man går rundt i parken.

ENRUM GLIDER UD AF FAMILIENS EJE

Conrad Alexander Fabritius døde i 1805 og allerede den 6. juli 1806 solgte Fabritius' enke, *Debora Cloppenburg*, ENRUM med tilliggender, dvs. BAKKEGÅRDEN og jorden nord for denne, ENRUM med gartnerbolig, ALEXANDRIA med TEGLBAKKEN, 4 forskellige jordlodder samt 2 huslodder. Skødet blev tinglyst den 1. juli 1807.¹⁷ Køberen var *Chr. Colbjørnsen* (1749-1814) fra NÆRUMGAARD og købesummen var 30.000 Rigsdaler.

En epoke i ENRUMS historie var forbi.

CONRAD ALEXANDER FABRITIUS-TENGNAEL

Conrad Alexander Fabritius-Tengnagel blev født den 8. august 1731 som søn af storkøbmand, etatsraad Michael Fabritius og hustru Anna Maria

Conrad Alexander Fabritius og hans hustru Deborah malet ca. 1780. Det nøjagtige udførelsesår og kunstneren er ukendt. Privateje.

Köster. Conrad var således lige så gammel som landstedet Enrum. Etatsraadparret fik 12 børn, hvoraf kun 6 overlevede barndommen. Conrad Alexander var ældste overlevende søn, og han var kun 15 år, da faderen døde. Michael Fabritius havde sammen med sin slægtning etatsråd J. F. Wever grundlagt handelshuset Michael Fabritius og Wever. Efter Michael Fabritius' død førte Wever firmaet videre, og i 1748 blev han gift med Anna Maria Köster, Michael Fabritius' enke. Wever døde i 1759 og Anna Maria Köster giftede sig for tredje gang med generalmajor *Jean Baptiste Descarrières de Longueville*, der døde i 1766.¹⁸

Den 29. juni 1785 fejrede etatsråd *Conrad Alexander Fabritius-Tengnagel* sin hustru Deborahs fødselsdag ved en overdådig fest på ENRUM. En af deltagerne var grevinde Sophie Schulin fra FREDERIKSDAL. Der er bevaret et brev fra grevinde Schulin til hendes broder, *Frederik Warnstedt*, hvori hun beskriver festen:

“Madame Deborahs fødsel blev fejret med kanonskud fra fæstningen Debora i Enrum, som bebersker dette lille øhav, som De har set blive skabt, og som er blevet helt nydeligt med afvekslende beplantninger og flere forskellige broer, volierer, en kinesisk eller tyrkisk pavillon, vaser etc., som tilsammen giver en

Wevers Vase står i landstedet Enrums tværakse, synlig gennem en lang udhugning. På vasens østside står: Dette venskabsmonument/ Casper Wilh. Wever/ til evig tid / rejst af / C.A.F.T./ 1784. Foto Niels Peter Stilling.

meget smuk virkning. En af disse øer tilhører Madame Fabritius, og efter bordet var vi der for at hylde hende, og hendes mand har fået lavet et lille monument til hendes ære. Derefter gik vi på denne tur rundt på den store eng, hvor vi på et træ fandt nogle meget smukke danske digte, hvor man siger nogle ting til Madame, og især til selve stedet, det dejlige Enrum, som fortjener at blive lovprist af bedre digtere. Til sidst kommer vi til en stor salon midt i Fabritius' domæne, hvor der er en krans af lindetræer, midt i denne har man på en jordvold rejst et monument i 2 etager, en vase på en piedestal af en skønhed uden lige.

Vasen er af den smukkeste blå marmor, lavet i Italien, figuren er rund, det øverste er omgivet af en krans af blade, understøttet på begge sider af pelikanbøveder, som bøjer sig og derved danner en slags våben. Den øverste kant er forsynet med en stor række perler, der er desuden fæklær og andre ornamenten på denne pragtfulde og meget store vase. Inskriptionen siger på latin, at dette monument er tilegnet venskabet til Wever af C. A. Fabritius.

Og når man går ind i denne grønne salon har man skjult inskriptionen med et teppe, som blev fjernet, da vi alle var samlet og havde affyret nogle kanon-skud. Der var også et friluftssorkester, som spillede vidunderligt".¹⁹

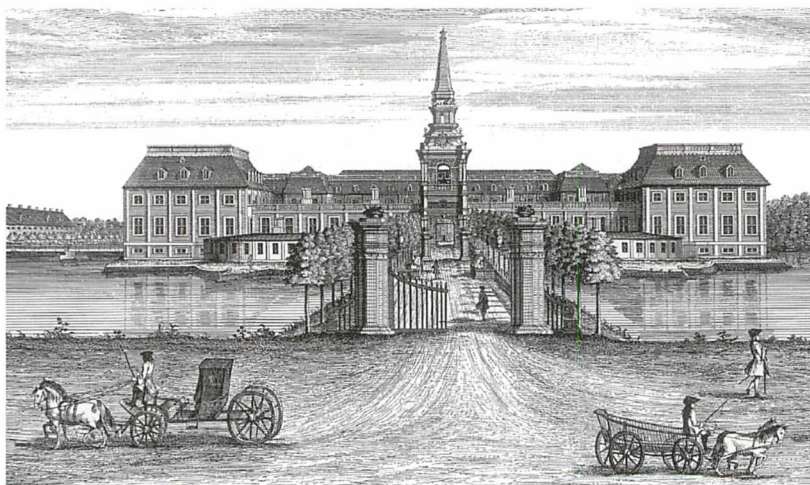
HANDELSHUSET

Conrad Alexanders liv var tæt knyttet til J. F. Wever og efter Wevers død til dennes slægtning *Casper Wilhelm Wever*. J. F. Wever var som ovenfor nævnt hans fars kompagnon, og efter faderens tidlige død blev Conrad Alexander optaget i firmaet under J. F. Wevers "vinger". Allerede i 1757 udnævntes Conrad Alexander, 26 år gammel, til agent. Efter J. F. Wevers død i 1759 trådte hans yngre slægtning, Casper Wever, ind i firmaet og handelshusets navn ændredes til Fabritius og Wever. Casper Wever, der var ugift, blev en nær ven af familien Fabritius. Casper Wever byggede en sommerbolig, "Wevers Lyst", i FREDERIKSDAL, hvor han også blev en skattet gæst hos familien Schulin på FREDERIKSDAL SLOT.

Handelshuset udførte bank- og kommissionsforretninger og tjente godt, bl.a. på provisioner. I et brev fra 1761 til *C. Deichman* skriver assessor ved Højesteret *Terkel Kløvenfeldt*: "*Bedre Leylighed fournerer den store Banquier Et. R. Fabritius sig til provision i disse tider; da der sigis, at hand forskaffer fra Genua til Laans en saa stor Capital, at hans Pen og Bleck provisionalister indbringer ham 40 tusinde Rixdal*".²⁰ Fra 1775 udvidedes forretningsområdet til også at indgå i forhandlinger om statslån, ordne kommercielle traktater samt knytte forbindelse med udenlandske industriforetagender med henblik på etablering i Danmark.

Fabritius var en dygtig handelsmand, der forstod at udnytte de gode tider, han havde gode forbindelser på de rette steder, og handelshuset blomstrede. I Struensees korte regeringstid kom et utal af forordninger

Hirschholm Slot – hovedindgangen. Conrad Alexander Fabritius og hans hustru Deborah var ofte gæster hos kongefamilien og Struensee, både i byen og når de opholdt sig på Hirschholm Slot. Den 16. januar 1772 var Fru Deborah var blandt gæsterne til middag i "det hvide gemak" på Christiansborg før ugens maskebal. Nogle timer senere arresteredes Struensee, mens dronningen blev ført til Kronborg. Udsnit af kobberstik i Thurahs "Vitruvius" 1749, bind 2, tavle 52.

Næsseslottet. Om sommeren var der megen selskabelighed blandt en del af de familier, der havde bygget landsteder nord for København. Familien de Coninck fra Næsseslottet (se bl.a. Søllerødbogen 2007) og familien fra Enrum sås jævnligt, afstanden var jo ikke særlig stor. Foto Niels Peter Stilling, september 2007.

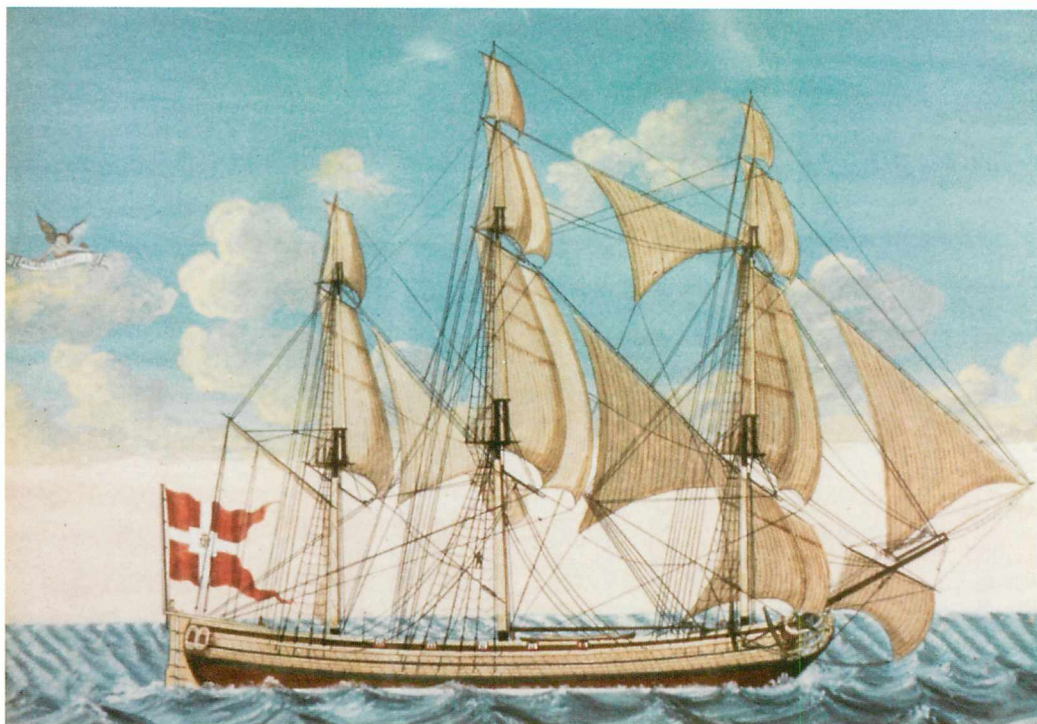
til forenkling af statsadministrationen, bl.a. “*Forordning angaaende Det forbenævrende Commerce Collegii Ophævelse*”, der blev udstedt på HIRSCHHOLMS SLOT den 18. juli 1771. Fabritius var blandt de storkøbmænd, der i 1770 blev bedt om at komme med forslag til fremme af handelen, og nedlæggelsen af *Commerce Collegiet*, der var et af de største ministerier, var sandsynligvis en følge af udvalgets arbejde.²¹

ÆGTESKAB

Conrad Alexander blev i 1758 gift med *Debora Kloppenburg* fra Vreland nær Amsterdam. Familien Fabritius havde fra 1600 tallet haft tilknytning til Holland. Conrad Alexanders oldemor, *Maria Tingnagel*, var datter af kgl. overkompagnimester *Arent Tingnagel* (1619-1665) fra Gouda i Holland. Arent Tingnagel gik i dansk tjeneste under Frederik III og bosatte sig med sin familie i Danmark.²² Conrad Alexander og Deborah fik 2 sønner, *Michael Peter* f. 1759 og *Carl Frederik* f. 1762. En datter, *Anna Maria*, født 1760, døde som barn.

CONRAD ALEXANDER FABRITIUS OG FRÉDÉRIC DE CONINCK

Vi befinder os i Danmarks blomstrende handels år – den såkaldte florisante periode fra ca. 1750 til 1807. Der var tre store krige i perioden: Kolonikrigen mellem Storbritannien og Frankrig fra 1755 til 1763, Den

“Frederica”, en tremastet galiot, der blev bygget i 1756 på Fabritius og Wevers skibsværft på Christianshavn til værftsejerne. Det sejlede endnu i 1779 på Vestindien for ejerne, men blev senere afhændet til øernes tidligere guvernør, U.W. Roepstorff, der lod skibet portrættere. Privateje.

amerikanske Frihedskrig fra 1778 til 1783 og Revolutionskrigene, der brød ud i 1793. Ved sin neutralitetspolitik oplevede Danmark, især indenfor handel og søfart, en højkonjunktur, som man atter oplevede under 1. verdenskrigs neutralitetspolitik. Fabritius tjente sammen med flere andre storkøbmænd, bl.a. *Frédéric de Coninck* fra DRONNINGGAARD, formuer ved handel og søfart på oversøiske områder.²³

Allerede i 1763 havde Fabritius mødt Frédéric de Coninck, da de Coninck kom til København fra Amsterdam. Efter sin ankomst var de Coninck en kort overgang ansat i Michael Fabritius og Wevers handelshus. Nogle uoverensstemmelser om ansættelsesforholdene – if. de Coninck havde Fabritius ikke rådført sig med sin moder, der var chef for handelshuset – forårsagede, at de Coninck forlod handelshuset. Familierne Fabritius og de Coninck sås jævnligt, bl.a. ved middagsselskaber om sommeren, hvor de boede henholdsvis på ENRUM og DRONNINGGAARD.²⁴ Begge familier tilhørte den Reformerte Kirke i Gothersgade, Fabritius den tysk reformerte menighed, og de Coninck den fransk reformerte menighed.

I forbindelse med Kongelige Grønlandske Handels 200 års jubilæum i 1974 udsendtes dette frimærke. Frimærket er tegnet af Jens Rosing, og det gengiver nogle af bygningerne på Kongelig Grønlandske Handels Plads i København.

ASIATISK KOMPAGNI

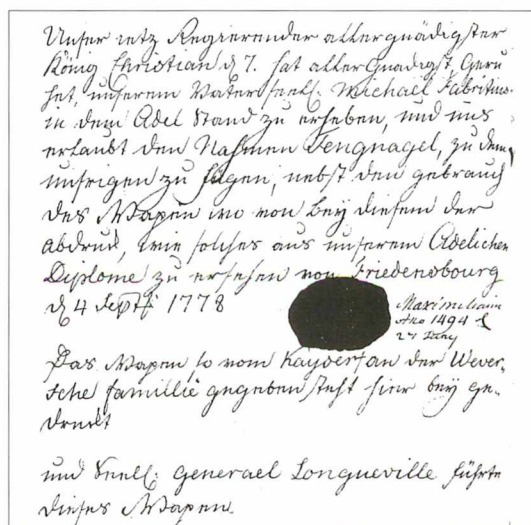
Fra 1759 havde Fabritius været hovedparticipant i Asiatisk Kompagni, og fra 1772-84 var han med enkelte afbrydelser medlem af direktionen for Asiatisk Kompagni. Han trådte til på det rette tidspunkt. I 1772 blev Østasiatisk Kompagnis eneret med handelen på Indien givet fri, således at også privatpersoner kunne udruste deres egne skibe til Ostindien, og Fabritius og hans meddirektører drog stor fordel heraf.

I 1784 blev Fabritius tvunget til at tage sin afsked efter afsløringen af kasseangel og omfattende besvigelser, som det underordnede personale havde gjort sig skyldig i. Der blev nedsat en kommission, der afgav betænkning til kongen den 26. juni 1784. Fabritius drog fordel af sine gode forbindelser på højere steder, og sagen endte for hans vedkommende med, at han indbetalte 10.000 rd. i kompagniets kasse.²⁵

SKIBSVÆRFTET PÅ CHRISTIANSHAVN

I 1754 havde handelshuset Fabritius og Wever erhvervet et skibsværft på Christianshavn. Blandt de skibe, man byggede til handelshuset, var den tremastede galiot "Frederica", der var opkaldt efter J. F. Wevers datter. Af de mange skibe, der søsattes fra værftet, kan nævnes skibet "Ada", der ikke var opkaldt efter en pige, men efter en ø ved Guineakysten. Skibet blev indsat i slavetransporten, og fremhævedes som et af de slaveskibe, der havde den mindste dødelighed på vejen over Atlanten.

Ved moderens død i 1775 købte Fabritius skibsværftet ved dødsboauk-

Adelspatentet, hvor Christian VII, der opholdt sig på Fredensborg, med sin underskrift den 4. september 1778 bekræfter, at Conrad Alexander Fabritius og hans søskende samt deres efterkommere optages i Adelen under navnet Tengnagel. Rigsarkivet.

Frederiksdal Slot ved Mølleåen i Lyngby. Her boede grev Frederik Ludvig Schulin (1747-1781) og hans hustru grevinde Sophie Hedevig f. Warnstedt (1753-1807) om sommeren. Familierne Fabritius og Schulin besøgte hyppigt hinanden, også om vinteren i København.
Foto Niels Peter Stilling, 24.11.1997.

tionen for 24.000 rigsdaler. Skibsbyggeriet havde gyldne tider, på Fabritius' værft byggede man bl.a. flere skibe for Islandshandelen og også nogle skibe for Kongelige Grønlandske Handel. Også private bestilte skibe, flere skibe var solgt, inden de blev påbegyndt. Fabritius ejede skibsværftet indtil sin død i 1805, derefter overgik det til den yngste søn Carl.²⁶

GRØNLAND

Fabritius var ikke bange for at tage nye udfordringer op. I 1778 udrustede Fabritius og interessenter et skib til kaskelotfangst ved Grønland. Besætningen bestod af nordamerikanske fiskere, men man opgav efter et par mislykkede forsøg. Fabritius tilbød staten at købe skibet og udstyret. Dette blev afslået, men man engagerede en del af hans bedste folk. Erfaringerne fra grønlandssejladsen belyste han bl.a. ved et møde den 27. februar 1784 i Videnskabernes Selskab, hvor han holdt foredrag om den grønlandske drivis.²⁷

OPTAGELSE I ADELSSTANDEN

Fabritius steg hurtigt i graderne. I 1766 blev han udnævnt til Etatsraad og to år senere til Konferensraad. I 1671 havde Chr. V oprettet en titeladel i form af grever og baroner, og han tilgodeså dermed den ny tids kreditstærke overklasse. Flere af Fabritius' søstre var blevet gift adeligt. Måske var dette medvirkende til, at han søgte optagelse i adelsstanden for sin fader, Michael Fabritius' efterkommere, dvs. Michael Fabritius' 6 børn samt deres efterkommere. 1778 bevilgedes dette ved adeligt Diplom

udstedt på Frederiksborg, underskrevet af Christian VII. Familien blev optaget i adelskalenderen under navnet Fabritius-Tengnagel.²⁸

OMGANGSKREDS

Familien Fabritius førte et stort hus, og deres omgangskreds bestod både af storkøbmænd, kunstnere og indtil Struensees fald også af dronning Caroline Mathilde og hendes kreds. Fabritius' hustru, Deborah Clopenburg, hørte til dronning Caroline Mathildes nærmeste kreds. I sommeren 1771 forberedte hoffet et langt ophold på slottet i HIRSCHHOLM. Familien Fabritius havde taget ophold på ENRUM. Fru Deborah var den sommer ofte gæst på Hirschholm Slot, og den efterfølgende vinter sås man også jævnligt. Den 16. januar 1772 var fru Fabritius blandt gæsterne til "middag i det hvide gemak" hos dronningen på CHRISTIANSBORG før ugens maskebal i Hofteatret. Ballet sluttede ved 2-tiden og et par timer senere arresteredes Struensee, Brandt og en række medarbejdere. Dronningen blev ført til Kronborg.²⁹

Fabritius' hus var muntert og musikalsk, hvilket også grevinde Schulins brev fra 1785 giver udtryk for. Det var ikke alene fælles interesser i forretningsanliggender, men også et åbent sind overfor de kulturelle og også politiske strømninger i tiden, der gjorde, at disse storkøbmænd omgikkes privat. Det hed sig om Konferensraaderne Classens³⁰ og Fabritius'

Grouvelle, en af de franske republikanere "sans culottes", der kom til Danmark i 1793. Grevinde Schulin mødte nogle "sans culottes" ved et selskab hos Fabritius og brød sig absolut ikke om dem. Johan Tobias Sergel, Statens Konstmuseer, Stockholm/Det kongelige Bibliotek.

Kommandørkaptajn Carl Fr.
Fabritius-Tengnagel
(1762-1824), Conrad
Alexander og Deborahs
yngste søn.
Malet af Jens Juel ca. 1799.

huse, at de ikke alene udmærkede sig "*durch munterkeit, bonne chere und kultivirung der musik*" men at man her traf "*den ton, der ehemals bei den reichen finanziers in Frankreich herrschte*".³¹

Den aristokratiske overklasse så ikke med blide øjne på den løsslupenhed, der udfoldede sig i den del af den københavnske overklasse. Fabritius regnedes af samtiden for en af Københavns eleganteste og mest levelystne mænd, ikke lige velset i alle kredse, byen omtalte ham som "*le plus aimable libertin*", og rygterne havde travlt med han mange kærlighedsaffærer.³²

Charlotte Dorothea Biehl har berettet om det muntre liv ved Caroline Mathildes hof i begyndelsen af 1770erne, og omtaler her baronesse *Bülów*, der har Konferensraad Fabritius som elsker. 10 år senere, i august 1783 skriver *Grevinde Louise Stolberg* til sin søster: "*La Bülów³³ est une infame créature, je prendrais à tâche de lui marquer tout mon mépris à son retour. Mais Fab(ricius?) n'en mérite pas moins, quelle engeance, il faudroit les envoyer en Amérique*".³⁴ Man burde altså sende parret over Atlanten, deportere dem som andre forbrydere og skøger.

Bro i Enrums park. Fabritius omskabte den gamle park til den nye tids romantiske landskabsstil, hvor man blandt andet bevægede sig ad snoede stier, hvor der i lysningerne sås urner og statuer. Broer over åen og vandfald var med til at fremhæve den smukke park. Desværre har vi ikke billeder af alt dette fra Fabritius' tid, men ovenstående foto fra ca. 1900 giver et indtryk af den smukke park. Historisk Arkiv.

FAMILIEN SCHULIN

Mellem familien Fabritius og familien Schulin på FREDERIKSDAL SLOT bestod et mangeårigt venskab. Forretningsmæssigt havde man været i kontakt allerede i 1747, hvor *grev Johan Sigismund Schulin* havde anbragt penge i handelshuset Michael Fabritius og Wever.³⁵ I 1769 blev grevinde Schulins søster, *Louise Warnstedt*, optaget i huset hos Fabritius' moder, Anne Maria Köster, som en slags selskabsdame. Familierne besøgte ofte hinanden, både om sommeren på landet og om vinteren i byen. I et bevareret regnskab fra familien Schulin, der omfatter vinteren 1781/82 fremgår det, at medlemmer af familien Schulin havde aflagt 32 besøg hos familien Fabritius i de 3 vintermåneder.³⁶

KUNST OG MUSIK

Fabritius interesserede sig for kunst og musik. Han sad i bestyrelsen for det musikalske selskab, der afholdt koncerter i "Gjethuset".³⁷ Her kom han i kontakt med skuespilleren Michael Rosing, der i et brev til Knud Lyhne Rahbek i februar 1784 skriver: "*nu faaer jeg i dette Øieblik Bud fra Fabritius at komme til ham, og der maa jeg være den beele Dag for at arrangere Concerten til ham paa Søndag, thi jeg er blevet hans bøyre Haand*".³⁸

FRANSKE FLYGTNINGE

I 1793 var en del franske republikanere kommet til Danmark. De blev inviteret til middag og selskaber hos de førende storkøbmænd, bl.a. også hos Fabritius. Skildringerne af franskmændene var overvejende positive, med deres dannelse var de et livligt indslag i storkøbmændenes selskabsliv. Men ikke alle brød sig om dem. Grevinde Sophie Hedevig Schulin skriver i et brev den 10. november 1793 til broderen Frederik Warnstedt, at hun har mødt nogle franske "sans-culottes" ved et selskab hos Fabritius de Tengnagel. "*Jeg har mødt disse herrer én gang hos Fabritius, der søger deres selskab, og jeg håber ikke at møde dem igen.... De hævder, at deres revolution er meget givtig for os og holder 200 skibe i vandet*".³⁹

DE SIDSTE ÅR

Også som ældre opholdt Fabritius sig på ENRUM en del af sommeren. En gammel bekendt, amtmand *August Hennings* fra Plön, tilbragte i 1802 nogle måneder i København. Han mødtes flere gange med Fabritius, besøgte ham også på Enrum, og noterede i sin dagbog bl.a. at: "endnu formår Conrad som tidligere at optræde". I slutningen af juli mødtes de på grev *Ernst Schimmelmans* sommerbolig SØLYST ved Klampenborg. Her noterede Hennings: "Fabritius viste mig rundt i haveanlægget, og jeg må yde denne ungdommelige, gråhårede retfærdighed, han gik som en rask mand og rider stadig til og fra Enrum".⁴⁰

Conrad Alexander Fabritius og hans hustru Deborah Kloppenburg havde som tidligere nævnt to sønner, Michael Peter og Carl Frederik. Michael Fabritius havde oparbejdet en stor gæld, og da han som 25-årig i 1784 ville indgå ægteskab med frøken *Laurenze Hersleb* (frøken Hersleb var gravid), nægtede hendes far at give sit samtykke. Fabritius måtte betale sønnens gæld på 12.000 rigsdaler og gjorde samtidig sønnen umyndig. Parret blev derefter gift den 2. marts 1784.⁴¹ Michael Peter blev ansat i Asiatisk Kompagni og døde i Batavia i Hollandsk Indien i 1810.

Den yngste søn Carl Frederik gjorde karriere i Søværnet og sluttede som kommandør. I 1803 blev han gift med sin kusine *Cathrine Hedevig*, datter af hans farbror Michael Fabritius-Tengnagel og Adolphine Leth. Cathrine Hedevig var i 1799 blevet separeret fra Kammerjunker *Lars von Benzön*. I separationsperioden opholdt hun sig om sommeren ofte på Enrum hos sin farbror og tante. Hun skrev begejstret til sin søster, *Constance Leth* på EGELYKKE på Langeland, om Enrums pragtfulde park og spadsereturene med farbroderen, hvor de også talte om forretninger.

Efter slaget på Rheden den 2. april 1801 indsamlede velhavende borgere over 11.000 Rigsdaler til de kvæstede og efterladte fra de faldne. Der

Fabritius-Tengnagels våbenskjold.

afholdtes også fester i velgørende øjemed, og en sommeraften samledes slægten, venner og naboer: Chr. Colbiørnsen fra SOPHIESHØJ, de Coninck fra DRONNINGGAARD og mægleren Moses Wessely m.fl. på ENRUM. Havesalen var dekoreret “på det skønneste” og Catherine Hedevig reciterede til dæmpet musik en sang om danskens heltemod.⁴²

Ved moderens, Anna Maria Descarrières de Longuevilles død i 1775, overtog Fabritius hendes Palæ i den nuværende Slotholmsgade (tidligere Bag Børsen). De senere år boede hans kompagnon og familiens ven, Casper Wilhelm Wever, sammen med dem.⁴³ Conrad Alexander Fabritius-Tengnagel døde den 13. september 1805 og hans sarkofag blev indsat i kapellet i Frederiks Tyske Kirke på Christianshavn.

VIGTIGSTE PERSONER, NÆVNT I ARTIKLEN

Michael Fabritius (1697-1746)	direktør i Asiatisk Kompagni, Justitsraad, grundlagde sammen med Johan Friederich Wever handelshuset Michael Fabritius og Wever.
Anna Maria Köster (1705-1775)	gift 1. gang (1726-1746) med Michael Fabritius. gift 2. gang (1748-1759) med Johan F. Wever. gift 3. gang (1763-1766) med Jean Baptiste Descarrieres de Longueville.
Conrad Alexander Fabritius (1731-1805)	søn af Michael Fabritius og Anna Maria Köster, direktør i Asiatisk Kompagni, Konferensraad, bevilget optagelse i adelsstanden 1778 under navnet Tengnagel.
Debora Cloppenburg (1739-1814)	gift med Conrad Alexander Fabritius (1758-1805).
Michael Peter Fabritius Tengnagel (1759-1810)	søn af Debora Cloppenburg og Conrad Alexander Fabritius-Tengnagel, ansat i Asiatisk Kompagni.

Carl Frederik Fabritius Tengnagel (1762-1824)	søn af Debora Cloppenburg og Conrad Alexander Fabritius-Tengnagel, kommandør i Søværnet.
Johan Friederich Wever (1699-1759)	direktør i Asiatisk Kompagni, grundlagde sammen med Michael Fabritius handelshuset Michael Fabritius og Wever. Gift med Anna Maria Köster (1748-1759).
Casper Wilhelm Wever (1730-1806)	efter hans slægtning Johan Friederich Wevers død indtrådte han i handelshuset, og handelshusets navn ændredes til Fabritius og Wever.
Jean Baptiste Descarrières de Longueville (1699-1766)	arkitekt og ingeniørofficer, gift med Anna Maria Köster (1763-1766).

UDVALGT LITTERATUR:

- Bobé, Louis, *“Efterladte papirer fra Den Reventlowske Familiekrede i Tidsrummet 1770-1827”* bind III, Lehmann & Stages Forlag, 1896, Bind VI, 1903.
- Feldbæk, Ole, *“Gyldendal og Politikens Danmarkshistorie”* 1990, bind 9.
- Hjort, Karen, *“Slottet og Slægten, Familien Schulin på Frederiksdal”*, Jepsen og Co. 2006.
- Langen, Ulrik, *“Revolutionens skygger”*, Lindhardt og Ringhof, 2005.
- Jensen, Thyra, *“Constance Leth, Grundtvigs Ungdomskærlighed”*, H. Hagerups Forlag 1922.
- Miranda, Francisco de, *“Miranda i Danmark 1787-88”*, Forlaget Rhodos 1985.
- Sandfeld, Gunnar, *“Søllerød som det var engang”*, bind 4 (1976) og bind 5 (1978). Historisk-topografisk Selskab for Søllerød Kommune.
- Stilling, Niels Peter, i *“Strandvejen før og nu”*, red. Bo Bramsen, Politikens Forlag 1995. Bind 1, side 427-438.
- Stilling, Niels Peter og Jens Johansen, *“Nordsjælland omkring år 1800, Jonquières' akvareller”*, Søllerød Museum 1998.
- Søgaard, Torsten, *“Marie de Conincks dagbøger 1793-1815”*, Søllerødbo-gen 2007.

Tak for hjælpen med billedmateriale m.m. til advokat C.A. Fabritius-Tengnagel.

NOTER

- 1 Eiler Nystrom: "*Fra Nordsjællands Øresundskyst*", Gyldendal, 1938, bind 2, side 383.
- 2 Louis Bobé i "*Danske Slotte og Herregårde*", Bind 1, side 217, København 1944.
- 3 Bl a. Søllerød lokalhistoriske arkiv, Gartner Avnholts erindringer.
- 4 Grevinde Schulins brev af 29. juni 1785, se note 18.
- 5 En af romernes krigsgudinder, Ill. *Konversationsleksikon, 1. bind, s. 323*. H. Hagerups Boghandel, Kjøbenhavn 1892.
- 6 *Her ved den kolende kilde og under bægende skygge, hvilede slagmarkens belt, hvilede Bellona med ham, Carl glemte sejrene, glemte de små bekymringer; drømmer og nød roen, her i naturens skød*. If. en gammel overlevering på egnen mødte Karl XII en ung pige ved kilden. Carit Etlar (1816 -1900) brugte overleveringen som forlæg til sin novelle *Karl den Tolvtes Stjerne*.
- 7 Sophie Magdalene, Frederik V's datter, f. 1746, gift med Gustav III 1766, død 1813.
- 8 C. Christensen: *Hørsholms Historie fra 1305 til 1875*, Antikvariat Levin Aps 1976. Fotografisk optryk.
- 9 *Seladon* er navnet på hovedfiguren i Honoré d'Urfes hyrdedigtning "Astrée" (1610), bruges derefter i betydningen en smægtende elsker. Ill. *Konversationsleksikon, 8. bind. S.186*. H. Hagerups Boghandel, Kjøbenhavn 1899.
- 10 Se note 1.
- 11 Jens Lintrup (1731-1790) var født i Fjeldsted på Fyn. Hans far Johan Lintrup overtog embedet som degn i Fjeldsted i 1735. To af Jens Lintrups brødre var også gartnere, den ene på Vejrupgaard på Fyn. *Kingo Book*, www.akacia.dk/kingo/kingo.pdf.
- 12 Generalmajor Jean Baptiste Descarières de Longueville var født i Belgien, kom til Danmark i 1738, hvor han bl.a. i 1740'erne tegnede en ny plan til haven på Lerchenborg og stod for det praktiske arbejde med at skabe et af landets fineste barokanlæg. 1763 blev han gift med Anna Marie Köster. *Weilbachs Kunstnerleksikon*.
- 13 Conrad Alexander Fabritius var levende interesseret i kunst, musik og teater, bl.a. var han en af fortalere for at omdanne Gjethuset til musikhus (se note 36). Weaver billigede ikke Fabritius' valg af omgangskreds.(se note 14).
- 14 Karen Hjort *Slottet og Slegten, Familien Schulin på Frederiksdal*, s.123, Jepsen og Co. 2006.
- 15 Julius Clausen og P.Fr. Rist: *Memoirer og Breve, Knud Lyne Rabbeks Ungdomskærlighed*, s.194 og 203. Alfred Bangs Forlag 1968.
- 16 *Miranda i Danmark, Francisco de Mirandas danske rejse dagbog 1787-1788 v/Haavard Rostrup*, s.199-200. Forlaget Rhodos 1985.
- 17 Københavns Amts Rytterdistrikts Birks Skøde- og Panteprokol, Fol.606.
- 18 Louis Bobé: *Efterladte papirer fra Den Revenlowske Familie kreds i tidsrummet 1770-1827*. Bind VI, s.603.
- 19 Ibid Bind VI. Tak til cand. mag. Torsten Søgaard for hjælp til oversættelse fra fransk.
- 20 *Danske Magasin 1904*, 5. Rk. 5. Bind, s. 143, Gyldendal (Noterne angiver, at der er tale om Conrad Alexander Fabritius).
- 21 Nicolaus Christian Hopffner: *Forordning, trykt hos Directeuren over Hans Kongelige Majestæts og Universitets Bogtrykkeri*, 1771
- 22 I Holmens Kirke i Kaptajnsgangen ses stadig en kvadratisk træplade i ramme med Arent Tingnagels våbenskjold, og herunder en plattysk indskrift over kgl. overkompagnimester Arent Tingnagel, død 1665.

- 23 Ole Feldbæk : *Gyldendal og Politikens Danmarks historie*, 1990, bind 9, s. 296-307.
- 24 Jens B. Friis-Hansen og Finn Slente, *Frédéric de Coninck og Dronninggaard*, s. 86, Historisk-Topografisk Selskab for Søllerød Kommune 1987. Samt Torsten Sogaard: *Marie de Conincks Dagbøger 1793-1815*, Søllerødbogen 2007.
- 25 *Dansk Biografisk Leksikon*. Bind 4, 1980.
- 26 Mogens Lebech: *Gamle Skibe Gamle Huse – en bog fra Christianshavn*, s. 122-138, Burmeister & Wain, København. 1959.
- 27 Flere nationer, bl.a. nederlandske, franske og britiske, drev en omfattende handel på Grønland. Regeringen havde gennem traktater med de pågældende lande forsøgt at beskytte hvalfangsten, men det var ikke lykkedes. I 1776 oprettedes den Kongelige Grønlandske Handel, der fik løfte på 50 skibe. I 1777 forliste 26 skibe af forskellige nationaliteter ved de sydgrønlandske kyster. Det er måske i lyset af denne katastrofe, man skal se Fabritius' grønlandske engagement. Finn Gad, *Grønland, Politikens Danmarks historie*, Politikens Forlag A/S 1984, s.178-80. *Luxdorphs Dagbøger 1774-88*, s.304, Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie.
- 28 Rigsarkivet. Ansøgning og Diplom.
- 29 Svend Cedergreen Bech, *Struensee og hans tid*, s. 302-304, Forlaget Cicero 1989.
- 30 Konferensraad J. F. Classen (1725-1792) blev i 1783 gift med Fabritius'søster Anna Elisabet (1735-1786).
- 31 C. Nyrup *Johan Frederik Classen*, s. 301, G.E.C. Gad 1887.
- 32 Julius Clausen og P. Fr. Rist: *Memoirer og Breve, Knud Lyne Rabbeks Ungdomskærlighed*, s. 202, August Bangs Forlag 1968.
- 33 Grevinde Anna Sophie Danneskjold-Laurvigen (1745-87) gift med Baron Frederik Ludvig Bülow.
- 34 "La Bülow er en nederdrægtig skabning, jeg vil påtage mig at vise hende min foragt ved hendes tilbagekomst. Men Fab(ritius) fortjener ikke desto mindre, hvilket sleng, man burde sende dem til Amerika." Louis Bobé: *Efterladte papirer fra Den Reventlowske Familiekreds i tidsrummet 1770-1827*". Bind III, s.103. Lehmann & Stages Forlag, MDCCCX-CVI.
- 35 Karen Hjorth: "Slottet og Slegten, familien Schulin på Frederiksdal, 1740-1840", s. 22, Jepsen & Co. 2006.
- 36 Ibid s. 109.
- 37 Gjethuset, det kongelige støberi til fremstilling af klokker og kanoner, blev opført 1671 på det sted, hvor det Kgl. Teaters Gamle Scene nu ligger. I 1757 blev Gjethuset overført til J.F. Classens anlæg i Frederiksværk. Encyklopædien, bind 7, s.450.
- 38 Se note 15.
- 39 Ulrik Langen: "Revolutionens skygger" s. 166, Lindhardt og Ringhof, 2005.
- 40 "August Hennings' Dagbog under hans Ophold i København 1802". Danske Magazin, Syvende Række, 1. Bind, s. 61, Gyldendalske Boghandel, 1936.
- 41 *Luxdorphs Dagbøger 1774-88*, s. 304-305, Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie.
- 42 Thyra Jensen: *Constance Leth, Grundtvigs Ungdomskærlighed*. s.. 30-33, H. Hagerups Forlag, 1922.
- 43 Folketælling 1787 og 1801.

Alfred Olsen og Egebækgård

Af Christian Schultz

De fleste kender Egebækgård. De færreste husker imidlertid byggherren og ejeren gennem en menneskealder til hans død i 1952, Alfred Olsen. Det søger nedenstående artikel at råde bod på. Forretningsmanden Alfred Olsen spillede en betydelig rolle i den internationale oliehandel i første halvdel af 1900-tallet, men artiklen handler først og fremmest om hans landejendom ved Gl. Holte. Udgangspunktet er til en vis grad også, at Søllerød Museum for en snes år siden erhvervede gratulationsbogen fra Alfred Olsens 75-års fødselsdag på Egebækgård i 1951.

Forfatteren er født i 1929, har indtil maj 2000 boet i Søllerød, er civiløkonom, tidl. direktør, nu pensionist. Har tidligere skrevet artikler i Søllerødbogen: ”Muldets frænder – lidt om min skoletid i Nerum i trediveerne” (1994), ”Non Scholae eller den uartigste dreng – erindringer fra Holte Gymnasium 1939-1946” (2000) og ”Glimt af Skovhusets historie” (2002). Hans oprindelige tilskyndelse til stoffet skyldes venskabet med bestyrerens jævnaldrende søn, Sten Mathiasson, på Egebækgård og hans barndom og ungdom som genbo på ”Lille Egebæk”. Det ville nok have mere Alfred Olsen at vide, hvor meget af hans tilværelse, der – med 60 års aldersforskel – ikke undgik drengenes opmærksomhed.

ALFRED OLSENS SLÆGT

Alfred Olsens oldefar hed Ole Hansen og er den tidligste, vi kender i slægten. Han var født omkring 1773 og ernærede sig som husmand og landsbysmed i Nordvestsjælland næststørste landsby Søsøm. Hans søn Jens, Alfreds farfar, tog Olsen som familienavn og blev udflytterbonde og dyrlæge i Søsøm. I 1832 fik han arvefæste og skødebrev som *Huusmand i Søsøm By på et Huus Landlyst kaldet med tilliggende jordlod*. Herfra drev han dyrlægeforretning i seksogtrediven år. Han investerede i mere jord og overlod fire parceller til familieopsparing. Det fik hans søn Ole, Alfreds far, glæde af. Han var dog ikke fristet af livet på landet, og i 1871 solgte han herlighederne for 16.000 rigsdaler. Han giftede sig med Maren Andreassen, datter af husmand Anders Olsen og Inger Larsdatter i Søsøm. Parret flyttede til Roskilde, hvor den ældste søn, **Otto** Andreas, kom til verden 11/3 1866 og den yngste, Jens **Alfred**, 30/6 1876.

Både Otto og Alfred var begavede og gjorde det godt i tilværelsen. Som

To gentlemen i Odense
1895. Det er Alfred Olsen
til højre. Foto: Jul. Folk-
mann, Odense.

Otto Olsens bolig og
kontor i Batum med
chefen og medarbej-
dere. Det er Otto med
venstre skulder mod
det åbne vindue. Foto
ca 1895. (Alfred
Olsens arkiv).

voksen, erfaren virksomhedsleder talte Alfred både engelsk, tysk og russisk, og Otto, som vistnok fik realeksamen, havde tilsvarende kundskaber. Begge blev konfirmeret i Skt. Johannes Kirke ved Skt. Hans Torv i København, Otto i oktober 1880, Alfred i marts 1891, samme år som moderen dør.

Underkorporal
Olsen med sabel i
Helsingør, 1898.
Foto: Éline Andersen,
Helsingør.

Otto gik ind i skibsfart, og da Det forenede Dampskibs-Selskab i 1887 åbnede sin sortehavsrute, blev Otto placeret som selskabets agent i havnebyen Batum, der i 1878 blev overtaget af Rusland og som blev udskibningshavn for olie fra Baku på Apsheronhalvøen i det Kaspiske Hav. Otto Olsens sideløbende private kompagniskab med en russer udviklede sig til et indbringende samarbejde, der dels var den egentlige anledning til hans og lillebroderens blomstrende olieforretning, dels blev til mangeårig gavn for hans egen familie.

ALFREDS LÆRETID OG MILITÆRTJENESTE

Da Alfred Olsen i 1893 flyttede hjemmefra, var det for at komme i lære i Odense, hos Faber & Allerup, kolonial- og markfrøforretning engros. Albert Christian Heinrich Quaade Faber blev Alfred Olsens læremester. Selv havde Albert Quaade lært hos købmand Brøchner i Fredericia og gået på Grüners Handelsakademi, den tids åbenbaring blandt handelskoler.

Alfred Olsen i sit fine tøj
med handsker og paraply.
Foto: Harry Paetz, omkring
1914 København.

Den 9. april 1897 blev Jens Alfred Olsen indkaldt til militærtjeneste på Kronborg ved 18. Bataljons 3. Kompagni med bemærkningerne Højde: 68 $\frac{3}{4}$ tomme. Vækst: Middel. Haar: Blondt. Øjne: Blaa. Særlige Kendetegn: Ingen. Han afsluttede tjenesten i april 1898 som underkorporal, for det krævede præliminæreksamen at blive sekondløjtnant, som mange af kammeraterne blev det. Alfred havde det meget godt med at være soldat. Men det var ikke her, fremtiden lå.

GROSSEREREN

Fra 1896, og endnu før han var hjemsendt fra soldatertjenesten, kaldte den udlærte produkt- og kolonialhandler sig ambitiøst grosserer. Hans privatadresse var fra 1899 Lyngby Hovedgade 17. Men han flyttede dog snart: I 1901 etablerede Alfred Olsen sit første firma, og da broderen Otto fra Kaukasus skrev to julekort til henholdsvis Alfred og Ole Olsen var de begge adresseret c/o enkefru Johanne Christensen, Gl. Kongevej

43,1 København V., så far og søn har på det tidspunkt formodentlig boet sammen.

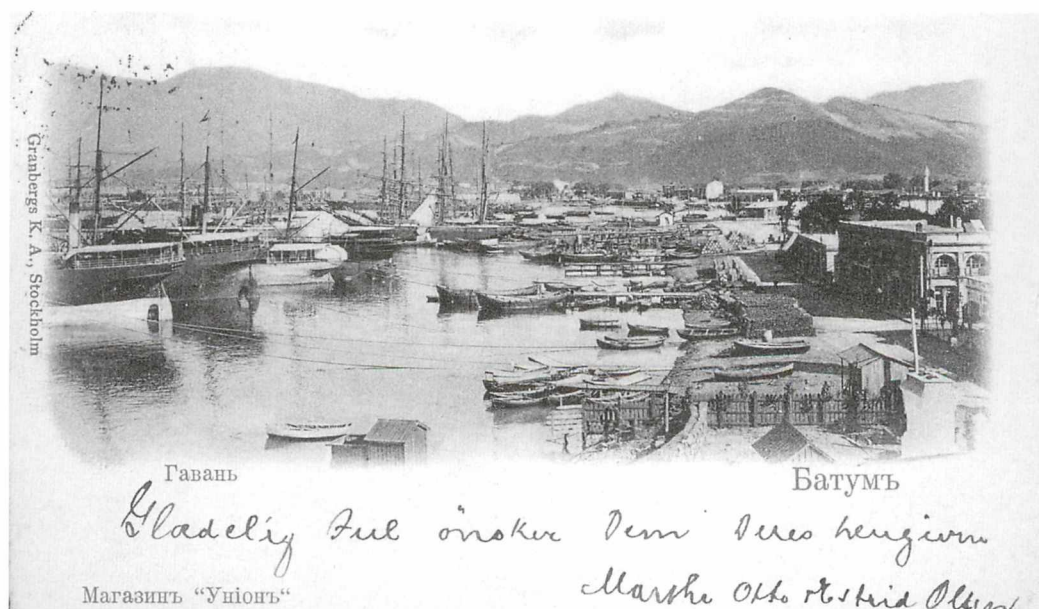
Firmaetableringen skete, som han senere fortæller i sine runde fødselsdagsinterviews i "Berlingeren" og Børsen, under firmanavnet Alfred Olsen samtidig med at han var ansat hos Henriques & Zøylner i Nyhavn, hans første ansættelse som udlært. Det var megen flittighed på én gang, for nu skulle der arbejdes og tjenes penge.

Henriques & Zøylner var et grossererforetagende af nogenlunde den type, som Alfred Olsen kunne tænke sig: horkram og klipfisk. Da han senere sad med ansvaret for en hel anden slags virksomhed, mindedes han med glæde de år, da islandshandelens hverdag og historie åbenbarede sig for ham, og han bevarede livet igennem en særlig veneration for Island.

Foretagendet var næsten lige så nyt som Alfred Olsens, etableret 1. september 1900 af Gustav Aron Henriques og Carl Zøylner, men islandsaktiviteterne stammede fra Carl Zøylners morfar, Hans Arrebo Clausen, der havde haft en omfattende handel på Island fra adressen Strandgade 8. Carl Zøylner blev ejer af Eskemosegård i Birkerød og kom til at høre til Alfred Olsens vennekreds.

Alfred Olsen var altså ansat den halve dag hos Henriques & Zøylner og skulle nu den anden halve passe sin egen forretning. Miljøet tiltalte ham,

Julekort fra Martha, Otto og Estrid Olsen i Batum til enkefru Bojesen i Soro, Alfred Olsens svigermor Louise Vilhelmine Helene Prom, der i 1901 blev enke efter koffardikaptajn, proprietær Hakon Bojesen. Billedet forestiller havnen i Batum ved Sortehavet omkring 1902.

og han havde brug for husrum, så han lejede et lokale i den anden ende af gaden, i ejendommen Nyhavn 51. Det var faktisk hans første forretningsadresse. Kapitalen til sin første forretning, nogle få tusinde kroner, fik Alfred af sin bror Otto, som derved blev kompagnon i Alfred Olsen & Co.

BRANCHEVALG

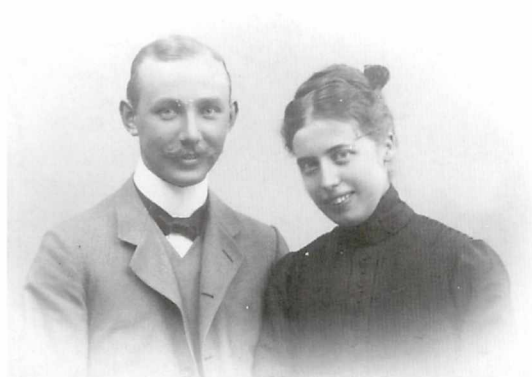
Alfred Olsen var ikke længere i tvivl om, at han ville bruge sit liv som forretningsmand. Engang havde han haft lyst til bankvæsen, for det var en slags mirakel. Havde man først kapital, sad man på verdens kosteligste vare, penge.

Alfred Olsen ville sikkert klare sig fortrinligt i de fleste brancher, men et nøjere valg måtte jo træffes. Faderen havde drevet hørkram, så det kunne man da begynde med, eventuelt en gros. Som tænkt, så gjort. Handelen gik allerede det første år udmærket, markedet blev endda udvidet med Sverige. Forretningsadressen var fortsat Nyhavn 51, men privat flyttede Alfred ind på Johannevej 13 i Charlottenlund.

Russisk smøreolie

Det var næsten en provokation, at Otto fra Kaukasus sendte sin bror en leverance i kommission på 25 tønder russisk smøreolie. Langt ude hørte varen ganske rigtigt med i virksomhedens vareudvalg, men lige nu var smøreoliemarkedet ikke det bedste og 3 tons olie er dog en post. På den anden side satte det overvejelser i gang. Mineralolien var måske en branche, man burde interessere sig for?

Mineralolie var selvfølgelig ikke bare mineralolie, og Alfred benyttede den følgende tid til at studere mulighederne. Råolie, også kaldet nafta, stenolie, jordolie eller råpetroleum, forekom ikke kun i Amerika, men over hele jorden. Og der var mindst seks hovedprodukter: smøreolien,

Alfred og Olufa Olsen omkring 1903 – året hvor de blev gift. Foto: Eline Andersen, Helsingør.

Alfred og Olufa med deres datter omkring 1911.
Foto Julie Lauerberg & Co, København.

som åbenbart kunne være russisk, benzin, petroleum, gasol, asfalt og brændselsolie. Tidligere havde man dækket behovet med hvad man havde: rapsolie, tran og talg. Men disse produkter havde nogle praktiske mangler, som mineralolie var fri for. Rapsolie og talg stivner for hurtigt, og tran lugter gennemtrængende ubehageligt, navnlig når den opvarmes. Desuden fryser disse smøremidler til ved lave temperaturer, og deres konstante indhold af oliesyre angriber og nedbryder metal.

Mineralolie var fri for tranprodukternes ulemper. Frysepunktet lå omkring minus 18 grader celsius, den var syrefri, blev aldrig harsk og ville være langt bedre som smørelie i f.eks. dampmaskinernes bevægelige dele.

Flyvemaskinen, hvordan den kom i luften og den slags, det turde man

Alfred Olsen & Co.s anlæg i Göteborg.
Foto Kaudern, Stockholm, Alfred Olsen & Co.s arkiv.

kun tale om mellem tekniske begavede folk. Men olie- og benzinforbruger? Faktisk kørte de første tredive automobiler allerede rundt i landet med en hastighed af mindst fyrre kilometer i timen, og Nordisk Benzin Compagni solgte benzin til 25 øre pundet.

Det trak i samme retning, at kong Edward VII af England besøgte svigerfamilien på Fredensborg i sin Daimlervogn, bygget på Englands første automobilfabrik, og tog det meste af kongeslægten med på skovtur uden at lave andre ulykker end at køre en lille hund over. Hestens tid var ved at ebbe ud, og i fremtiden gjaldt det ikke havre, men olie. I november 1896 havde de tilmed ophævet loven om, at der skulle gå en mand med et flag foran automobilerne. Det var bestemt en branche med fremtid i.

FAMILIEN

I 1903 giftede Alfred sig med Olufa Bojesen, født 1/10 1874 på Aldumgård ved Horsens. Hun havde studeret sprog i England, var en praktisk anlagt, men tillige smuk dame. Ved giftermålet kom Alfred i familie med flere soranere og søofficerer, hvoraf en del kom i brødet hos ham.

Otto dør

Brylluppet var anledningen til at Otto og hans familie kom hjem fra Kaukasus. Otto vendte ikke tilbage til Baku; han havde leukæmi, som han forgæves håbede på helbredelse for i Danmark, men han døde, kun 41 år gammel, i 1907 i København. Brødrenes samarbejde skulle således kun vare i få år.

I 1905 havde Alfred og Olufa fået datteren Lykke Olufa, og nu skulle de have en større bolig. Faktisk kneb det også med pladsen til kontorerne i Nyhavn, så da muligheden bød sig, købte Alfred Olsen & Co. Zinns gamle købmandsgård fra 1751, Kvæsthusgade 3. Den var kommet på markedet efter at have været i Zinnlægtens eje siden 1765 og skulle nu give plads til ikke alene Alfreds privatbolig, men også olieforretningen.

PETROLEUM ELLER SMØREOLIE?

Ud af mineraloliens righoldige assortment måtte petroleum, væsken, der for første gang tilbød mennesket dets eget varige og billige lys, her og nu være den indlysende handelsvare.

*Petroleum fra
Balkan*

At få petroleum fra Baku med i sortimentet var ikke at foragte, og det krævede heller ikke, som benzinen siden gjorde det, større lagerfaciliteter. Den ankom i sin egen emballage og kunne videresælges tøndevís uden større forklaringer og den var, i modsætning til de andre kolonialvarer, Alfred Olsen havde tænkt sig at handle med, langtidsholdbar.

Spørgsmålet var, hvilken leverandør, man skulle knytte sig til. DFDS havde faste ruter til Libau, Reval og Riga og selvølgelig Skt. Petersborg,

*Verdens største
olievirksomhed*

og det var fristende at holde sig til *Brøderne Nobel*, dengang verdens største olievirksomhed, men desværre frøs de russiske floder til det halve år. Standard Oils skrappe forretningsmetoder brød man sig ikke om, og i søgen efter andre blandt de store olievirksomheder standsede Alfred Olsen & Co. ved Shell Transport and Trading Company, der i 1907 sluttede sig sammen med Koninklijke Nederlandsche Maatschappij i Royal Dutch Shell med en tysk afdeling: Petroleum Produkte G.m.b.H.

Alfred Olsen & Co

Måden Alfred Olsens virksomhed knyttede sig til dem på var gennem investering af den halve aktiekapital på 1 million kroner i et dansk selskab oprettet i 1904 i Københavns Kommunes Handelsregister *Det dansk-tyske Petroleumskompagni*. Den anden halvdel lagde tyskerne på bordet. Selskabets forretningsfører var Alfred Olsen & Co. Nu havde man direkte adgang til forsyningsmarkederne og kunne trygt etablere sig med lagerfaciliteter, tank- og tappeanlæg på egne eller lejede grunde ved Tuborg Havn, i Randers, Nykøbing Falster, Holstebro, Aarhus, Aalborg, Odense, Svendborg, Horsens og Kolding. Også i Göteborg etablerede man sig.

FØRSTE VERDENSKRIG

Det var det forøgede behov for smøreolie under verdenskrigen, der bragte Alfred Olsens forretning frem i forreste række. Da krigen brød ud, var

Alfred Olsens skrivebord
i karnappen på 2. sal i
Kvæsthusgade, omkring
1916. (privatfoto).

olien under forskellige former blevet en nødvendighed for samfundet og bureaukratiet bredte sig flittigt for at kontrollere og fordele de sparsomme ressourcer retfærdigt. De højst forskellige danske virksomheder, der tjente deres brød ved oliehandel, manifesterede sig for første gang samlet som én branche og fandt i 1917 sammen i *Foreningen af Olieimportører i Danmark* med Alfred Olsen som formand.

Selv om de russiske leverancer blev mere og mere problematiske, var der olie nok i verden, nu var det bare skibstonnagen, der blev mangel på, og her var *Det engelske Admiralitet* bestemmende, i alt fald til Amerika kom med i krigen. Det var *Foreign Office* i London, man skulle holde sig venner med, men det kunne i givet fald koste en rejse over den mine-spækkede Nordø.

Mens frygten for skibsforslis, for de ukendte varekvaliteter og bekymringen for at geråde i kostbare disputer slog benene væk under konkurrenterne, tog Alfred Olsen stikket hjem. Ubådskrig eller ej, han hyrede tankskibe og hentede god amerikansk olie hjem i hele ladninger til salg ikke alene i Danmark, men også i Sverige og Finland, og i 1917 var han med 20.000 tønder årligt landets største smøreolieimportør.

INVESTERING I FAST EJENDOM

I Kvæsthusgade gik forretningerne den rigtige vej, og familielivet trivedes i bedste velgående. I august 1914 kom ganske vist den ulykkelige

*Landets største
olieimportør*

Hovedbygningen på den gamle Egebækgård, som den var opført efter branden i 1895. (Historisk Arkiv for Rudersdal Kommune).

Olufa Olsen ca. 1905.
Foto Harry Paetz,
København.

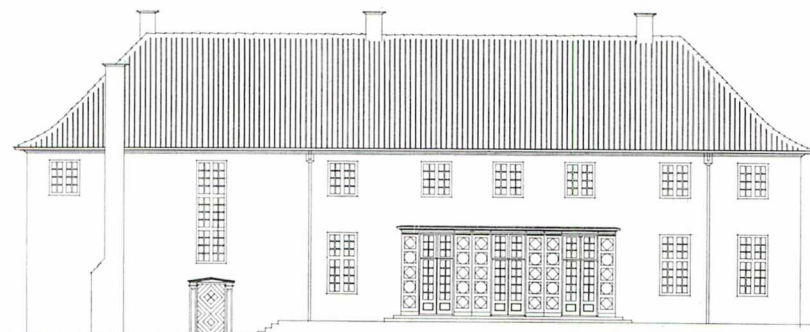
Sommerhus i Nordsjælland?

verdenskrig, men Danmark nøjedes med at indkalde sikringsstyrken, udsendte en neutralitetserklæring, fastsatte maksimalpriser og tændte det første store juletræ på Københavns rådhusplads med elektriske pærer. I juli 1915 fandt Alfred Olsen, at hans ejendom fortjente et ekstra løft og bad arkitekt Therkel Hjejle tegne og lade udføre to karnapper på 2. salen. Det blev et smukt hus og omtrent som det står i dag.

Men sandt at sige overvejede familien at flytte på landet, i alt fald om sommeren. Under første verdenskrig var det, som om alt, hvad man rørte ved, blev til penge. Forventningerne til forretningen var så rigeligt indfrie, at det næsten kneb med plads til privatboligen i Kvæsthusgade. Hvorfor ikke investere i en bondegård? Alfred kendte Nordsjælland godt, havde selv boet i Lyngby, og derfra var afstanden til hovedstaden i alt fald overkommelig. Han havde såmænd allerede set på en fristende ejendom, i Sokkelund Herred, som han grinende fortalte, og havde slået den efter i "Krak" og naturligvis konsulteret sin far, Ole Olsen, den forhenværende landmand.

Tidligt i juni 1916 viste Alfred ejendommen frem til sin kone. Han og Olufa fik en dag ud af det; og de havde ikke sparet på den mere eller min-

Terkel Hjejle og
Niels Rosenkjær
Egebækgård.
Facaden mod vest,
1916.

dre rationerede benzin. Det var så opløftende her midt under verdenskrigen at fejre sommeren med en køretur på landet. Men strengt taget kunne man da komme til Nærum på flere måder, for eksempel med lokalbanen, "Grisen" kaldte de den.

KØBET AF EGEBÆKGÅRD 1916

Ejeren af Egebækgård, direktør P. Mortensen var ikke landmand, han var heller ikke af de gamle Holteslægter. Han havde købt gården i 1911 af Peter Adolph Petersen, der var fjerde bondegeneration på gården. Det var ikke til at vide, om hr. Mortensen brød sig om landbruget, haven eller egnen i det hele taget. At sælge den velbeliggende ejendom efter fem år lignede dog spekulation. Mortensens formål med sit ejerskab kunne Alfred jo være ligeglad med, for så vidt som prisen havde rimelighed. Ejendomsskyldvurderingen var 45.000 kr., købesummen 80.000 kr. med en udbetaling på 43.481 kr. 84 øre og resten i prioritetsgæld til Østifternes Kreditforening. Da Mortensen havde givet 60.000 kr., havde han således fået forrentet sin købspris med godt 6 procent pro anno.

Bygningerne på udflyttergården fra (Gl.) Holte var ikke gamle. De var genopført efter en brand i 1895. Hovedhuset i røde mursten og med skifertag skulle vist nok afspejle tidens bestræbelser for at modernisere landbrugsbyggeriet. Stedet var dejligt og haven for længst plantet til, stor som en park, men også passet af en gartner.

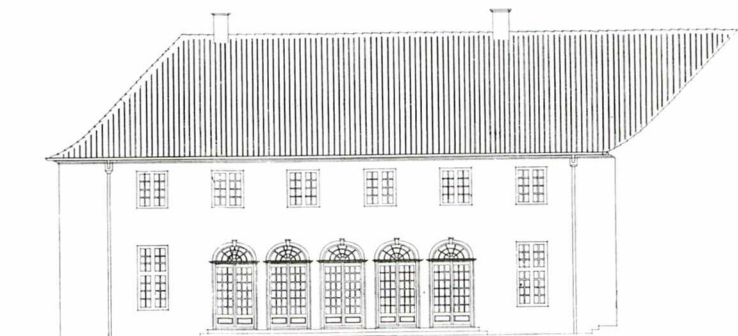
FREMTIDSPLANER

Bortset fra, at Olufa havde lidt forhøjet blodtryk, følte de sig foreløbig raske og unge og kunne den udslagne sommer planlægge deres nye hjem. Til foråret kunne ombygningen begynde, der skulle alligevel ansøges og forklares til bygningsmyndighederne.

I første omgang rakte det med en "herskabeliggørelse" af beboelsen.

*Fra bondegård til
landsted*

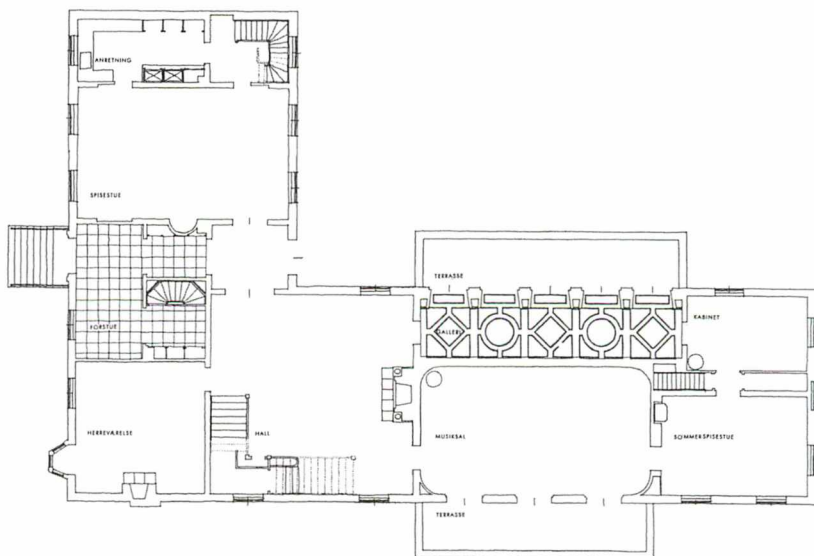
Terkel Hjejle og
Niels Rosenkjær
Egebækgård. Facaden
med dørpartier mod
rosenhaven, 1916.

Hovedbygningen var omkring 160 kvadratmeter, og dens fundament kunne udmærket bruges, men en udvidelse i vinkel til det dobbelte areal ville skaffe husrum og gøre huset mere præsentrabelt, når man kom ad den skrå opkørsel fra Egebækvej. Og solen ville så i den vestgående længe komme ind fra syd, hvor nu stuevinduerne og verandaen vendte mod øst og nord.

*Hjejle og
Rosenkjær*

Alfred Olsens "husarkitekt" Th. Hjejle (1884-1927) og dennes kompagnon Niels Rosenkjær (1886-1928) skulle være arkitekterne. Opgaven, der i begyndelsen lignede en smule tilbygning og ombygning, viste sig ikke bare at være en appelsin i turbanen for to yngre arkitekter, men som at få hele appelsintræet rystet ned i hovedet, som Erling Langkilde siden

Terkel Hjejle og
Niels Rosenkjær:
Egebækgård. Plan af
hovedbygningen,
1916.

*Herresædet
udvikler sig*

skrev i "Arkitekten". De kunne deres fag, og som Hjejle i efterårets løb præsenterede de første skitser, blev det tydeligt for enhver, at dette ville blive et stateligt og stilig byggeri – en fuldstændig ombygning af "bondedgården" til en herregårdsbygning.

Haveindretning havde både Alfred og Olufa forstand på, men efterhånden, som de nød glæderne ved at fordybe sig i planlægningen af deres nye hjem, og de arkitektoniske muligheder åbenbarede sig, voksede visionerne. Det var ikke længere spørgsmålet om at få udvidet og tilpasset det fordringsløse stuehus, sommerbeboelsen, på Egebækvej til noget, de brød sig om, dette skulle blive et *country house*, et landsted, ja en veritabel herregård. Med lidt held ville den kommende jul blive deres sidste i Kvæsthusgade, til næste år ville de kunne sidde på Egebækgård. Og der var råd til det. Men var der tid?

OLUFA DØR

Andendagen efter Lucia er fredag den 15. december 1916. Da skulle Olufa i byen på de første juleindkøb. Hun nåede ikke længere end ned i porten i Kvæsthusgade, da hun ramtes af et apoplektisk anfald, fik en hjerneblødning og døde på stedet. I oktober var hun fyldt 42 år og stadig ungdommelig, Alfred var fyrrer, og de ville den 18. december have kunnet fejre deres trettende bryllupsdag. Datteren Lykke var fyldt elleve, ikke engang i konfirmationsalderen. Olufa blev begravet torsdag den 21. december 1916 på Sorø ny kirkegård.

Enkemanden

Det var nu mindre end ti år siden, at Alfred havde mistet sin bror, den ældre og velovervejende rådgiver. Nu havde han også mistet sin kærlige og dygtige kone, der måske havde overtaget noget af Ottos afbalancerende indflydelse på Alfreds af og til temperamentsfulde dispositioner. Alfred var alene i ringen, fyrrer år gammel og uden sparringpartnere.

Uden Olufa kunne man vente, at projektet Egebækgård, som de havde glædet sig til i fællesskab, ville blive udskudt, revideret eller lagt på hyl-den. Det skete ingenlunde. Alfred *byggede* sig ud af sorgen.

ALFRED BYGGER

Arkitekterne Hjejle & Rosenkjær havde siden sommeren 1916 siddet bøjet over tegningerne i Kronprinsessegade og i april forelå de første udkast til "om- og tilbygning".

Foreløbig gik planerne ud på at bygge en ny vinkelfløj til det gamle stuehus. Siden skulle man så bringe stuehuset i overensstemmelse med stilen og materialerne i nybyggeriet, hvilket indebar, at det gamle stuehus måtte nedrives, men fundamenterne kunne formodentlig bruges. Funda-

Hallen på Egebækgård, som den så ud på julekortet i 1948 (Alfred Olsens arkiv).

Kalk og cement

menterne til den gamle stald og kornlade kunne i det videre projekt udnyttes dels i det nye folkehus, dels som en slags diger i den planlagte blomsterhave.

Den skrå indkørsel var egentlig udmærket, men hvor den før bare endte på en gårdsplads, skulle den nu føre op til et grusbelagt haverum af en størrelse, der passede sig for den nye hovedbygning, og i øvrigt være i niveau med den nye avlsgårds terræn mod syd. Det lagde Hjejle & Rosenkjær også tegning til. Mod nord måtte terrænet nok hæves, så man kunne gå fra stuerne i den kommende tilbygning lige ud i haven. Der blev ikke meget tilbage af Peter Adolphs fordringsløse landboejendom.

Allerede tegningerne var en fornøjelse. Hovedhusets arkitektoniske helhedsvirkning med den præcise husform, det afvalmede tegltag og den fine proportionering af vinduer og døre var en dyb tilfredsstillelse, skønt dets vinklede grundplan på ingen måde var ukompliceret. Alt blev opført i kalk og cement, der skulle ikke bruges én mursten, og alle mure skulle pudses i mørkt beige, der harmonerede med haven og landskabet på enhver årstid.

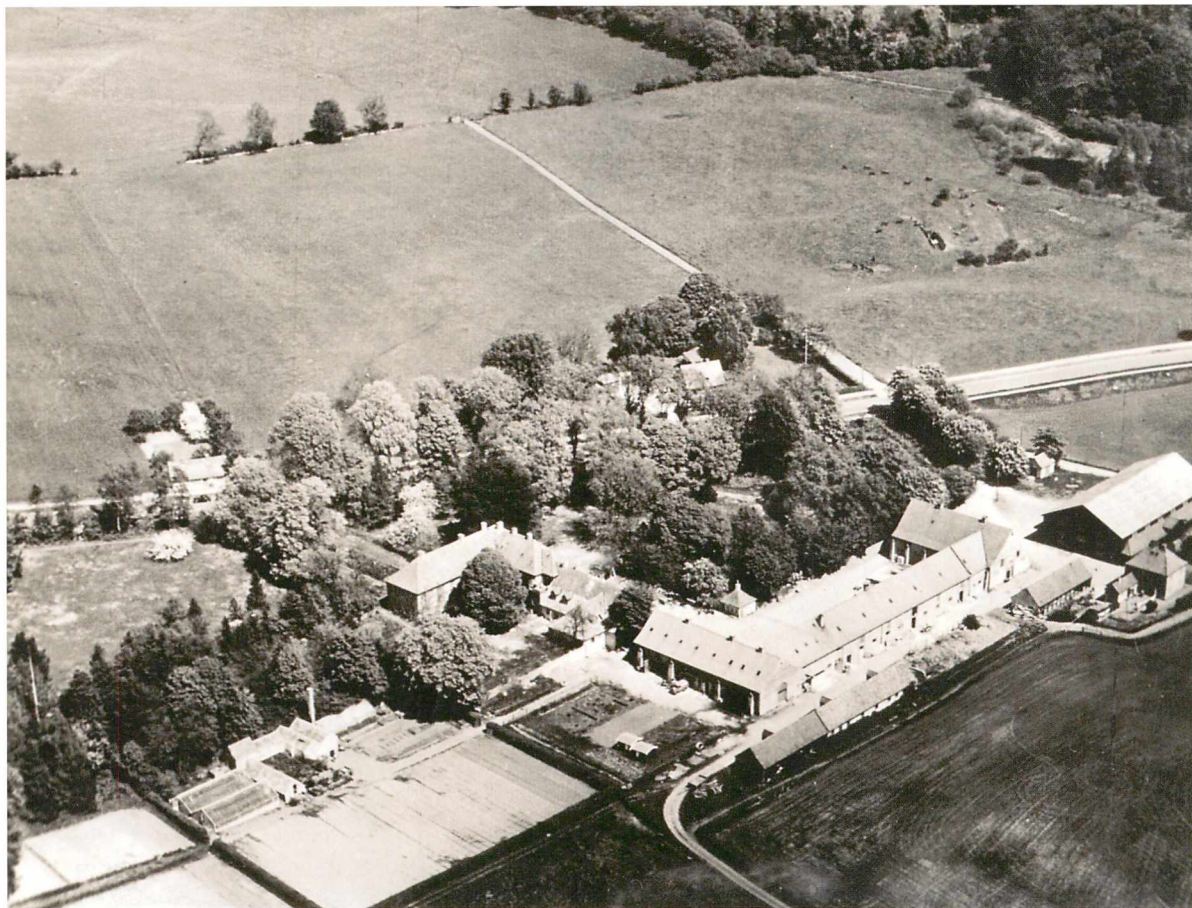
Interiør af galleriet på Egebækgård. Til højre dørene mod blomsterhave og plæne. (Historisk Arkiv).

Hallen

INDRETNINGEN

Hovedbygningens største rum og centrale omdrejningspunkt ville blive hallen, også når den vestlige bygningsdel på de gamle fundamenter var færdig. En imponerende hall, der var en herremand værdig. Den var på ikke mindre end halvfjerds kvadratmeter med en statelig, åben egetræstrappe langs øst- og nordvæggen og på 1. sal en svalegang langs syd- og vestvæggen. Det virkede næsten som en venlig forebyggelse af pladsangst hos gæsterne, at de gennem hovedindgangen først måtte passere en beskedent entré med garderobeskabe, en lille trappenedgang til kælderen og en mellemgang på overkommelige otte kvadratmeter, hvorfra trafikken så at sige fordelte sig. Herfra betrådte man selve hallen mod nord, spisestuen mod syd eller blomsterhaven mod vest.

Til venstre lå spisestuen med to vinduer mod opkørslen i øst og to mod blomsterhaven i vest og i sydvæggen udgange til anretterværelse og trappe til køkkenet i kælderen. Til højre var der adgang til herreværelset med den lille karnap ud mod opkørslen og en pejs i nordsiden. I selve hallen

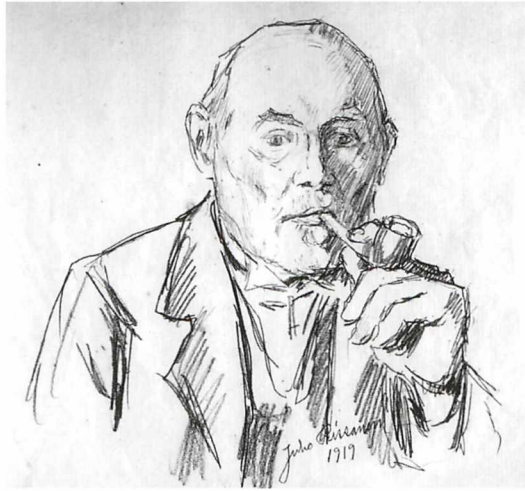

Luftfoto af Egebæk-gård set mod nordøst. I mosen øverst til højre i billedet blev der skudt ænder. De øverste marker var køernes og vejen igennem dem er den, de om aftenen drives hjem ad. På modsatte side af sognevejen med have ud til markvejen ses den tidligere aftægtsbolig "Lille Egebæk". Længere oppe ad sognevejen ses stuttermesterens bolig. Foto ca. 1940. (Historisk Arkiv).

domineredes vestvæggen af den engelske marmorkamin. Til venstre for kaminen var døren til galleriet, den planlagte lange smalle stue med en væg af glasdøre til blomsterhaven i syd, hvor den gamle gårdsplads nu var afløst af et smukt haverum med havediger af fundamenterne fra den gamle lade og stald.

Til højre for kaminen betrådte man havestuen eller musiksalen, hvorfra man gennem tre høje glasdøre havde udsigt og adgang til den nordlige terrasse med spejldammen. Gik man videre gennem havestuen, endte man i sommerspisestuen, det ene af de to rum, der skulle afslutte hovedbygningen mod vest. Her kunne stå et flygel. Det andet rum kunne hedde kabinettet og udstyres med franske møbler, eventuelt flygelet. Mellem sommerspisestuen og kabinettet kunne der blive plads til en smal gang med en diskret trappe til kælderregionerne, en genvej til vinkælderen og køkkenet.

Førstesalen i hovedbygningen rummede først og fremmest soveværelset over herreværelset og den lille balkon på taget af karnappen og husher-

Juho Rissanens originale
blyantsportræt af
Alfred Olsen 1919.
(privateje).

rens tilhørende badeværelse over entréen. I den “gamle” vestfløj, som man kom til via en dør i svalegangen, ville der blive fem mindre værelser og en trappenedgang, der løb sammen med trappen i anretterværelset og gik til kælderen.

Køkkenet skulle være i kælderen i den nye fløj, det blev højt og lyst. Det samme gjaldt frokoststuen, hvor man kunne beholde jagttøjet og støvlerne på. I nordsiden ville haveterrænet komme til at ligge en meter højere, men der var jo anvendelse nok for de mere dunkle kælderrum, der kunne blive fremragende som vinkælder.

I løbet af vinteren 1917 stod hovedbygningen færdig. Betragtede man fra haven den 30 meter lange, beige-pudsede nordfacade med de spredt, men ikke tilfældigt placerede vinduer, de høje glas-havedøre med de grønne skodder og markeringen af den hvide skorsten til herreværelsets kamin, måtte man blive betaget over Hjejles og Rosenkjærs kunnen. Begavede arkitekter arbejdede ikke kun med blyantstreger, de arbejder også med ikke-streger. Når de sætter en streg, har de overvejet den vel og samtidig undladt hundrede andre. Det færdige bygningsværk udtrykker ikke bare et valg af de brugelige og bedste, men også et fravalg af de overflødige grimme.

Af avlsgården manglede kun en smediebygning og en staldmester- eller fodermesterbolig. Smedien blev lagt ved avlsgårdens opkørsel og fodermesterboligen diskret tilbagetrukket i sydøst mellem vognporten og den nye trælade. Mesters bolig blev på 64 kvadratmeter bebygget areal plus bryggers, der var køkken, dagligstue, spisestue og soveværelse nede og bad og

*Byggeriet
afsluttes*

Avlsbygninger

flere værelser ovenpå. Og stuttermesteren, der var blevet ansat til at passe ridestalden, han måtte også have et sted at bo. Han fik et fint lille stråtekt hus med bindingsværk og have i det vestlige hjørne af matrikel nr. 5 a ud mod sognevejen.

UDSMYKNINGEN

Det var et tilfælde, at de to jævnaldrende mænd, den fremtrædende finske kunstner Juho Viljo Rissanen (1873-1950) og Alfred Olsen traf hinanden. Det betød imidlertid, at et hovedværk i finsk kunst fandt sin første plads på Egebækgård. Begge mænd var af bondeslægt, men meget forskellige. Rissanen skyede offentlighed, var afholdsmand og vegetar og holdt af at styrke sin skrøbelige konstitution på badesanatorier. Alfred trængte nu og da til at få plejet sin sundhed, og de mødtes på Skodsborg Badesanatorium.

Rissanen var uddannet på Det Kejserske Akademi i Skt. Petersborg, havde udsmykket den finske pavillon på verdensudstillingen i Paris 1900, elskede Italien, Firenze og Arezzo, Boticelli og Giulio Romano, og var vel bekendt med Danmark og danske kunstnere, værdsatte Skovgaard, Wilumsen og Kresten Iversen højt og, af de gamle, Købke. Efter at have set hans skitser med stemningsfulde, modernistiske folkelivsmotiver, kunne Alfred godt forestille sig Rissanens billeder i havestuen på Egebækgård.

*En finsk kunstner
på Egebækgård*

Rissanen boede i perioder på Egebækgård og havde om sommeren drivhuset som atelier, det kostede jo ikke videre. Siden opholdt han sig i måneder i Italien, Frankrig eller Nice. Breve og udkast feg frem og tilbage. Alfred betalte forud og var ikke karrig med pengene, men situationen var pinefuld for Rissanen. Skulle han betale tilbage, hvis den sære dansker ikke fik det, han ville have?

I Nice lærte Rissanen Isadora Duncan at kende, barfodsdanserinden, der frigjorde dansen fra den stive klassiske ballet, helt en pige efter Rissanens hjerte. Det er måske hendes dans efter Boticellis "Forår", der overbeviser ham om, at der skal figurer på billedet. Ringdansende piger i skoven, *Rinkitanssi*. Rissanen var ellers ved give op, men omsider er Alfred tilfreds. I 1920 får Rissanen selv de fire 224 cm høje vægbilleder professionelt på plads på Egebækgård og sørger smukt for tilhørende vægdekoration.

*Vægmaleriets
skæbne*

Rissanen efterlod flere arbejder til sine danske venner, også en portræt-tegning af Alfred. Under krigen fortrak han til USA og tilbragte sine sidste år i Californien. Efter Alfred Olsens død blev Egebækgård-malerierne solgt af boet på auktion hos Arne Bruun Rasmussen i 1955. Efter en omskiftelig tilværelse endte de lykkeligvis i 1985 på rådhuset i Rissanens hjemby Kuopio.

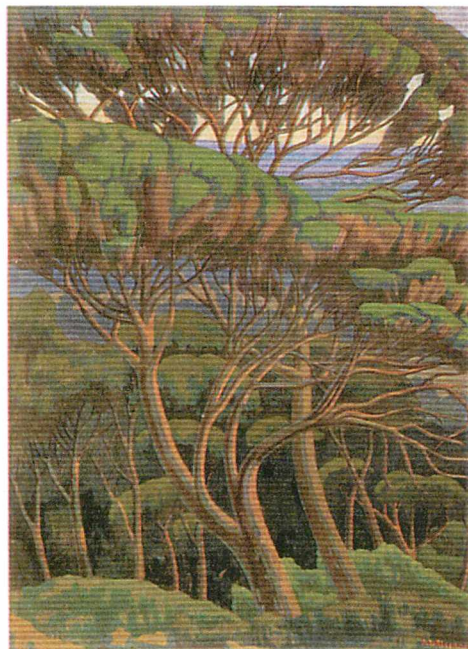
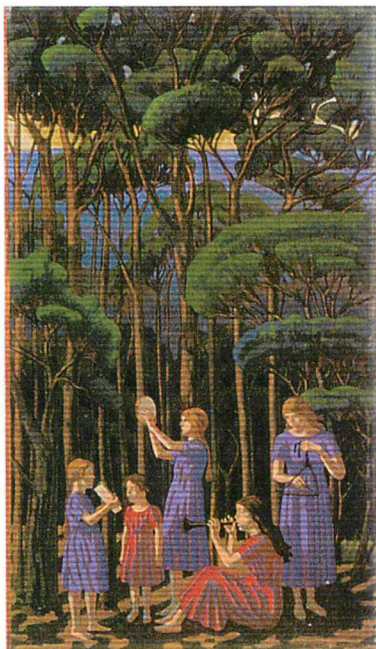
Juho Viljo Rissanens
malerier til havestuen
på Egebækgård, 1920.
Her gengivet fra
Marjo-Riitta
Simpanens bog om
Rissanen,
"Rinkitanssi".
(Oversat til dansk af
Anne Pade)

LANDBRUGET

Når Alfred betragtede sine virkeliggjorte drømme, fandt han alt såre godt. Spørgsmålet var, om jordtilliggendet var stort nok. I nord lå en stump af den gamle Holtegård, "Hans Jensens Gård", op til Kohaveskoven. De 58 tønder land inklusive et par mindre matrikler blev afstået til Alfred for 150.000 kr omkring 1917. Ser man på landkortet, forstår man Alfreds opfattelse af, at den østlige del af jordstykket egentlig hørte mere til Egebækgård.

Alfred ville heller ikke gøre det til et problem, at der mellem Egebækgårds matrikel 4a og den nyerhvervede matrikel nr. 6a lå nitten tønder land, som A.F. Ibsen i 1898 havde erhvervet for næsen af H.N. Andersen sammen med Holtegård (den røde), resterne af Larsengården, oven i købet lige på den anden side af sognevejen, men det *var* ikke praktisk for dyrkningen. Alt flaskede sig imidlertid i 1916-17, og erhvervelserne bragte Alfreds besiddelser i sognet op på 114 tønder land, 13 tønder hartkorn. Ikke at Alfred lagde vægt på det, men skulle der ikke 12 tønder hartkorn til en proprietærgård?

Nu havde menneskene fået deres, nu gjaldt det de firbenede, kostalden, hestestalden og laden. Det blev en af Sjællands kønneste kostalde, som

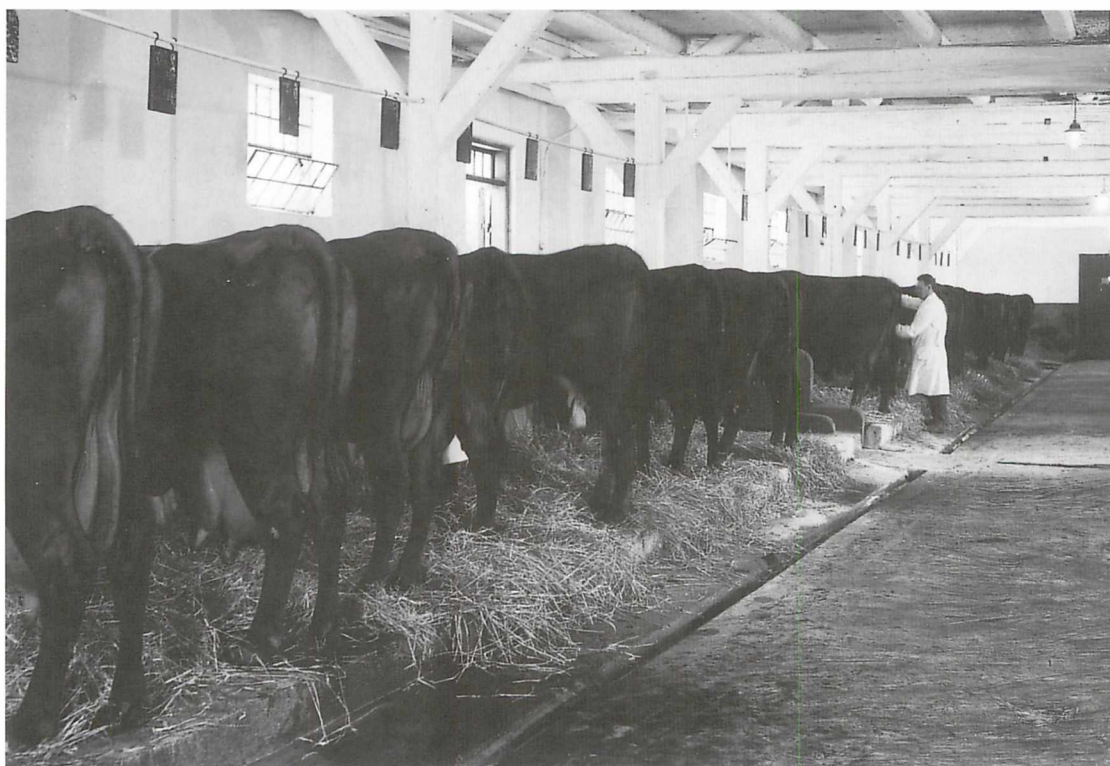

Hestene på Egebækgård

kun et utaknemmeligt bæst ikke ville synes om at bo i. 60 meter lang med plads til 48 køer, to tyre, 4 kalvebåse, sygestald, materialrum, omklædning, roer og to gennemgående portrum. Mortensens røde danske malkekøer kunne komme an på en prøve, men de skulle i alt fald suppleres og i øvrigt gerne op på 4,5 i fedtprocent. Svinene gik an.

Det var hestene, der særligt nød Alfreds bevågenhed. Hestestalden blev lagt i forlængelse af den gamle snart ikke-eksisterende stald og den nye lade og dannede sammen med kostalden et nyt gårdsrum vinkelret på hovedbygningen. Der var plads til 26 heste, de 10 i båse.

I Søllerød Tidende fra 10. maj 1919 kan man læse samtidshistorie. Her fortælles om *“den gamle Egebækgård, som siden Alfred Olsen for 2 Aar siden købte den, ved store pekuniære ofre er blevet ombygget til en 1ste Klasses Mønstergaard, som Søllerød Sogn vil have en ligefrem Seværdighed i. Gross. Olsen agter at drive Gaarden med særlig Henblik paa Kreaturer og Hesteavl, og naar man hører, at en belgisk Hingst staar Hr. Olsen i 32.000 Kr., vil man forstaa, at der intet spares for at naa Maalet. Det er et ganske enestaaende pragtfuldt Dyr og er vistnok den eneste belgiske Hingst af sin Slags, der findes paa Sjælland, den er tre Aar gammel og har en meget fin Stamtafle. Man maa erkende aldrig at have set Magen til 3-Aars Hingst.”*

Kostalden på Egebækgård set mod stuttestalden, ca. 1920. (Alfred Olsens arkiv).

Det må være den vidunderhest, det drejer sig om i en annonce i samme blad: *“Belgisk Hingst, “Herkules Egebæk”, født 1916, kaaret 1919, fineste Afstamning, Højde 177 cm, stor, bred, elegant og typisk, staar til Bedækning paa Egebækgaard, Nærum, ved henvendelse til Forvalter L i s b o r g, Telf. Nærum 2. 40 Kr. + 80 Kr. for levende født Føl eller ved Hoppens Salg”*. Ingen i sognet kunne være i tvivl om, at Alfred Olsen gik ind for belgieravl. Til arbejdsbrug altså, for med de 26 bokse og båse var der jo rigeligt plads til rideheste også. Men nej, ikke plads nok. Og det var dog fuldblodshesten, der havde Alfreds kærlighed, der fandtes simpelthen ikke et smukkere eller mere udholdende dyr. Den nybyggede lade for enden af kostalden måtte nødvendigvis omdannes til stuttestald. Der blev brug for en ny lade.

Et nyt ridehus

Den 26. oktober 1920 foreligger tegningerne til en ny trælade – “lade og ridehus”, 23 meter bred og 49 meter lang med rebrum, selerum, redskabsrum, værksteder, magasiner og – hestebokse langs ydervæggene. Det må være en af Nordsjællands største trækonstruktioner. Og smuk, det sørgede Hjejle og Rosenkjær for. Fik de byggerier aldrig ende?

STUTTERIET

Det gedigne bevis for Alfreds kærlighed til heste og hestehandel forelå allerede tirsdag den 28. september 1920, her ifølge Søllerød Tidendes referat i lørdagsudgaven 2. oktober: *“Stutteriet paa Egebækgård. Besidderen af Egebækgården ved Nærum, som har omdannet denne til en Møstergaard, har paa Ejendommen indrettet et Stutteri, som hører til de betydeligste her i Landet. I Tirsdags afholdtes – for at skaffe Plads til betydelige Udvidelser – en Auktion, hvorpaa solgtes bl.a. en Fuks-Hingst for 6750 Kr. og en brun Hoppe for 5700 Kr. til Direktør Schulstad, en 4-Aars Følhoppe for 2500 Kr. til Gods-ejer Steen Giebelhausen, en Hoppe for 2100 Kr. til Godsejer Fabricius samt et Hingstføl for 1800 Kr. til Grosserer Willer-Petersen.*

Stutteriet, som præsenteredes for Publikum, vakte paa Grund af dets fuld- endte og glimrende Indretning og dets mange prægtige Dyr megen Opmærk- somhed i den sportsinteresserede og repræsentative Kreds, som havde givet Møde. Her fra Sognet bemærkedes bl.a. Direktør Aug. Bagge med Frue, Næsselottet, Grosserer Dethlef Jürgensen med Frue, Carlsminde, Grosserer Allan Hansen

Alfred Olsen elskede sine heste, både arbejdshestene og fuldblodet. Hans kom-pagnon i stuttoriet, der blev landets største, udlandsdan-skeren Gorm Rasmussen, kunne næppe have fundet en bedre partner. Alfred Olsen er her formodentlig fotograferet ved en heste-auktion på Egebækgård engang i 1920'erne.

med Frue, Nærum, og Grosserer Willer-Petersen med Frue, Søllerød, – af fremtrædende Besøgende andets Steds fra saas bl.a.: Grev og Grevinde Moltke-Lystrup, Kammerherre O. Chr. Scavenius med Frue, Kammerherreinde Howden-Ronnenkamp med to Døtre, den svenske Rytter, Grev Wachtmeister, Direktørerne Frantz L. Olsen og Schulstad, Direktør A.M. Christensen, tidligere Tattersall, med Frue, Godsejer Steen Giebelhausen, Grosserer Emilii Møller, Cand. Howard Grøn med Frue, Oberstløjtnant Garde Jørgensen, Direktør Thorvald Madsen, Grosserer Hugo Ibach og Sekretær Clausen.”

*Hesteopdræt i
Søllerød*

De fleste af selskabet var kendte ansigter fra galopbanen og altså venner og bekendte af Alfred. Dethlef Jürgensen havde selv stalde på sin ejendom Carlsminde ved Søllerød gadekær. Willer-Petersen havde sin egen springbane ved Attemosevej og var næsten nabo til forstmanden Howard Grøn, der boede i Skovhuset ved Kirkestien i Søllerød og var passioneret rytter. Thorvald Madsen var direktør for Seruminstittet og skulle blive en hyppig gæst på Egebækgård. I Moltke-Lystrup har der vist indsnegnet sig navnet på en herregård, gæsten var galopopdrættens nestor, greve Aage Moltke fra Lystrup ved Faxe, og O. Chr. Scavenius var identisk med Otto Chr. Scavenius, udenrigsminister i april-maj 1920 og siden direktør for den globale virksomhed Store Nordiske.

Udover formodentlig at være elskværdige personer havde disse menne-

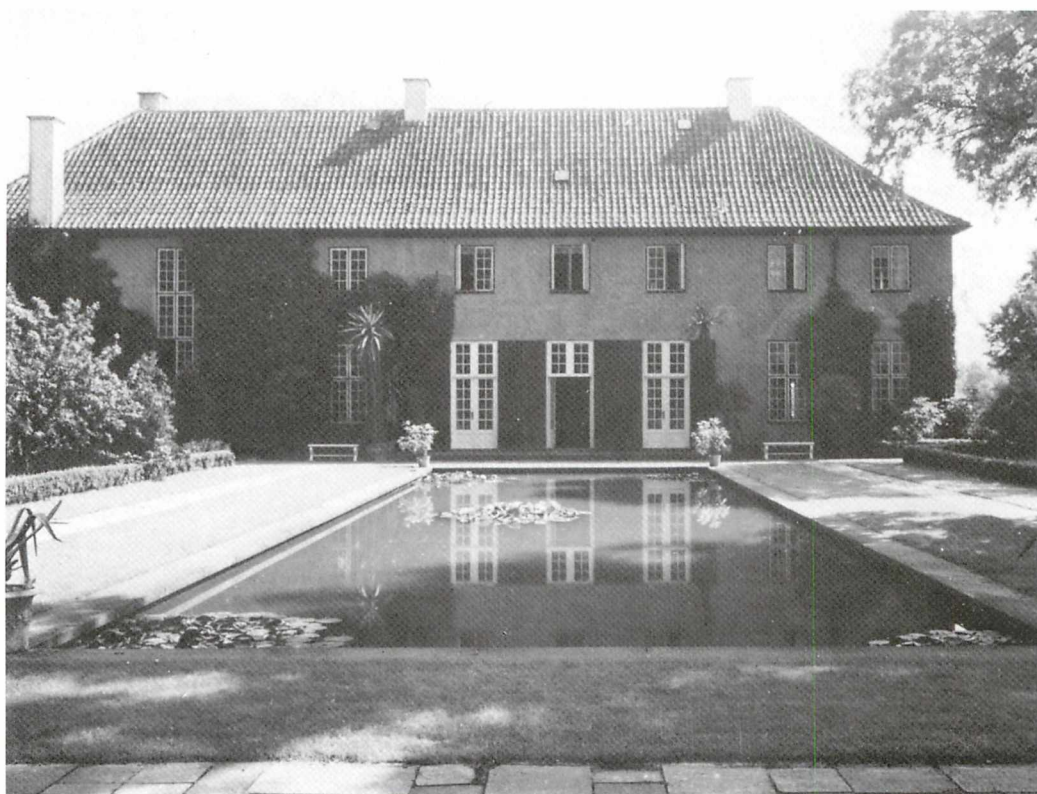
En af Egebækgårds berømmede belgierhingste foran gavlen til hestestalden. (privatfoto, ca. 1920).

sker to kvaliteter for Alfred i denne sammenhæng: de interesserede sig for heste og de havde penge til at købe dem for. At der blev en festlig dag ud af det, var blot en ekstra gevinst.

PARKEN

I 1920 var turen endelig kommet til *parken*. Landskabet omkring gården var i forvejen bakket og trærigt og der var en mindre sø, så idyllisk som det kan være i Nordsjælland. Med en smule jordarbejde kunne det blive helt godt. Havearkitekt I. P. Andersen ville være den rigtige til projektet, han redigerede "*Havekunst*", udgivet af Dansk Anlægsgartner- og Havearkitektforening, og havde for eksempel omkring 1917 genskabt Rantzauernes gamle parkanlæg på godset Krengerup på Vestfyn, det skrev han netop om i sit tidsskrift.

Allerede i papirarbejdet virkede anlægget overbevisende og i god harmoni med Hjejles og Rosenkjærs bygninger. Andersen overlod intet til tilfældighederne, der var en meter og femogtyve mellem koterne i det

Egebækgård.
Vandbassin udenfor
havesalen omkring
1937. (Historisk
Arkiv).

*I.P. Andersens
parkanlæg*

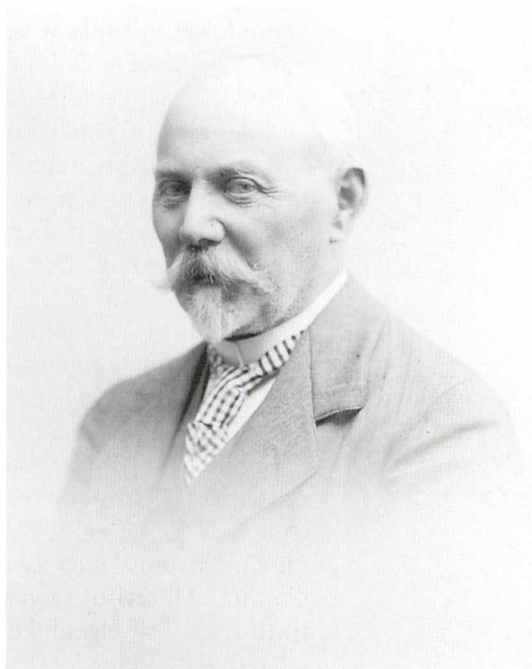
300 m lange terræn, alt var taget i betragtning, hver en kubikmeter jordflytning, de ukløvede granitkantsten ved trappen op i haven, hegnet om tennisbanen og de 15 cm stødt ler i bunden af dammen mellem opkørslen og avlsgården. Ud for havesalen med de store havedøre mod nord blev *bassinhaven* anlagt med et bassin på 22 x 7 m og 55 cm dybde omgivet af fliser, græs og staudebede og, til langvarig efterårsærgrelse for havemanden, der skulle rense bassinet for blade, en prægtig kastanje. Fra tre punkter i den vestlige have var der udsigt til de græssende dyr på markerne.

Andersens overslag af 11. marts 1920 på i alt 90.000 kroner til *Parkanlægget ved Egebækgård* giver indtryk af opgavens omfang. Beløbet ville ved århundredskiftet år 2000 svare til omkring 5 millioner kroner. Den største post var, dengang som nu, arbejsslønnen på 63.000 kr., som var beregnet efter en takst af 1,55 kr. i timen. De 26.000 kr. skulle gå til afgravning af den store plæne i indtil trekvart meters dybde svarende til 3000 m³ jordflytning, de 19.000 kr. til den øvrige gravning, planering, plantning,

anlægning af gange, græssåning, gruspålægning og kantafstikning. Planter og græs, herunder 70 allétræer til 3.500 kr., græs til 3.000 kr. og stedsegrønne træer og buske til 3.000 kr. løb tilsammen op i 15.000 kr. Alene dammen og vænget omkring den var sat til 7.000 kr., der skulle jo stødes med ler, og tennisbanen inklusive parterret foran havetrappen og fem meter terrænsenkning skulle koste 5.700 kr. Andersen havde styr på det hele og fik endda placeret et udkigstårn øverst i terrænet. Oveni kom udgifter til opmåling og kortlægning, havearkitektens personlige rejser samt honorar for skitser, arbejdsplaner og beskrivelser på 9% af den samlede udgift. I trediverne, da væksterne havde foldet sig ud og stod i harmonisk flor, blev haven regnet for en af landets smukkeste.

HØJBJERGGAARD

Men Alfred var ikke mæt. I 1918 købte han, næsten som en sidebemærkning, Højbjerggård i Øverød for kr. 85.000 med en kontant udbetaling på kr. 50.000. Ole Olsen skulle da have et sted at bo og man skylder i det mindste sin far en bondegård. Sælgerne var gårdejer Jens Ole Jensen og hustru Ane Jensen, siden 1903 ejere af Havarthigård i Øverød. Højbjerggård havde taget navn efter sin oprindelige beliggenhed på landsbyens

Alfred Olsens far,
Ole Olsen. Fotografiet er
taget af Eva Holst & Anna
Helmeckes atelier i
Hellerup og kan være efter
udflytningen til Søllerød.
(privatfoto).

højeste punkt oven for Søllerød sø. Den var en køn, hvidkalket ejendom med sort bindingsværk og et areal på over 104 tønder land. Et passende sted at bo for Ole Olsen.

AKTIESELSKABSDANNELSEN

Men som pessimisterne havde spået: Efter krig kommer krise. Virksomhedens styrke på markedet var dog ikke dårlig. Sortimentet dækkede efterhånden ikke alene smøreolier og brændselsolier, men også tran, kemikalier og tvist og markedet var udover Danmark Norge, Sverige, Finland, Estland, Letland og Litauen med salgskontorer i Stockholm, Göteborg og Helsingfors og provisionslønnede agenturer i flere byer i Norge og Sverige. Man rådede stadig over eneforhandlingen af russiske olier for Skandinavien og omsætningen var tilstrækkelig til, at tankskibene fra Batum kunne losse i eget tankanlæg på Redmolen i København. Den eneste væsentlige konkurrent i smøreolier i Skandinavien var Standard Oil, Esso.

*Landmandsbankens
krak 1922*

Men den økonomiske stagnation markerede sig meget kontant i september 1922 med Landmandsbankens sammenbrud, Skandinaviens største bankkrak. Et sammenbrud af sådanne dimensioner havde virkninger på omgivelserne langt ud over den nærmeste kundekreds; men Alfred Olsen hørte til bankens kernekunder, og blev som sådan trukket med i det økonomiske morads i kølvandet på krakket.

Bankkrakket medførte Alfreds fremskyndede overvejelser om at danne et aktieselskab til videreførelse af sin private forretning. At komme under aktieselskabslovgivningens disciplin og samtidig i kompagniskab med professionelle rådgivere kunne være en gavnlig ting. Efter grundig forberedelse overdroges ved et møde den 26. juni 1924 klokken 2 på højesteretssagfører C.L. Davids kontor med David som dirigent det private firma Alfred Olsen & Co. for 5.107.661,93 kr. til et aktieselskab med en aktiekapital på 2 millioner kr. stiftet til formålet. Aktiekapitalen var tegnet på forhånd og repræsenteret ved de tilstedeværende. Formålet var – som hidtil – at drive handel med olier og kemikalier samt fabrikation af olier.

*A/S Alfred Olsen
& Co.*

Stifterne var Alfred Olsens snart mangeårige juridiske rådgiver, overretssagfører Christian Frederik Brorson, firmaets hæderkronede kontorchef Nils Eric Bertel Waldemar Wennstrøm, samt grosserer Alfred Olsen, Nærum. Aktieselskabets navn var Aktieselskabet Alfred Olsen & Co. A/S. Til revisor valgtes Carl Møller fra Revisions- og forvaltningsinstituttet. Stiftelsesdokument, overdragelsesdokument og love var udfærdiget og blev forelagt af C.L. David, driftsåret var kalenderåret,

første gang løbende til 31. december 1924. Selskabets årsregnskab ville være at opgøre på sædvanlig købmandsmæssig vis. Hvert år inden 1. april skulle afholdes ordinær generalforsamling, første gang inden 1. april 1925.

Det kom ikke til at holde stik med overholdelsen af den første ordinære generalforsamling. Den blev udskudt til den 7. maj 1925, for der var ikke noget at råbe hurra for, heller ikke det følgende år. Dårlige resultater to år i træk er ikke den bedste start for et selskab, og Alfred anede – godt hjulpet på vej af banken, der måske mente, at dens tilgodehavende var lovlig stort – at vanskelighederne kun lige var begyndt.

*Alfred Olsens
50-årsdag 1926*

Det siger sig selv, at han fejrede sin halvtredsårs fødselsdag i 1926 under beherskede former. Dagen blev dog bemærket. Onsdag den 30. juni bragte Berlingske politiske og Avertissements-Tidende på sidste side – d.v.s. bagsiden – under overskriften Berlingske Morgen yderst til højre en klumme “Personalia”, hvor der i underrubrikken “Runde Tal” som nummer 4 ud af 5 er nævnt: “*Grosserer Alfred Olsen fylder 50 Aar – idag!*”. Politiken nævnte om muligt endnu mere beskedent under ‘Dag til

Alfred Olsen i sin
direktørstol omkring 1930
(privatfoto).

Dag 30. juni 1926' som nummer 10 ud af 14 fødselarer (det var et ord de selv havde opfundet): "Grosserer A l f r e d O l s e n 50".

"ONKLEN" FRA AMERIKA

Det gik op for Alfred Olsen, at han kunne blive nødt til at træffe et ondt valg: Var det firmaet eller gården, der skulle overleve? Han var ganske på det rene med, at det var firmaet, der genererede pengene, mens gården var ren fornøjelse. Og selv om han næsten følte, at han havde skabt Egebækgård med de bare næver og elskede den mere end Pygmalion elskede sin statue, for den var det levende bondeliv, han selv var rundet af, så kunne enden på historien meget vel blive, at han måtte sælge den. Hvem skulle så tage sig af stuttriet, af *bestene*? Det var en situation, der ville kunne få mange mindre praktiske naturer til, fra deres hjertes dyb og på randen af et mavesår, at ønske sig en millionær-onkel fra Amerika. Det er nu de færreste, der har sådan en.

Dansk-
amerikaneren
Gorm Rasmussen

Men Alfred havde. Det vil sige, det var ikke hans rigtige onkel, men han opførte sig bare sådan: Gorm Rasmussen, fire år ældre end Alfred, urtekræmmer fra Fyn og nu indehaver af *The National Tea Company* i Chicago med 2000 *chain stores*, 10.000 ansatte og en omsætning på 100 millioner \$. Hans faste bolig lå på Lake Shore Drive i Chicago, men han havde også et stort hus i spansk stil i Florida og en mønsterfarm på 400 hektar, Elmwood, i udkanten af Chicago.

Bortset fra krigens tid havde han besøgt "det gamle land" mindst hvert andet år, men siden han i 1924 havde købt Sølyst ved Klampenborg – næsten på ejendommens tohundredårsdag – var det blevet en værdsat årlig begivenhed at komme til Danmark. Her, hvor Schimmelmanns og Emilias skikkelser toner frem af fortiden tilligemed Heibergernes, fru Gyllembourgs, Tschernings og Suhrs, her boede Gorm Rasmussen nu tre måneder om sommeren, og hans og hans kone Nannas evige trang til at foretage sig noget fik for begges vedkommende afløb i hesteopdræt og hestevæddeløb, der med tiden blev en passion. Og for resten i restaureringen af Sølyst for 2½ million kroner.

EN GOD HANDEL

Gorm Rasmussen
køber Egebækgård

Gorm Rasmussens Sølyst var dejlig nær galopbanen, men der kunne være behov for flere stalde, en landejendom måske? Egebækgård ville være fremragende til formålet, og da han først havde mødt Alfred Olsen, var det ikke alene hyggeligt, at to mænd med så gedigne hesteinteresser kunne mødes om noget fælles, men også fremmende for sagen.

I 1926 købte Gorm Ramussen sin anden og tredie danske ejendom,

Gorm Rasmussens
Sølyst i Klampenborg.
Dansk-amerikaneren
ejede Sølyst fra 1924
til sin død i 1936.
Foto Niels Peter
Stilling 2001.
(Rudersdal Museum).

Egebækgård og Højbjerggård. Den 17. august blev der lavet en købekontrakt på seks foliosider. Kontrakten var langt mere omfattende end Alfred Olsens oprindelige skøde, men der var jo også flere parceller at holde styr på. Købesummen var 500.000 kr. for Egebækgårds jorder på i alt 913.636 m². samt parcellerne udgørende Højbjerggård i Øverød By.

Handelen afhjalp direkte Alfred Olsens bankmellemværende ved, at *“Underskrevne Direktør Gorm Rasmussen, Chicago, tilstaar herved som anerkendt Gæld at være skyldig til Den danske landmandsbank, hypotek- og Vekselbank, København, den Sum 180.000 kr. hvilke Ethundrede og Otti Tusinde Kr. jeg forpligtiger mig og Arvinger, en for alle og alle for en, til at tilbagebetale med 20.000 Kr. er Tyve Tusinde kr. i hver ½ aarlig 11/6 og 11/12 terminer, første gang i 11/12 termin 1926”*.

*Alfred Olsen
bliver boende*

Det bedste afsnit i købekontrakten var imidlertid det bemærkelsesværdige punkt III 4: *“Sælger har ret til som hidtil at bebo og benytte Hovedbygningen og Parken med Kusk- og Gartnerbolig, og have sin personlige og sin Datters Ridehest opstaldet som hidtil, alt uden Vederlag, indtil 1/10 1927, men er pligtig for egen Regning at vedligeholde i samme Stand som nu, hvad der således er overladt ham til Brug og Bolig”*. Så vidt det læses, var det ikke rådigheden over Egebækgård, der ophørte 1/10 1927, det var blot den vederlagsfri rådighed. Kunne man ønske sig en bedre onkel?

Egebækgård. Opkørsel og nordfacade. Hovedindgangen har et bastant "herregårdspræg". Foto ca. 1930. (Historisk Arkiv).

Det må formodes, at Ole Olsen, Alfreds far, tilsvarende fortsat kunne bo på Højbjerggård. Han må have levet i bedste velgående, eftersom han først døde 92 år gammel den 26. marts 1932 og fire dage senere blev begravet på Søllerød Kirkegård.

Forholdet mellem de to gentlemen Gorm og Alfred udviklede sig behageligt, næsten familiært, ikke mindst takket være den fælles lidenskab for alt, hvad der havde med heste at gøre. Dertil bidrog Gorm Rasmussens kendskab til storfyrstinde Olga af Romanov-familien. Historien begynder jo med Christian 9.'s datter Dagmar, der blev russisk kejserinde under navnet Maria Feodorovna. Kejserindens fjerde barn, fyrstinde Olga, blev tvunget ind i et ægteskab med den homoseksuelle hertug Peter af Oldenburg, der spillede hendes medgift og apanage op.

Så dukkede Olgas virkelige kærlighed op, en officer i kyrassérkorpset, Nicolai Koulikowsky, og hertugen foreslog ham minsandten som sin egen adjutant og gav i 1916 Olga skilsmisse og lov til at gifte sig med sin oberst. Under revolutionen flygtede parret til Danmark og slog sig i første omgang ned på moderens, enkekejserinde Dagmars danske landsted,

Storfyrstinde Olga

Rygård

Hvidøre, nabo til Gorm Rasmussens Sølyst. Heste havde de to forstand på, og det var alt, hvad Gorm Rasmussen spurgte efter.

I de kommende år bidrog Koulikowskys fagkundskab utvivlsomt til Gorm Rasmussens vellykkede galopstald, og succesen tog til med erhvervelsen af Egebækgård og samarbejdet med Alfred Olsen. Oberst Koulikowsky og frue blev installeret på Rygård, nabogården til Højbjerggård. Gorm Rasmussen erhvervede Rygård (hans fjerde ejendom i Danmark) i 1928, da Danmarks dengang største stutteri blev udviklet i begyndelsen af 1930'erne på Egebækgård.

Sidst i tyverne omtales Egebækgård i samtlige af sæsonens numre af Galop-Tidende med billeder af de storartede heste. Og Gorm Rasmussen var galant, det var ofte *fru* Gorm Rasmussen, der stod som ejer af de vindende heste ved Klampenborg-løbene. I 1929 var hendes præmiesum den største, 26.220 kr. Ægteparrets kappestrid med hinanden og med Alfred Olsen fortsatte gennem trediverne til 1935, hvor Gorm Rasmussen fik en hjerneblødning og sommeren igennem i 1936 måtte følge løbene fra sin grå Rolls Royce parkeret ved galopbanens voldgiftstårn. Den 22. september spiste han frokost på Egebækgård med sin ven Alfred og tog derefter hjem til sin middagssøvn på Sølyst. Den vågnede han aldrig af. En epoke i hestesportens og Egebækgårds historie var slut.

Julekort fra Alfred Olsen med foto fra fødselsdagsmiddagen 30/6 på Egebækgårds terrasse. Året er ukendt, men det er næppe 1936, da der ved den lejlighed var telt i haven (privatfoto).

FØDSELSDAGSFESTEN

Kort forinden, den 30. juni 1936, havde Alfred Olsen fejret sin 60 års fødselsdag, og for de fleste, der var heldige at blive inviteret med, blev den højdepunktet. *Festen*. Der var fred i verden, ganske vist rumlede det lidt i syd, men vi måtte da se at få plads til de mennesker, der lidt hovedkuld kom hertil, og de nordiske udenrigsministre mødtes i København for at drøfte en fælles linie i udenrigspolitikken. Det skulle nok gå alt sammen.

Firmaet fyldte jo også år, 35, så fødselsdagsbarnet havde været tidligt oppe. "Berlingeren" havde interviewet den 28. juni. På dagen var der billede ved fødselsdagsbordet med svogeren, kammerherre Bojesen, og i "Børsen" udbyggede Alfred sin beretning om Ruslandshandelen: *"Mit firma har overtaget Sovjets danske tankanlæg og oliepumper, som indtil videre forsynes fra Helsingborg. Firmaet har planlagt et oceanlager ude på Prøvestenen, hvor den nye oliehavn bygges, men deres leveringsdygtighed er stærkt reduceret og vores hovedleverandør er Gulf Oil Corporation, hvorfra vi også skal have benzinen"*.

60-årsdagen

På selve festdagen gik vi drenge – bestyrerens søn Sten og jeg – sandsynligvis vældig meget i vejen. Men det var alt sammen umagen værd. Vi vidste, at Else Brems og en anden dame (operasangerinden Tenna Kraft) skulle hejses op i træerne i forgyldte kurve og synge. Kurvene var nymalede, og vi havde stadig maling på fingrene, da gæsterne begyndte at komme ved halvsyvtiden. Stauning var formodentlig bedst kørende i statens flotteste bil og med politieskorte.

Det ville blive en lang og festlig aften og det gjaldt virkelig om at holde sig uden for hørevidde fra vores mødrene ophav, vi skulle for alt i verden ikke tidligt i seng. Oppe i den store bøg vest for bassinet var der et fortrinligt udsigtspunkt. Middagen i teltet kunne vi kun opleve ved at mave os under teltvæggen, som vi plejede med cirkus Benneweis, men vi vidste jo i forvejen, at den stod på hummer, slikasparges, kolde ænder og jordbær. De første tre retter kunne de godt beholde for sig selv.

AFTENBERLINGERENS REPORTAGE

Der foreligger en reportage fra fredagens begivenhed i en særudgave af Berlingske Aftenavis. Det kan ikke udelukkes, at vennen, redaktør Svend Aage Lund havde en finger med i spillet, så han må tage ansvaret for det følgende:

"Klokken 1900 begyndte gæsterne at strømme ind på Egebækgård, hvor de blev modtaget i hallen af busets datter Lykke. Det vil være umuligt at nævne alle de tilstedeværende honoratiores, idet så godt som alt, hvad der duer i Skan-

Else Brems og familie om bord på flådens kutter ved Troense i 1929. Personerne er formodentlig admiral Rechnitzer til venstre med kasketten, Else Brems i midten og Alfred Olsen til højre med den hvide hat. (privatfoto).

dinavien og omliggende lande, var til stede. Udlandet var rigt repræsenteret: Mr. Fr. Good fra Antwerpen, direktør Maier Haller fra Tyskland, skibsrederne Harry Borthen og Tenvig med fruer, kaptajn Clementson og advokat Nilsson fra Sverige. Amerika havde som en smuk repræsentant mrs. Güenther.

Ved festen assisterede kammerherrene O.C. Scavenius og Aage Bojesen. Kunstnerne mødte i store grupper. Vi nævner i flæng: Anders Brems med frue, Schnedler-Petersen og frue, Ingeborg Steffensen, Birgit Engel, Nora Elé, kgl. Kammermusikur Peder Møller, Else Brems, komponisten Knudåge Riisager med frue, pianisten Hans Hammer, Victor Schiøler, dirigenten Emil Reesen med frue. Balletten var alene repræsenteret af Svend Aage Larsen, der imidlertid ved sin hurtige færd rundt blandt gæsterne gjorde det ud for tre. Flåden repræsenteredes af admiral Rechnitzer, kommandørkaptajn Grandjean og orlogskaptajn Heiberg, mens hæren repræsenteredes af generalmajor Leschly.

Dansk handel og industri var rigt repræsenteret. Lad os nævne: Generalkonsul Weimann og underdirektør Bent Suenson (Store Nordiske), direktørerne Pade og Christensen (Helsingørs Skibsværft), direktør

Hartz, direktør C.A. Møller med frue. Juraen var repræsenteret ved højestretssagfører Gamborg med frue, professor, dr. jur. Borum med frue og landsretssagfører Ricard.

Da alle gæsterne klokken 19.30 var samlede, viste det sig, at grosserer Alfred Olsen var på ridetur og endnu ikke var kommet hjem. Man ventede med stigende utålmodighed et kvarters tid, da fødselsdagsbarnet på sin hvide gang kom springende hjem fra Dyrehaven hilst af de nu efterhånden sultne gæster med jubelråb og håndklap. Da fødselsdagsbarnet selvfølgelig var varm ovenpå den store tur, måtte han først have et styrtbad samt en lille lur. Først ved 21-tiden kunne man under festpolonaise gå til bords.

*2 flasker
champagne
pr. mand*

Under middagen blev udskænket champagne, som det i de sidste fjorten dage havde været umuligt for nogen anden at finde i København, skønt Alfred kun havde beregnet 2 flasker pr. mand. Alligevel var den sluppet op, da man nåede desserten. Det var Pommery, købt hos Kjær & Sommerfeldt. Alfreds yndlingsvin var ellers en Margeaux, Chateau Rose-nort fra 1934, men han købte også gerne tyske vine, de kostede mere end Lafitte Rotschild og Mouton Rotschild, nemlig 20 kr. mod bare 10 for de franske. Efter maden var der vintage portvin.

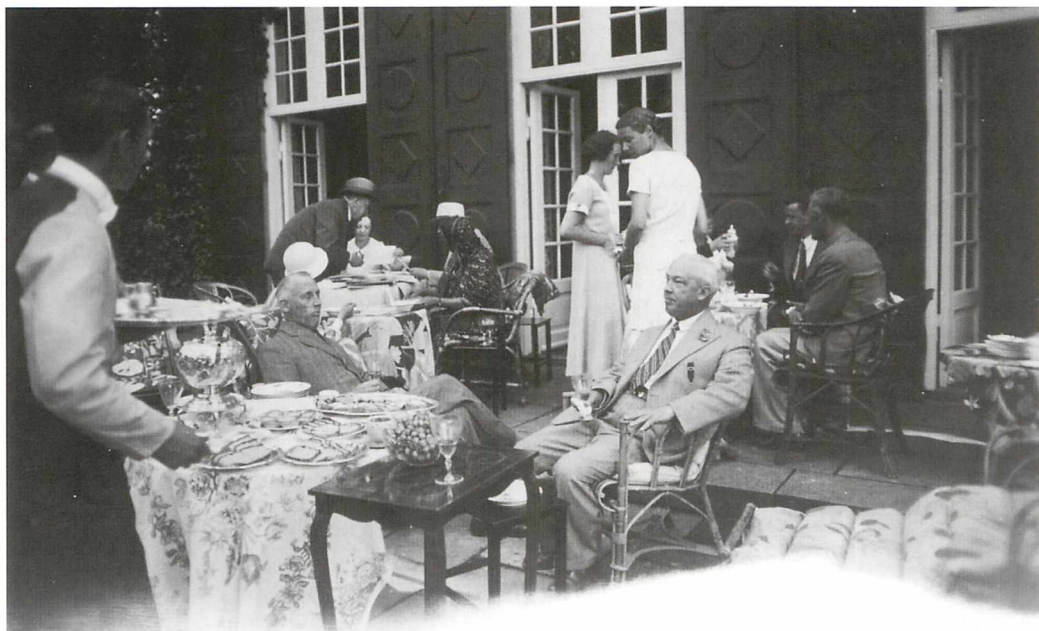
Talerne ville fylde en bog, og da der var anmeldt 100 indlæg, indså kammerherre Bojesen, der med myndig hånd ledede foretagendet, problemet og skar alle taler ned til 3 minutter.

Da man klokken 24 rejste sig fra bordet for at sætte sig ved kaffebordene på terrassen med fødselsdagsbarnet sat i tronestol midt i gæsteska-ren, forestod der endnu en oplevelse.

*Musik i
sommernatten*

Og der oprulledes i sommernatten det pragtfuldeste skuespil. Efter at herolderne havde afsluttet deres fanfarer, stemte orkestret i et kvarters tid deres instrumenter, hvor man særlig undrede sig over, at det navnlig ikke lykkedes trompeterne at blive samstemt. Da dette var færdigt, klappede en del af komponisten Riisagers venner så vedholdende, at man forstod, at det havde været en ouverture af Riisager, komponeret til lejligheden, som man havde overværet.

Derefter fremsagde danseren Svend Aage Larsen på smuk og værdig måde en prolog, der efterfulgtes af et henrivende balletnummer, og det gik nu slag i slag med dameseptetter, ballet, recitation af en elletrunte, der viste sig at være Bjørn Møller. Man forstod ikke rigtigt, hvorfor han havde fået lov til at optræde med dette nummer, indtil det opklaredes, at han til gengæld havde stillet et kammerpiano fra firmaet Hornung & Møller til disposition for orkestret. Derefter fulgte en kvartet og en ballet, der gjorde allerstørst lykke, visende Alfred Olsen til best, et sangnummer af fru Olivia Norrie og endelig, som en pragtfuld

Servering på Egebækgårds terrasse, hvor Rissanen, stående til venstre med blød hat, viser akvareller frem. Foto ca. 1920. (Alfred Olsens arkiv).

afslutning, nationernes indtog. Hvorefter et stort fakkeltog fra firmaet kom frem oppe i haven. Da de nåede frem til scenen, overrakte de Alfred Olsen firmaets pragtfulde gave, porcelænsvasen med roser. Orkestret dirigeredes af Emil Reesen, hvis popularitet ved denne lejlighed blev yderligere fastslået. Da festspillet var afsluttet, begyndte dansen til to orkestre, hvor fakkeltogets deltagere nu deltog sammen med de øvrige gæster.

Da disse linier skrives, er det samlede selskab på ca. 400 mennesker gået til bords til en kæmpemæssig souper, hvor de talere, der ved middagen blev nedskåret, nu hver holder de resterende 27 minutter af deres taler. Det ventes, at festen vil slutte engang på fredag."

Jo, det var en herlig fødselsdag, selv for os af en yngre årgang. Med den udsøgte forsamling af kunstnere, musikere og dansere har der selvfølgelig været andre end de her nævnte bidrag til underholdningen og hyldesten af Alfred, planlagte eller improviserede. Man havde gerne husket dem, sangen, dansen og musikken, men Sten og jeg faldt faktisk i søvn før de andre festdeltagere.

SLUTNING

Alfred havde endnu mange år at leve i, fik atter styr på økonomien og kunne købe både Kvæsthusgade og Egebækgård tilbage. Det skyldtes

Alfred Olsen & Co.s tankvogn til firmaets smøreolie, der i 1909 blev registreret under varemærket "Veritas".

*Alfred Olsen
tilbagekøber
Egebækgård*

dels håndsrækningen fra Gorm Rasmussen, dels Alfreds egen dygtighed, men i sidste ende Nobeldynastiet. Nobels olievirksomhed kunne i begyndelsen af 1900-tallet godt hamle op med de andre store i branchen – Gulf, Shell, Standard Oil.

Selv om Nobel ikke var uforberedt på den russiske revolution, blev den alligevel ubehagelig. Olieforretningen måtte forlægges til Stockholm og drives derfra med olie fra det frie marked. Virksomhedsstrukturen forsøgte udbygget med virksomhedsopkøb af for eksempel Alfred Olsens. Det endte imidlertid med, at Alfred Olsens oliefirma i 1928 indgik som en del af Gulf Oil med den deraf følgende økonomiske formåen.

Den anden verdenskrig udgør et særligt kapitel i Alfred Olsen & Co.s historie, og der er i denne artikel slet ikke plads til en udtømmende beskrivelse af forløbet. Således havde Alfred Olsen om søndagen den 7. april 1940 inviteret blandt andre den tyske dirigent Wilhelm Furtwängler, Knudaage Riisager, Svend Borbjerg, Thorvald Stauning og Johs. V. Jensen til middag i Kvæsthusgade! Ved kaffen ringer telefonen fra Berlin med en af de mange advarsler om den kommende besættelse, og Furtwängler vælger at forlade selskabet og efterlader en nedslået forsamling og en brummende Stauning.

Man spørger sig selv, hvad en internationalt handlende olievirksomhed egentlig levede af, da tyskerne havde besat landet og kunne bruge alt, hvad der kunne skrabes sammen af olie. Alfred Olsen klarede sig. Han skaffede olie, ingen ved hvorfra, til dem, der kunne købe, og lejede sine

Jens Jensen – søn af
Johs. V. Jensen – med
sin kone Lykke på
bagsædet af deres
højtelskede BSA-
motorcykel, ca. 1935.
(privatfoto).

Alfred Olsens andet ægteskab

tankanlæg på Prøvestenen ud til dem, der kunne betale en leje. Gulf har antageligt holdt gang i forretningen eller i det mindste støttet dens kreditværdighed.

Egebækgård lå der jo, sommer og vinter og var rammen om flere festlige begivenheder. Alfred Olsen havde den 13. oktober 1924 i Vedbæk Kirke indgået sit andet ægteskab med pianistinden Ulla Christensen. Og datteren Lykke fra det første ægteskab giftede sig den 21. september 1935 med Jens Johannes Jensen, søn af Johs. V. Jensen. Alfred Olsen fejrede sin 75-årsdag den 30. juni 1951. Det var ved den lejlighed, at han fastholdt, at han var født fem dage for sent til at redde general Custer ved Little Big Horn. Alfreds nærmeste venner syntes, at man burde fejre dagen ved at fastholde fødselaren med en gratulationsbog. Den er fyldt med gratulationer, tegninger, erindringsglimt og tilbageblik på livet med og omkring oliematadoren Alfred Olsen.

Alfred Olsen døde på Egebækgård mandag den 15. december 1952, på dagen seksogfyrre år efter sin første hustru Olufa og blev, som hun, begravet i Sorø. Han elskede gården i Holte og den gav da et udkomme. Men gevinsten af investeringen, som jo også havde været hensigten, kom langsomt, der var for meget infrastruktur i efterkrigskommunen, der skulle på plads. I den affære var Alfreds sidste veninde, juristen Johanne Hansen, til stor og kærlig hjælp. Alfred tilbød hende ægteskab, men hun mente, at der kunne blive problemer med inhabiliteten, når hun skulle varetage hans interesser og blev siddende i sin lille lejlighed

*Boet efter
Alfred Olsen*

på Christianshavn. Som en sidste vennetjeneste kom hun dog til at ordne hans bo.

Ejendommen var blevet til over en lang årrække og papirerne har nok været for viderekomme, men den 28. januar 1955 kunne hun fremsende kvittering på a/contobetalingen på 150.000 kr. af købesummen for Egebækgård til køberen, Direktoratet for Statsskovvæsenet. I skrivelse af 27/10 1954 bekræfter Direktoratet for Statsskovbruget erhvervelsen af Egebækgård, matr. nr. 4^a, 4^k, og 6^a Holte og nr. 8^e Nærum af areal i alt 74,3894 ha for en købesum af kr. 900.000, idet der foruden ejendommen medfølger en besætning på 54 stk. malkekvæg og de på Egebækgård iscremefabrik tilhørende maskiner og inventar. Landbrugsministeriet havde til hensigt at indrette hovedbygningen til brug for Statens Skadedyrslaboratorium og bad skovrideren for Jægersborg Skovdistrikt forhandle vilkårene for det praktiske. Alle sammen institutioner, det ville have glædet Alfred at se involveret i gården. I dag er Egebækgårds herskabelige bygninger indrettet til firmadomicil for en række virksomheder.

Alfred Olsen omkring 1939.
Foto: Juncher Jensen,
København.

KILDER

- Automobilets Historie, red. F. Schmitto, Chr. Eriksen 1938.
- Berlingske Aftenavis 30/6 1936.
- Berlingske Tidende 28/6 1936.
- Børsen 30/6 1936.
- Det Danske Petroleums Selskab Aktieselskab 1889-1914 af Jul Schovlin, Jensen & Kjeldskov, Kbh. 1914.
- Det Forenede Dampskibs Selskab Aktieselskab 1866-1926, samlet og i hovedtrækkene udarbejdet af L.O. Normann, DFDS 1926.
- Dansk biografisk Leksikon; Marstrand: C.F. Tietgen, Gyldendal 1924.
- Dansk Biografisk Leksikon bd. III, Gyldendal 1979.
- Duvantier, A.M.: L.C. Glad & Co. 1880-1930, Et mindeskrift, København 1930.
- Enterprise and Anatomy.
- Everest, Hiram B.: The Story of the Vacuum Oil Company, New York april 1930 (Franklin Institute, Philadelphia).
- Fortællinger af 18. Batallions historie, 1935, Waagepetersen og T. Norrie Furtwängler. Elisabeth: Über Wilhelm Furtwängler, F.A. Brockhaus Wiesbaden 1980.
- Gratulationssbogen fra Alfred Olsens 75-års fødselsdag, deponeret på Søllerød Museum.
- Greens: Tidl. Greens Danske Fonds og Aktier.
- Hartmann, Godfred: Omkring den Zinnske gård i Kvæsthusgade, Juletidende (?).
- Hald, Kristian: Vore Stednavne, Gad 1965.
- Kraks Blaa Bog 1915.
- Johansen, Jens: Fra seks landsbyer til syv bydele. Bebyggelsens udvikling i Søllerød Kommune, Historisk-topografisk Selskab for Søllerød Kommune 1988.
- Landbohøjskolens oprettelse 1856-58, en dagbog af Henrik Carl Bang Bendz, udgivet af Ivan Katić, Veterinærhistorisk Forskning.
- Langkilde, Hans Erling: Landsteder, villaer, bygherre og arkitekt, Arkitektens Forlag 1987.
- Marstrand, Jacob: C.F. Tietgen, Gyldendal 1929.
- Mineralolie Brancheforeningen i 75 år, Den danske smøreliebranches historie 1817-1992.
- Mobil Oil Danmark ApS: Jubilæumsskrift 1996: "100 år i Danmark".
- Mørch, Søren: Det store bankkrak, Landmandsbankens sammenbrud 1922-1923, Gyldendal 1986.
- Neerbæk, Hans: Søstrenes slot, Hvidøres historie gennem tiderne, Herlev 1990.

Odensevejviseren 1895.

Hans Olsen: Hans Andreas Nikolai Olsen: Utrykte og aldrig udgivne livserindringer, eksisterer i to eksemplarer, det ene i Nobelstiftelsen, Stockholm.

Politiken: 28/6 1936 og 29/6 1946.

Rechnitzers dagbog, Hans Chr. Bergs kommenterede udgave af admiral Hjalmar.

Resurgent Years 1911-1927, The by George Sweet Gibb and Evelyn H. Knowlton, Harper & Rohde, H.P.: Diverse kunsthistoriske værker, Gyldendal m.fl.

Brothers New York 1956 – History of Standard Oil Company.

Sampson, Anthony: Seven sisters, The great Oil Companies and the World They Made, Hodder and Stoughton, London, dansk: De syv søstre, Gyldendal 1974.

Sandfeld, Gunnar: Søllerød – som det var engang, III og VI samling, Historisk-topografisk Selskab for Søllerød Kommune 1975.

Simpanen, Marjo-Ritta, licentiat: Rinkitanssi, historien om Ringdansen i skoven, oversat af Anne Pade, også: Konstrevy, Åhlen & Åkertlunds, Förlag, Stockholm 1938, også: Samlerens Kunstnerleksikon s. 92-93 1928, også: Salmonsens MCMXXVI, også: Allgemeine Lexikon Der Bildenden Künstler, Verlag von E.A. Seemann, Leipzig 1934.

Since Spindeltop, A human story of Gulf's first half-century by Craig Thompson, Lithographed in USA.

Skøde- og panteprotokollen (tinglysninger) 286 I.

Steenberg, Aksel: "Den danske bondegård", Forum 1974.

Svensk biografisk leksikon: Diverse artikler om Nobel.

Søllerødbogen 1999.

Søllerød Tidende 10/5 1919, 2/10 1920.

Søsum By's Jorder af Henrik Andersen og Oluf Lehnsted udgivet 1975 af Historisk forening for Stenløse og omegn under redaktion af Bent Stiesdal.

Thomassen, P.: Nærumbanen gennem 75 år, Historisk-topografisk Selskab for Søllerød Kommune.

Hans Thueslev: Gårdmandsliv i landsbyen Holte 1625-1850.

Trap Danmark 1. udgave samt 4. udgave og 5. udgave.

Vorres, Ian: Den sidste storfyrstinde, Olga Alexandrovna 1882-1960, Fremad 1965. Også: Anne Knudsen i Weekendavisen april 2005. Også: Byhornet, Ballerup Historiske Forening 1. januar 1991.

Voss, Kirsten: Bønderne i Søllerød, Søllerødbogen 1977, Historisk-topografisk Selskab for Søllerød Kommune.

Frederik Clausen – en visionær sognerådsformand

af Ernst Goldschmidt

I Søllerødbogen 2004 har sognerådsformand Frederik Clausens datter, Birthe Mortensen, skrevet en biografi over sin far, som primært handler om Frederik Clausen som familiemenneske og privatperson. Denne artikel handler først og fremmest om Frederik Clausen som kommunalpolitiker og dækker perioden fra 1921 til sognerådsvalget i 1937. I en senere artikel vil den turbulente periode fra 1937 til sognerådsvalget i 1943 blive beskrevet.

Ernst Goldschmidt, Skodsborg, er født 1929, cand.jur. og tidl. afdelingschef i Undervisningsministeriet. Forfatter til bogen "I tre borgmestres tid" (2001) og en række artikler i Søllerødbogen 2003, 2004 og 2006. Senest forfatter til afsnittet om "Den politiske udvikling" i bogen "Vejen til Rudersdal" (2006)

Frederik Clausen (1889–1962)¹ var, bortset fra året 1940–41, formand for Søllerød Sogneråd fra 1925 til 1943. Han var en af de længst siddende ledere af sognerådet – kun overgået af kammerherre *Sophus Anthon Gottlieb Carl von Rosen*, der var sognerådsformand fra 1869 til 1891² og *Erik Fabrin* – Søllerød Kommunes sidste borgmester – der sad på posten i 21 år fra 1986 indtil sammenlægningen med Birkerød den 1. januar 2007.³

Frederik Clausen blev født den 1. maj 1889 som nr. 4 af en søskendeflok på 6 i Bellinge sogn på Fyn og voksede op på Blommenslyst Kro med tilhørende landbrug. I 1906 flyttede familien til Herstedøster, hvor faderen havde købt Møllegård. Her fik Frederik Clausen sin landbrugsuddannelse.

Den 11. marts 1911 blev han via en soldaterkammerat inviteret med til ostepioneren *Hanne Nielsens* oldebarn, *Anne Jacobsens* 18 års fødselsdag på Havarthigård i Øverød. Frederik Clausen og fødselsdagsbarnet faldt omgående for hinanden. Året efter blev de gift, og han blev forpagter af Havarthigård. I 1915 blev han, der kom fra et politisk engageret hjem, medlem af Det konservative Folkeparti, der var blevet dannet på ruinerne af det gamle Højre.

Forpagtningen blev hurtigt en krævende opgave, da Frederik Clausen under 1. Verdenskrig 1914–18 var indkaldt til sikringsstyrken og kun kunne få orlov i så- og høsttiden. Takket være en stor indsats fra hans

*Mødet på
Havarthigård*

Havarthigården. Tegnning i Hanne Nielsens privatsamling på Historisk Arkiv for Rudersdal Kommune. Ukendt kunstner.

unge kone og et folkehold på 7 personer fungerede driften af det 100 tdr. store landbrug upåklageligt.

I 1918 døde proprietær *Peter Hansen Christensen*, Holtegård⁴, som havde været medlem af sognerådet siden 1909. Man savnede nu en repræsentant i sognerådet for det landbrug, som endnu udgjorde en væsentlig del af kommunens erhvervsliv. "Borgerlig Fællesliste", som omfattede de konservative, Venstre, Erhvervspartiet og Det radikale Venstre søgte

derfor en yngre landmand, som kunne opstilles som kandidat ved sognerådsvalget i 1921. Frederik Clausen blev den udvalgte, og han blev oven i købet opstillet som nr. 1 på Fælleslisten som repræsentant for de konservative.

Den 1.marts 1921 gav Søllerød Tidende ham følgende ord med på vejen: *“Clausen driver den ca, 100 tdr. store Forpagtning på “Havartigaard” på en så fornuftig og udmærket Maade, som man kunde forvente af en saa anset og dygtig Landmand, som han er; og han har i de ti Aar, han har boet i Kommunen, ved sin stilfærdige og bramfrie Maade at være på erhvervet sig en Stab af Venner ... Han er saa kemisk fri for Storbondenykker, saa enhver Landmand, hvad enten han sidder i Hus eller Gaard, med Tryghed kan stemme paa den Liste, som sætter ham ind”*.

Ved valget i marts 1921 fik Den Borgerlige Fællesliste 1.563 stemmer og vandt flertallet, som socialdemokraterne havde siddet på siden 1917.

Frederik Clausen
(1889-1962) ca. 1940.
Historisk Arkiv.

Fr. Lendal og
Fr. Clausen

Blandt de nyvalgte var Venstres repræsentant, handelsgartner *Frederik Lendal*, som skulle blive Frederik Clausens faste støtte de næste 16 år, bl.a. som medlem af vejudvalget og formand for dette fra 1925.⁵ Ved konstitueringen blev Frederik Clausen medlem af boligudvalget og skoleudvalget samt formand for vej- og kloakudvalget, hvor han fulgte op på den indsats for et tidssvarende vej- og kloaknet, som ingeniørkaptajn, direktør *Carl Billenstein* havde gjort som medlem af sognerådet 1909-1921. Under valgkampen i 1925 blev det fra flere sider fremhævet, at kommunens vejnet nu måtte regnes blandt landets bedste sogneveje. Frederik Clausen begrundede i Søllerød Tidende den 14. marts 1925 indsatsen med ønsket om at gøre Søllerød til en forstadskommune: "*Hvis udflytningen fra København standses, betyder det Nedgang i Forretningslivet og dermed gaa ud over Handlende, Haandværkere og Arbejdere.*"

FREDERIK CLAUSEN BLIVER SOGNERÅDSFORMAND

Efter sognerådsvalget i 1925 blev Frederik Clausen énstemmigt valgt til sognerådsformand. Han var da 36 år gammel. Valget blev vel modtaget af lokalpressen: Den 28.marts skrev Søllerød Tidende således: "*Hr. Clausen, der i de 4 Aar, han har siddet i Sogneraadet, har udført et stort Arbejde, bl.a. som Vejudvalgsformand, har forstået at vinde Velgernes og Raadskollegernes Tillid og agtelse. Fri for al Opstyltethed, nobel i hele sin Færd, en Mand af Forstand og Hjerte – som han er – vil det sikkert vise sig, at han samvittighedsfuldt vil føre Styret fornuftigt og forsigtigt med Hensyntagen til alle rimelige Krav – fra hvad Side de end kommer.*" Dagen efter fulgte Holte Avis op med følgende: "*Hr. Clausen staar for Styret i de kommende 4 Aar; den Sympati han nyder i alle Kredse af Kommunens Beboere, vil lette ham de Byrder, som en Sogneraadsformand uvægerligt faar at bære. Hans Interesse for kommunale Sager; og den Indsigt, han ved sin Deltagelse i Kommunens Styre har vundet, vil yderligere bidrage til, at han vil evne at blive en paalidelig og virksom Leder.*"

Krisetid

Frederik Clausen blev medlem af sognerådet i en økonomisk vanskelig periode. Gullaschtiden – den højkonjunktur, som Danmark som neutral havde redet på under 1. Verdenskrig – var forbi. Industriproduktionen faldt med 25 % fra 1920 til 1921, mens arbejdsløsheden steg fra 6% i 1920 til 18 – 20 % i 1921/22.

I Søllerød Kommune blev A/S Dansk Hattefabrik i Skodsborg hårdt ramt og måtte i slutningen af 1920 afskedige en stor del af arbejdsstyrken og produktionen blev helt indstillet i begyndelsen af 1921.⁶ Dette blev bl.a. afspejlet i sognerådets beslutningsprotokol for 15.juni s.å., hvor sognerådet eftergav 19 af hattefabrikkens hidtidige arbejdere skyldig skat helt eller delvist.

Billenstein, Carl Soelberg
(1860-1962).

Sognerådsformand i Søllerød fra 1909 til 1914.

Billensteins politiske testamente kan læses i hans erindringsartikel i Søllerødbogen 1950: "Et tilbageblik".

Billenstein havde afgørende indflydelse på Søllerød Kommunes udvikling fra landsogn til forstadskommune i de skælsættende første årtier af 1900-tallet. Historisk Arkiv.

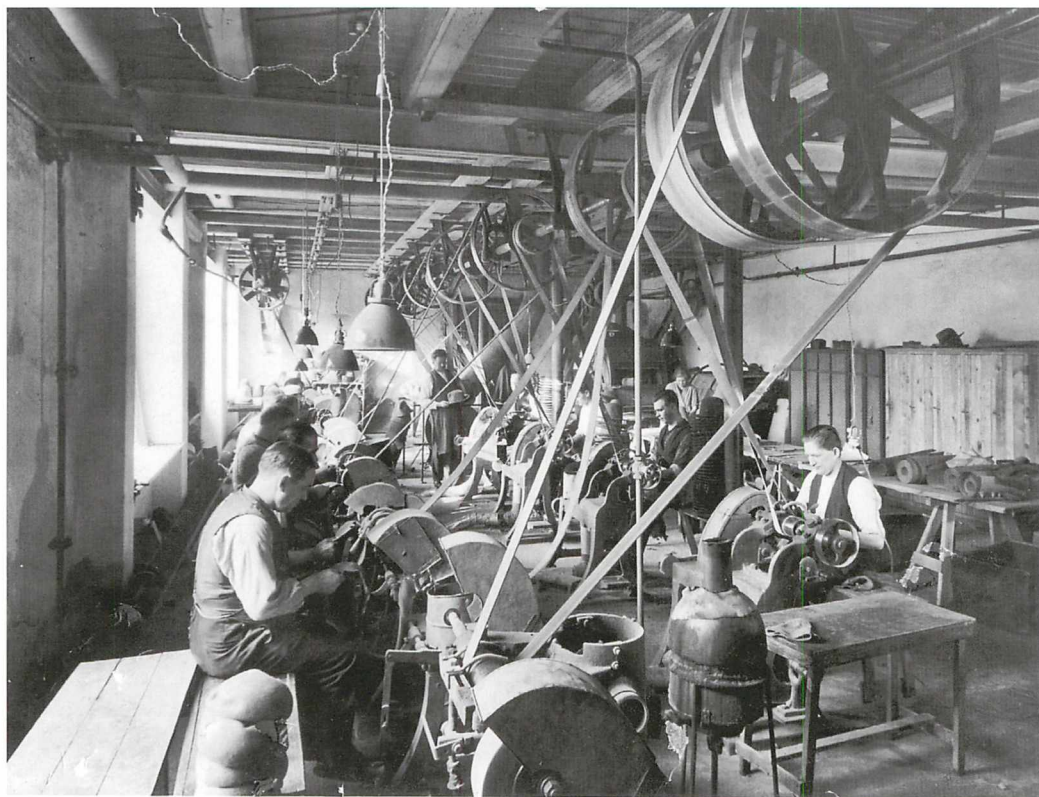

Landmandsbankens krak

En lang række banker krakkede, og i 1922 krakkede Nordens største bank – den danske Landmandsbank. I Søllerød Kommune afspejlede det sig i et kraftigt fald i den skattepligtige indkomst der i 1920 udgjorde 24 millioner kr., til 15,3 millioner kr. i 1922. Ligningsprocenten, der i 1920 havde været 4,8, steg i de følgende år for at kulminere med 7,5 i 1926, da der i 2 år i træk havde været underskud på kommunens regnskab.

KRISEN BEKÆMPES

For at afhjælpe arbejdsløsheden, der i løbet af 1921 var nået op over 200 arbejdsløse og for at kunne gennemføre nødvendige vej- og kloakeringsarbejder og opføre kommunens femte folkeskole i Gl. Holte – den østligste del af det nuværende Mariehøjcenter – optog sognerådet i løbet af 1921 lån på i alt 800.000 kr., og i 1922 optog man yderligere et lån på 680.000 kr. til vejarbejder.⁷ I 1924 kom Vedbæk Havn, der var blevet anlagt i 1917/18 for indsamlede midler og tilskud fra staten, Københavns Amt og Søllerød Kommune, og som var en selvejende institution, i øko-

Skodsborg Hattefabrik. Sliberiet omkring 1915. Historisk Arkiv.

*Vedbæk Havn i
økonomiske
vanskeligheder*

nomiske vanskeligheder. Bestyrelsen anmodede derfor kommunen om at overtage havnen. Det ønskede sognerådet dog ikke, men for at få afgørende indflydelse på havnens økonomi krævede det at få flertallet i bestyrelsen, hvilket den fik, og den 19. november 1924 vedtog sognerådet at optage et lån på 180.000 kr. til genoprettelse af havnens økonomi.

Disse investeringer havde den ønskede virkning på arbejdsløsheden. På den anden side betød de også, at renter og afdrag på lån i en årrække udgjorde en tredjedel af kommunens udgifter. Dette medførte, at sognerådet i 1926 blev nødt til at forhøje ligningsprocenten fra 5,4 til 7,6. Det udløste voldsomme protester. En søllerødborger, dr.polit. *Franz Pio*, som burde have forudsætninger for at forstå kommunens økonomiske situation, skrev i Søllerød Tidende om "en Beskatning der udarter til Udplyndring".

Vedbæk Havn ca. 1925. Historisk Arkiv.

Frederik Clausen tog i denne situation tyren ved hornene og deltog i grundejerforeningernes generalforsamlinger. Det lykkedes ham her på god pædagogisk vis at overbevise mødedeltagerne om, at forhøjelsen var en nødvendighed, hvis man skulle undgå at gældsætte kommunen yderligere, samtidigt med at han kunne love en lavere udskrivningsprocent i de følgende år. Løftet blev holdt, da procenten i de næste par år kom ned 6,8 og 6,2, efter at underskuddene på kommunens regnskab var afviklet.

*Sognerådsvalet
i 1929*

Ved sognerådsvalet i marts 1929 bevarede Den Borgerlige Fællesliste flertallet med 8 mandater, mens Socialdemokratiet måtte afgive et mandat til Det radikale Venstre. Frederik Clausen blev genvalgt til sognerådsformand med stemmerne 8-7.

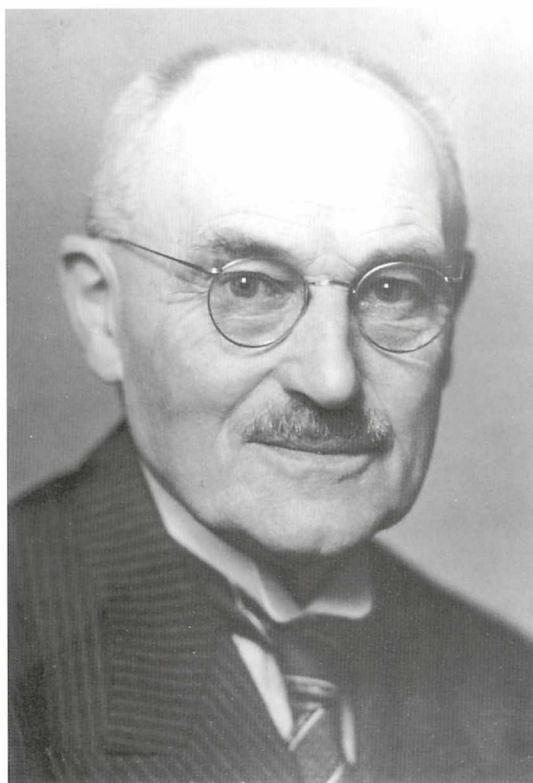
Den tidligere Holte Højere Almenskole udbygges 1932 for at opfylde kravene til et moderne Gymnasium. Historisk Arkiv.

HOLTE GYMNASIUM A/S OPRETTES

I denne valgperiode blev Holte højere Almenskole, der var blevet oprettet på Rønnebærvej i 1914, og som kommunen havde aktier i og ydet lånegarantier, omdannet til gymnasium. Det skete i forbindelse med en udvidelse af skolen i 1930-1931, hvor skolebestyrelsens formand Carl Billenstein fik Frederik Clausens og sognerådets tilslutning til at ansøge Undervisningsministeriet om tilladelse til at oprette en gymnasieafdeling på skolen. Tilladelsen forelå den 4. maj 1931. Cand.mag. *Oscar Schlichtkrull* blev derefter udnævnt til rektor, og efter sommerferien mødte de første elever i 1.g. I 1933 trådte Carl Billenstein tilbage som formand for aktieselskabet, og Frederik Clausen overtog formandsposten, efter at han havde fået sognerådets tilslutning til, at kommunen erhvervede aktiemajoriteten i skolen. Det betød, at kommunen besatte fire af bestyrelsens syv poster. I de følgende år blev Holte Gymnasium udvidet yderligere langs med Rønnebærvej for i alt 860.000 kr. finansieret ved kommunale tilskud og kommunegaranterede lån.⁸ Etableringen af Holte Gymnasium medførte i øvrigt, at Nærum Kostskole, der havde haft mellemskole og realklasse, måtte lukke, idet enkelte af dens lærere fik ansættelse på Holte Gymnasium.

Ved at drive skolen som aktieselskab opnåede kommunen, at Holte Gymnasium fik tilskud fra staten som privat gymnasium i modsætning til

H.G.'s første rektor

N.P. Lorentzen (1871-1945)
fotograferet i 1942.

Overlærer i Nærum og en af Frederik Clausens argeste modstandere. Det var ham der i 1937 tog initiativet til den konservative oppositionsliste som gjorde livet surt for Clausens gruppe. I det vanskelige år 1940 blev han sognerådsformand, men måtte igen aflevere posten til Clausen året efter. Historisk Arkiv.

de dengang eksisterende kommunale gymnasier. Holte Gymnasiums særlige konstruktion fik gentagne gange Frederik Clausen, der engagerede sig stærkt i skolens udvikling, til at understrege, at Søllerød Kommune som hovedaktionær havde ansvaret for, at skolen blev drevet på økonomisk forsvarlig vis, mens rektor havde det pædagogiske ansvar overfor Undervisningsministeriets undervisningsinspektør for gymnasieskolerne.

N.P. Lorentzen

Konstruktionen gav i øvrigt anledning til det første tegn på en splittelse i den konservative gruppe indenfor Den Borgerlige Fælleliste, idet overlærer *N.P. Lorentzen* (leder af Nærum skole) udtrådte af aktieselskabets bestyrelse med den begrundelse, at han var imod kommunens økonomiske engagement i Holte Gymnasium A/S. Det var for ham ikke en kommunal opgave. Han frygtede muligvis, at kommunens tilskud til gymnasiet ville blive givet på folkeskolernes bekostning.⁹ Han blev afløst af Frederik Clausens faste støtte, handelsgartner Frederik Lendal.

Ældreboliger i Nærum. Billedet er taget i februar 2008, hvor husene venter på at de sidste beboere flytter ud inden nedrivningen. Historisk Arkiv.

Splittelse i den borgerlige gruppe

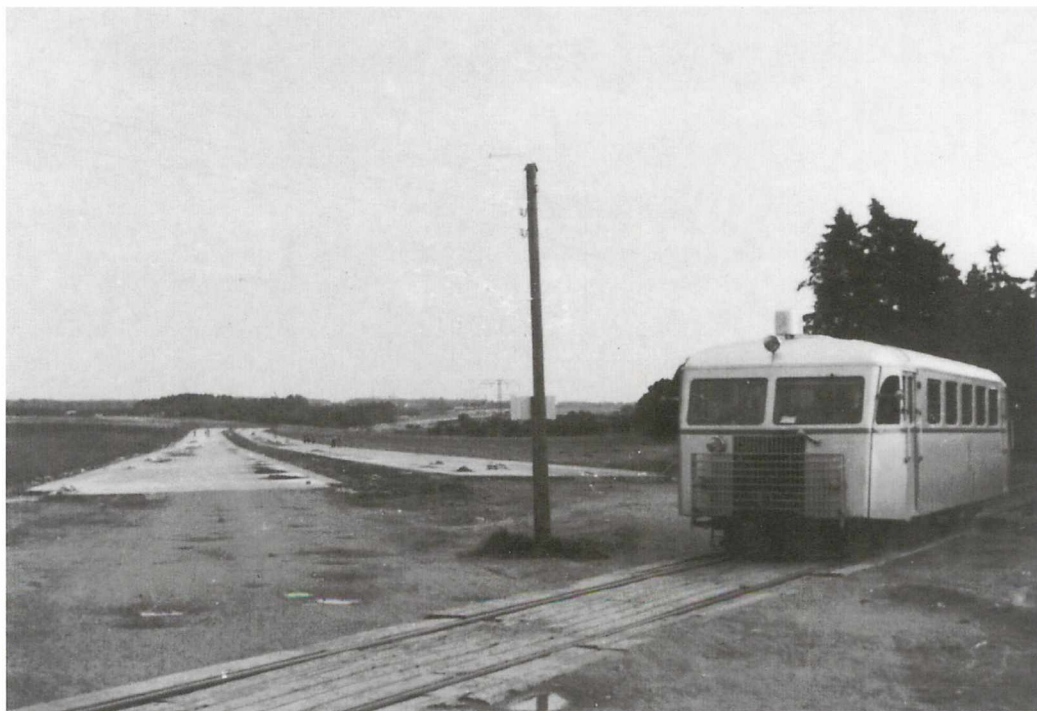
N.P. Lorentzens nye holdning til Frederik Clausens politik fik efter sognerådsvalget i marts 1933, der ikke i sig selv bragte nogen ændring i mandatfordelingen, stærk støtte fra murermester *Poul Nielsen*, Vedbæk¹⁰ og den nyvalgte grosserer *Harry Schacke*, ligeledes Vedbæk¹¹ og det nyvalgte radikale medlem direktør *Hans Poulsen*, Holte.¹² Denne gruppe fandt, at kommunens østlige del bevillingsmæssigt blev forfordelt til fordel for Holte-Søllerød-området og krævede i øvrigt større sparsommelighed på kommunens budget – ikke mindst da ligningsprocenten, der for 1932-33 var bragt ned til 5,6, i 1934-35 blev sat op til 6,9. Dette skyldtes imidlertid omstændigheder, som sognerådet ikke havde indflydelse på: Socialreformen som daværende socialminister *K.K. Steincke* havde fået vedtaget i 1933 og som omfattede fire love om socialhjælp, aldersrente, ulykkesforsikring og arbejdsløshedsforsikring. Den lokale forvaltning af disse love krævede således oprettelse af fire nye stillinger på rådhuset samt yderligere socialudgifter, i alt ca. 300.000 kr. årligt. Frederik Clausen engagerede sig personligt i administrationen af den nye lovgivning, idet han påtog sig hvervet som formand for socialudvalget – et hverv som han bestred med menneskelig varme og stor social forståelse. Som eksempel kan nævnes, at han var initiativtager til den årlige udflugt for kommunens gamle. De kørte med bilejere, som på Frederik Clausens opfordring havde stillet sig til rådighed. I sommeren 1934 deltog 316 ældre i 71 biler i udflugten, der startede ved middagstid og gik over Bistrup,

Udflugt for kommunens gamle

Farum, Slangerup og Frederikssund til Jægerspris, hvor der var kaffebord og dans. Turen blev afsluttet med festmiddag på Holte Hotel.¹³ Som et synligt resultat af kommunens indsats for de ældre kan man nævne aldersrenteboligerne på Byageren 2-8 (som blev nedrevet i april 2008), Kohavevej 15, Øverødvej 102 a-e og Gl. Holtegade 9-11, der blev opført i slutningen af 1930-erne, og som fremhæves som gode eksempler på datidens danske arkitektur.¹⁴

KØBET AF HOLTEGÅRD OG NÆRUMGÅRD

Gav Holte Gymnasium anledning til modsætninger mellem den ovennævnte gruppe og Frederik Clausen med sognerådets flertal, så kom kommunens køb af Holtegård og Nærumgård i september 1934 til at trække fronterne endnu skarpere op. Holtegård på 256 tdr. land blev købt af jægermester *Hoffmeyer* for 256.000 kr., og Nærumgård på 278.000 tdr. land blev købt af direktør *Alfred Christensen* for 278.000 kr.

“Den nye Hørsholmvej” hvis sydligste del blev påbegyndt i 1932 nåede til Nærum i 1954. I oktober dette år krydser “Grisen” stadig Hørsholmvejens anlægsretning på vej til endestationen på Bystykket.
Foto: Bruno H. Pedersen. Historisk Arkiv.

Luftfoto 1937. Høje Skodsborg. Fra denne vinkel er det vanskeligt ikke at have sympati for statsskovrider Martensen-Larsens skovfredningssynspunkt. Der er ikke meget skovbryn tilbage til almenhedens nydelse langs det høje byggeri. Historisk Arkiv.

Mindretalsgruppen begrundede sin modstand med, at det ikke var en kommunal opgave at engagere sig i ejendomsspekulation, mens Frederik Clausen begrundede kommunens køb i Søllerød Tidende den 7. september 1934 således: *“Da vi vidste, at en fremmed Kommune havde vist Interesse i Arealerne langs den nye Hørsholmvej, har Flertallet indenfor Sognerådet fundet det nødvendigt at sikre Søllerød Sogns Jorder for Søllerøds Beboere således, at det også i Fremtiden er Søllerød Sogneråd, der bestemmer Udviklingslinjerne”*.

*Motorvejen til
Hørsholm*

Den nye Hørsholmvej var som tanke ikke ny. *Carl Billenstein* havde allerede som sognerådsformand i 1910 gjort sig til talsmand for en automobilvej fra Gentofte til Hørsholm, der kunne aflaste Strandvejen og Kongevejen.¹⁵ Han gav derfor ugen efter sognerådets beslutning sin fulde tilslutning i Søllerød Tidende. I slutningen af 1918 havde telefondirektør *Fritz Johannsen*, som boede i Vedbæk, taget initiativ til nedsættelse af en arbejdsgruppe, som skulle konkretisere en plan for anlæggelse af en ny

Kommuneingeniør
H.C. Bache (1898-1983)
omkring 1935. Bache var en
kontroversiel embedsmand,
som gerne blandede sig i de
politiske diskussioner.
Historisk Arkiv.

*Konkurrence med
Københavns
Kommune*

vej til Hørsholm. Det blev en langvarig proces, som rummer stof til en selvstændig artikel. I 1932 kom der imidlertid gang i anlægget af Hørsholmvejens sydligste del, da anlægget af S-togslinjen til Holte og opførelsen af Jægersborg station krævede en løsning af Hørsholmvejens indføring i Lyngbyvejen, og da Gentofte samtidigt besluttede at føre Jægersborgvej på en bro over den kommende Hørsholmvej. Hertil kom, at Københavns Kommune i 1930 havde opkøbt 13 gårde øst for Bondebyen i Lyngby og i Lundtofte, og at Frederik Clausen og Frederik Lendal havde den opfattelse, at Københavns Kommune nu ville fortsætte opkøbene i Søllerød kommune, og at der var god grund til, at sognerådet kom København i forkøbet og erhvervede Holtegård og Nærumgård. Forfatteren har dog ikke kunnet finde belæg for, at de to havde ret i deres opfattelse og har forgæves søgt dokumentation i Københavns Stadsarkiv for, at Københavns Magistrat forberedte et køb af de to gårde. I forbindelse med stiftelsen af Den uafhængige Kommunalforening i 1939 oplyste en af stifterne, grosserer *W. Røper Petersen*, der inden han flyttede til Søllerød i 1937, havde været medlem af Københavns Borgerrepræsentation og dennes ejendomsudvalg, at man aldrig havde diskute-

ret et køb af de to gårde. Københavns Kommune ønskede nemlig ikke at erhverve ejendomme nord for Mølleåen.

Den 18. september vedtog sognerådet at optage et lån på en halv million kr. til finansieringen af gårdkøbene, og derefter fik sognerådet tilsynsmyndigheden (Københavns Amtsråd)s tilladelse til at oprette en speciel konto vedrørende gårdene, hvor renter og afdrag på lånet og indtægter (forpagtningsafgifter og salg af parceller) blev bogført. Således indbetalte kommunen i 1949 100.000 kr. på den særlige konto, da den med amtsrådets godkendelse "købte" Nærumgårds hovedbygning for at indrette den til kommunens hovedbibliotek.

*Købet af
Næsseslottet*

Ejendoms købene var dog ikke afsluttet med dette. Den 1. november s.å. besluttede sognerådet med stemmerne 11-4 at købe Næsseslottet med Næsseskoven og Parcelgården af forlagsdirektør *August Bagge* for 515.000 kr. og at optage et lån på 330.000 kr. til finansiering af købet. Da kommunen ikke umiddelbart kunne finde anvendelse for selve slottet og den omliggende park, blev det for 190.000 kr. solgt til Københavns Kommune, der indrettede slottet til rekreatiønshjem. (Læsere, der så *Leif Panduros* TV-spil "Rundt om Selma" i 1974; husker måske en scene, hvor hovedpersonen, spillet af *Bodil Kjær*, sidder som patient nedenfor slottet). Resten af ejendommen beholdt kommunen og lod den indgå i *Furesø Park*.

Den konservative Forenings generalforsamling den 31. januar 1935 blev meget bevæget med stærk kritik af gårdkøbene og det økonomiske engagement i Holte Gymnasium. Endnu en gang lykkedes det *Frederik Clausen* at overbevise flertallet om det rigtige i de dispositioner, han havde fået gennemført, og han understregede, at det nu gjaldt om at konsolidere kommunens økonomi. Dette tilfredsstillede dog ikke *N. P. Lorentzen*, *Harry Schacke* og *Poul Nielsen*, som 14 dage senere meddelte, at de nu dannede deres egen gruppe i sognerådet, og at *Det radikale Venstres* repræsentant *Hans Poulsen* sluttede sig til gruppen.

HØJE SKODSBORG

Med købet af *Holtegård* og *Nærumgård* havde sognerådet sikret sig, at det kunne styre den bymæssige udvikling i den tyndt befolkede, centrale del af kommunen, som måtte komme, når *Hørsholmvejen* blev en realitet.

*Skodsborg
Badehotel i krise*

Der var imidlertid også andre muligheder for at tiltrække nye beboere. *Skodsborg Badehotel*, der i årene op til 1. Verdenskrig havde udviklet sig til et fashionabelt ferie-, møde- og udflugtssted med egen dampskibsbro, kom efter *Wall Street*-krakket i 1929 i økonomiske vanskeligheder. For at rette op på økonomien satte hotellet toppen af skrænten ovenfor hotel-

*H.C. Bache
blander sig*

let til salg med henblik på opførelse af et attraktivt etagebyggeri. Denne plan vakte stærke protester blandt Skodsborgs grundejere, der hurtigt samlede 1.200 kr. sammen for at få rejst en fredningssag på skrænten. Frederik Clausen så imidlertid gerne, at et større antal velbeslåede skatteborgere slog sig ned i Skodsborg og forsvarede den 18. juli i Berlingske Tidende planen, mens statsskovrider *Martensen-Larsen* forsvarede sit højtliggende skovbryn mod en række skæmmende etageboliger.

Den 11. oktober s.å. fulgte *H.C.Bache*, der var blevet kommuneingeniør og bygningsinspektør i Søllerød Kommune den 1. april 1935, Frederik Clausens ovennævnte artikel op, med et åbent brev til Fredningsnævnet for Københavns Amt i Søllerød Tidende. Heri støttede han kraftigt byggeplanerne. Dette gav anledning til en ophedet debat i sognerådet fire dage senere, hvor udbrydergruppen fra Den Borgerlige Fællesliste fandt det utilstedeligt, at en af kommunens top-embedsmænd engagerede sig offentligt i et politisk kontroversielt spørgsmål. Det skulle dog ikke blive sidste gang, at *H.C.Bache* blandede sig i den politiske debat.

På bygningsinspektion omkring 1930.
Fra venstre ses kontorchef Undén, bygningsinspektør Axel Riis (1881-1948), Fritz Hübenbecker (1874-1937) og Frederik Clausen.
Historisk Arkiv.

Resultatet blev, at Overfredningsnævnet i en kendelse den 27. marts 1936 godkendte byggeplanerne, og året efter stod 4 boligblokke på 4 etager med i alt 96 lejligheder færdige. Lejlighederne blev revet væk, og i 1938 udskrev kommunen en arkitektkonkurrence om bebyggelse af resten af skråntens top mellem Høje Skodsborg og "Solgården" på hjørnet af Strandvejen og Skodsborgvej, der stod færdig i 1935. 2. Verdenskrig og koncentrationen i efterkrigsårene om socialt boligbyggeri og opførelse af parcelhuse med billige statslån, satte imidlertid en stopper for realiseringen af arkitektkonkurrencens resultat. Først 25 år senere kunne man gå i gang med det byggeri, der i dag er kendt som Skodsborgparken, og som arkitekt *Jean Fehmerling* havde projekteret.

SØLLERØD SOM FORSTADSKOMMUNE

Med købet af Holtegård og Nærumgård og byggeriet i Skodsborg havde Frederik Clausen fået skabt de første forudsætninger en realisering af den vision om Søllerød Kommune som en forstadskommune, som han som før nævnt havde givet udtryk for i 1925. Et lidt mere konkret indtryk af disse visioner får man, når man læser om den udflugt til kommunen, som repræsentanter for hovedstadspressen var indbudt til den 30. april 1936, og som H.C.Bache havde udarbejdet pjecen "Søllerød kommune i Fortid, Nutid og Fremtid" til. Frederik Clausen deltog ikke selv i udflugten, men den blev ledet af hans ven og politiske allierede Frederik Lendal, der var formand for sognerådets vejudvalg og skovudvalg og medlem af gårdkøbsudvalget, samt kommuneingeniør Bache. Man må derfor gå ud fra, at de to havde hans fulde tilslutning til arrangementet og pjecen.

Af avisomtalen, bl.a. i Berlingske Tidende den 1. maj og Søllerød Tidendes referat af Baches pjeces den 8. maj fremgår det, at 50% af kommunens arealer skulle bevares som skove, søer, veje, cykel- og gangstier samt grønne områder. Resten skulle udlægges til bolig- og erhvervsbyggeri således, at der i de fire trafikknudepunkter: Holte, Nærum, Vedbæk og Skodsborg kunne bygges i tre etager, mens der i de øvrige boligområder højest måtte bygges i to etager. Dette skulle gøre det muligt at huse op til 100.000 indbyggere i kommunen. Den gang gav disse fremtidsmål ikke anledning til særlig fourore, men da de blev konkretiseret i det byplanforslag, som sognerådet vedtog den 23. marts 1943, rejste der sig en proteststorm.

Den nævnte pjeces forfatter, cand.polyt. H.C. Bache, der senere udarbejdede forslaget til byplan, var en kontroversiel embedsmand, som ofte blev kritiseret i lokalpressen. Han var den 1. august 1928 blevet ansat som afdelingsingeniør med ansvar for vej- og kloakområdet. Da den daværende kommuneingeniør og bygningsinspektør cand.polyt. *Axel Riis*

Seks sognerådsformænd fotograferet på Søllerød Rådhus' trappe den 24. maj 1929 i anledning af det gamle rådhus' 25 års jubilæum. Fra venstre H. Schmidt (1907-9), C. Billenstein (1909-14), L.P. Jensen (1917-20), Fritz Hübenbecker (1920-21) Chr. Petersen (1921-25 og Fr. Clausen (1925-40, 1941-43). Historisk Arkiv.

(1881–1948) i 1928 fik orlov for at overtage posten som leder af det nyoprettede “Dansk Vejlaboratorium” under Ministeriet for offentlige Arbejder, blev H.C.Bache konstitueret som kommuneingeniør, mens kollegaen *G.S.Jørgensen* blev konstitueret som bygningsinspektør. Efter 2 år vendte Axel Riis tilbage til kommunen, men kun på halv tid, idet han resten af tiden fortsatte på vejlaboratoriet. Denne løsning viste sig imidlertid ikke at være holdbar, og i 1932 blev han afskediget, og H.C. Baches og G.S. Jørgensens konstitueringer blev fornyet. Dette var selvsagt en uholdbar løsning, men først den 1. april 1935 blev H.C.Bache udnævnt

*Harry Schackes
udbrydergruppe*

til kommuneingeniør, samtidigt med at Københavns Stiftamt ved skrivelse af 26. marts 1935 udnævnte ham til bygningsinspektør.

G.S.Jørgensen, der fik en nyoprettet stilling som koordinator mellem Teknisk Forvaltning og Økonomisk Forvaltning protesterede forgæves ved sin advokat overfor Københavns Stiftamt mod denne løsning. Han fik opbakning i sognerådet af Harry Schackes udbrydergruppe og i Søllerød Tidende, hvor han blev rost for sin måde at behandle "kunderne" på. Styrkelsen af H.C. Baches stilling kan ses som et tegn på, at Frederik Clausen i ham så den embedsmand, der kunne forberede og påbegynde realiseringen af hans visioner om Søllerød som forstadskommune.

HOLTE GYMNASIUMS MONOPOL PÅ MELLEMSKOLE OG REALKLASSE BRYDES

Som den første af kommunens folkeskoler blev der pr. 1. april 1936 etableret mellemskole og realklasse på Gl.Holte Skole (det nuværende Mariehøjcenter). Undervisningen var her i modsætning Holte Gymnasium gratis og drenge og piger blev undervist sammen, og for lærerne i de nye klasser blev 5 klassetimer regnet som 6 løntimer. Overlæreren (skoleinspektøren) og viceinspektøren fik det undervisningspligtige timetal nedsat.¹⁶ Denne beslutning udløste et ønske fra De samvirkende Grundejerforeninger om, at der også blev oprettet mellemskole og realklasse ved Vedbæk Skole.

TIDEN OP TIL SOGNERÅDSVALGET I MARTS 1937

Hübenbecker dør

Den 2. februar 1937 døde formanden for den socialdemokratiske gruppe i sognerådet, entreprenør *Fritz Hübenbecker* (1874-1937).¹⁷ Han havde været medlem af sognerådet siden 1909, formand for sognerådet 1920-21 og næstformand siden 1929. Hans død blev et tab for Frederik Clausen, for som Carl Billenstein har skrevet¹⁸, var Fritz Hübenbecker en erfaren og myndig mand, der holdt rene linjer i det saglige sognerådsarbejde og forstod at handle i god forståelse med Frederik Clausen, selvom han var i opposition. De to fornuftige og handlekraftige mænd opnåede hver på sit område, at partierne samarbejdede i fordragelighed til gavn for kommunen.

Kommunens udvikling i disse år var fuldt på højde med de krav, som Københavns udvikling stillede til fornuftigt kommunestyre. Billenstein sluttede med at nævne købene af Dronninggård, Holtegård og Nærumgård, bygningen af Gl.Holte Skole, vejforbedringerne og oprettelsen af Holte Gymnasium. Fritz Hübenbecker nåede således ikke at opleve sognerådsvalget i marts 1937. Her blev Den Borgerlige Fællesliste afløst af to konservative lister: C 1 med Frederik Clausen som spidskandidat og C 2 med N.P.Lorentzen og Harry Schacke som spidskandidater. Der var

ganske vist listeforbund mellem C 1 og 2, men C 2 repræsenterede en opposition i mindst lige så høj grad som Socialdemokratiet.

Resultatet af valget blev, at liste C 1 med 1.188 stemmer fik 4 mandater, mens Liste C 2 med 1.032 stemmer også fik 4 mandater. Socialdemokratiet fik med 1.768 stemmer atter 6 mandater, mens Det radikale Venstre med 293 stemmer bevarede sit ene mandat. Frederik Clausens faste støtte, Frederik Lendal, der stillede op for Venstre, blev ikke genvalgt. Ved det følgende valg af sognerådsformand blev både Frederik Clausen og N.P. Lorentzen opstillet. Ingen af dem opnåede det absolutte flertal – 8 stemmer – ved de to første afstemninger. Ved den tredje afstemning, hvor almindeligt flertal var tilstrækkeligt, fik Frederik Clausen 6 stemmer og N.P. Lorentzen 5 stemmer. For Frederik Clausen stemte Liste C 1's 4 medlemmer og 2 socialdemokrater, mens 4 socialdemokrater undlod at stemme. Med denne spinkle basis skulle de følgende år blive brydsomme og konfliktfyldte for Frederik Clausen. Herom vil en senere artikel handle.

LITTERATUR

Søllerød Tidende.

Holte Avis/ Søllerød Kommunalblad.

Sognerådets mødeprotokoller 1921 – 1937.

Søllerød Stadsarkiv. Akterne H 48 og M 48.

Søllerødbogen 1942 – 2007.

Jens Johansen: Fra seks landsbyer til syv bydele. Historisk-topografisk Selskab for Søllerød Kommune 1988.

Gunnar Sandfeld: Det kommunale Styre i Søllerød 1841-1978. Bind I og II. Søllerød Kommune 1973.

Palle Schiff: Holte Gymnasium in Memoriam. Søllerødbogen 1999.

Niels Peter Stilling: Skodsborg. 4136 meter mellem skov og strand. Skodsborg Grundejerforening 2003.

NOTER

1 Gunnar Sandfeld: Det kommunale Styre i Søllerød 1841-1978. Bind II side 60-68.

2 Gunnar Sandfeld: Det kommunale Styre i Søllerød 1841-1978. Bind I side 68 – 72.

3 Ernst Goldschmidt: I tre borgmestres tid. Det kommunale Styre i Søllerød 1974-2001, side 120 – 122.

4 Sandfeld: Bind II side 105-106.

5 Sandfeld: Bind II side 180-182.

6 Torben Senn: A/S Dansk Hattefabrik – Skodsborg. Søllerødbogen 2005, side 77.

7 Jens Johansen: Da Søllerød kommune fik moderne skoler. Søllerødbogen 1990.

8 Palle Schiff: Søllerødbogen 1999, side 80.

9 Sandfeld: bind II, side 68 – 70.

10 Sandfeld: bind II, side 208 – 211.

- 11 Sandfeld: bind II, side 246 – 248.
- 12 Sandfeld: bind II, side 227-229.
- 13 Søllerød Tidende 9.juli 1934.
- 14 Harald Langberg og Hans Erling Langkilde: Dansk Byggesæt 1792 og 1942 side 185.
Kbh.1942.
- 15 Carl Billenstein: Søllerødbogen 1950, side 29-30.
- 16 Sognerådets protokol 21. november 1936.
- 17 Sandfeld: bind II, side 50-55.
- 18 Carl Billenstein: Søllerødbogen 1950, side 52-54.

Paul Berg – Skulptør og smed

af Jørgen Berg

I vinteren 2005-2006 kunne man på Søllerød Museum glæde sig over udstillingen "Det Levende Lys", der præsenterede en righoldig samling af lysestager og lamper fra de seneste 200 år. Som et humoristisk indslag i udstillingen optrådte to nutidige jernskulpturer udformet som lysestager. Det var en "Moderne Viking" med et stort, åbent gab til indsætning af et lys og "Hr. Rodes", en orientalsk udseende mandsperson, med lys i sine fremstrakte hænder. Begge figurer er udført i 1960'erne af metalkunstneren Paul Berg fra Holte.

Artiklens forfatter er fætter til kunstneren og fulgte fra begyndelsen af 1950'erne til slutningen af 1970'erne med i hans kunstneriske aktiviteter, både på hans værksted og i hans udstillingsvirksomhed, lokalt og i København. Det var gensynet med de to ovennævnte figurer, der inspirerede til den følgende skildring af Paul Bergs kunstneriske virke og ikke mindst hans produktion af jernskulpturer.

Jørgen Berg har tidligere skrevet følgende artikler i Søllerødbogen: "Nærumgaardskolen 1950-1975" (1976), "Paradiskvarteret" (1981), "Paradiskvarterets bjælkebuse" (1993), "Da telefonen kom til Søllerød" (1998), "Da telegraafen kom til Vedbæk og Skodsborg" (2000), "De små familieportrætter" (2003) og "Min røde ungdom" (2006).

PAUL BERGS UNGDOM

Paul Berg (1914-1998) blev født i København som søn af malermester og faglærer, Kristian Berg og hans hustru, dameskrædder og lærerinde Olga, født Hansen.

Efter skolegangen blev Paul uddannet som smed og arbejdede derefter som sådan i hele sit aktive arbejdsliv på forskellige københavnske kraft- og varmeværker. Der blev han snart kendt for sin ivrige indsamling af forskellige metalrester til brug for sine skulpturer.

Boksning

I sin ungdom var han i mange år en entusiastisk bokser i mellemvægtsklassen som medlem af københavnerklubben IK 99. Han startede tidligt og fik tilnavnet *The Kid*. I løbet af karrieren i *the noble art of self-defence* vandt han mange sejre i ringen. Han slog en prober smedenæve, men kunne også selv stå for tunge slag. Igennem årene antog hans næse en bred og flad form – en typisk bokser næse – og hans tale blev som følge

I de unge dage i 1930'erne var Paul Berg en aktiv bokser i københavner-klubben IK 99, hvor han gik under navnet "the kid". Han ses her iført den reglementerede påklædning for amatørboxere. Foto fra o. 1935. Privatfoto.

Kunstnerdrømme

heraf lettere nasal. Med sin kraftfulde fremtoning og en underspillet humor tilsat charme gjorde han uden for ringen et vist indtryk på det svage køn. Som dreng var jeg stolt af at have en fætter, der boksede rigtigt med boksehandsker på, og det var et stort ønske for mig at se ham i ringen. Men det måtte jeg ikke for min mor. Hun betragtede boksning som *en afskyelig sport*.

1. og 2. ægteskab

Paul blev gift første gang i 1938 med *Ellen Larsen*, med hvem han fik to børn, *Bente* og *Nils-Erik*. Ægteskabet blev opløst i 1948. Fra 1949 til 1953 var han gift med *Anne-Marie Sæther*, født i Trondhjem.

I 1940'erne fik Paul lyst til at male, og han blev stærkt opmuntret af sin

faster Karen: *“Det ligger i familiens gener”,* sagde hun. *“Din farfar, Paul, kom hjem fra Paris i 1884 efter 4 år dernede som Naver med store færdigheder inden for tegning, maling og dekorationsopgaver. Din far er en dygtig grafiker, og underviser på Teknisk Skole. Din onkel Villiam laver nogle fremragende portrætter og landskabsbilleder. Så du har det også i dig – bare kom i gang!”*
 Det gjorde han så. Han arbejdede flittigt med penslerne, solgte kun lidt, men fik dog optaget et mindre maleri med et havnemotiv på Efterårsudstillingen på Charlottenborg i 1948. Det var en opmuntring.

PAUL MØDER EDVARDA

Ved et kunstnerselskab i 1952 traf Paul en norsk malerinde, Edvarda Lie. Hun stammede fra Lofoten og voksede op i fattige og strengt religiøse kår, men kæmpede sig imidlertid fri af miljøet og flyttede som ung til Oslo, hvor mulighederne var større. Hun underviste der i en årrække i anatomi på Statens Tegneskole og udgav en meget anvendt lærebog i anatomi. Efter krigen valgte hun tilværelsen som fri kunstner og rejste til Paris. Derfra gik rejsen til København, hvor hun altså mødte Paul.

*Den norske
malerinde*

Paul Berg i sit fine
 “civile” tøj i 1949.
 Privatfoto.

Edvarda var sprudlende vital, iderig, veltalende og meget mere oplivende end de kvinder, man sædvanligvis så i det smågrå efterkrigsprægede København, syntes Paul.

3. ægteskab, Edvarda

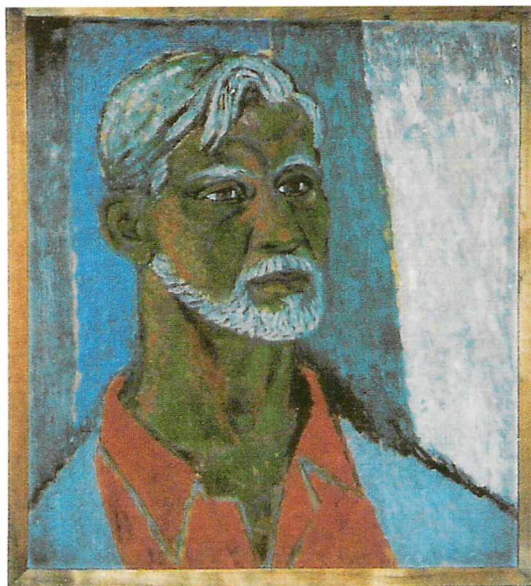
Efter en kort, hektisk periode blev de enige om *“at slå pjalterne sammen”* og flyttede ind i et lille sommerhus i Holte. Paul blev skilt fra Anne-Marie, og i 1953 blev han og Edvarda gift på rådhuset i Holte. Året efter købte de et tidligere malerværksted på Nordre Paradisvej 10 i Holte. Dengang lå kvarteret hen, som det havde gjort i årtier. Der stod enkelte grundmurede villaer, nogle sommerhuse og ikke mindre end fire bjælkehuse, hvoraf nogle oprindeligt var opført før første verdenskrig. Området var præget af en smuk harmoni mellem den afvekslende bebyggelse og vejen med de græsbevoksede fortove og fritstående træer.

Huset i Holte

For Paul og Edvarda gjaldt det nu om hurtigt at ombygge malerværkstedet til en funktionsduelig helårsbeboelse. Starten blev taget med familie og

En sommerdag i Paradiset i 1966. Paul har taget sit svejsegrej med uden for værkstedet og står i det skarpe sollys og arbejder på en af sine små figurer. Privatfoto.

Paul Berg portrætteret af hans kone, den norske malerinde, Edvarda Lie. 1955. Olie på Masonit. Ca. 50 x 50 cm. Privateje.

gode venners hjælp i et par weekender, og derefter overtog Paul selv den videre indretning. I garagen etablerede han sig med et godt smedeværksted til arbejdet med sine jernskulpturer. Som et charmerende supplement til den grundmurede bygning lå den lille “*Kavalerfløj*”, en tilbygning af træ, som en tid havde huset den tidligere ejer malermester Bahne Preislers to ældste sønner, *kavalererne*. Nu blev det et hyggeligt soveværelse for Paul og Edvarda, med direkte udgang til en lille æblehave. Det færdige hus omfattede herefter en vinkelformet beboelsesafdeling og et udhus, der blev forbundet med en smuk overdækket pergola bevokset med vildvin, velegnet til skyggefulde samtaler om kunsten og livets mangfoldigheder.

*Edvarda underviser
Paul i maler-
kunsten*

De faldt hurtigt til i Holte. Mens Paul om dagen var på arbejde i København, var Edvarda aktiv i atelieret. Hun solgte mange portrætter og fik også optaget flere tegninger af fugle og katte i Politikens *Magasinet* i 1950'erne. Med sin undervisningsbaggrund fra Oslo kunne hun vejlede Paul i hans fortsatte kamp med malerkunsten i fritiden, og staffeliet stod altid fremme i stuen. Men det passede ham dårligt at blive undervist af en kvinde, han var jo smed! – og gik tit brummende omkring. Da Edvarda så en dag bad ham kopiere *Henri Matisse's* portræt af *madame Matisse* med den grønne stribe ned gennem ansigtet, antog brummeriet faretruende omfang: “*Sådan et møgbillede!*” Temperamenterne gnistrede. Herefter

Paul Berg. Maleri med motiv fra Paris. Privateje.

blev undervisningen indstillet. Det skal så tilføjes, at Paul hverken før eller senere modtog nogen form for undervisning i kunstneriske discipliner – han var ren autodidakt, en af de frie fugle.

På studietur i Paris

I sommeren 1954 tog Paul og Edvarda på studietur i Paris. Edvarda havde boet der i 1948 og oplevet kunstnermiljøet i byen. Robert Jacobsen kendte hun godt, og de delte en dybfølt interesse for kunst og rødvin. For Paul var det en helt ny verden med endeløse kunstskatte at glæde sig over og blive inspireret af, herunder formentlig også Roberts små jerndukker. Han sugede til sig af det hele, og lærte også rødvinskulturen at kende. Paris bodegaer var noget andet end Valbys snuskede ølstuer. Han malede dernede et caféeksteriør med udendørsservering fra borde under en stribet markise – i let impressionistisk stil. Paul fortsatte en tid med malerierne, men det fængede ikke rigtigt mere. Han var han ikke tilfreds med sine præstationer og syntes ikke, at han fik tilstrækkelig anerkendelse fra omverdenen. Han rensede penslerne og pakkede staffeliet sammen.

DUKKER OG JERNSKULPTURER

Det blev nu i højere grad arbejdet med jernskulpturer, som fangede hans interesse. Han skabte dem af materialer fra loppemarkeder og skrotbunkerne på sine arbejdspladser: Spisebestik, lysestager, rustent værktøj, jernrør, bolte og møtrikker, kæder, nøgleskilte og meget andet. Han havde en veludviklet fantasi til at se, hvilke anvendelsesmuligheder der lå i de kasserede metaldele, når de blev kombineret med hinanden. Han brugte stort set skramlet i samme stand, som han fandt det, rensede det lidt, gav det en toning og svejsede det derefter sammen i de former, han ønskede at give skulpturen.

Paul engagerede sig stærkt i udførelsen af disse jernfigurer og kreerede i de næste to årtier mange af dem. Han havde som fortalt fri adgang til affaldsjern på sine arbejdspladser, og svejse – det kunne han!

Sparekyllingen!

De første jerndukker, han fremstillede, var sparebøsser formet som fugle med hoveder, der kunne skrues af, så man kunne få sparepengene ud. Det skyldtes oprindeligt Edvarda, som en dag beklagede sig over, at alle spa-

“Den lille ælling” (ca. 1960), som her er ude og hilse på foråret, er også en sparebøsse. Højde ca. 25 cm.
Foto: Klaus Berg.

“Filøjsengøjer”. 1962. Højde 31 cm.
Foto: Ole Tåge Hartmann.

rebøsser var fladpandet traditionelle – om ikke Paul kunne gøre noget ved det? Og joh da – dagen efter fik hun så overbragt en “kylling”, stor som en gås, lavet af jernaffald og med en vom, som kunne rumme mange kroner og ører. Kyllingen blev populær og fik snart mange efterkommere, dog i mindre format. De var lidt kluntede og pudsige at se på, men det gjorde ikke så meget, for de blev mest brugt til gaver for familiens unge medlemmer. Paul så dem mere som fritidsarbejde – “fusk,” som det hed – end som kunst.

Humoren

I forlængelse af disse arbejder gik han over til at kreere mere avancerede figurer, ofte med et humoristisk præg. Typisk for ham udstyrede han ofte figurerne med finurlige titler som: *Filigok*’er, *Moderne Viking*, *Stålmanden*, *Pinsesolen* og *Filøjsengøjer*. Humoren var en del af hans natur. Han var nu ikke den eneste billedhugger med humoristisk sans: Egon Fischer opmuntrede dengang publikum med sine underfundige og naive skulpturer og ikke mindst den festlige gangbro mellem de to afdelinger af Birkerød Rådhus (1979). For slet ikke at glemme Robert Jacobsen, der også forsynede mange af sine figurer med de mest spøjse navne: *Dunkehoved*, *Rummets hanrej* og mange andre af samme skuffe.

Tage Petersens Loppetorv

PAUL BERGS FØRSTE UDS STILLING

Paul præsenterede for første gang sine jernfigurer offentligt i december måned 1962 ved en udstilling på Tage Petersens *Loppetorv*, der havde til huse på Skovvej bag gasværket i Holte.

Sådan et loppetorv var noget helt nyt dengang. Det var åbent hver dag hele året rundt og ikke som nu kun en søndag formiddag. Hos TAGE var der et lille hus med tilbygninger og skure og halvtag, som husede alle de antikviteter og rariteter, som vi også i dag forbinder med begrebet loppetorv. De bredte sig ud over pladsen, og blomster i pletter og kander skabte en helt egen stemning. Om vinteren lå sneen højt. Det trak mange folk til Loppetorvet, som var et godt sted for Paul at udstille.

På den fornøjelige indbydelse til denne december-udstilling luftede en *Moderne Viking* sin eneste fortand i et smittende grin og bød velkommen til udstillingen af

Anmeldelser i Politiken og Søllerød Tidende

PAUL BERG’S JERN & METALFIGURER

Allerede den første udstillingsdag bragte Politiken en veloplagt introduktion til Pauls kunstneriske univers under overskriften *Kongen flytter ud på Loppetorvet – sammen med mærkelige piger i jern*. Som et særligt kuri-

Den "Moderne Viking"(1972) har vist sit muntre grin ved mange festlige lejligheder. Første gang grafisk på indbydelsen til udstilling på Holte Loppetorv i 1962, hvor den også deltog in persona, og siden hen som "lysmager" ved utallige sammenkomster på Nærumgårdsskolens lærerværelse. Det foreløbige højdepunkt er deltagelsen på udstillingen "Det levende lys" på Solle-rød Museum i 2005, hvor den forenedes med sin gamle udstillingskammerat "Hr. Rodes" fra Holte Loppetorv i 1962. Højde 64 cm. Foto: Ole Tage Hartmann.

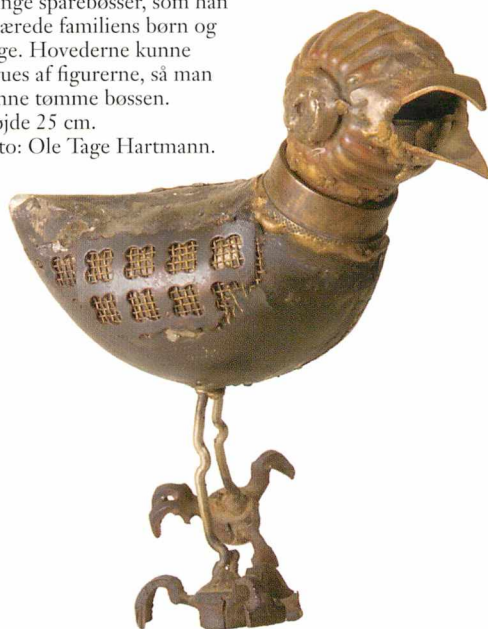
Den festklædte "Hr. Rodes" har haft en spændende tilværelse. Han optrådte først offentligt på udstillingen på Holte Loppetorv i 1962, hvorfra han flyttede til Bistrup hos Tage Petersens familie. Datteren Tine fortæller, at han fik sin plads ved foden af trappen, og som barn har hun ofte væltet ham, når hun rundede hjørnet i for høj fart. Men han holdt og er nu efter 35 år stadig så velbevaret, at han kom med på udstillingen "Det levende lys" på Solle-rød Museum i 2005. Højde 60 cm. Foto: Ole Tage Hartmann.

Sparebøsse med en slids i hver side af hovedet. Ca. 1959. Lidt ucharmerende figur fra den tidlige periode. Højde 27cm. Foto: Ole Tage Hartmann.

I de første år udførte Paul mange sparebøsser, som han forærede familiens børn og unge. Hovederne kunne skrues af figurerne, så man kunne tømme bøssen. Højde 25 cm. Foto: Ole Tage Hartmann.

Holte Loppetorv set en septemberdag i 1969. Der var en egen charme over dette sammensurium af sammenflikkede småhuse og halvtage, der dannede rammerne om udstillingen af inventarstykker, værktøj, husgeråd, pyntegenstande og andre rariteter. Med blomster i bede og krukker og skoven som baggrund. Her kunne man gå på opdagelse og gøre gode fund. I skyggen af halvtaget anes Tage Petersen, den suveræne hersker over alle herlighederne.
Foto: Poul Dupont. Historisk Arkiv.

Udstilling på Holte Loppetorv 1062. Forrest på bordet står den orientalske danserinde, og i baggrunden til højre ses Paul Berg med ryggen til.
Foto: Poul Dupont. Historisk Arkiv.

osum fremhævede anmeldelsen udstillingens blikfang en *Hjul-mand*, tre gange så stor som et menneske.

Søllerød Tidende fulgte trop få dage senere:

“Med Hjulemanden som vartegn”

Skulptursmeden Paul Berg udstiller på Holte Loppetorv.

“Popstjernen” danser rundt for et lille drej på et håndsving – hun er meget fin med arme af runde kaffekandetude og flotte øren af to gevandtsøbte damer, der engang har prydet en gammeldags petroleumslampe. Ved siden af hende står “Kong Herodes” med lys i næverne, han er lige så opfindsomt skabt som Poppigen og de andre henved 30 jernskulpturer, Paul Berg, skulptursmeden fra Ndr. Paradisvej 10 i Holte, udstiller hos Tage i Almuesalen på Holte Loppetorv.

Anmelderen fortæller herefter, hvorledes Pauls fund af metalrester i diverse skrotbunker har fået nye former mellem hans hænder. Som fuglen “*Filigok*”, den uhyggelige “*Diktatoren*”, “*Troldspoven*” og “*Formanden for*

foreningen *Morgenrøden*", der nu står på hans første separatudstilling i *Almuesalen*, hvor Tage Petersen har lagt sine fineste antikviteter mellem Bergs metalskulpturer.

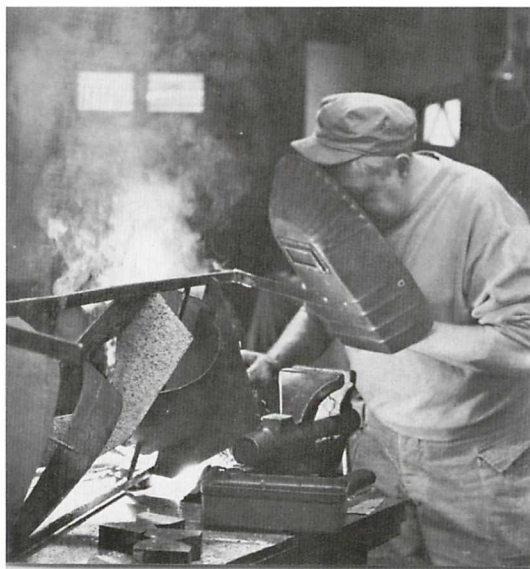
"De fine gamle ting og de moderne kunstværker klæder hinanden, så man kan se, at det ikke er nødvendigt at have et hypermoderne hjem for at få glæde af en bergsk jernskulptur. Det er nemt at finde indgangen, for lige inden for porten står" Hjulmanden, den 3½ m høje skulptur, samlet af store og små hjul, med en savklinge til grinende mund. "Hjulmanden", er ikke til salg. Han er udført på Tage Petersens bestilling, og hjulene er fra Holte Loppetorv."

Hvad der er blevet af *"Hjulmanden"*, ved vi ikke – men det var en flot anmeldelse, som tiltrak et stort publikum.

Denne udstilling gav Paul motivation til at fortsætte med sine skulpturer, der efterhånden i mere udtryksfulde og raffinerede udformninger viste hans stigende ambitionsniveau.

DE FRIE KUNSTNERE

Det krævede dengang mod og selvtillid at kalde sig kunstner og arrangere udstillinger af sine egne arbejder, som Paul nu gjorde. Selv om han ikke havde gået på Kunstakademiet, ikke var medlem af en anerkendt kunstnersammenslutning eller på anden måde havde meriteret sig og fået den "autoriserede" kunstverdens blå stempel. Paul var ren autodidakt,

Den verdenskendte danske billedhugger Robert Jacobsen er her i færd med at svejse en af sine abstrakte figurer engang midt i 1950'erne. Paul besøgte ham flere gange i Paris sammen med sin kone, Edvarda Lie, som kendte Robert fra tidligere besøg dernede. Paul og han blev gode venner – og de har sikkert lært hinanden et og andet.

“Edderkop” (1973). I Paul Bergs zoologiske univers spiller fuglene hovedrollen, men der har også været plads til en edderkop som denne. I symbolverdenen opfattes edderkoppen ofte som Den Store Moder, den der væver skæbnen, og mange opfatter den også som symbol på lykken. Hvad Paul Berg mente, ved vi ikke. Højde 35 cm. Foto: Ole Tåge Hartmann.

Inspirationen

fuld af kreativitet og ideer, og den slags vovehalse kom der efterhånden mange af i det kunstneriske landskab. Op igennem 1960'erne voksede en hel lille skov af selvbestaltede kunstnere og kunstnersammenslutninger, som søgte en identitet og et tilhørssted. Det faldt helt i tråd med den almindelige samfundsvækst og optimisme. Alle kunne være med og behøvede ingen særlige tilladelser. Man gik bare i gang. De “autoriserede” kunstkere var dybt bekymrede. De nye eksperimenter levede ikke op til de vante forestillinger om, hvordan kunst skal se ud. Er det overhovedet kunst? Diskussionerne bølgede, grænserne udvidedes efterhånden, og tolerancen øgedes. Det nye masede sig på og efter et par årtiers forløb blev kunstverdenen mere mangfoldig – et meget broget billede! Paul var med fra starten, og med sin første udstilling på Loppetorvet havde han fået en accept, som gav ham energi til at fortsætte sit kunstneriske virke.

PAUL OG ROBERT JACOBSEN

Man kan ikke beskæftige sig med Pauls Bergs små jernfigurer, uden at omtale værkerne i samme genre udført af den verdenskendte danske billedhugger, Robert Jacobsen, som dengang boede i Paris.

Allerede i slutningen af 1940'erne lavede Robert de små figurer som legetøj til sin lille datter. Han kaldte dem “dukker”. I 1957 udstillede han dem for første gang i Paris og vandt international anerkendelse for dem.

Der er ingen tvivl om, at Paul var velorienteret om Roberts aktiviteter og fandt inspiration i dem. I et interview i Politiken den 1. december 1962 forud for en udstilling på Holte Loppetorv hævder Paul om sig selv, at han kun er *amatør i jernskulpturernes verden*. Hertil indvender intervieweren, at han i hvert fald er *videregående amatør*. Det samme sagde Robert Jacobsen, da Paul var i Paris for at studere hos ham. *Jeg laver jo kun de ting for sjov*, sagde Paul Berg til den store Robert. *Det gør jeg 'sgu da også!* lød svaret.

I 1969 fortæller Robert kunstanmelderen Gunnar Jespersen, at dukkerne endte med at kede ham, efter at han havde svejset 120 af dem, ... *“og så holdt jeg op med at lege med dukker. Men en række smede og andre pæne mennesker har fortsat, så legen fortsætter”*. Der lå nok deri en lille hilsen til Paul?

I februar 1970 udstiller Paul på Nærumgårdsskolen sammen med den surrealistiske maler Jens Lauritzen, og de har en fin debat med spørgelystne elever fra 9. klasse. I samtalens løb fortæller Paul, at han var blevet inspireret af Heerup og Robert Jacobsen til at arbejde med figurerne.

Imidlertid fortæller Paul en lidt anden version af kunsthistorien i et interview i 1972 i Søllerød Tidende. Han fortæller da, at han begyndte med sine figurer i 1957, altså samme år som Robert havde sin "dukke-premiere". Men da interviewer, "Gori," påpeger, at Pauls skulpturer godt kan minde noget om Robert Jacobsens, siger Paul "...at han ikke har kigget", og fortsætter "jeg kom til Paris og så Robert Jacobsens jernskulptur-dukke. Da jeg så dem, sagde jeg til mig selv: død og pine, det er jo noget af det, jeg går og laver derhjemme. Robert er senere blevet en meget god ven, vi har det skideskægt sammen".

Uanset denne lille usikkerhed om paterniteten til dukkerne gjorde Roberts værker naturligvis indtryk på Paul. Men i familiens og venners lag kunne han godt lufte sin utilfredshed med Roberts "fuskeri" – "Han kan jo overhovedet ikke svejse", sagde Paul med håndværkerens foragt for den ufaglærte arbejder.

KUNSTKREDSEN OG KJELD LUND.

I de sprudlende 60'ere var den hastigt voksende gruppe af frie kunstnere her i kommunen så heldig, at den entusiastiske *Kjeld Lund* – med basis i de lokale oplysningsforbund – i 1964 etablerede *Kunstkredsen* i "Det grønne Område". Den så det som sin opgave at skabe kontakt – at bygge bro – mellem de udøvende kunstnere og deres publikum. Kunstkredsen etablerede derfor udstillinger af kunstnere, som ofte selv meldte sig med

"Dronten"(1970) er en for længst uddød fugleart på størrelse med en kalkun. Dette pragteksempplar er udført efter afbildninger fra 1600-tallet og står ved hovedindgangen til Skovlyskolen og byder alle hjertelig velkommen. Elsket af både børn og voksne. Ved juletid får den afholdte dronte et rødt halstørklæde på. Højde 92 cm. Foto: Ole Tage Hartmann.

ideer og værker, og som aktivt deltog i udstillingsvirksomheden. Det var noget nyt og forskelligt fra de mere traditionelle, "elitære" kunstforeninger.

Kunstnere på Holte rådhus

Ideen slog hurtigt an, og tilslutningen fra ikke mindst de lokale kunstnere var stor. Fra 1968 kunne Kunstkredsen disponere over et lokale i underetagen på rådhuset, stillet til rådighed af borgmester *Erik Øigaard*, som altid havde en positiv holdning til kunsten. I dette beskedne lokale, som dengang var et af de få udstillingslokaler i kommunen, kunne publikum i de næste 12 – 14 år se 6-8 årlige udstillinger. Den dynamiske Kjeld Lund stod i spidsen for det livskraftige initiativ i alle årene. En imponerende indsats! Han skabte råderum for de frie kunstnere og nød stor tillid blandt de mange, som via Kunstkredsen her fik mulighed for at udstille deres arbejde.

Kunstnernes Biafra-hjælp

Paul var ofte blandt de deltagende kunstnere på rådhuset. Han deltog for eksempel i august 1969 i salgsudstillingen *Kunstnernes Biafra – Hjælp*, hvor indtægten gik ubeskåret til nødlidende biafranere, og i 1976 skæn-

I Galleri Punkt 14 i København mødte Paul multikunstneren, maleren Gunnar Mars, som blev hans gode ven. De stiftede gruppen Kvadraten og udstillede ofte sammen med deres to gruppefæller. De var begge humorister og morede sig fint i hinandens selskab – måske over en bajer. Her sidder Gunnar alene og nyder en stille stund i galleriet. Privatfoto.

kede han til en stor støtte-auktion for Kunstkredsen fugleskulpturen *Dronte*, som i dag hører hjemme på Skovlyskolen. Kataloget til udstillingen *SØLLERØD '80*, viser en af Pauls herlige fantasifugle i fuld udfoldelse.

GUNNAR MARS – EN MAND MED MANGETALENTER

Pauls interesse for maleri og skulpturer førte naturligt nok til hyppige galleribesøg i København. Blandt andet kom han ofte i Galleri *Punkt 14* i St. Strandstræde, og her udviklede sig et venskab mellem Paul og galleriejereren.

Maleren og musikeren Gunnar Mars

Det var maleren *Gunnar Mars*, en af de mere initiativrige kunstnere – også en skinbarlig autodidakt. Som ung malersvend udforskede han jazz-guitarens muligheder, og i 1958 optrådte han som 25-årig med sin eksotiske kvartet *Four Hawaiians* i talrige arrangementer og på radio og gram-mofonplader. I 1960'erne etablerede han en sekstet, som spillede på jazz-scenerne i Danmark, Sverige, Norge og sågar i Lions Club i Khartoum, hvor orkesteret gav fire koncerter.

Men efterhånden blev Gunnar optaget af malerkunsten, og i 1967 forlod han musikken, helligede sig helt oliemaleriet og deltog i mange udstillinger i de næste årtier. Samme år åbnede han sit eget galleri i St. Strandstræde, hvor de frie kunstnere udstillede deres arbejder.

Gunnar kunne øjensynlig det hele, men hvor kom inspirationen fra? En italiensk kunstforlægger, som ønskede at afbilde et af Gunnars malerier, udbad sig oplysninger om hans uddannelse. Gunnar svarede med et ord: *Autodidatta*, og det passede hele vejen igennem!

KUNSTNERGRUPPEN KVADRATEN

Gunnars kontakter med de yngre kunstnere i galleriet i St. Strandstræde førte i 1971 til dannelsen af kunstnergruppen *Kvadraten*, der bestod af malerne Gerda Swane, Ole Arnach og Gunnar samt jernskulptøren Paul.

Kvadraten udstiller på Den Frie

De udstillede i november 1971 i *Den Frie's* udstillingsbygning på Østerbro. Udstillingen blev omtalt i en del aviser, men anmelderne var ikke ovenud begejstrede over synet. Således skriver *Aktuelt's* kunstanmelder "Synd for *"Kvadraten"* og fortsætter: "*Der er noget sympatisk ved den lille kunstnergruppe "Kvadraten", der udstiller i Den Frie. Det er alle sammen stræbsomme og ærlige folk, der har noget på hjerte, og som bakser med tingene.... Men ubeldigvis udstiller gruppen M59 i de tilstødende sale, og den sammenligning kan Kvadraten altså ikke holde til. Der er kvaliteten til forskel.*"

Om Paul Berg hedder det: *“Han laver sjove jernskulpturer; som desværre er mere sjove end skulpturer”*. Frederiksborg Amts Avis skriver: *“På den skulpturelle front finder man Paul Berg, der laver fantasidyr og fugle i metal. Mange af dem er ganske pudsige.”*

I april 1971 deltog Paul i en udstilling i Struer, som blev rosende anmeldt af *Aktuelt* fra Holstebro: *“Det allerdejlige er de to billedbuggere Paul Berg og Lisa Ring. De giver ikke hinanden meget efter. Fyldt med fantasi. Det er fabeldyr for Paul Bergs vedkommende og erotiske situationer for Lisa Ring.”*

*Kvadraten
udstiller i Vejle*

I marts 1972 udstillede Kvadraten i Galleri Wojcik i Vejle. Vejle Amts Folkeblad er positiv og kalder udstillingen *“spændende og afvekslende. Billedbuggeren Paul Berg viser fabeldyr; kæmpeinsekter og en skrællemodel sammensat af maskindele og motordele. Der er smukke og “grimme ting” imellem hinanden, men alle figurerne er fast og sikkert komponeret.”*

Allerede i november samme år udstillede *Kvadraten* igen i Den Frie med to gæster, *Lena Bidstrup* og *Dan Østerbye* og opnåede denne gang gode anmeldelser. Pauls abstrakte figur *“Jalousi”* vakte megen opmærksomhed. Den blev afbildet i lokalaviserne i Farum, Birkerød, Allerød og Holte. Paul havde udformet et motto for udstillingen, der lød:

*Det er i dag vi lever -!
Du skal gøre en god dags gerning
Gør det med et glimt i øjet!*

Netop det med *glimtet i øjet* passede godt til Pauls temperament. Han var ikke til de store grin, men nød en stille fornøjelse, som han i særligt morsomme situationer supplerede med en udblæsning af luft gennem sin flade boksernæse – en speciel lydeffekt, som demonstrerede, at nu morede han sig virkelig! Gunnar Mars syntes åbenbart også, at humoren skulle have sin plads og præsenterede gruppen således i programmet:

Om Kvadratens udstillere!

*Lena er nærmest sådan middelbøj.
Ole er noget højere end Dan der
er en lillebitte smule højere end
Paul og Gunnar der er højere end
Gerda der spiser mange grøntsager
og maler i dejlige farver. Oles hår
er tyndere end Lenas der er
stort og meget tykkere end Gunnar;
Paul og Dans. Håret altså. Men*

*det er Dan meget ligeglad med,
for hans skjorter er pænere end
Oles fødder; der er store ... meget
større end Gunnars, der maler i
mystiske farver og griner meget
mere end Paul og Gerda der kun
griner når de har lyst.*

Vi er altså 6:

Gerda, Lena, Dan, Ole, Paul og Gunnar.

Der er lidt Halfdan Rasmussen, lidt Salvatore Dali i det – og meget Gunnar Mars.

Flere udstillinger

I 1972 udstillede Paul også sine jernskulpturer i *Galleri Punkt 14*. Endvidere stillede han op sammen med maleren Gerda Swane i Bogense og senere sammen med Holte – maleren Svend Enselmann i Frysja Brukscenter i Oslo, indrettet i en gammel kraftstation af akademielever, som der havde etableret et levende tværfagligt miljø. Så må det slet ikke overses, at Skovlyskolen ved en udstilling på skolen erhvervede den børnevenlige skulptur “*Dronte*”, som repræsenterer en for længst uddød fugleart af kalkunstørrelse. Den står i dag og byder både børn og voksne velkommen lige inden for hovedindgangen. Ved juletid får den et rødt hals-tørklæde på.

FRA KONKRET TIL ABSTRAKT

Efter mange års arbejde med de konkrete former, især dukkefigurerne, ændredes fokus efterhånden i Pauls arbejder. Han udførte stadig dukker, men abstrakte værker så nu i stigende grad dagens lys fra hans værksted.

De har næsten alle solen som et gennemgående motiv. Paul formulerede selv temaet hertil ved Kvadratens udstilling på Den Frie i november 1974.

Vi skylder solen alt

Det lød i al sin enkelthed: “*Solen er skyld i det hele*”. Forstået således: “*vi skylder solen alt*.” Paul var en mand af få ord, og han uddybede ikke sine tanker. Det måtte iagttages i hans skulpturer. Men han kan jo udmærket være inspireret af Danmarkshistoriens markante billedhuggere, der huggede soltegn i de talrige helleristninger fra bronzealderen – for slet ikke at nævne den pragtfulde kultfigur “*Solvognen*”, der forestiller Solen trukket af en hest. Solen har haft sine dyrkere i mange kulturer gennem tiderne og givet anledning til en rigdom af solsymboler. Som illustration til

“Abstraktion” (ca. 1971). Figurens slanke linier stræber op mod solen. Højde 55 cm.
Foto: Ole Tage Hartmann.

“Pinsesolen” (1968). Den lystigt dansende “Pinsesol” viser Paul Bergs fascination af solen, der er et centralt motiv i hans kunstneriske univers. Højde 35 cm.
Foto: Ole Tage Hartmann

“Pinsesolen”

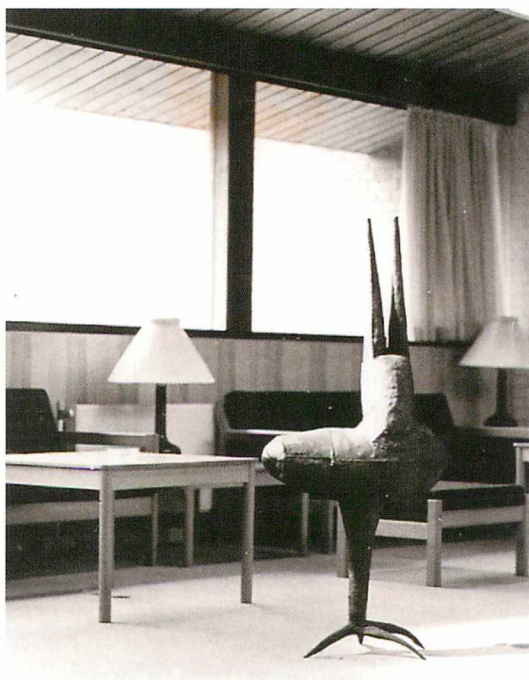
mottoet udstillede han en stor figur, *“Solen går ned”*, som desværre ikke er opsporet.

Karakteristisk for disse abstraktioner er et samspil mellem slanke, opadstræbende linier brudt af et eller flere cirkelmotiver. Konkret kan motivet opfattes som små sole i vifter af solstråler. Den spændende lille figur *“Pinsesolen”* – en dansende dukke med en smukt skinnende sol over hovedet – viser helt eksplicit Pauls kærlighed til solen.

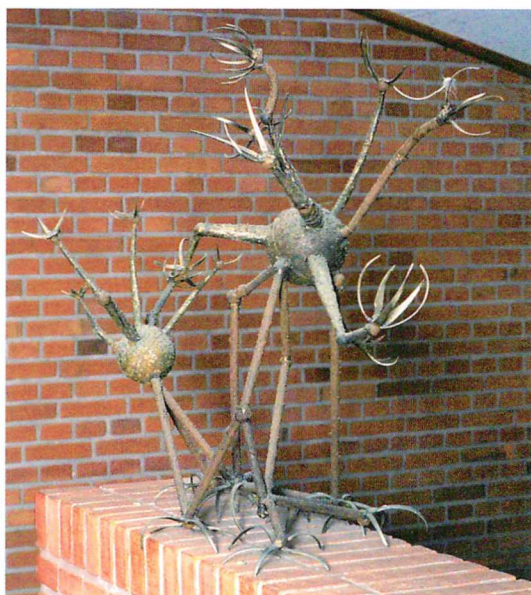
En nærmere forståelse af Paul kunstneriske overvejelser kunne være opnået ved studier af de mange omhyggelige skitser og udkast til figurer, som altid hang på væggene og lå i skabe og skuffer i værkstedet. Men den mulighed har vi ikke i dag, de gik desværre til grunde ved ild og vandskader under en brand i værkstedet i 1980'erne.

PAUL OG NÆRUMGÅRDSKOLEN

På Nærumgårdskolen udstillede Paul ved flere lejligheder, og vi havde et tæt forhold til ham i mange år. Han var en ven af huset og deltog i skolens liv i forskellige kunstneriske sammenhænge. Derved bidrog han til fornøjelserne – og sejtrækkeriet – ved at konfrontere Nærums børn og voksne med den nutidige kunst, som mange modtog med begejstring og

“Jalousi” placeret på Nærumgårdskolens lærerværelse som en naturlig del af miljøet. Højde 124 cm. Foto: Holger Mikkelsen.

“Fnug”(1973) – et motiv fra botanikken. Opstillet på Nærum Skole. På grund af de aggressivt strittende spidser er figuren anbragt på en høj mur – uden for rækkevidde. Højde 60 cm. Foto: Ole Tage Hartmann.

Kunstgangen på Nærumgårdsskolen

positiv undren, mens andre stillede med nedadvendte mundvige. Men Pauls skulpturer kunne alle fornøje sig ved – både børn og voksne. Der var langt mellem de sure miner. Hans fantasivæsener og abstraktioner blev godt modtaget og var medvirkende til at skabe en levende skole. De var en frisk fornyelse og spillede fint op til de skønne malerier, som efterhånden fyldte skolens vægge.

Skolen købte en række af hans værker: den før omtalte “*Moderne Viking*” og “*Slamslugeren*”, “*Fnug*” og en abstraktion over sol – temaet, som alle er i skolens besiddelse i dag. Derudover fik vi andre til låns i kortere eller længere perioder, han forærede også rundhåndet skolen en del skulpturer. Somme tider lånte han dem igen til nye udstillinger, hvis han var i bekneb for udstillingsgenstande. Det var et flydende marked, så at sige, og indimellem havde det sine vanskeligheder for os at finde rede i ejerforholdene.

Poul Bergs værker på Nærumgårdsskolen

“KUNST FOR SKOLEN”

1970’erne udgjorde på mange områder en ekstremt ekspansiv periode. Kulturlivet boblede, og det gjaldt ikke mindst inden for skoleverdenen, hvor lærernes interesse og medleven var stor. På Nærumgårdsskolen stortrivedes de to venner, dramalæreren Jørgen Rahr og Pauls tidligere

omtalte ven musikeren og maleren Gunnar Mars, som havde foretaget endnu et "kvantespring" og nu var sprunget ud som en velmeriteret lærer i formning og musik. De fostrede ideen om etableringen af en kunstgang til udstillingsbrug, som kunne bidrage til en øget forståelse af kunsten i hverdagen og bringe eleverne i levende kontakt med den. Der skulle anskaffes bedre belysning, montrere, spanske vægge, og vægge og lofter males sorte. Finansieringen skulle ske ved gode kunstneres donation af kunstværker til salg på en udstilling på rådhuset i Holte. Ikke mindre end 32 anerkendte kunstnere fra nær og fjern donerede generøst kunstværker til formålet. Paul skænkede to værker. Ved den efterfølgende auktion indtjentes 16.000 kr., som blev anvendt til det gode formål. Hele projektet fik stor omtale både i lokalpressen og i de landsdækkende aviser.

Havefigur ca. 1972.
Abstraktion over sol
– motivet.
Højde 150 cm.
Foto: Klaus Berg.

EN GOD SOLDAT I KULTURENS TJENESTE.

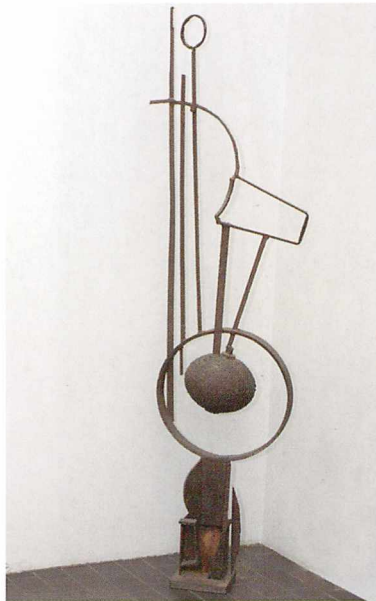
For Pauls kunstneriske udvikling havde ægteskabet med maleren Edvarda Lie utvivlsomt stor betydning. Hun havde kunstnerblodet i årerne, inspirerede Paul og tilførte hjemmet en kunstnerisk atmosfære. Deres personlige forhold udviklede sig imidlertid efterhånden kritisk, temperamenterne gnistrede, og i 1964 gik de hver til sit. Paul blev i Holte, mens Edvarda flyttede tilbage til Oslo.

*Habil håndværker
og original
kunstner*

Men Paul kunne selv – han var jo autodidakt! Han fortsatte arbejdet med de små dukker, der indledte hans kunstneriske løbebane, og glædede og fornøjede en bredere kreds med dem. Han kunne for så vidt godt have fortsat ad dette enkle spor, men havde større ambitioner. Op igennem 1960erne gennemgik han en udvikling mod større indføling og forståelse for kunstens dynamik. Den ledte hen mod det abstrakte, og omkring 1970 tog han det afgørende skridt. Med solen som udgangspunkt skabte han sine abstrakte figurer, ofte i store formater, og føjede derved en betydelig ny dimension til sit kunstneriske udtryk. Det var en spændende udvikling at være vidne til. Ud af en habil håndværker voksede en original og disciplineret kunstner – en af de myriader af malere, pottemagere og stenhuggere, som igennem historien trådte i kunstnerisk karakter, selv om de ikke altid blev opfattet som kunstnere, hverken af dem selv eller af omverdenen. Men tiden var med Paul. Han kunne erklære sig som kunst-

ner uanset manglende formel uddannelse, og udstille og sælge sine ting. Han blev optaget i selskabet af lige-sindede frontkæmpere i det kulturelle fremstød og spillede sin rolle der – en fascinerende frihed var opnået.

I løbet af 1980erne blev der efterhånden længere imellem Pauls udstillinger. Alderen, et svigtende syn, smedjobbet og sysler med hus og have satte alle deres grænser for de kunstneriske udfoldelser. Men han arbejdede stadig med skulpturerne – nu mest til glæde for ham selv, familien og vennerne, som fik mange figurer foræret. De spredte glæde og fornøjelse, og det gør de stadig.

Solmotiv (1970).
Nærum Skole.
Foto: Ole Tage
Hartmann.

50 år med løver i Søllerød

af John Rose-Hansen

Nærværende artikel er blevet til i anledning af Lions Club Søllerøds 50 års jubilæum i 2007. Forfatteren har siden 1986 været medlem af Lions Club Søllerød, hvor han er formand for klubbens Internationale hjælpearbejde og Public Relations. Han er uddannet geolog og har i over 40 år været ansat ved Københavns Universitet, hvor han stadig er aktiv forsker. Hans erfaring vedr. internationale forhold har han bl.a. erhvervet fra ophold som gæsteforsker i mange lande.¹

*Lions Club
International*

LIONS CLUB

Lions Club Søllerød (LC Søllerød) er medlem af den verdensomspændende humanitære hjælpeorganisation Lions Club International, der blev stiftet i USA i 1917. Med sine 1.4 millioner medlemmer fordelt på

47.000 klubber i 193 lande er Lions Club International Verdens største private hjælpeorganisation². Organisationen er upolitisk. I klubregi kan man drøfte alle samfundsforhold undtagen religiøse.

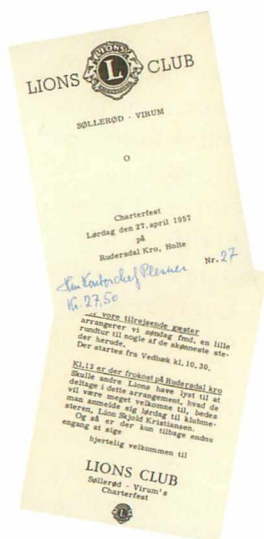
Lions Club er ikke en loge. Den består af mennesker, der har et overskud til at yde en hjælpende hånd til medmennesker, der ikke befinder sig på livets solside. Medlemmerne kommer fra alle samfundslag og betaler gennem kon-

tingentet alle omkostninger ved klubsamvær og administration. Herved sikrer man, at klubbens indtægter fra de mange pengeskabende aktiviteter anvendes til at hjælpe trængende mennesker. Hver krone, der gives til Lions, går således til de humanitære projekter. Selvom Lions Club er en international organisation, vælger den enkelte klub selv sine arbejdsfelter indenfor de fælles sociale og humanitære indsatsområder.

Lions Club Danmark

Lions Club kom til Danmark i 1950. I dag tæller organisationen ca. 7100 danske medlemmer fordelt på 315 klubber. Danmark er opdelt i fire distrikter. LC Søllerød hører til distrikt 106D (nordlige Sjælland, Færøerne og Grønland), der arealmæssigt er verdens største.

Lions Club Søllerød er stiftet (Chartret) den 27. april 1957. Klubben har således haft 50 års jubilæum i april 2007 og er dermed en af Danmarks ældste og samtidigt største danske Lionsklubber.³ I begyndelsen havde klubben medlemmer i både Søllerød og Virum. Allerede i 1968 havde klubben vokset sig så stor, at man vedtog at udskille LC Virum som en selvstændig klub med stiftelsesdato den 14. Maj 1968.

Charterdokument udstedt 1957. Dokumentet er Lions Club Internationals officielle anerkendelse af LC Søllerød-Virums indtræden i organisationen. Lions Club Virum blev 4. maj 1968 udskilt som selvstændig klub. Lions Club Virum fejrer således sit 40 års jubilæum som selvstændig klub i år.

Stiftelsen af Lions Club Søllerød-Virum fejredes med en fest på Rudersdal Kro lørdag den 27. april 1957. I overensstemmelse med Lions principper dækkede billetprisen på 27,50 kr. pr deltager alle udgifter til festen.

OPRETTELSEN AF LIONS CLUB SØLLERØD-VIRUM

I et håndskrevet referat af 10. januar 1957 skriver redaktør af Søllerød Tidende J. Helweg-Møller, at han af distriktssekretær, landsretssagfører Jørgen Berthelsen⁴ og Lions Clubs distrikts-guvernør⁵, direktør Sv. Klitgaard var blevet opfordret til at indkalde til et møde på Rudersdal Kro den 10. januar 1957 med henblik på at undersøge muligheden for dannelsen af Lions Club Søllerød-Virum. I mødet deltog foruden J. Helweg-Møller, Jørgen Bertelsen og Sv. Klitgaard en række borgere fra Søllerød og Virum, samt Mogens Munck fra Lions Club København, der er moderklub for LC

Søllerød-Virum. Efter at Klitgaard havde fortalt om baggrunden for Lions, og de enkelte mødedeltagere havde præsenteret sig, blev de tilstedeværende enige om at starte klubben LC Søllerød-Virum.

*Stiftende
generalforsamling
17. januar 1957*

Allerede ugen efter det første indledende møde, den 17. januar, afholdtes stiftende generalforsamling. Det var atter Rudersdal Kro, der var rammen om begivenhederne, som fandt sted under medvirken af distriktguvernøren og kgl. hofjuvelerer Ove Dragsted fra LC København. Man valgte en bestyrelse med J. Helweg-Møller som præsident, P.R. Hedetoft som sekretær og J. Sumborg som kasserer. Det besluttedes, at klubmøderne skulle holdes den 4. torsdag i måneden kl. 20.00 på Rudersdal Kro. Årskontingenten blev fastsat til 120 kr. For bedre at lære hinanden at kende vedtog man at indlede foredragsrækken på de kommende møder med, at klubbens medlemmer præsenterede sig i såkaldte ego foredrag. Der blev fra mødet sendt en anmodning til Lions Club International i USA om at få klubben godkendt, og charterdagen blev fastsat til den 27. april 1957.

På charterdagen den 27. april 1957 afholdtes en stor fest for Lions-medlemmer og Lionesser (medlemmernes koner). Med specielt indbudte deltog i alt 61 personer. Af de indbudte kan nævnes distriktsguvernør S. Klitgaard, præsident fra moderklubben LC København, K. Nørgaard, præsidenten for Rotary Søllerød, J. L. Schmidt og gildemester fra Skt. Georg-gilderne. Erling Paludan, der senere blev og fortsat er medlem af LC Søllerød.⁶

*De første
klubmøder*

Møderne fandt hurtigt den form, vi kender i dag. Man begyndte med spising efterfulgt af et foredrag og planlægning af igangværende og kommende aktiviteter. Klubben lagde fra starten vægt på at få inspirerende foredrag, der gav medlemmerne indsigt i, hvad der rørte sig i samfundet. I efteråret 1957 og foråret 1958 var klubbens foredragsholdere bl.a. forsvarsminister Poul Hansen, der talte om NATO og ingeniør Poul Damgaard, der talte om "Teosofi". En tidligere direktør for FN's amerikanske afdeling var også indbudt til at fortælle om FN's betydning for freden.

Frands Fridberg

I sommeren 1957 optog klubben en ung grosserer Frands Fridberg som nyt medlem. Frands Fridberg skulle vise sig at få meget stor betydning for klubbens arbejde mange år frem i tiden, ligesom han blev en fremtrædende politisk figur i Søllerød Kommune.⁷ Samtidig fik klubben et andet nyt medlem Edvin A. Bracher. Denne stiftede sammen med sin hustru i 1976 Kamma og Edv. Brachers legat. Legatet er iflg. fundatsen underlagt

Frands Fridberg (1919-2005) var ved siden af sit politiske engagement en utrættelig ildsjæl og udførende kraft i Lions Club Søllerød lige til sin død. Opførelsen af Lions Park Søllerød var hans ide.

LC Søllerøds bestyrelse, dog med den særlige bestemmelse, at legatets midler skal anvendes til støtte for værdigt trængende beboere i Lions Park Søllerød. Dette formål opfyldes bl.a. ved, at midlerne benyttes til opkøb af boligindskud i Lions Park.

Velgørenhedsarrangementer

LC Søllerød begyndte allerede inden klubbens officielle godkendelse at afholde valgørenhedsarrangementer. Den 9. marts 1957 deltog klubben i Statsradiofoniens Ungarnshjælp ved at holde offentlige fjernsynsforestillinger, hvor enhver for en billetpris på 5 kr. kunne overvære det store TV-show, som satte nationen på den anden ende.⁸ Lokale handlende havde doneret gaver, som blev bortloddet. I alt blev der til Ungarnshjælpen indsendt 2173,07 kr.

I efteråret 1957 iværksattes kampagnen "fjernsyn for fjernsyn", et lotteri, der skulle skaffe midler til indkøb af to fjernsyn til alderdomshjemmene Hegnsgården i Søllerød og Solgården i Virum. Der blev trykt 6000 lodsedler med 80 gevinster. Ikke alle arrangementer lykkedes særlig godt, og kampagnen gav et underskud på 700 kr., som man på generalforsamlingen den 22. maj 1958 vedtog at dække ved at sælge uafhængte gevinster

og pålægge medlemmerne et midlertidigt tillægs-kontingent. Alderdomshjemmene fik naturligvis deres fjernsyn.

Arrangementer uden for klubben

Selvom den første tid var præget af arbejdet med at etablere klubben og forberede velgørenheds arrangementer, deltog mange medlemmer allerede fra starten i fælles Lions aktiviteter. Præsidenten påtog sig således allerede i stiftelsesåret jobbet som redaktør af Lions Danmarks blad "The Lion". Bladet var en vigtig del af bestræbelserne på at styrke Lions klubberne i Danmark og tiltrække flere medlemmer.

Initiativet 1961

LIONS PARK SØLLERØD

En af de første og den allerstørste enkeltbedrift for LC Søllerød-Virum blev opførelsen af Lions Park i Gl. Holte. Tanken om en selvejende institution for ældre Søllerød-borgere skabt af en Lions klub blev fostret i 1961. Historien bag forløbet fortæller Frands Fridberg i 1996:

"Ideen til Lions Park blev født en sen sommeraften i 1961 i min bil. Sammen med daværende socialinspektør Carl Hansen var jeg på hjem fra et møde i Gentofte, hvor det bl.a. blev fremført, at medens Danmarks befolkning frem til århundredeskiftet ville stige med 27%, ville antallet af ældre over 65 år stige med 100%. Vi var begge klar over, at der i Søllerød kommune var behov for et moderne ældrekollektiv med mindre lejligheder og fælles faciliteter som en god restaurant og festsal. Der fandtes mange ældre mennesker i store villaer eller lejligheder, som de ikke havde kræfter til at holde. Man skulle bevare privatlivets fred, men samtidig ikke opgive det sociale samvær, som man nu engang var vant til og gerne ville beholde på en eller anden måde.

Lions Park Søllerød 2006. I baggrunden Buskehojbebyggelsen langs Lendemosevej.
Foto: Rudersdal Museer, Mothsgården.

Vi var begge medlemmer af Lions Club Søllerød-Virum, og det var derfor naturligt, at det var Klubben, der tog initiativet til et sådant byggeri. Man rettede henvendelse til kommunen om sagen, der fik en positiv modtagelse af daværende borgmester Erik Øigaard.

Den selvejende institution Lions Park blev stiftet den 20. februar 1963. Søllerød kommune fik arrangeret, at arkitekt Suensons store grund mellem Egebækvej, Mariehøjvej og Lendemosevej blev stillet vederlagsfrit til rådighed for byggeriet af et ældrekollektiv og et plejehjem, og at de nødvendige garantier kom på plads, så byggeriet kunne begynde.”

Lions Park Søllerød er projekteret af arkitekterne M.A.A. Peter Hvidt, og O. Mølgaard-Nielsen og Ingeniørfirmaet O.H. Brødsgaard.

Finansieringen

Boligafdelingen var finansieret ved optagelse af kreditforeningslån, der var garanteret af Søllerød kommune for 85% vedkommende. De sidste 15% skulle udgøres af lejlighedsindskud, som betales af beboerne eller af Lions Club Søllerøds boligfond med de til denne knyttede legater. Lions Club Vedbæk har senere stiftet en boligfond med samme formål. Plejeafdelingen og dennes andel af kollektivets finansieres ligeledes med kreditforeningslån, men her garanterede Søllerød Kommune 94% af anskaffelssummen. De resterende 6% blev betalt af kommunen. Lions Park Søllerød har indgået overenskomst med Søllerød Kommune vedrørende driften af plejeafdelingen. Der er ikke længere lån garanteret af kommunen, og indskuddenes betydning er bortfaldet idet vi nu administrerer efter lejeloven. Indskud er afløst af 3 mdr. forudbetalt leje.

Lions Club og Lions Park Søllerød

Ved flaghejsningen den 9. august 1965, hvor Vedbækgarden spillede, indmurede borgmester Erik Øigaard, LC Søllerøds præsident H. Eriksen og initiativtager til byggeriet Frands Fridberg de tre grundsten. Lions Park Søllerød blev færdigbygget i det følgende år, og plejeafdelingen kunne tages i brug den 1. august 1966. De øvrige blokke blev udlejet efterhånden, som de stod færdige. I foråret 1967 kunne man melde projektet færdigt og fuldt udlejet.

Kollektiv-bebyggelsens målgruppe er “Unge friske ældre medborgere, der flytter ind, medens de har ressourcer i behold.” Man skaber sig nye netværk som sammen med mulighederne for pleje og omsorg kan sikre den fortsatte livskvalitet. Derfor kendetegner nøgleord som tryghed og næstekærlighed dette center og dets beboere.

Efter at LC Søllerød-Virum havde vist, at det var muligt at bygge et selvejende kollektiv, har flere Lionsklubber fulgt ideen op, LC Birkerød og LC Hillerød med opførelse af Lions Park Birkerød og Lions Park

ÅR 1965 DEN 9. AUGUST
i Kong Frederik IX's 19. regeringsår
nedlagdes grundstenen til
KOLLEKTIVHUSET "LIONS PARK"

Den selvejende institution Lions Park blev stiftet den 20. februar 1963 af et byggeudvalg, hvortil 3 medlemmer, borgmester, landsretssagfører Erik Øigaard, viceborgmester, fuldmægtig Ulrik Schou, og overlærer Jørgen Schundk, var udpeget af Søllerød kommunalbestyrelse, og 2 medlemmer af Lions Club Søllerød-Virum, grosserer Frands Fridberg, og socialinspektør Carl Hansen.

Vedtægterne for institutionen er godkendt af Søllerød kommunalbestyrelse den 24. april 1963.

Institutionens første bestyrelse: Borgmester, landsretssagfører Erik Øigaard, formand, viceborgmester, fuldmægtig Ulrik Schou, næstformand, overlærer Jørgen Schundk, grosserer Frands Fridberg, og socialinspektør Carl Hansen.

Grunden blev købt ved Søllerød kommunes formidling, og skøde tinglystes den 11. december 1963 og den 27. november 1963. Søllerød kommune tilsagde garanti for tredje prioritet.

Boligministeriet gav dispensation den 8. september 1964 og 7. november 1964 fra § 4 i bekendtgørelse nr. 108 af 10. april 1964 til påbegyndelse af byggeriet.

Arkitekterne P. Hvidt og O. Mølgaard-Nielsen samt ingeniørfirmaet O.H. Brødsgaard forestod projekteringen.

Institutionens advokat og forretningsfører var landsretssagfører Ellinor Jakobsen.

Murermester Charles Larsen har overtaget arbejdet som råhusentreprenør.

Under grundstensnedlæggelsen nåredes den første sten af borgmester Erik Øigaard, den anden af præsidenten for Lions Club Søllerød-Virum, assurantør Hans Eriksen og den tredje af grosserer Frands Fridberg som formand for en af Lions Club Søllerød-Virum stiftet boligfond til fordel for Søllerødborgere, som tiltrænger økonomisk støtte for at kunne leje i lejlighedsafdelingen eller for at blive optaget i plejefamilien.

Til stede ved grundstensnedlæggelsen var foruden de, der arbejdede på byggeriet, repræsentanter for kommunalbestyrelsen og Lions Club Søllerød-Virum.

Byggeriet Lions Park er bestemt til at rumme dels boliger for ældre og dels plejeverelser for mennesker, som har konstant plejehov, med fortrinset for Søllerødborgere. Det er bygherrens og de tilstedeværendes varme ønske, at huset må være en god hensigtsmæssig boligform for ældre medborgere og blive til gavn og lykke for alle, der får deres hjem her.

Jørgen Schundk
Ulrik Schou
Erik Øigaard
Frands Fridberg
Carl Hansen

Grundstensdokumentet til
kollektivhuset "Lions Park".
Grundstensnedlæggelsen fandt
sted den 9. august 1965.

Lions Parks
bestyrelse

Hillerød. Lions Park Søllerød var fra grundlæggelsen et synligt flagsskib for klubbens arbejde og placering i lokalsamfundet. Klubmøderne blev henlagt til Lions Parks lokaler, og klubben fik et fremragende samarbejde med institutionen. Foreningen støtter Lions Park Søllerød med 1/3 af indtægterne fra sine aktiviteter og afholder bl.a. en årlig sommerudflugt og en Luciafest for Parkens beboere. I en længere årrække stod klubben desuden for lørdagsunderholdninger i festsalen, der omfattede foredrag, filmforevisninger og musikalsk underholdning.

Den selvejende institution Lions Park Søllerød fik fra starten en bestyrelse på 5 medlemmer med 2 repræsentanter fra LC Søllerød og 3 fra Søllerød (nu Rudersdal) kommunalbestyrelse. Beboerforeningen havde observatørstatus. I 1993 blev der foretaget en vedtægtsændring, hvorefter bestyrelsen blev udvidet til 7 medlemmer fordelt med 3 medlemmer af Lionsklubberne (i øjeblikket fordelt med 2 til LC Søllerød og 1 til LC Hørsholm-Vedbæk), to medlemmer fra beboerforeningen samt tre fra Søllerød Kommune. Siden 1993 har Lions Club Søllerød haft formandskabet i bestyrelsen.

Lions Park Søllerød er i dag et velfungerende ældre kollektiv med 127 lejligheder. Til komplekset er knyttet et plejehjem med 42 pladser, en restaurant samt en plejecentral, der varetager hjemmehjælp og hjemmepleje for kollektivbebyggelsens beboere. Administrationen af Lions Parks fire dele sker under ét efter overenskomst med Rudersdal Kommune.

I forbindelse med byggeriet af Lions Park Søllerød oprettede klubben en boligfond, som kunne opkøbe lejligheder og stille disse til rådighed for ældre beboere, som derved slap for at betale lejlighedsindskud. Gennem årene har fonden øget antallet af legatboliger og ejer i dag over halvdelen af boligindskuddene. For at skaffe penge til boligopkøb og udføre humanitære opgaver var der behov for store indtægter. Hertil blev der fostret store ideer. Et af de største indtægtsgivende arrangementer man har givet sig i kast med, var Furesøfestivalen i 1964.

FURESØ-FESTIVALEN

Ideen med festivalen var gennem en folkefest for hele familien at skaffe midler til at finansiere indkøb af indskudsbeviser i Lions Park. Festivalen foregik ved Jægerhuset ved Furesøen. Det var en meget stor opgave for klubben, som krævede meget lang forberedelse og en stor indsats med deltagelse af flere af kommunens ungdoms- og idrætsorganisationer heriblandt Holte Roklub og Yachtklubben Furesøen. Festivalen blev økonomisk støttet af Søllerød Tidende med 10.500 kr. der indkom ved salg af annoncer. Hertil kom naturalier fra de handlende i området til salg i boderne.

Et omfattende program

Omfanget af Furesøfestivalen kan ses af et brev af 17. august 1964 fra Politimester Beck fra Lyngby politi. Politimesteren giver her sin tilladelse til afholdelsen af festivalen og opregner det omfattende program:

“... at Vedbækgården kl. 15.00 marcherer fra Søllerød Rådhus ad Dronninggårds Allé til festpladsen, at der på festpladsen vil blive opvisning af Hjemmeværnet, politihundeopvisning, koncert og på Furesøen opvisning af kajakroere og grønlendermik på en søtribune, at der på pladsen vil blive opstillet skydebaner

med luftbøsser og pile, fiskedam, æbleskivebod, is- og pølsebod, bod med salg af hamburgers, et farvespil og tre lykkehjul, at der kl. 21.30 afbrændes fyrværkeri på de yderste broer ud for sejlkubbens havn, og at festen slutter kl. 22.00. Det er en betingelse, at skydebanen indrettes på en sådan måde, at den ikke frembyder fare for omgivelserne, at der kun bliver spillet om varer eller spillemærker, som kun kan anvendes på pladsen, at evt. højtalere dæmpes, så omboende ikke kan forulempes ved deres brug, at pladsens afspærring etableres således, at der sikres fri passage for kørsel til og fra sygehuset Næsselottet, at der etableres en redningsstation med båd og redningspersonale ved Jægerhusets anløbsbro, at der efter aftale med politiet i Holte stilles et passende antal parkeringsvagter til rådighed til bistand ved parkering, at pladsen renses og rydeliggøres forsvarligt efter festens afslutning, og at de krav, der fra Søllerød kommunalbestyrelse evt. ville blive stillet med hensyn til evt. skade på offentlig ejendom, imødekommes". Søllerød Kommune påtog sig senere at foretage oprydningen, og klubben opgav salget af hamburgers for ikke at konkurrere med Jægerhuset..

*Søllerød Tidende
om festivalen*

Om festivalens afholdelse kunne man i Søllerød Tidende den 26. august 1964 læse følgende: "FURESØ-FESTIVAL – EN SUCCES, DER BØRGENTAGES.

Furesøfestivalens program fra 1965, hvor arrangementet strakte sig over to dage i august og omfattede bla. Danmarksmesterskaber i Vandski, pigtrådkoncert (The Juveniles) og ildregatta på Furesøen ved Jægerhuset.

Omkring 10.000 mennesker gæstede lørdag Lions Club, Søllerød-Virums store velgørenhedsarrangement ved Jægerhuset. Lad det være sagt med samme: Lions Club Søllerød-Virum, havde stor succes på sin Furesø Festival ved Jægerhuset. Omkring 10.000 lokale og udenbys gæster strømmede i timerne fra 15 til 22 gennem tælleapparaterne og deltog med iver og åben pengepung i de mange fornøjelser, som man fra Lions side havde stablet på benene.

Ved synet af de mange mennesker, der var forsamlet under aftenens højdepunkt, ildregattaen og festfyrværkeriet, kom vi Gladsaxes borgmester Erhard Jacobsens ord i hu: "Der sker aldrig noget i Søllerød Kommune". Hvis denne sætning ikke før er blevet dementeret, så blev den det i hvert fald i lørdags. Og når der nu "endelig" sker noget herude, hvorfor skulle man så ikke gøre Furesø Festivalen til et årligt tilbagevendende arrangement. Vi tror, mange vil være stemt for ideen, mon ikke også Lions Klub?"

Gentagelse og afslutning

Som det fremgik af overstående, var det et stort arrangement, måske også båret af tidens optimistiske ånd, alt så lysere ud, borte var "spare- og rationerings-halvtredserne" – "de glade tressere" var ved at blive indvarslede. Mennesker længtes efter de store visioner, friheden og det at have råd til at støtte.

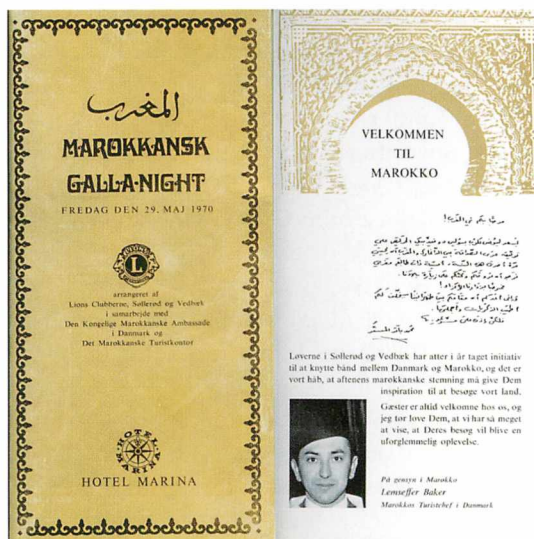
Furesø-festivalen blev gentaget i 1965, denne gang endda over to dage. Ved den lejlighed fandt man det imidlertid nødvendigt at udsætte festivalen en uge til weekenden 21.-22. august. TV gyseren "Spøgelset i Louvre", som på den tid lagde alle landets gader øde, ønskede man ikke at konkurrere med. Til gengæld satte DSB ekstratog ind fra København og Civilforsvaret dirigerede trafikken, der brød sammen. Alle skulle til denne nordsjællandske begivenhed, der efter den tids normer også udviklede sig til at blive en rigtig mediebegivenhed.

Efter to år blev arbejdet dog for uoverskueligt, og klubben nedlagde festivalen. Succes'en havde været for stor, men Lions Club Søllerød-Virum var blevet landskendt. Overskuddet fra Furesø-festivalen blev i 1964 18.200 kr. og i 1965 21.300 kr. eller i alt næsten 40.000 kr. Til sammenligning var årslønnen for en ufaglært arbejder på den tid ca. 14.000 kr./år.

Klubben bliver delt

Lions Club Søllerød-Virum optog mange nye medlemmer i 1960'erne og udvidede sine aktiviteter kraftigt. I 1968 var klubben blevet så stor, at man blev enige om, at udskille LC Virum som en selvstændig Lionsklub.

Den 4. maj 1968 fik LC Virum sit charter med LC Søllerød som moderklub. De løver, der ønskede det, flyttede med over til den nye klub. Tre medlemmer med bopæl i Virum blev i LC Søllerød, som siden er blevet moderklub for LC Birkerød og LC Hillerød. I forbindelse med

Programmet til "Marokkansk Galla Night" 1970. I serien af Gallaaftener på Hotel Marina i Vedbæk hørte de Marokkanske aftener til blandt de mere eksotiske. Der blev afholdt Marokkansk aften både i 1969 og 70, i begge tilfælde til fordel for Lionsklubbernes boligfond for enlige mødre.

LC Søllerøds 40 års jubilæum tog klubben initiativ til oprettelse af en kvindeklub LC Søllerød, Mølleaa.¹⁰

Gallaaftener 1969-75

LIONS-ARRANGEMENTER I 1970-ERNE

Blandt de store pengeskabende arrangementer, som LC Søllerød fortsatte med at gennemføre, bør nævnes en række Store gallaafener på Hotel Marina i Vedbæk. Gallaaftenerne blev afholdt sammen med LC Vedbæk og LC Virum i samarbejde med udenlandske ambassader:

Den 30. maj 1969 afholdtes *Marokkansk Galla Night* på hotel Marina i Vedbæk sammen med LC Vedbæk. Festen blev arrangeret i samarbejde med Den Kongelige Marokkanske ambassade i Danmark. Den marokkanske ambassadør, hans excellence Abderrahmane El Kouhen var protektor. Der blev serveret marokkansk mad: Lharera, turbot, mechoui, shalada del houi og afsluttet med moca og underholdning. Sejr Volmer Sørensen var konferencier. Indtægten på 13.511 kr., der stammede fra forsalg af programmer med indlagt lodseddel, entre og lotteri, blev delt mellem de to klubbers boligfonde. En række lokale firmaer donerede gevinsterne til lotteriet og ydede anden økonomisk støtte. Arrangementet blev gentaget den 29. maj 1970 i samarbejde med LC Virum.

Desuden arrangeredes i 1970 *Østrigsk festaften* i samarbejde med Den Østrigske Ambassade, i 1972 *British Festival Night* i samarbejde med den Britiske ambassade og i 1973 *Japansk Festival Night*, hvor Den Japanske

Ambassadør Hiroshi Hitomi var protektor. Ved det japanske arrangement, der ligesom de øvrige afholdtes på Hotel Marina i Vedbæk, serveredes en japansk menu. Etta Cameron var aftenens stjernesolist og Claus Walther var konferencier. Underholdningen bestod af bl.a. mavedans, modeshow, opvisning i karate. Endelig afholdt man den 28. februar 1975 *Amerikansk Galla Night* på Hotel Marina under protektion af den amerikanske ambassadør Philip Crowe. Konferencier Ulrik Ravnsbøl.

ARRANGEMENTER I 1980'ERNE

Frimærker og koncerter

Fantasien og spændvidden i klubbens aktiviteter kan belyses ved et par eksempler fra 1980'erne. I flere år modtog klubben brugte kuverter (i alt ca. 5 tons) fra radioens "Morgennisser" og Statsskattedirektoratet. Beboerne i Lions Park Søllerøds fysioterapi og klubmedlemmer klippede frimærkerne af kuverterne. Salget gav en betydelig indtægt. Leveringen af frimærker fra Statsskatteinspektoratet blev imidlertid indstillet efter et års tid, da inspektoratet blev nervøs for, at der kunne snige sig personfølsomme skatteoplysninger ind mellem mærkerne inden leveringen. Indsamling og salg af brugte frimærker er dog stadig en del af Lions Søllerøds aktiviteter.

En anden type arrangementer er repræsenteret ved koncert-arrangementet "Up with People", som blev afholdt på Rudegaard Stadion den

Der klippes frimærker i Lions Parks fysioterapi. Foto: Irving 4.11.1987.

Lions Club overdrager i 1987 den første løvebil til Lions Park Søllerød. Klubbens præsident Willy Falck Olsen (med manuskript) blev i forbindelse med overdragelsen kørt i sæbekassebil fra Holte Rådhus til Lions Park. I baggrunden ses Lions Parks mangeårige direktør Kirsten Dahl Sørensen og overlæge Engel Møller, LC Vedbæk (med hånden på bilen). Foto: Lions Club Søllerød.

25. november 1987. Up with People består af ca. 75 unge mennesker fra mange lande, der rejser rundt i Verden for ved sang at udbrede kendskabet til forskellige kulturer. De unge mennesker er privat indkvarteret under deres turneer. Koncerten blev gennemført i samarbejde med LC Vedbæk og Rotary Søllerød.

Løvebusserne

Som sædvanlig havde løverne et klart mål med arrangementet. LC Søllerøds del af overskuddet fra "Up with people"-arrangementet blev startkapital til den første Handicapbus som Lions Club Søllerød i 1987 forærede Lions Park Søllerød. "Løvebussen" er en minibuss med handicapvenlig indretning, herunder lift som giver medarbejderne mulighed for at transportere beboerne til aktiviteter som indkøbsture, udflugter i naturen og museumsbesøg. Deltagerne betaler et beløb til dækning af transport og eventuel forplejning.

Da denne bus i 2006 var udslidt efter 19 års intensiv brug fik Lions

Tilstrømningen er stor når Lions Club Søllerød holder loppemarked i Lions Park i Gl. Holte. Det gælder om at komme først til de gode tilbud. Foto: Lions Klub Søllerød.

Park en ny handicapbus. Løvebus 2 blev delvis finansieret af reklamer. Lions Club Søllerød betalte 100.000 kr. til indretningen af bussen.

Loppemarked og Julemarked

STADIG BRØL I LØVERNE

I dag er klubbens største indtægtsgivende aktiviteter Lions Club Søllerøds store loppemarked og Lions Søllerøds Familiejulemarked.

“Lions Club Søllerøds Gigant loppemarked” begyndte i 1966 som “Lions store sommerfest”, der blev holdt sammen med LC Vedbæk på det gamle gasværk på Øverødvej i Holte. Ud over et kæmpe loppemarked var der tombolaer, lykkehjul og meget mere. Overskuddet gik dengang til lejligheder for enlige mødre. Senere blev loppemarkedet flyttet til Havartigården inden det i 1985 blev placeret på Lions Park Søllerød, hvor det siden har været en populær årlig tilbagevendende begivenhed den 2. weekend i september.

“Lions Søllerøds Familiejulemarked”, der begyndte i 1990erne som et Lions Park Søllerød Julemarked, og senere blev til et samarbejde mellem Lions Park Søllerød, LC Søllerød og LC Søllerød, Mølleaa. Lions Søllerøds Familie-julemarked afholdes hvert år på Lions Park Søllerød den 1. lørdag i december.

Indsamling af ting til loppemarkedet, brugte frimærker og flasker finder sted løbende i kælderen ved Lions park Søllerøds parkeringsplads. Ting til loppemarkedet modtages af vagterne hver lørdag kl. 10-12.

Kiosken i Lions Park Søllerød

I mange år sikrede kiosken i Lions Park Søllerød ikke mindst de bevægelseshandicappede beboere mulighed for indkøb af dagligvarer. I 2004 måtte man imidlertid erkende, at det ikke længere kunne svare sig, fordi lønomkostningerne ikke stod i forhold til omsætningen. LC Søllerød besluttede derfor sammen med LC Søllerød, Mølleaa at drive kiosken videre med frivillig arbejdskraft, så indkøbsmulighederne kunne bibeholdes uden prisstigninger, som ville bringe dem ud af takt med den lokale handels priser. De herved opnåede besparelser tilfalder klubbernes aktivitetskonti, hvorfra støtten til Lions Park Søllerød finansieres.

LIONS VIN

skaffer støtte til hjælpearbejde i lokalsamfundet og i udviklingslande i nød.

Lions Clubs International er verdens største humanitære hjælpeorganisation. 1,4 mill. medlemmer i mere end 42.000 klubber arbejder i 170 lande i alle dele af verden. Et fællesskab, som kan udføre store indsatser med små omkostninger.

Lions Club Søllerød har valgt at målrette sin indsats mod “Byens Borgere” her i vor egen kommune, såvel som mod de “Nære Naboer” i Polen og Baltikum og mod de “Fjerne Folk”, netop nu i Nepal, Indien og Sri Lanka.

Bagetiketten til den særlige Lions vin som blev til i samarbejde med Holte Vinlager i 2001. Overskuddet ved salget gik til Lions Clubs kamp mod blindhed.

Firmaet Unomedicals direktør kim Andersen afslører "Visionsmaleriet" som er skænket af kunstneren Vibeke Vesta til Lions kamp mod blindhed og købt af Unomedical. LC Søllerød har i mange år modtaget betydelige mængder medicinsk udstyr fra Unomedical, som klubben først og fremmest har sendt til Nepal. Foto: Lions Klub Søllerød.

Fælles Lions projekter

For at skaffe penge til Lions Club Internationals verdensomspændende kampagne "Lions kamp mod blindhed i verden" påbegyndte klubben i perioden 2001-2003 et samarbejde med Holte Vinlager om salget af en Lions-vin, hvor bagetiketten fortalte om klubbens aktiviteter. Det blev årets julegave for mange privatpersoner og firmaer i 2002 og 2003. Salget af vinen gav ca. 35.000 kr., der udgjorde klubbens bidrag til kampagnen som på Verdensplan indbragte 1,4 milliarder kr. Lions-vinen sælges stadig, og andre Lionsklubber har senere fulgt idéen op.

De indsamlede penge er blevet anvendt til hundredtusinder af øjenoperationer, forebyggende arbejde, øjenklinikker, hospitaler og uddannelse af personale overalt i verden. Lions gennemfører derfor i perioden 2003-2008 en ny indsamlingskampagne, hvortil LC Søllerød har sendt 55.000 kr. Beløbet stammer alt overvejende fra salget af et *visionsmaleri* doneret til klubben af kunstneren Vibeke Vesta. Maleriet, der symboliserer kampagnen, er købt af medicinfirmaet *unimedical* og hænger nu i firmaets kantine på Birkerød Kongevej 2, Birkerød.

Lions har desuden i årenes løb bl.a. ydet støtte til Mødrehjælpen, til K&H fonden (Lions Katastrofe og hjælpefond), til kampen mod Narko og

til den danske deltagelse ved Handicap Olympiaden (Paralympics). Et særligt tiltag, som ligger Lionsklubberne meget på sinde, er ungdomsudveksling. Gennem sine kontakter med andre Lionsklubber overalt i verden finansieres og organiseres studieophold for udenlandske studerende.¹¹

Lionsprisen

En del af Lions Klubbernes indsamlede midler tilfalder Lionsprisen, hvis formål er at bidrage til fremme af forskning- og/eller udviklingsarbejder af medicinsk, kulturel og social art. Projekter som kan fremme levevilkårene for danske borgere. Der er siden 1988 uddelt fra 250.000 kr. til 500.000 kr. om året. Som eksempler på modtagere kan nævnes: Landsforeningen "Sind", Julemærkehjemmene til hjælp for 500 syge og svage-lige børn, Livslinjen og Reden, Danske hospitalsklovne og Ungdomshuset Qaqortoq i Grønland, Mødrehjælpen og Dansk Blindesamfund, samt Foreningen Vida til ferieophold for kræftsyge børn og deres familier.¹²

Lokal støtte – ældreprisen

Ud over støtten til nationale og internationale projekter har LC Søllerød gennem årene støttet en bred vifte af lokale tiltag. Klubben har f.eks. støttet unge og ældre borgere i spejderarbejdet, idrætsorganisationerne, ferieophold for vanskeligt stillede familier, indsatsen for sindslidende, for spastisk lammede og til fremme af integration, ligesom man har uddelt julekurve.

Med sin ældrepris ønsker Lions Club Søllerød hvert år at hædre en af lokalsamfundets ildsjæle. Her overrækker lokaludvalgsformand Poul O. Schertiger og Lionspræsident Finn Bjørn Larsen i 1998 prisen til Søllerødborgeren Kirsten Weischer. Foto: Lions Klub Søllerød.

Lionsklubbernes gratis lægeklinik i Nepal fotograferet i 1996 mens den var under udvidelse. Foto: Lions Club Søllerød.

Hvert år uddeler klubben en “*Lions Ældrepris*”, der gives til en person, der har ydet en ekstraordinær indsats til fremme af de almene livsvilkår for Søllerødborgere i den tredje alder, for enkeltpersoner i særlige trangsituationer, for fællesskaber eller for kommunens ældre i bred almindelighed. Prisen består af et træ, der plantes på et af modtageren valgt sted samt 75 kr. pr medlem af LC Søllerød. Den første modtager af Ældreprisen var Lions Park Søllerød, som fik overdraget et Magnolietræ, der stadig står i Parken.¹³

UD OVER GRÆNSERNE

Det internationale arbejde

Lions Club Søllerød har tidligt satset stort på det internationale arbejde. Projekterne gennemføres alt overvejende som et samarbejde mellem Lionsklubber i forskellige lande. Herved har man sikkerhed for, at donationerne når frem, og at de udnyttes mest effektivt. Repræsentanter for klubben aflægger jævnligt besøg på modtagestederne for at drøfte igangværende projekter og fremtidige indsatsområder.

Lions Free Clinic Nepal

Det internationale arbejde tog sit udgangspunkt i et medlems besøg i Nepal og Sri Lanka i 1987, hvor der etableredes kontakt med lokale Lionsklubber. Det første håndgribelige resultat blev nået i 1991, hvor LC Søllerød takket være en bevilling fra JL-Fondet (J Lauritzen fondet) kunne støtte omdannelsen af LC Bishal Bazars primitive lægekonsultati-

onsrum, som var en del af klublokalet i Kathmandu, Nepal, til Lions Free Clinic. Klinikken er siden blevet udbygget, og en øjenklinik er tilføjet, så der nu findes et lægecenter – også hertil er opnået fondsstøtte. Til lægecentret er knyttet 24 timers ambulancetjeneste, en ny ambulance blev betalt af LCIF, Lions Clubs International Foundation.

Nordisk Kvadrille

For at kunne løse større opgaver dannedes i 1992 “Nordisk Kvadrille”, en sammenslutning mellem Lions klubber i Søllerød kommunes tre nordiske venskabsbyer Ystad, Haugesund og Ekenäs med LC Søllerød.¹⁴

Det første “Nordisk Kvadrilles” projekt var at støtte “fredslejre” for unge irske katolikker og protestanter. Konflikten mellem protestanter og katolikker i Irland var voldsom, og projektet skulle give grobund for en øget forståelse mellem parterne, ved at bringe de yngre generationer på talefod.

I samvirke med Lions i Hørsholm hjalp LC Søllerød i den turbulente Solidarnosc-periode i 1980’erne et hospital i Wloszowa i Polen med udstyr. Udover hjælpen til hospitalet var to sygeplejersker og en læge på efteruddannelseskursus i Danmark. Under opholdet boede de hos medlemmer af klubben. Man har desuden støttet projekter i Østeuropa med

“Rudrabari Forest management Project”. Skiltet fortæller at her sponsorer Lions Club Søllerød og øvrige medlemmer af Lionssamarbejdet “Nordisk kvadrille” et plantageprojekt. Som altid er det et hjælp-til-selvhelp projekt som gennemføres af lokal arbejdskraft. Til højre ses projektets leder, de andre personer er gartnere. Foto: Lions Club Søllerød.

naturalier som hospitalsudstyr, hospitalssenge, skolemøbler, computere og tøj. Det er fortrinsvis projekter i de baltiske lande, som er blevet støttet på denne måde. I 1993 sendte klubben dog to containere til Zimbabwe med skrivemaskiner, symaskiner, værktøj, briller og tøj til et fattigt ungdomshjem med tilknyttet uddannelsessted.

Plantage, skoler, og lægecentre i Nepal

Klubbens største projekt til dato er "Rudrabari Forest Management project" i Nepal, der er startet som et "Nordisk Kvadrille" projekt. Projektet drejer sig om omdannelsen af en 5 hektar stor stenørken i det nordøstlige Nepal til en stor frugtbar plantage med bl.a. bananer, mangotræer og lægeurter. I tilknytning hertil blev der for 25.000 kr. opført en skole til 100 elever.

Senere er der opført et uddannelsescenter for unge kvinder, hvor de lærer at væve og sy. De unge kvinder bor på centret under uddannelsen og er senere i stand til at påbegynde egen virksomhed. Til disse projekter opnåedes støtte fra flere private fonde og fra Danida. Klubben støtter desuden et lille uddannelsescenter for kvinder i Nordindien, Lakshmi Ashram ved at sponsorere en ung piges uddannelse der.

Løveunger i Sri Lanka

I Sri Lanka har LC Søllerød siden 1991 koordineret et stort antal fadderskaber, hvoraf klubben selv har seks "Løveunger". Disse fattige børn og unge fra baglandet bag turistområderne får mulighed for at gennemføre en skoleuddannelse og efterfølgende en videregående uddannelse. 173 børn og unge har hidtil nydt godt af fadderskaberne. Flere er blevet læger og ingeniører.

Tsunamien i 2005 forårsagede store ødelæggelser på børnenes hjem, og efterfølgende blev der bygget nye huse til "løveungerne" som erstatning for dem, der blev ødelagt. Husene blev finansieret gennem den af klubben oprettede "The Danish Tsunami Relief Fund". LC Søllerød har desuden koordineret et fælles Lionsprojekt, hvor lokalsamfundet er støttet med bygningen af fiskerbåde.

Mikrolån

I forbindelse med klubbens 50 års jubilæum oprettedes mikrolåne-banker i Nepal og Sri Lanka. Mikrolån var en helt ny type Lionsprojekt, som man håbede ville blive taget op af flere klubber med faste kontakter i udviklingslandene. Dette er i høj grad blevet tilfældet.

Formålet er, at fattige mennesker, fortrinsvis kvinder, skal kunne få rentefrie lån på få hundrede kroner til start af en mindre virksomhed, som kan give dem mulighed for at forbedre familiens økonomi. Lånene skal tilbagebetales inden for 2-3 år, og ordningen har været en stor suc-

Lions Club Søllerød støtter bl.a. den gratis ambulancetjeneste som drives af den lokale Lionsklub i Nepal. Til venstre ses Bharat Lal Shrestha, klubbens kontaktperson i Nepal siden 1991, til højre artiklens forfatter. Foto: Lions Club Søllerød.

ces. Det er en form for hjælp til selvhjælp som giver modtageren et øget selvværd, og ansvarlighed. Klubben har foreløbig afsat 50.000 kr. til formålet; heraf er halvdelen givet af JL-Fondet. Mikrolånene uddeles af Lionsklubberne LC Bishal Bazar i Kathmandu, Nepal og LC Hikkaduwa i Sri Lanka. Overordnet styres projektet af en komite bestående af repræsentanter fra klubberne i Nepal og Sri Lanka samt Lions Club Søllerød. Der er uddelt lån på 300-500 kr. til enker og kvinder med kronisk syge mænd og skolesøgende børn.

I de sidste år har de beløb, LC Søllerød har indsamlet og videregivet i form af penge og værdien af naturalier, udgjort mellem 800.000 kr. og 1 million kr. årligt. Klubbens aktiviteter kan løbende følges på klubbens hjemmeside¹⁵, hvor der også findes blanket til ansøgning om "Løveunger" og oplysninger om medlemskab af klubben.

NOTER

- 1 Artiklen er under udarbejdelsen drøftet med først og fremmest civilingeniør Henning Molin, der har været medlem af LC Søllerød siden 1987 og er iværksætter af klubbens omfattende internationale hjælpeindsats. Desuden er benyttet festskriftet "40 år med Løver i Søllerød" udarbejdet af sognepræst Kim Jacobsen, samt artikler i "Søllerød Tidende", "Det grønne område" og Lions Park Søllerøds beboerblad "Løveposten".
- 2 Organisationen blev i 2007 hædret som den bedste af 34 verdensomspændende private organisationer ud fra kriterierne: udførelse, information, tilpasningsevne og regnskab. Udmærkelsen er baseret på en undersøgelse foretaget af det anerkendte amerikanske tidsskrift Financial Times.
- 3 LC Søllerød har januar 2008 33 mandlige medlemmer mellem 38 og 93 år.
Nuværende medlemmer: (- optaget år)
Andersen, Michael – 2003. Bondergaard, Hans – 2006. Brodam, Jørgen – 2005. Christensen, Lars Jørgen – 2000. Djurhuus, Jesper – 1997. Frederiksen, Max – 1996. Friis-Hansen, Niels – 1992. Grønvald, Frederik – 1993. Halberg, Frands – 1989. Hefting, R. Holger – 1994. Jacobsen, Kim – 1992. Jensen, Peder – 1992. Jensen, Svend – 2006. Jørgensen, Mogens – 1992. Larsen, Finn Bjørn – 1998. Larsen, Henrik Peter – 1998. Larsen, Torben Bigum – 1986. Laursen, Per Kresten – 2004. Lyngbo, Mikael – 1988. Lysemode, Johannes – 1962. Madsen, Kenneth Wolter – 1999. Molin, Henning – 1987. Molsted-Møller, Svend – 1978. Nielsen, Peter Berg – 1998. Willy Falck – 1984. Paludan, Erling – 1963. Pedersen, Henning Navntoft – 1987. Petersen, Keld Blichert – 2004. Rose-Hansen, John – 1986. Schwarz, Erik – 1963. Stougaard, Bent – 1984. Thranow, Finn – 1998. Velsø, Jørn – 1988.
Tidligere medlemmer (* chartermedlem, – optaget år):
Andersen Villy -1957. Andersen, Poul W – 1967. Balslev, Einer – 1968. Baltzer, Hans Jørgen -1966. Loch, Arne – 1957. *Bloch, Arne – 1957. *Bonne-Jørgensen, E – 1957. Borreskov, Egon – 1985. Bracher, Edvin Axel – 1958. Bruhn, Svend Aage – 1968. Christensen, Gunnar – 1958. Christensen, Poul Lindegaard – 1963. Christiansen, Egon Roland – 1971. *Christiansen, Tage – 1957. Christophersen, Asger Ploug – 1968. *Damgaard, Poul – 1957. Damgaard-Nielsen, O – 1958. Dano, Kaare – 1974. Elklint, Alfred Breum – 1968. Eriksen, H – 1958. Frederiksen, Frederik Frolund – 1981. Fridberg, Frands – 1958. Geertsen, Floyd S – 1958. Gleesen, Cai – 1976. Gotze, Mogens – 1975. Gudmundsen, Torsten T – 1971. Hansen, Carl – 1968. Hansen, Knud – 1968. Hansen, Søren Juul – 1998. Hanstad, Peter – 1983. Hartmann, Vagn Erik – 1968. *Haslund, E – 1957. Hast, Ole – 1979. *Hedetoft, A.R. – 1957. *Hedetoft, O.R. – 1957. *Hedetoft P – 1957. Heldt-Hansen, Axel – 1979. Helshøj, Egon – 1975. *Helweg-Møller, J – 1957. Henckel, Allan – 1980. Henriksen, Rud – 1981. Hoving, Ove – 1972. Hvid, Poul – 1958. Hviid, Flemming – 1982. Jespersen, Kaj Krogh – 1970. Johansen, Karsten – 1985. Jørgensen, Klaus Verser – 1978. Jørgensen, Niels – 1973. Jungermann, Ib – 1991. Junget, Niels – 1979. Jürgensen, Rudi – 1981. *Kristiansen, Skjold – 1957. Krum-Hansen, E.H. – 1958. Larsen, Flemming Vagn – 1972. Larsen, Karsten – 1989. Lomholt, John – 1966. *Lund, Alf – 1957. Lundsgaard, H. U. – 1958. Laage, Vagn – 1968. Makchow, Poul Ove – 1968. Meier, Per H – 1988. Mejdal, Helmer J. – 1968. Moeslund, Søren – 1981. Møllerup, Peter – 1989. *Mortensen, Gunnar – 1957. Mukerji, Satinath – 1968. *Møller, Jørgen – 1975. Møller, Knud A – 1988. Neergaard-Larsen, Jørn – 1991. Nielsen, Johs – 1958. Nielsen, K – 1985. Nielsen, K.E. Nielsen – 1985, Milton Munk – 1981. Nielsen, Poul Arild – 1958. Olesen, Svend – 1968. Pedersen, H. Elbek – 1968. Petersen, Jens Bendix – 1968. Petersen, Aage – 1974. *Plesner, S – 1957. Raaschou, Jørgen – 1986. Schertiger, Poul – 1986. Schibbye, Knud – 1972. Schmidt, Rolf E.P. – 1986. Sechusen, Svenn – 1968. Siebrandt, Eigil – 1982. Siesing, Lennart – 1985. Stobbe, Jens – 1968.

I 1978 og 81 udgav Lionsklubberne i Vedbæk og Søllerød en serie julemærker med lokale historiske motiver som Strandmøllen, Enrum (illustrationen) og Næsseslottet. Overskuddet fra salg af julemærkerne gik ubeskåret til de to klubbers humanitære hjælpearbejde.

Stoltze, Flemming – 1981. * Sumborg, Jens – 1957. * Sørensen, Erik – 1957. Sørensen, Helge – 1970. Sørensen, Knud – 1973. Thranow, Niels O – 1978. Transel, Helge – 1958. Valentin, Johan – 1970. Venderby, Lars – 1980. Wikkelsø, Harry – 1968. Østerby, Kaj – 1988.

4 Jørgen Bertelsen der fylder 90 år i 2008 er stadig medlem af Lions, nu LC Hørsholm-Vedbæk.

5 Lions benytter amerikanske titler, da organisationen er startet i USA og alle Lions over hele Verden skal have ens benævnelser.

6 Lions bevægelsen har en bredere og mere åben medlemsskare end Sct. Georgsgilderne, (der består af tidligere spejdere) og Rotary (som er for erhvervsfolk, ledere og selvstændige). Der er dog en fælles interesse for humanitære opgaver, som giver grobund for et givende samarbejde.

7 Grosserer Frands Fridberg har været medlem af LC Søllerød fra 1958 til sin død i 2005. Han har været en af Lionsbevægelsens mest initiativrige medlemmer og har udover poster i LC Søllerød i Lionsbevægelsen været zoneformand, distriktsguvernør og guvernørnadsformand, samt bl.a. formand for det verdensomspændende Lionsprojekt "Fred i Verden", hvor unge mennesker fra hele verden blev opfordret til skrive en stil om, hvorledes man kan bevare Freden. Fridberg var medlem af Lions Park Søllerøds bestyrelse 1965-74 og igen fra 1982-93 som Søllerød Kommunes repræsentant og næstformand. Han var medlem af Søllerød Kommunalbestyrelse fra 1982-93, hvor han som formand for byplanudvalget stod bag udarbejdelsen af det såkaldte Kommuneatlas. Også i erhvervslivet besad han en lang række tillidsposter. Fridberg var sammen med Lis Møller medstifter af Boligfonden for enlige mødre. Han er to gange hædret med Lionsorganisationens højeste udmærkelse Melvin Jones Fellowship.

8 Ungarnshjælpen: Dansk røde Kors iværksatte den 27.oktober 1956 en landsdækkende

indsamling til ofrene for Sovjetunionens nedkæmpelse af Ungarns opstand mod den sovjetiske besættelse. Indsamlingen, der strakte sig ind i foråret 1957 omfattede såvel naturalier som økonomisk hjælp.

9 Frans Fridberg, Lions Parks beboerblad "Løveposten" udgivet ved Lions Park Søllerøds 30 års jubilæum i 1996.

10 Lionsklubber startede som rene mande klubber, men i 1987 blev der åbnet mulighed for optagelse af kvinder i Lions. I Danmark blev de første kvinder medlem af Lions i 1988. I dag findes der rene mande- og kvindeklubber samt blandede klubber. I Rudersdal kommune er LC Søllerød, Mølleaa en ren kvindeklub, LC Søllerød og LC Hørsholm-Vedbæk rene mandeklubber og LC Birkerød en blandet klub.

11 Allerede i 1974 betalte LC Søllerød 2.550 for et stipendium til ophold på "The International College" i Helsingør for en studerende fra Bangladesh og senere til studerende fra bl.a. Japan. Nogle har boet hos klubbens medlemmer.

12 Landsforeningen Sind arbejder for større forståelse og tolerance for mennesker med psykiske problemer samt deres pårørende. Livslinjen er en frivillig humanitær organisation, der arbejder for at forebygge selvmord og selvmordsforsøg i Danmark. Reden, der er en del af KFUK's sociale aktiviteter, er et værested og rådgivningssted for kvinder i prostitutionsmiljøet. Danske hospitalsklovne er tilknyttet forskellige hospitaler bl.a. Gentofte Amtssygehus. De er oplært til ved deres bløde og lidt naive figur at kunne få patienter, specielt børn, og deres pårørende til at løsne op for deres ubehagelige situation og derved få dem til for en stund at glemme deres sygdom. Ungdomshuset Qaqortoq (Julianehåb) i Grønland tager sig specielt af de mange omsorgssvigtede børn, som der er så mange af i Grønland.

Løvespringvandet
foran Lions Park i
Gl. Holte en tidlig
forårsdag 2008. Foto:
Ole Tage Hartmann.

13 Senere har bl.a. Kirsten Weicher modtaget prisen. Alle modtagere af Ældreprisen findes på klubbens hjemmeside:

www.soelleroed.lions.dk.

14 Venskabsklubber: I 1958 blev LC Ystad LC Søllerøds første venskabsklub. Siden er LC Haugeund, Norge (1988) og LC Ekenäs, Finland (1988) kommet til som venskabsklubber og fra 1991 også LC Bishal Bazar, Kathmandu, Nepal og LC Hikkaduwa, Sri Lanka.

15 www.soelleroed.lions.dk

Søllerød Tidende

Ugeblad for
Beboere og Næringsdrivende i

Holte, Nærum, Vedbæk
og Skodsborg Postdistrikter.

Nr. 5.

Lørdag 4. Februar 1922.

5. Aarg.

Lokalaviserne

Det stod i avisen 1922

af Morten Trommer

Historisk Arkiv for Rudersdal Kommune råder over en komplet samling af lokalaviser. Med deres overvejende lokale stof og først og fremmest lokale synsvinkel, kan disse, udover at give et udmærket tidsbillede, afspejle Søllerød Kommunes udvikling frem mod i dag. Samtidig får man gennem Søllerød Tidende et billede af hvad der rører sig i det danske samfund.

Morten Trommer er født 1953 og har været fast ansat på Byhistorisk Arkiv – Søllerød Museum (nu Historisk Arkiv for Rudersdal Kommune) siden 1998. Den tilbagevendende artikel med beretninger fra Søllerød-egnens lokalaviser er nu nået frem til året 1922.

ØKONOMISK KRISE

I krigsårene var der opstået en række tvivlsomme foretagender, der havde spundet guld på at spekulere i krigsefterspørgsel. Disse firmaers indtjeningsmuligheder forsvandt efter krigens ophør og fra efteråret 1920 og de næste par år frem, bukkede langt de fleste af dem under. Disse rev i faldet de små banker med sig, og dette betød store tab for mange småsparere. Det var ikke kun de små og store industrivirksomheder, der blev ramt, finans- og banksektoren led store tab. Ved årsskiftet 1921-22 krakkede den første storbank, *Københavns Disconto- og Revisionsbank*. I løbet af 1922 fulgte flere efter. I efteråret kom Danmarks og Nordens største bank, *Landmandsbanken* i så store vanskeligheder, at et sammenbrud var uundgåeligt.

Søllerød Tidende skriver flere gange om det strenge vintervejr, der herskede i begyndelsen af 1922. At det var en ekstraordinær streng vinter kan ses på dette billede fra Vedbæk Havn. Historisk Arkiv for Rudersdal Kommune.

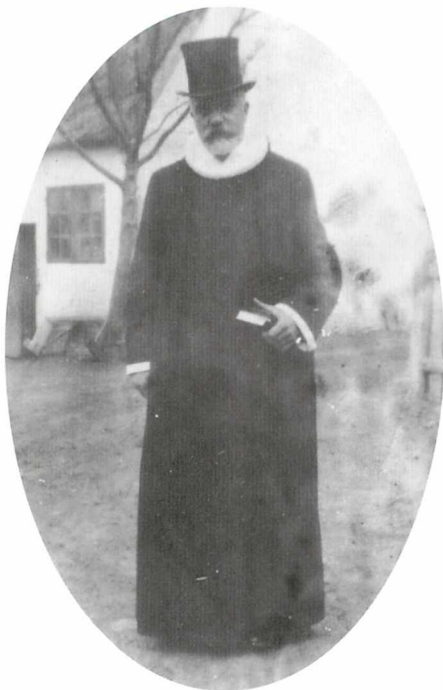
Konflikt på arbejdsmarkedet

Det var hårde tider for mange danskere i begyndelsen af 1922. Arbejdsløsheden var i december 1921 steget markant, og denne stigning fortsatte i begyndelsen af 1922.¹ Arbejdsmarkedet var præget af uro. Arbejdsgiverne krævede ikke kun lønnedgang, men også en ophævelse af 8 timers arbejdsdagen. Der opstod storkonflikt omkring overenskomstforhandlingerne. Arbejdsgiverne lock-outede og arbejderne svarede igen med strejker. Det hele endte med, at lønnen blev sat ned², mens arbejdstiden blev bevaret. Lockouter og strejker³ ramte også Søllerød Tidende. I en periode fra den 18. februar til den 22. april var der så store problemer med at fremstille avisen, at den kun udkom hver 14. dag. Som avisen skrev den 18. februar, “er det os umuligt at bringe en udførlig Omtale af de lokale Begivenheder; vi maa – for overhovedet at kunne faa noget frem slaa Pjalterne sammen med en Del andre Ugeblade, saaledes at en væsentlig Del af Bladets Stof er Fællesstof for samtlige Blade. Men vi har ment, at noget er bedre end intet”. Den 8. april kan avisen dog meddele at “Ugebladene, der har været overordentlig generet af Konflikten, atter kan iføre sig deres normale Dragt og føre et regelmæssigt Liv”.

FORANDRINGER

Den 7. februar døde Søllerød Tidenes primus motor og enejer August Elnæs. Redaktør A. Lauridsen valgte at køre avisen videre for egen reg-

Pastor Eilschou Holm i fuld ornat.
Historisk Arkiv.

*Avisens politiske
linie*

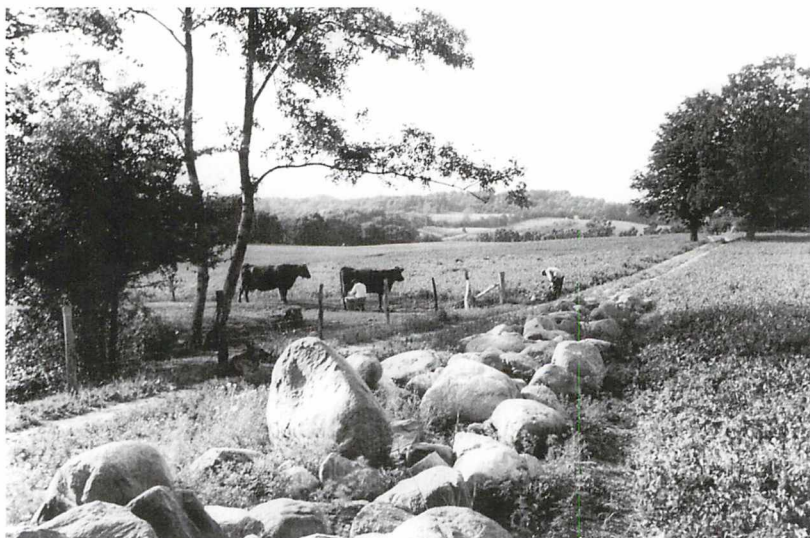
ning. Dette fik stor betydning for avisen, der ændrede indhold. De stærkt politisk propaganderende tekster forsvandt, og avisen blev præget af en mere kristen livsanskuelse. Ikke sådan at forstå at avisen pludselig blev upolitisk. Dens grundlag byggede stadig på borgerlige holdninger, men dens angreb på arbejderklassen og Socialdemokratiet trådte i baggrunden. Et kristent livssyn fik en mere fremtrædende rolle. Sammenbruddet i finansverdenen og den store arbejdsløshed betød en stigende nød. Dette kombineret med den strenge vinter, der var i 1921-22, gjorde nøden mere og mere synlig i hele landet. Søllerød Tidende var åbenlyst bekymret for udviklingen og opfordrede folk til at hjælpe de svageste. Det var ikke kun de nødlidende i Danmark, avisen opfordrede til at hjælpe. Også nødlidende i udlandet samledes der ind til, som avisen skrev, "Kristen Kærlighed gør det til en Pligt at hjælpe efter Evne". I det hele taget var der meget opmærksomhed omkring det kirkelige stof det år. Der var da også flere nyheder på dette område, der var værd at skrive om. Menighedsrådsvalget optog en del plads. Søllerød Kirke fik ny præst. Pastor *Ferdinand Jensen*, holdt sin afskedsprædiken den 23. april i Søllerød kirke kl. 10 og Vedbæk kirke kl. 14 og begge kirker var, ifølge avisen, fyldt til

Søllerøds nye præst

bristepunktet. Afskedsprædiken blev trykt og solgt til fordel for Søllerød Børneasyl. Den 30. april indsættes den ny præst *Eilschou-Holm*. Søllerød Tidende bød den ny præst velkommen, men velkomsthilsenen den 1. april havde næsten truende undertoner. Eilschou-Holm fik hver uge en fast rubrik i avisen, "Fra Søllerød Kirke", en kommenteret tekst fra Det ny Testamente. Et nyt sogn, Vedbæk sogn, blev en realitet den 1. oktober. Dette medførte at avisen indførte en rubrik, der hed Vedbæk-Nyt. Denne ophørte dog efter kort tid og avisens faste rubrik *Vort Sogn*, der bestod af korte "nyheder" fra kommunen, blev i stedet delt op i vestlandet og østlandet. Dette betød, at der kom mere stof fra "kysten" i avisen. I det hele taget virker det som om udgiveren bestræbte sig på at dække hele Søllerød Kommune og ikke kun Holteområdet, som avisen efterhånden var endt op med.

MOTORBANE VED HOLTE

Anlæggelse af en motorbane i nærheden af Holte optog megen spaltepads i begyndelsen og midten af året. Dagspressen, der i længere tid, på foranledning af ledende folk i motorsportskredse, havde fremført ønsket om en motorbane i Københavns omegn, havde nævnt enten Holte eller Glostrup som et egnet sted for placeringen af en sådan. Søllerød Tiden-

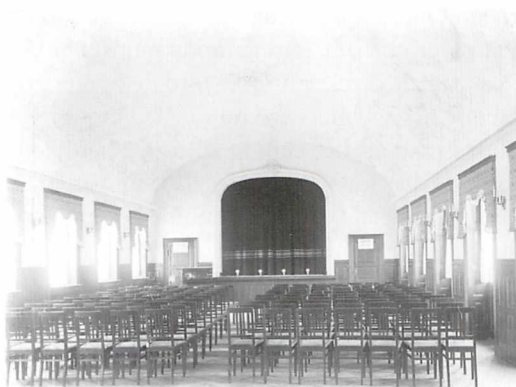

Rygårds jorder sidst i 1960'erne. Det var på dette område, der var fremskredne planer om at anlægge en motorbane i 1922. Var motorbanen blevet til noget, havde det ganske givet betydet en hel anden fremtid for området. Historisk Arkiv.

de var varm fortalere for projektet og så flere fordele ved at vælge Holte. Avisen var opmærksom på, at en motorbane kunne møde modstand hos en del villaejere, men for avisen vejede de økonomiske fordele tungere og den forsikrede om, at eventuelle gener ville være minimale. Vigtigt var det, at et stigende besøg af hovedstadens befolkning ville give det lokale næringsliv forøget omsætning. Avisen foreslog ligeledes at motorbanen kombineredes med en kommunal idrætsplads, til fordel for kommunens borgere. Investorer blev fundet heriblandt flere lokale. Stedet, hvor banen skulle ligge blev udpeget. Valget faldt på Rygårds jorde mellem Øverød og Gl. Holte. Efter et møde den. 9. februar på Nyholte Hotel med over 100 deltagere besluttedes det, at nedsætte et udvalg af ledende forretningsfolk. Udvalget skulle fremkomme med et færdigt projekt. Søllerød Tidende var meget optimistisk efter at Berlingske Tidende havde bragt interviews med "kendte Mænd indenfor Motorverdenen" og formemmede, at Holte projektet havde mange tilhængere blandt disse. Efterfølgende påpegede avisen dog flere gange, at det nedsatte udvalg arbejdede for langsomt og skulle skynde sig med et forslag. Den 8. april meddelte avisen, at den troede Glostrup projektet snart ville blive fremført, og at dette ville betyde at Holte projektet måtte skrinlægges. Om udvalget fik afleveret et forslag vides ikke, men der blev ved Glostrup anlagt en motorbane i 1922.

STIGENDE SKATTER

Noget der bekymrede avisen, var de nye og stigende skatter, en tendens avisen var klart imod. Avisen kritiserede den daværende venstre-regering for deres lovforslag om beskatning af fast ejendom på 1,5 % (1,50 kr af 1000 kr) af grundværdien, avisen gik endda så langt at den skrev, "Derved fremkommer det første alvorlige Forsøg paa at faa Georgeismen⁴ indført her i Danmark. Det er Begyndelse til Konfiskation af Ejendomsretten til Jorden". Sundhed var også et emne, der optog avisen. Det drejede sig om alt fra kost og livsstil, til forslag og tilbud om fysiske aktiviteter, bl.a. i form af nye sportsgrene eller som et tilbud, der lød på et kursus i vejrtækning og åndedrætsgymnastik. Stof fra lokalområdet fik et større omfang, men ofte i form af notitser og meddelelser, hvoraf mange var indsendte. Referater af Sognerådsmøder var en fast bestanddel af avisen. Sporten fik en fast placering, fortrinsvis i form af foramtale og resultater. Nyhedsreportager og de mange artikler om nye bygninger og anlæg, der prægede avisen årene før, forsvandt stort set. Ombygningen af Ny Holte Hotel, der blev fulgt tæt i hele 1921, med stort opsatte artikler og bygningstegninger, og som mange borgere må have været spændt på, hvor-

Holte Teater indviedes onsdag den 15. marts med en prolog af Alfred Kjerulf. Prologen havde følgende indledning: "De første ord som her skal lyde, er først og fremmest tak til dem, som kunsten her har villet byde et smukt og stilfuldt hjem". Disse ord kunne meget vel være tiltænkt Nyholte Hotels indehaver H.P. Nielsen, der med denne nyskabelse prøvede at etablere et kultur- og underholdningscenter i Holte. Historisk Arkiv.

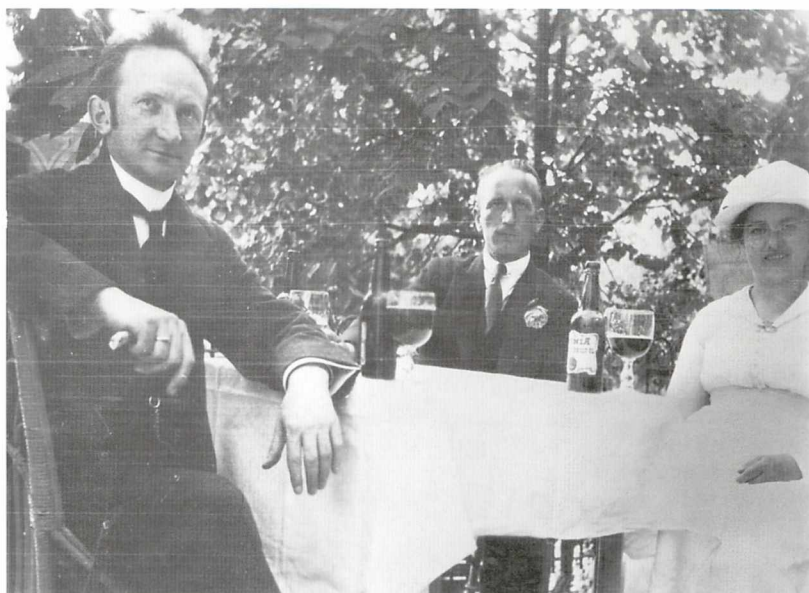
Nyholte Hotel stod for mange nye tiltag i 1922. Rosensalen, en Table d'hôte sal var en af dem. Salen indeholdt et ur fra Böhmen, hvis lige, der ifølge hotellets ejer, ikke skulle findes i Danmark. Table d'hôte betyder egentlig værtens bord. På en restaurant er det en flerretters menu til fast pris. Historisk Arkiv.

dan kom til at se ud færdig, blev kun nævnt i et par korte notitser, og det færdige resultat blev ikke afbilledet i 1922. En anden journalistisk lækerbiskens branden på Holtegaards Fabriker, blev kun nævnt i en kort notits 8. juli. De efterfølgende uger blev der ikke skrevet et ord om branden, først 5. august fulgte en kort notits om, at genopbygningen af fabrikken var i gang. De mange tyverier af planter og blomster i private haver var et fænomen, der optog skribenterne. Elevernes karakterer på de to højere almenskoler i kommunen, Holte Højere Almenskole og Nærum Kostskole, blev ved skoleårets slutning offentliggjort i avisen.

LÆNGERE ARTIKLER

Længere artikler begyndte at præge avisen. Ofte indeholdt de lange artikler mere almene emner som uddybning af nye love eller artikler af populær videnskabelig karakter. Serier blev ligeledes almindelige. En større artikelserie "Træk af Skolevæsenets Historie i Søllerød Sogn", skrevet af lærer ved Vedbæk Skole O. Suaning, begyndte sidst på året. Interessen for udlandet var stigende. Premierløjtnant Darre fra Holte beskrev efter en forretningsrejse til USA i to store artikler sit møde med det nye land. Ser vi på læserbrevene er det helt lokale og meget jordnære ting, der præger debatterne. De drejede sig fortrinsvis stadig om vedlige-

Læserbreve

Søllerød Tidende begyndte sidst i 1922 en større artikelserie om skolevæsenets historie i Søllerød Sogn. Artiklerne var skrevet af lærer ved Vedbæk skole Ove Axel Suaning, der indtil han blev ansat som andenlærer på Vedbæk skole i 1915, havde virket som vikar på Nyholte og Øverød. Suaning var en aktiv mand, der udover at være lærer på Vedbæk skole, også var leder af Vedbæk aftenskole, bibliotekar i kommunebibliotekets Vedbækfilial og medlem af Vedbæk menighedsråd. 1941 blev han ansat som overlærer ved Nærum skole. Her er han på en tur i Tivoli i begyndelsen af 1920'erne. Det er Suaning i midten. Med på turen er kolleger fra Vedbæk skole, til venstre andenlærer Hans Frederik Boas, ansat på Vedbæk skole 1909 til 1929, hvor han blev overlærer ved Øverød skole. Kvinden er Ellen Nilsson, ansat som vikar ved Vedbæk skole i 1919, hvor hun var til hun blev forskolelærerinde i Skodsborg 1932. Historisk Arkiv.

holdelse af veje, fortove og gangstier. Vedligeholdelse af kirker og offentlige bygninger optog sindene. Slukning af gadebelysningen i perioder med fuldmåne vakte megen harme hos læserne. Spareforanstaltningen gik ud på at måneskinnet afløste den kommunale vejbelysning fire dage før og to dage efter fuldmåne. Det vakte glæde, at nattoget til København, for første gang siden krigens tid, kørte igen. Avisen indeholdt færre illustrationer end året før og lokale motiver var sjældne. Antallet af annoncer var det samme og fyldte omkring halvdelen af avisen.

Den 21. januar lukkede Søllerød Tidendes afdelingskontor hos urmager Lenzing på Vedbæk Stationsvej. Den 1. april flyttede Søllerød Tidendes kontor til Røjelsgårds Villabygning, Kongevejen, Holte.

Pladser.

Syersker og Elever
 anlages.
 Søstrene Jensens Systue. Vedbæk.
 Telefon Vedbæk 217.

En dannet ung Pige,
 fra et pænt Hjem, og som kan ligge
 hjemme, søges til lettere Husgerning.
 Frorup,
 Dronninggaardsalle 52.

Middelaldernde Præstedatter
 ønsker sig optaget i et Hjem til
 Selskab og Hjælp ved lettere Hus-
 gerning. Løn fordras ikke. Billet
 msk. „S. 15.“ modt. Bladets Kontor.

Ene pigeplads
 ledig fra 1. August hos Familie (kun
 Voksne) fra København, for Tiden
 Margrethevej 15, Holte. God Løn,
 megen Frihed.

Pæn, flink ung Pige
 kan faa Plads.
 „Lindehøj“, Søndervej.

Elev antages.
 »Magasin du Nord«,
 Vedbæk.

En flink ung Pige
 antages straks.
 Konditor Bisp, Søllerød.

Formidd. ell. Heldag.
 Ung dannet Pige kan faa god
 Plads 1. August hos
 Tandlæge Holst,
 Kongevejen 91.

SØLLERØD TIDENDE 7. JANUAR 1922.

Område: Søllerød Kommune. Udgivere: August Elnæs og A. Lauridsen. Redaktør: A. Lauridsen, Holte. Redaktion: Stationsvej, Holte. Udgivelseshyppighed og -tid: 1 g/uge, lørdag. Pris: 3 kr. for årligt abonnement.

SØLLERØD TIDENDE 14. JANUAR-11. FEBRUAR 1922.

Område: Søllerød Kommune. Udgivere: August Elnæs og A. Lauridsen. Redaktør: A. Lauridsen, Holte. Redaktion: Stationsvej, Holte. Udgivelseshyppighed og -tid: 1 g/uge, lørdag. Pris: 2,50 kr. for halvårligt abonnement.

SØLLERØD TIDENDE 18. FEBRUAR-18. MARTS 1922.

Område: Søllerød Kommune. Udgiver: A. Lauridsen. Redaktør: A. Lauridsen, Holte. Redaktion: Stationsvej, Holte. Udgivelseshyppighed og tid: 1 g/14.dag, lørdag. Pris: 2,50 kr. for halvårligt abonnement.

SØLLERØD TIDENDE 1. APRIL 1922.

Område: Søllerød Kommune. Udgiver: A. Lauridsen. Redaktør: A. Lauridsen, Holte. Redaktion: Kongevejen, Holte. Udgivelseshyppighed og tid: 1 g/uge, lørdag. Pris: 2,50 kr. for halvårligt abonnement.

SØLLERØD TIDENDE 8. APRIL-22. APRIL 1922.

Område: Søllerød Kommune. Udgiver: A. Lauridsen. Redaktør: A. Lauridsen, Holte. Redaktion: Kongevejen, Holte. Udgivelseshyppighed og tid: 1 g/14. dag, lørdag. Pris: 2,50 kr. for halvårligt abonnement.

SØLLERØD TIDENDE 29. APRIL-30. DECEMBER 1922.

Område: Søllerød Kommune. Udgiver: A. Lauridsen. Redaktør: A. Lauridsen, Holte. Redaktion: Kongevejen, Holte. Udgivelseshyppighed og tid: 1 g/uge, lørdag. Pris: 2,50 kr. for halvårligt abonnement.

Den efterfølgende samling af artikler er afskrift fra avisen og er gengivet med de evt. trykfejl, der måtte være.

INDTRYK OG OPLEVELSER PAA EN REJSE TIL AMERIKA.

14.01.1922

Færdslen paa Gaderne (i New York) med samt Trafikreguleringen imponerede mig. Her er Tale om 4-5 Rækker Biler, der kører ved Siden eller uden om hinanden i begge Retninger. Af Bilerne indtager Rute-Omniblerne en væsentlig Plads, der er et Utal af disse, jeg tror ca. 30 forskellige Linier. At komme over Gaden ved at sno sig gennem Trafiken, er haabløst og i øvrigt forbudt paa Hovedfærdselsaarene. Kørende og Gaaende

er vel inde i Reglementerne og vel disciplinerede. Paa mindre befærdede Strøg ledes Færdslen efter københavnsk Mønster af en Betjent med 2 Arme og en fløjte, ikke saaledes at den stakkels Mand stadig staar med udstrakte Arme, nej han fløjter og giver samtidig et lille Vink i Kørselsretningen og overlader til Modparten Forstaaelsen af at vente til næste Pift. Paa de svagt stigende Avenuer reguleres Færdslen gennem Signaltårn, rejst midt i Gaden. Tårnet, der er forsynet med forskellig farvede Øjne, betjenes af en Mand, som ved Vekslen af Lysfarver regulerer Færdslen inden for sit Omraade; det virker saaledes overmaade interessant at se den Akkuratesse og Lydighed, der lægges for Dagen fra alle Sider; i samme Nu det røde Lys skinner, standser al Trafik paa Avenuen, og ud fra hver Gade ser man Række ved Række taalmodigt ventende; ikke en eneste Gang saa jeg en Bilist, som vovede at trodse Signalet. Medens det røde Lys skinner, er færdslen fri fra Sidegaderne; i samme Øjeblik det grønne Lys viser sig, sætter hele Karavanen paa Avenuen sig i Bevægelse, og Fodgængerne maa vente med at passere, til Lyset skifter. Sker der Ulykker, hører man i hvert Fald intet derom, dertil er Stoffet i Forvejen righoldigt nok for Aviserne. Cykler ser man saa godt som ikke i New York. Som allerede nævnt, er Befordringsmidlerne i Gang Dag og Nat, og der kendes ikke til Nattakster for Bilerne, her har vi noget at lære hjemme.

INDBRUD OG HÆRVÆRK

21.01.1922

hører desværre snart til Dagens Orden her paa Egnen; der brydes ind i saavel beboede som ubeboede Ejendomme, og mange Haver er – selv ved Vintertide – Genstand for Hærværk. Kort før Nytaar bortførtes saaledes fra en af de største Haver i Dronninggaardkvarteret flere store stedsegrønne Træer, som sans facon overhuggedes. Vi kan kun tilraade Folk at holde Hund, da det som Regel viser sig, at Tyve har en vis Respekt for vore firbenede Venner, der jo i første Række gør den Nytte, at de kan anmelde Tyvebesøg.

STØT DANSK ARBEJDE

28.01.1922

Under Influenza-Epidemien, som nu raser over Landet, er der Grund til at minde Folk om, at der findes udmærkede *danske* Hostetabletter, Hostekager, Menthol-Lakrids, “engelsk” Lakrids, Maltekstrakt, Menthol-Bolscher o.s.v.o.s.v – alt sammen i kvaliteter, der staar fuldt paa Højde med de bedste udenlandske, og til Priser, der for flere Artiklers Vedkommen- de endda ligger ret betydeligt under Priserne paa de indførte Præparater.

Spørg altid efter de danske Varer, og forlang, at de Handlende skal føre dem. Det er med Lakrids-, Malt- og Mentholpræparaterne, som med saa mange andre danske Frembringelser; de har vanskeligere ved at trænge igennem i Danmark end i Udlandet. Her i Landet skal man absolut have "ægte" udenlandske Varer – uden Hensyn til, at de danske er akkurat lige saa "ægte", for saa vidt de er lavet paa samme Maade og af samme Raavarer.

Lad os komme bort fra dette taabelige Snobberi!

NØDEN I VORT SOGN!

04.02.1922

I en Grad saa stor, som det heldigvis sjældent eller aldrig har været Tilfældet, har virkelig Nød iaar holdt sit Indtog her i vort Sogn, og den tilmed ret strenge Vinter, vi allerede har haft, har gjort den endnu mere følelig og har ramt endnu flere Hjem, fordi de forskellige Vej- og andre Arbejder, som Kommunen havde sat i Gang, for at hjælpe paa Arbejdsløsheden, nu helt er indstillet paa Grund af Frosten.

Menighedsraadet har derfor anset det for sin Pligt at henvende sig til dem af Sognets Beboere, som ikke i altfor høj Grad selv er ramte af de

Eleverne fra kommunens to højere almenskoler, Holte Højere Almenskole og Nærum Kostskole måtte finde sig i at få deres karakterer bragt i avisen. Gymnastiklærer Viggo Theisen i 1922, med et hold elever fra Holte Højere Almenskole. Historisk Arkiv.

Det var især arbejderbefolkningen i Buskehøj og Nærum, der blev ramt af den store nød, der herskede i 1922. Forskolen i Gl. Holte gade nr. 3 fungerede sammen med en husvildebarak, fra september 1920, som Gl. Holte kommuneskole. Dette arrangement virkede indtil den nye skole blev færdigbygget. På billedet er det en 2. klasse fra "Holte Latinskole", som forskolen også blev kaldt. Det var her børnene fra Buskehøj gik. Sammenligner man med billedet fra Holte Højere Almenskole er forskellen da også tydelig. Til højre står den 18-årige teologistuderende, lærervikar Johs. Eilschou Holm, ældste søn af den nye sognepræst i Søllerød. Historisk Arkiv.

Pladser.

Huslig Hjælp søges hos
Kaptajn *Billestein*, Vejlesøvej 24.

Ene pige.
Enbedsmandsfamilie, 2 Voktere, 1 lille
Barn (fra Maj til Oktober i moderne
indretning, vindue Sommerhus i Holte)
søger 1. Maj en velanset, pædagogisk
Pige, flink til Husholdning og daglig
Madlavning. Billet msk. 500 modtager
Bladets Kontor.

En flink ung Pige
kan faa en god Plads.
Fru *Plam*, „Villa Brynet“,
Orholmsvej, Søllerød.

En ung Pige
søger til 1ste Maj til at udføre Husholdning.
Vedr. saa kunne de blemme.
Fru *A. Stolpe*,
Strandvej 101. Vedbæk.

En pæn ung Pige
kan faa Formiddagsplads til 1ste Maj.
Fuldværlig *Karmark*,
Øversøvej 61.

En Kone
søger Vasksteder. Bl. Kontor avisør.

Ung Pige
søger Plads ved lettere Husholdning til
1. eller 15. Maj i Holte eller nærmeste
Omegn. Billet msk. 1751 modtager
„Søllerød Tidende“s Kontor i Løbet af
4 Dage.

I en Villa
i Holte søger en Ingeniørfamilie til Maj
eller 1ste Juni en ung Pige fra et pænt
Hjem, maa være vant til daglig Husholdning,
Madlavning ikke nødvendig. Løn
efter Overenskomst. Billet msk. „35“
modt. Bl. Kontor.

En ung Pige,
14-15 Aar fra et pænt Hjem kan faa
Plads 1ste Maj.
Fru *Lillelund*,
Skovvej 12, Holte.

nuværende, i økonomisk Henseende saa svære Tider, med Bøn om at yde os en Hjælp til at lindre den i de allerfleste Tilfælde ganske uforskyldte Nød.

Vi ved jo nok, at Hjælpekassen, som Kommunen nylig har bevilget et ekstraordinært Tilskud af 2000 Kr., strækker sig saa langt, som dens Midler tillader det, men det, som denne Institution kan yde, forslaaer destoværre kun altfor lidt, naar der er Tale om saa store Krav som dem, der nu stilles til den, og Menighedsraadet mener derfor gennem denne Opfordring at maatte forsøge at skaffe en yderligere Hjælp.

Der vil maaske fra forskellige Sider blive indvendt, at Arbejderne i de gode Tider, som vi utvivlsomt har haft, burde have opsparet noget til Imødegaaelse af den Nedgangsperiode, som nu er kommen, men en saadan Bebrejdelse rammer jo i Virkeligheden langt flere end selve Arbejderbefolkningen, thi i de gode Aar har jo altfor mange Mennesker af alle Klasser levet over Evne, som om de gyldne Tider aldrig vilde faa Ende, og Arbejderne hører dog sikkert til dem, der har haft størst Vanskelighed ved at lægge noget til Side, og Menighedsraadet beder Dem derfor saa inderligt som muligt at se bort fra en saadan Kritik, og kun tænke kærligt paa alle dem, som knuges baade af Kulde og anden timelig Nød, og ganske særlig bede vi Dem tænke paa de mange Børn, som dog er ganske uden Skyld i de store Savn, som nu saa haardt rammer deres Hjem.

Bidrag til denne Sag, enten i Form af Penge eller i Tilsagn om, nogle Dage om Ugen, at modtage et eller flere Børn til et Maaltid Mad, vil med stor og oprigtig Taknemlighed blive modtaget af enhver af samtlige Menighedsraadets undertegnede Medlemmer, og vi vil hertil tillige føje en Bøn til dem, som modtager denne Henvendelse, om at hjælpe os med at faa den bekendt i de videst mulige Kredse.

MOTORBANE VED HOLTE

“Meget taler egentlig for, at Banen anbringes herude, og da navnlig den Omstændighed at Publikum derved førtes ud til en naturskøn Egn – i den Henseende forekommer det os, at Holte-Egnen har Têten, ganske specielt om den sammenholdes med Glostruppegnen....Det er et Kardinalpunkt for Egnen, at dens landskabelige Karakter ikke forvandskes, og at den landlige Idyl bevares i saa høj Grad, som det er muligt. – Men vi ser dog ikke rettere end, at det for Egnens Handlende og Næringsdrivende vilde betyde en Del, om Banen anbragtes herude; der vilde ved det stigende Besøg af Hovedstadens Befolkning tilføres vort stedlige Næringsliv forøget Omsætning og derigennem stigende Skatteevne – og dette Moment kan man jo fornuftigvis ikke helt se bort fra. – Var vi meget

04.02.1922

velhavende herude og havde vi alle nok – ja da vil vi indrømme, at det var fristende og menneskeligt – Mennesket er egoistisk – om vi sagde: Amerika for Amerikanerne, oversat: Herude vil vi have Lov til at være i Fred, og vi ønsker kun Besøg af dem, vi selv invitere. – Men saaledes er det jo desværre ikke; Skatteevnen er dalende, Kravene til Kommunen stigende, saa øgede Indtægter for store Dele af Befolkningen spiller en betydelig Rolle. – Selve Kommunen vilde gennem Forlystelsesskatten opnaa ikke alene Dækning for øget Slid paa dets Veje, men kunde antagelig notere et Plus paa sin Indtægtsside.

Den Omstændighed, at Motorbanen er tænkt henlagt til en Plads heri Sognet, fjernt fra den egentlige Villabebyggelse, viser ogsaa, at de stedlige interesserede har været opmærksom paa de Indvendinger, der kunde komme fra Villabeboernes Side, og at man har taget Hensyn dertil.

VED RUDERSDAL

04.03.1922

var der d. 26. Febr. Run paa den motorinteresserede Vært Hr. Sauerbergs Kaffe og varme Boller, københavnske Motorister rullede i en endeløs Række ad Rudersdal til for at modtage Landevejenes Riddere ved deres Opløb ved Kroen efter 24 Timers anstrengende og nervepirrende Ridt ad Sjællands opblødte Veje, tildels i Mulm og Mørke. Der var Vivatraab, Guldstol, Bægersving og godt Humør, indtil en Regnbyge ved Firetiden jog største Parten paa Flugt hjem til Byens Asfalt. Sjællandsløbet fuldførtes i Aar af 5 Motorister og Tiderne var efter Omstændighederne respektable.

HOLTE TEATER

18.03.1922

fik sin Indvielse i Onsdags. Der fremsagdes en smuk Prolog af Alfred Kjerulf og opførtes Lystspillet Søren Far har Penge. Helga Huld og Carl Langballes flinke Selskab høstede stærkt Bifald hos det udsolgte Hus.

**Damefrisering i
Hjemmene.**
Ondulation. — Hovedbade.
Manicure. — Massage.
Abonnement paa Morgenfrisering.
Bestilling modtages. Telefon Holte 40.
Marie Nielsen,
Elkensvej 3.

Annonce fra Søllerød Tidende
lørdag den 18. marts 1922

DEN NY SOGNEPRÆST

01.04.1922

Skal vi overfor Pastor Eilschou Holm udtale noget særligt Ønske m. H. t. hans fremtidige Virksomhed, saa vil vi sikkert være i fuld Overensstemmelse med den allerstørste Del af den kirkesøgende Menighed her i Sognet, naar vi udtaler Haabet om, at han i sin Forkyndelse og i den hele Ordning af vore Gudstjenester, saa vidt muligt vil følge sin Forgængers Spor. Gaar dette Haab i Opfyldelse, da er vi sikker paa, at han vil faa megen Glæde af sit Arbejde herude, og at dette ogsaa vil blive til Gavn og Velsignelse for de mange, der med Længsel imødeser Besvarelsen af Spørgsmaalet: "Hvorledes vil vor nye Præst blive?"

Med disse Linier ønsker vi Pastor Eilschou Holm "Velkommen" til Søllerød Sogn.

ENGELSKE LÆGER

08.04.1922

kalder The, Kaffe, Spiritus og Tobak for "de fire sociale Giftstoffer". Tobakken betragtes som den mindst skadelige.

SKODSBORG IDRÆTS-KLUB

22.04.1922

afholdt i Mandags Sjællands Atletik Forbunds Mesterskab i Terrænløb. Ruten var ca. 8 km. Start og Opløb ved den store Station i Skodsborg, hvor en ret anselig Tilskuerskare havde taget Opstilling. Der var mødt

Søllerød nye sognepræst, Eduard Frederik Eilschou Holm (1877-1931), i en afslappet stund i præstegårdshaven. Foto fra begyndelsen af 1920'erne. Historisk Arkiv.

Deltagere fra Maribo, Næstved og Helsingør; den ogsaa her i Sognet blandt Sportsfolk populære og kendte Løber Chr. Larsen fra Køge havde ligeledes anmeldt Deltagelse, men da Løbet startedes, var han endnu ikke mødt; Løberne havde imidlertid ikke tilbagelagt mange 100 Meter, for de mødte Chr. Larsen, der kom anstigende i Bil, han var kommen for sent til Toget, og som de gode Kammerater Sportsfolk altid bør være, vendte Løberne alle som een omkring og ventede til Chr. Larsen og hans Kammerater var omklædte. Det havde unægtelig ogsaa været Synd, om de efter at være rejst helt fra Køge, skulde være kommen blot 1 Minut senere, saa havde nemlig alle Løberne været helt ude af Sognet. Som ventet vandt Maribofolkene; de førte hele Løbet i et haardt Tempo og vandt overlegent uden tilsyneladende at være synderlig anstrengte af den haarde Tur og de mange Bakker. A. Petersen, Idrætsf. Olympia, Maribo, blev Nr. 1. H. Jørgensen og A. Nielsen fra samme Forening blev henholdsvis Nr. 2 og 3.

CYCLESKAT

06.05.1922

Det forlyder, at man tænker paa at indføre Skat paa Cykler; ja, hvorfor ikke. Parolen er jo stadig: Flere Skatter; det kommer vel tilsidst dertil, at man tager Skat af Skatten.

MAN SIGER

13.05.1922

at naar man siger "Skaal" til en af vore Sogneraadsmedlemmer, spørger Vedkommende, om man vil have en Cigar.

Murermester Chr. Petersen blev sognerådsformand efter kommunalvalget i 1921, en post han besad til 1925. Han var sognefoged 1925-28 og amtsrådsmedlem 1922-28. Om han bød på cigarer vides ikke. Historisk Arkiv.

Det var en af Brødrene Hedetofts Automobiler fra Holte Automobilcentral på Kongevejen i Holte, der kort af chauffør R. Jørgensen, bragte enkedronningen og prinsesserne sikkert til København. På billedet fra 1922 af en af Hedetofts biler er det dog chauffør K. Saust, der sammen med sin bror kort tid efter åbnede sit eget busselskab. Historisk Arkiv.

20.05.1922

DET FORLYDER

at man i Vedbæk vil anbringe sine Hønehuse paa Vejene, for at man kan dyrke flere Radiser i Haverne.

Ja, det var da en god Idé.

24.06.1922

KONGELIGT UHELD

Da Enkedronningens Automobil i Onsdags Formiddag var paa Vej fra Egelund (Enkedronningens Sommerbolig) til København i Anledning af Modtagelsen af det italienske Kongepar, skete der det Uheld, at det venstre Baghjul sprang af, medens man i ret stærk Fart passerede ad Kongevejen i Skovridergaardens Villaby. Trods det at Vognen kørte en længere Strækning paa Bagakselen, inden det lykkedes Chaufføren at standse, skete der mærkeligt nok intet videre. Prinsesserne Dagmar og Thyra, som var Passagerer, blev selvfølgelig noget fortumlede, men var dog ikke mere forknytte, end at Rejsen kunde fortsættes i et af Brødrene Hedetofts Automobiler, der af Chauffør R. Jørgensen førtes sikkert til København, medens Firmaets Mekaniker, Hr. Schiermacher tog sig af den havarerede kongelige Vogn.

HOLTE TENNISKLUB

01.07.1922

Sjællands-Turneringen fortsattes i Søndags mellem det den østlige Nord- og Sydkreds i Gentofte. Holte havde paa Forhaand faaet at vide, at Sydkredsens Spillere var meget stærke, og at Holte ingen Chancer havde, især Køgespillerne skulde være gode. Vi lovede dog, at der i hvert Fald skulde blive Kamp om Sejren.

Bille maatte først i Ilden mod Hr. Steenberg, Køge B. var udmærket oplagt, som han selv sagde, havde han hjemmefra fyldt Kufferten med gode Slag, og den blev der nu lukket op for. Steenberg forsøgte sig stadig med Flugtninger og Halvflugtninger, men de var ikke sikre nok eller mere kraftige end at B. kunde naa dem og ved gode Slag udpladsere S. B. tog første Sæt med 7-5, men maatte afgive det næste med 4-6; Spændingen blev større og større, efterhaanden som Partierne kom op paa a 4 og a 5, da B. tog 2 i Træk, og saaledes vandt sidste Sæt med 7-5.

Efter Frokosten havde Holte igen en Kamp. Det var Bille-Løwe mod Haslevparret Neergaard-Jacobsen. Disse var udprægede Baggrundsspillere, medens B.-L. stadig søgte frem til Nættet, hvorfra de lige saa ofte blev sendt tilbage ved høje lobs. Haslev tog 1ste Sæt med 6-4; men saa havde B.-L. lært at tage de høje Bolde, smashede ustandseligt, hvorved tjentes mange Points, og fik andet Sæt med 6-2. Det blev ogsaa en Kamp med Spænding til det sidste; i tredje Sæt kom Holte frem til 6-5, men maatte saa afgive to Partier, hvorefter de igen gik frem til 8-7 og fik første Sæt Matsch-Bold, den tabte de, men da den kom igen, tog de Sættet, altsaa med 9-7. Bille-Løwe gaar nu i Slutkamp om Sjællandsmesterskabet (uden for Kbhvn.) i Ringsted den 2. Juli.

HOLTEGAARDS FABRIKER BRÆNDER

08.07.1922

Umiddelbart ved Redaktionens Slutning Torsdag Eftermiddag Kl. 1 udbød der Ild i Holtegaards Fabriker ved Trørød. Saavel Søllerød som Hørsholm Brandvæsen er i Arbejde. Heldigvis bærer Vinden fra, saa der er Haab om, at Ilden kan begrænses.

EN UVEN AF SPORTEN

22.07.1922

Jeppe Aakjær kan ikke lide Sporten. Paa Jenlemødet forleden har han udsendt følgende Bandstraale:

“Tidens Ungdom skal tage de store Opgaver op.

Men Ungdommen spiller Fodbold! Der er ikke noget at sige til, at den Ungdom, der har lidt at bestille paa Hverdagene, maa forskaaffe sig lidt Sport om Søndagen. Men jo mere Sporten gaar ind, gaar Viddet ud. Tilsidst staar der i Maalet en Mand, der har flyttet hele Hjernen ned i Støvlerne!”

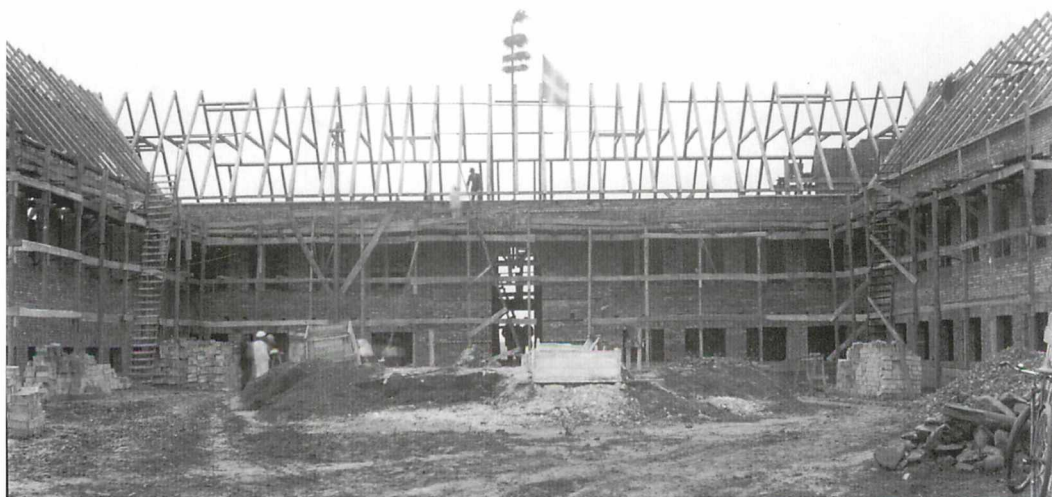

Branden på Holtegårds Fabriker 6. juli 1922. Selvom det var en stor og dramatisk hændelse, blev branden kun nævnt i en enkelt notits i avisen. Historisk Arkiv.

KRANSEN HEJSES

16.09.1922

For nogle Dage siden hejstes Kransen paa den nye Kommuneskole ved Gl. Holte, og en Del af Sogneraadets Medlemmer var ved denne Lejlighed nærværende og hilste paa de ved Arbejdet beskæftigede Haandværkere.

Rejsegilde på Gl. Holte Kommuneskole i september 1922. Skolen var tegnet af arkitekt A. Kirketerp og blev indviet i 1923. Historisk Arkiv.

NYTAARSFEST PAA NYHOLTE HOTEL

16.12.1922

Efter Opfordring stiller Hotelejer Nielsen, Nyholte Hotel, Nytaarsaften hele sit Hotel til Raadighed for Egnens Honoratiores, som samles der til en Festaften, der vil forme sig paa samme Maade som paa de københavnske Hoteller og 1. Rangs Restauranter. – Adgangskort, der lyder paa Navn, maa være afhentede paa Hotellet senest d. 29. dec. det er meddelt os, at der fra Hotellets Side vil blive draget Omsorg for, at Adgang kun tilstedes et udsøgt Publikum. – Der vil overhovedet ikke blive Adgang til Hotellet for andre end de med Kort forsynede Personer. – Hotellet vil blive festlig udsmykket og der uddeles forskellige spøgefulde Nytaarsartikler. – Et 1ste Klasses Orkester vil musicere, og fra kl. 8½ kan man svinge sig udi Dansen over Hotellets Parketgulv i den smukke Festsal.

Til Festsouperen løses særlig Kort, ligeledes senest 29. ds.

Der er næppe Tvivl om, at Festen vil samle en talrig Repræsentation af Egnens mondæne Publikum i vort smukke Hotel, og at Aftenen vil faa et virkelig festligt Forløb.

ROBERT STORM PETERSEN

16.12.1922

de tre smaa Mænds Fader, og Ophavsmanden til Tidens nyeste Slagord havde Torsdag den 7. været saa elskværdig at vise vore Børn Lysbilleder af sine Tegninger og last not least at demonstrere, hvorledes slige Tegninger skabes fra hans Haand.

Det saa desværre, da Klokken var slaaet 6½, ud til, at man skulle blive skuffet. Formanden for Foreningsforeningen, der havde arrangeret Aftenen, maatte paa Spejdertogt i bar Figur, og fik da ogsaa i Løbet af en lille halv Time bragt Kunstneren tilstede, og det kan nok være, at der blev Jubel, da Robert Storm viste sig i Salen og sagde Godaften til Louise og alle de andre forventningsfulde Børn. – Lysbillederne rullede frem og med dem de 3 smaa Mænd, der vistes i alle de pudsige Situationer, vi har set dem i Aarenes Løb; Storm Ps Forklaringer, der krydsedes med slagfærdige Vitser, tog Kegler – men det blev endnu bedre, da Tegneren tog fat paa at tegne. Et saa genialt Paafund, som det, at han tegnede en Hund og spurgte en Dreng, hvad det var for en Slags og derefter tog Lodhuen af Drengens Hoved og anbragte den paa Siden af Tegningen med den Bemærkning: Det er en Puddelhund – tog selvfølgelig alle med "Storm", for at bruge en daarlig Vittighed. – Tegneren lønnedes af Børnene med et trefoldigt Hurra, da han sluttede af. –

Forhaabentlig faar ogsaa vi Voksne Lejlighed til snart at opleve en munter Aften, idet der er Udsigt til, at Robert Storm Petersen kan afse nogle Timer af sin knapt tilmaalte Tid ved en Aften herude efter Nytaar.

16.12.1922

OLDTIDSFUNDENE I VEDBÆK

Som vore Læsere vil erindre, omtalte vi for nogen Tid siden her i Bladet, at der i Kampestensmuren om fhv. Vekselerer Levins Have i Vedbæk var fundet en mærkelig Sten med indgnedne kors- og hjuldannede Figurer. I forrige Uge var der atter en Repræsentant for Oldnordisk Museum, Inspektør Kjær, i Vedbæk for at undersøge Muligheden af at fjerne Stenen fra dens Plads i Muren, og hvad dette Arbejde vilde koste.

Inspektøren, der er meget interesseret i at erhverve Fundet for Nationalmuseets forhistoriske Afdeling udtalte, at de indgnedne Figurer var religiøse Symboler eller "Soltegn" og stammede fra en fjern Oldtid – Kong Salomons Tid! – da vort Lands Indbyggere tilbad Solen – samt at Vedbækstenen bar det tydeligste og bedst bevarede Soltegn, der hidtil var kommet for Dagens Lys her i Danmark. Desværre er Stenen før Indmuringen blevet kløvet, saa den anden Halvdel sidder sandsynligvis skjult andetsteds i Muren med Billedsiden indad. Det vilde være af stor Interesse, om nogen af dem, der i sin Tid var beskæftiget med Murens Opførelse, kunde oplyse, hvorfra Stenen stammer, og hvor den anden Halvpart muligvis er at finde.

Efterlyses.

En Dame, der ved en Fejltagelse har indlagt 10 Tikronesedler i en Læsekredsbog fra Holte Læsekreds, beder den ærlige Finder indlevere Beløbet i Holte Boghandel.

Tabt.

En Neglerenser og en Negleskubber af hamret Sølv, tabt Tirsdag den 10. Oktober Kl. 7. Morgen fra Vejlesøvej til Stationen. »Geelshøj, Kollemosov.

To efterlysninger fra
Søllerød Tidende
oktober 1922.

NYTAARSNAT

Efter Opfordring bl. a. fra Menighedsraadets Side vil der – som det er Skik i københavnske Kirker – blive afholdt Midnatsgudstjeneste i Søllefød Kirke Kl. 11½-12¼ – Sognepræsten taler.

Artiklerne er udvalgt for at give et indtryk af nogle af de begivenheder, der fandt sted i lokalsamfundet. Enkelte er medtaget for at illustrere, hvad der optog sindene ikke kun i lokalsamfundet, men også udenfor. Andre er rene stemningsbilleder.

NOTER

- 1 Arbejdsløsheden var de første måneder af 1922 meget høj. De højeste tal i 1922 var, jan. 31,1%, feb. 34,2% og marts 33,0%. Til sammenligning var det højeste tal i 1921, dec. 26,8%. Arbejdsløsheden faldt dog i løbet af året og gennemsnittet for 1922 blev på 19,3% mod 19,7 % året før. Statistisk Årbog 1923. Tabel 115.
- 2 En arbejder indenfor håndværk og industri havde i aprilkvartal 1922 en timeløn på 1,42 kr. Til sammenligning havde den samme arbejder i 1921 en gennemsnits timeløn på 2,00 kr. Statistisk Årbog 1923. Tabel 118.
- 3 Antal tabte arbejdsdage på grund af strejker og lock-out'er i 1922: 2.272.054 dage. I 1921: 1.321.184 dage. Statistisk Årbog 1923. Tabel 116.
- 4 Georgisme: Politisk bevægelse, opkaldt efter Henry George, 1837-97, amerikansk skribent og politisk økonom. George politiske udgangspunkt var liberalt. Han mente, at statens magt skulle begrænses, og han var fortalere for det frie initiativ og den frie verdenshandel. Det var hans grundlæggende tanker, at arbejds- og kapitalindtægter skulle friholdes for beskatning, mens statens udgifter skulle finansieres ved beskatning af jorden. I Danmark er Georges tanker partipolitisk repræsenteret i Danmarks Retsforbund, hvis politiske indflydelse har været begrænset. Georgismen har imidlertid haft betydning for de jordværdiansættelsesprincipper, som danner grundlag for jordbeskatningen i Danmark. (Den Store Danske Encyklopædi, Gyldendal).

Rudersdal Museer – Mothsgården

Beretning 2007

Af Niels Peter Stilling og Jens Johansen

2007 var det første år med et nyt kommunalt landskab. Der var både tale om en ny fordeling af de offentlige opgaver mellem stat, regioner og kommuner og om nye kommunale (og regionale) enheder. Hele denne proces var tilrettelagt i en relativt kort periode, hvilket har betydet, at en væsentlig del af reformen skulle finde sted løbende. Derved har året 2007 også for et lokalt kulturbistorisk museum været en udfordring. Året har været spændende, men der er endnu en del spørgsmål, der venter på deres løsning.

2007 er det første år efter kommunalreformens ikrafttræden, og år ét for Rudersdal Museer, som vi jo nu nødvendigvis må hedde som et statsanerkendt museum for Rudersdal Kommune. Ganske mange har undret sig over, at navnet Søllerød Museum ikke er blevet bibeholdt, da museet jo ligger i Søllerød By. Forklaringen er imidlertid enkel. I forbindelse med kommunalreformen blev det fra Kulturministeriets side gjort klart, at der i fremtiden ikke kunne opnås statsanerkendelse (dvs. statstilskud) for museer, der dækker et område mindre end en hel kommune og i øvrigt så man gerne, at et museum dækkede flere kommuner. Rudersdal kommunes politikere valgte at tage dette til efterretning. Man ville heldigvis have et museum med de rettigheder, pligter og lovgrundlag, som følger med en statsanerkendelse. Museets kommissorium er således, at vi er et *kommunalt* museum. Vi må derfor nødvendigvis bære hele kommunens navn.

Pludselig at være museum for hele Rudersdal Kommune er naturligvis ikke noget, der er klaret med en navneændring, men vi har allerede mærket en pæn opmærksomhed fra borgere i Birkerød, og vores samlinger har fået tilført såvel malerier som genstande fra de dele af vores nye stor-kommune, som vi ikke dækkede tidligere.

Søllerød Kommune nåede i slutningen af 2006 at udsende en større

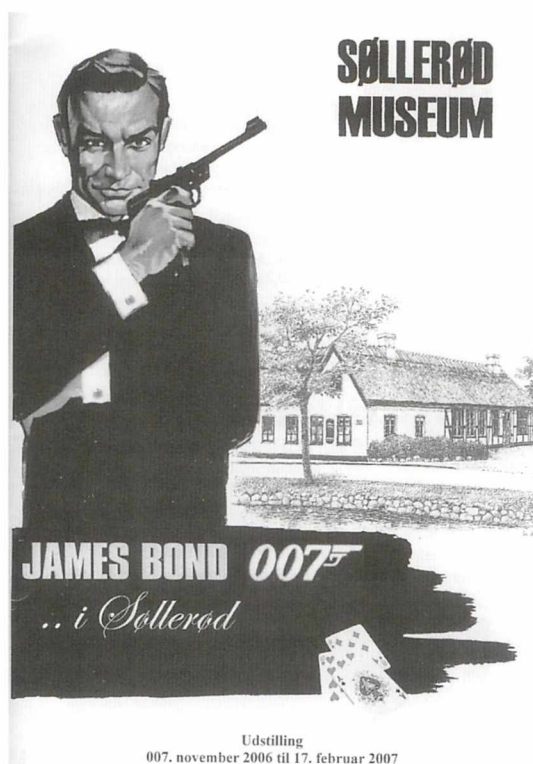
Stadsarkivet har fået gode forhold under det nye Nærum Gymnasium.
Foto: Niels Peter Stilling.

bog om kommunens historie siden 1940'erne "Vejen til Rudersdal". I efteråret 2008 udsendes en tilsvarende om den forhenværende Birkerød Kommune. Bogen forfattes af museumsleder Niels Peter Stilling, som takket være en kommunal bevilling har kunnet købes fri i ½ år fra nogle af sine daglige forpligtelser på museet. Med disse to bøger vil alle forhåbentlig få en bedre baggrund for at forstå de tidligere naboer.

SØLLERØD STADSARKIV

Op til gennemførelsen af kommunalreformen gjorde ministeriet det klart, at man forventede af de nye kommuner, at de i fremtiden lagde en fast plan for behandlingen af de offentlige arkivalier. Både de fremtidige og de eksisterende.

Kommunerne havde grundlæggende to muligheder: Man kunne lade Statens Arkivvæsen, gennem Landsarkiverne, tage hånd om ordning og behandling af de ældre arkiver, eller man kunne selv etablere et kommunearkiv til at tage hånd om denne vores kollektive hukommelse. Ingen af

Forsiden til James Bond-udstillingens katalog.

løsningerne var gratis, men efter en nøje vurdering af økonomien i de to alternativer, valgte Søllerød Kommune i 2005 den sidste som en tre-årig forsøgsordning. Man lod herefter Søllerød Museum udarbejde en plan for indsamling, ordning og bevaring af kommunens arkivmateriale. Se i øvrigt beretningen for Stadsarkivet.

Lokalhistorisk Center har igennem de seneste to år etableret et forbilligt Kommunearchiv for Søllerød Kommune, og rustet sig til i fremtiden at kunne tage sig af den nye kommunes arkiver på samme måde som Historisk Arkiv for Rudersdal Kommune.

UDSTILLINGER

Med godt og vel 20.000 besøgende til Museets fire afdelinger, heraf godt halvdelen, nemlig 11.000 i Mothsgården, nåede besøgstallet i 2007 et tilfredsstillende niveau. Besøgstallet er ca. 3.000 højere end det foregående år.

Vi har som sædvanlig vist tre nye udstillinger i 2007. Alle årets udstil-

Besøgsstatistik for Søllerød Museum på Mothsgården 2007

Udstilling	Periode	Antal dage	Brutto- besøg	Netto- besøg	Netto- besøg i % af året	Netto- besøg pr. dag
JAMES BOND I SØLLERØD *	1.1.-18.2.	49	1.203	1.203	10,8	24,5
Ingen udstilling	19.2.- 26.3.	36	1.916	713	6,4	19,8
SØLV TIL ÆGGET	27.3.-22.7.	118	4.990	3.074	27,7	26,1
Ingen udstilling	23.7.- 15.8.	24	5.176	186	1,7	7,8
D-DAG I VEDBÆK	16.8.-11.11.	88	10.214	5.038	45,4	57,3
Ingen udstilling	12.11.-5.12.	24	10.437	223	2,0	9,3
PÅ HAT MED VERDEN**	6.12.-31.12.	26	11.108	671	6,0	25,8

* Fortsat fra 2006. Museet blev under JAMES BOND I SØLLERØD besøgt af i alt af 2.893 gæster.

** Fortsætter i 2008

Det samlede besøg på museets fire afdelinger 2007 i forskellige kategorier:

I alt	Gæster	-heraf i grupper børn voksne		-heraf individuelle børn under 18 år	
Mothsgården	11.108	217	2.888	315	
Vedbækfundene	6.790	2.708	12	1.055	
Byhistorisk Arkiv	2.759	-	-	7	henvendelser
Søllerød Stadsarkiv	103	-	-	-	henvendelser
I alt	20.760	2.925	2.900	4.277	

En stribe af de meget flotte sølvæggebægre fra udstillingen "Sølv til ægget" på Mothsgården den 28. marts til 22. juli 2007. Foto: Ole Tage Hartmann.

*James Bond i
Søllerød*

linger oplevede pæne besøgstal – de tre havde i gennemsnit omkring 25 daglige gæster, mens den fjerde nåede det dobbelte. JAMES BOND I SØLLERØD, der åbnede den 5. november 2006 fik i alt 2.893 gæster, eller ca. 27 pr. dag – nogenlunde ligeligt før og efter jul. Det var ikke en traditionel "juleudstilling", men den tiltrak både store og små drenge, og forbløffende mange kvinder. Det viste sig, at det langt fra kun er "Drengerøve" som tiltrækkes af 007-fantasierne, og som kunne glædes og forundres over den store private samling James Bond ting, som ejeren Nils Winblad beredvilligt havde stillet til rådighed. Til udstillingen havde Nils Winblad og museet i samarbejde udarbejdet et lille katalog på 24 sider.

300 års æggebægre

Den følgende udstilling SØLV TIL ÆGGET HØRTE til i rækken af museets temaudstillinger om "små ting i sølv" – et emne, der fylder lidt, men som kan føre til overraskende indtryk for gæsterne. Det var atter private samlere, der havde stillet deres samling til rådighed, nemlig *Inga* og *Ole Lachmann*, som tidligere har givet os lejlighed til at vise en udstilling om servietringe ("Fra Fabergé til Georg Jensen", 1995-1996). De små sølvæggebægre kunne imidlertid ikke fylde lokalerne alene. Museet tog derfor med kyshånd mod et tilbud fra *Birgit Nikolajsen* fra rådhusets sekretariat, der lånte os sin private samling af æggebægre af alle mulige materialer og former og farver, som på forunderlig vis kom til kompletere og berige oplevelsen af de elegante sølvæggebægre. Det var dog kun sølvæggebægrene, der blev genstand for afbildning og katalogisering i et farvetrykt katalog på 44 sider. Med kataloget forøges litteraturen om sølvæggebægre betragteligt, idet der næppe findes mere end ti publikationer på de nærmeste sprog om æggebægre af sølv. Museet oplever regelmæssigt, at der er efterspørgsel efter tilsvarende kataloger. Arbejdet hermed er stort – men det er glæden også. I alt blev Museet under denne udstilling besøgt af godt 3.000 gæster.

D-dag i Vedbæk

På ca. tre uger blev sølvtojsudstillingen skiftet ud med D-DAG I VEDBÆK, til markering af, at det den 16. august 1807 var 200 år siden, at den engelske flåde gjorde landgang ved Vedbæk med henblik på belejring af København som middel til udlevering af den danske flåde. En gammelt venskab førte til et særdeles storslået samarbejde med firmaet Interdan, der har domicil i "Villa Miramare" – netop ud for det sted på kysten, hvor landgangen fandt sted.

På selve 200-årsdagen for englændernes landgang i 1807 blev en gruppe britiske soldater fra "The 68th Durham Light Infantry Display Team" iført historiske uniformer sat i land fra et lejet sejlskib, det gode skib "Halmø". Mens englænderne i 1807 klarede det hele selv, fik de ved denne lejlighed hjælp fra to travaljer (trærobåde) med mandskab fra Christianshavns travaljelaug. Til gengæld måtte de kæmpe sig vej op på stranden under kanonbeskydning fra en gruppe danske "Sortkrudtskytter" i autentiske 1807-uniformer. En sådan modstand fandt ikke sted i

Landsætningen fandt sted i Vedbæk torsdag den 16. august, og om lørdagen var invasionsstyrken nået til Søllerød, hvor de leverede en flot opvisning i eksercits og angrebsteknikker i Museets have, inden publikum fik lov til at se nærmere på soldaternes udstyr. Foto: Ole Tage Hartmann.

Villa Miramare lå både i 1807 og i 2007 lige i begivenhedernes centrum, og Interdan beværtede under showet de omkring 300 indbudte gæster, som betragtede skuespillet fra plænen over villaens autentiske bolværker. Mange flere så til fra Strandvejen og Vedbæk Sydstrand. Foto: Cathrine Rasmussen.

1807. Kanontorden og ildsprudende geværløb til trods, skød alle med løst krudt. Sceneriet blev overværet af flere tusinde tilskuere. Det arrangeredes i samarbejde med Interdan, som også beværtede 3-400 inviterede gæster, og i det hele taget afholdt alle udgifter ved showet. Trods vejrgudernes ugunst var det et flot arrangement, som også fandt bevågenhed hos både den skrevne presse og TV.

Udstilling om 1807 På udstillingen på Mothsgården havde vi opbygget forskellige scenerier og udstillet originalt og tidstypisk grej, bl.a. en ægte haubitz-kanon lånt fra Orlogsmuseet i København, malerier fra Nationalhistorisk Museum på Frederiksborg Slot, originale dokumenter fra Rigsarkivet og Det Kongelige Bibliotek samt ikke mindst fund fra strandede engelske orlogsfartøjer lånt fra Strandingsmuseet St. George i Torsminde. En stor model der anskueliggjorde landgangen, fyldte også godt med sine 246 håndmalede figurer minutøst udført af *Frank Holtman* i Ringsted. Til opbygningen af modellen fik vi assistance af en modelekspert Svend Nielsen fra "Chakoten" (Dansk militærhistorisk Selskab). Modellen kan nu ses på Arkivet i Holte Midtpunkt. Også denne udstilling fik sit katalog med sammendrag af de krigeriske hændelser i den dramatiske periode både her og i den store verden på 36 sider. Det samlede besøgstal for "D-

Præcis på 200-årsdagen for invasionen i Vedbæk den 16. august 1807 vendte engelske soldater med våben og uniformer tilbage til Vedbæk Strand. 14 soldater og 6 "civilians" fra "The 68th Durham Light Infantry Display Team" gik, assisteret af Christianshavns Travaljelaug, i land foran nogle tusinde tilskuere, som trodsede regnvejret i den

gode times tid begivenheden varede. På stranden ydede Danske Sortkrudtskytter med to kanoner, en del håndvåben, samt en messingblæser og en tromme uhistorisk modstand og gav begivenheden en flot lydkulisse. Rudersdal Museer og Interdan A/S som ejer Villa Miramare arrangerede begivenheden. Foto: Ole Tage Hartmann.

Dag i Vedbæk” blev stærkt påvirket af dem, der overværede den dramatiserede invasion, men der var også mange, der i de følgende måneder blev tiltrukket af god omtale – vel 3.500.

På hat med verden

Årets sidste udstilling vistes bl.a. som led i årets museumstema: Industri-kulturen. Med baggrund i fyldige og belysende arkivalier, fremragende fotos fra flere perioder, redskaber, artikler i Søllerødbogen (1992 og 2005) og hatte vistes fra den 6.12.2007 PÅ HAT MED VERDEN, med udgangspunkt i Skodsborg Hattefabrik. Den lå i Skodsborg, klos op ad Skodsborg Badesanatorium og Hotel Øresund og producerede herrehatte og halvfabrikata i millionvis fra århundredskiftet til 1970. Heldigvis kunne Museet søge råd og dåd om hatteproduktion hos en endnu eksisterende hattemager på Nørrebro – ligesom mange ejere af flotte hatte reagerede på Museets opråb om, at vi gerne lånte hatte af alle typer – også damehatte. Så udstillingen blev en ren opvisning i hatte, med pædagogiske indslag – ikke mindst en video, der trin for trin viste hvordan en hat fremstilles.

SAMLINGERNE

Nedlæggelsen af de gamle kommunale enheder har medført en del oprydning i de gamle kontorer, arkivrum m.v. Det har kunnet mærkes på museet, hvor vi har søgt at få alle til at tage museet med på råd, før noget blev smidt ud. Selv om det ikke altid er lykkedes fuldt ud, har vi oplevet stor forståelse fra alle sider, og vores samling afspejler derfor i dag på udmærket vis de praktiske omvæltninger en kommunalreform, som den netop gennemførte, medfører. Vores samling er blevet beriget med et utal af genstande med kommunevåben fra de to gamle kommuner, lige fra små visitkort og slips til tunge brønddæksler og meterlange vejskilte.

Tilvækst

Som sædvanlig har vores tekstilsamling haft god vækst. Her skal blot nævnes nogle få: En fin brudgomsvest og en dåbskjole syet i 1922 hører blandt de ting, vi er særligt glade for, eftersom der er en fin lokal historie knyttet til dem. Dåbskjolen har således været anvendt af en lang række familiemedlemmer, senest omkring 1980.

En genbrugsforretning i Birkerød, “Bøjlestangen” opdagede i oktober tre såkaldte schweizerklude (læreklude) i en bylt tøj afleveret til forretningen. Man var klar over, at der var tale om et par værdifulde stykker, og efterlyste giveren i lokalavisen uden held. Herefter blev man enige om at stykkerne burde tilfalde Rudersdal Museer, og det er vi meget glade for. De tre læreklude er mellem 53 og 236 cm lange, og de mange prøver på broderiteknikker, farver og bogstaver vidner om, at de er udført af en særdeles dygtig elev, som desværre ser ud til at forblive unavngiven. Men smukke er de.

Endelig har museets rige samling af kvindedragter fået tilgang af en sort

Årets sidste udstilling "på hat med verden" åbnede den 7. december 2007 og fortsatte ind i 2008. Den var museets bidrag til industrikulturens år. Hatteudstillingen tog udgangspunkt i Skodsborg Hattefabrik, men kunne også fremvise et farveorgie i damehatter fra mange tider og steder. Her ses to "Hattetræer" lånt fra Amalienborgmuseet og pyntet med hatte udlånt af flere af museets gode bekendtskaber. Naturligvis havde vi også hatte med fra vores egne samlinger. Foto: Kirsten Schmidt.

selskabskjole, blot ca. 1 meter lang af tyndt stof, besat med perler. Den blev betegnet som meget "vovet" – fra "Charlestontiden" (1920'erne).

Malerier

Malerisamlingens mest bemærkelsesværdige tilvækst i 2007 er måske et par malerier fra Bistrup og Høsterkøb. Det er ikke kunstværker, der bejler til at blive nationale klenodier, men som lokalhistorisk dokumentation opfylder de fint kriterierne for at indgå i vores kunstsamling.

To andre malerier fortjener også at blive nævnt. Det er begge motiver fra Vedbæk. Det ene viser kysten i 1909, det andet sommervillaen "Nordly", Vedbæk Strandvej 408, omkring 1917.

Brudgomsvesten fra omkring 1900 er en gave fra en familie i Holte.

Møbelsamlingen er blevet beriget med et sæt møbler bestående af to empirestole fra slutningen af 1700-tallet og et ovalt bord i empirestil, som formodentlig er fra begyndelsen af 1900-tallet.

En større aflevering stammer fra dødsboet efter en af museets gode venner gennem lang tid. Den kan således ses som en fortsættelse af tidligere afleveringer, fortrinsvis fine gamle håndarbejder, som afdøde har givet til museet. Denne afsluttende gave består af forskelligt indbo fra et hus på Landsebakken i Holte, indsamlet gennem et langt aktivt liv. Desuden er der billeder, fotografier, nipsgenstande og håndarbejder, samt spejderudstyr og bøger.

Nærum Nylon

Til sidst skal nævnes at vi fra en gruppe lokalhistorisk interesserede borgere har modtaget 4 par nylonstrømper, uåbnede i deres originale indpakning. De er produceret på Nærum Nylonfabrik i 1950'erne. De sjældne pakker er blevet overdraget til museet sammen med en række spændende nye oplysninger om fabrikken, f.eks. at Nærum Nylonfabrik allerede i 1940'erne arbejdede med at udvikle strømpebukser. Det skete i samarbejde med den kendte bevægelsepædagog Helle Gotved. Strømpebukserne blev imidlertid først populære i 1950'erne. Det er en gruppe fra Vangebo Aktivitetscenter, som under ledelse af etnolog Lotte Lau-lund, har arbejdet med industrihistorien i Nærum.

En af de uåbnede pakker nylonstrømper fra 1950'erne, som museet har modtaget via Vangebo Aktivitetscenter.

På nettet

REGISTRERING

Siden 1. januar 2006 er alle indkomne genstande blevet registreret i det elektroniske registreringsprogram Regin, som stilles til rådighed for de statsanerkendte museer af Kulturarvsstyrelsen (KUAS). Via dette program gøres samlingerne, ikke bare vores, men alle statsanerkendte museers samlinger, tilgængelige på internettet i databasen "Museernes Samlinger", som enhver med en internetforbindelse kan søge i. Interesserede vil kunne finde link til Museernes Samlinger på vores hjemmeside.

Der er lang vej tilbage for det "Nationale Overblik", som databasen tilstræber, er opnået, men i løbet af kort tid skal alle statslige og statsanerkendte museer have indberettet en plan for færdiggørelse af deres samlingers overførsel til EDB. Rudersdal Museers registreringskort over genstandssamlingen er, takket være støtte fra Kulturarvsstyrelsen, i færd med at blive indscannet og overført til EDB. Denne proces ventes færdig inden dette års (2008) udgang, hvorefter der venter en del efterbehandling i form af fotografering, fejlrettelse m.v.

Cand.mag.
Anne Kristine Petersen
(10.6.1971 – 1.1.2008)

Herefter kommer turen til Kunstsamlingens ca. 1800 værker. Omkring 350 kunstværker er overført til Regin-Kunst, men dette arbejde blev desværre afbrudt ved vores dygtige kunsthistoriker *Anne Kristine Petersens* død 1/1 2008 efter kort tids sygdom, blot 36 år gammel. Det var et hårdt slag for os alle, som havde set frem til at få Anne Kristine som fastansat kollega.

MAGASINERNE

Magasinerne er der ikke meget nyt at berette om, bortset fra at de stadig er så fulde, at vi må bruge megen fantasi og kreativitet, for at holde orden. Det er især et problem at få plads til større afleveringer, mens de ordnes og registreres. Vi har i 2007 fået en større aflevering fra et dødsbo, som vi nødtvungent har måttet sætte på magasin uregistreret. Det er ikke hensigtsmæssigt for arbejdsgangen, men de omkring 80 enkeltgenstande er nu næsten ordnet, hvorefter fire flyttekasser med håndarbejder skal efterses og registreres. Et ombygningsprojekt i de bygninger, hvor vores ene magasin holder til, har heller ikke gjort tingene lettere. Det er dog i første omgang lidt tid og håndkraft, der skal til for atter at komme på højde med situationen.

Efter at de danske museers fællesorganisation (ODM) har sat fokus på magasinernes tilstand og derved fået sat gang i en række initiativer til forbedring af magasinstandarden herhjemme, har styregruppen for samlingsnetværket nedsat et udvalg, som skal tage sikringen af vores museer op til debat. Rudersdal Museers registrator sidder i dette sikringsudvalg, hvis arbejde først og fremmest vil blive vurderet internt på museerne. Offentlig diskussion af sikringsniveauer, risikovurderinger m.v. er jo ifølge sagens natur i sig selv med til at øge risikoen for brud på sikkerheden. Der er dog ingen tvivl om at museumssikring er et område, hvor meget endnu kan læres – det er bl.a. sommerens guldhornstyveri et udmærket eksempel på.

ARKEOLOGISK ANSVAR

Kommunalreformen gav anledning til mange overvejelser. På det arkæologiske felt stod Rudersdal Museer over for at vælge samarbejdspartner for hele den nye kommune. I Søllerød har man fra gammel tid haft et glimrende samarbejde med Københavns Amts Museumsråd på Kroppe-dal i Vestskoven, som har taget sig af arkæologien i Søllerød-området, mens Birkerød-området har været underlagt Hørsholm Egns museums arkæologiske afdeling. Det var ikke nogen nem beslutning, men i sidste ende gjorde nærheden til Hørsholm, og ikke mindst et sagligt interesse-sammenfald udslaget. Nye jægerstenalderfund langs Rungsted-kysten har bragt ny viden om stenalderfolkene i vores område. De unikke Vedbækfund har dermed fået "familie" mod nord. Dette familieskab fandt vi var bedst varetaget af arkæologer fra Hørsholm Egns museum, som har været med til at fremdrage de nye fund.

HJEMMESIDEN

Vores hjemmeside, som vel nærmest kan betegnes som en lokalhistorisk portal, idet den ikke blot dækker Museet på Mothsgården, men også Vedbækfundene, de to arkiver, lokalarkivet og kommunearkivet, samt Historisk-topografisk Selskab for Søllerødeggen og Monumentgruppen, som tager sig af bevaringstilstanden for vores Monumenter.

Siden blev åbnet i sin nuværende form i maj 2005, og har siden haft et konstant stigende besøgstal. I år har mere end 27.000 brugere besøgt hjemmesiden i kortere eller længere tid. Tallet er rensset for vores egne besøg på siden, ligesom to besøg fra samme bruger med mindre end en halv times mellemrum, kun tælles som ét besøg. Det er tankevækkende, at dette tal er større end tallet af gæster i hele museumssystemet.

I 2007 blev vi udtaget til konkurrencen "Bedst på nettet", som er et

“Bedst på Nettet”

projekt der er lanceret af IT- og Telestyrelsen. Konkurrencen sigter på at forbedre de offentlige non-profit hjemmesider til gavn for brugerne. Lidt mere end 600 offentlige hjemmesider bliver testet i forskellige kategorier. Museet havde den glæde, at vores side blev bedømt meget positivt i testen. I kategorien “Kulturinstitutioner”, som havde 122 bedømte sider, blev vi placeret som nr. 16, og vi var bedst placerede Museum i Danmark. Det er vi naturligvis stolte af. Som et kuriosum kan vi så nævne, at vores side om Valnøddesnaps stadig hører til blandt de mest populære og besøgte indslag på hjemmesiden.

FORMIDLING UDENFOR MUSEETS VÆGGE

I forbindelse med kommunesammenlægningen deltog Museet i bestræbelserne for at befolkningen i de to gamle kommuner kunne lære hinanden at kende. Det lader sig ikke skjule, at kun byerne i kommunens vestlige del (resp. Birkerød og Holte) har nogenlunde bekvemme vej- og kollektive forbindelser. Derfor bliver der udfoldet store bestræbelser for at forbedre forbindelserne. Og kendskabet til hinanden.

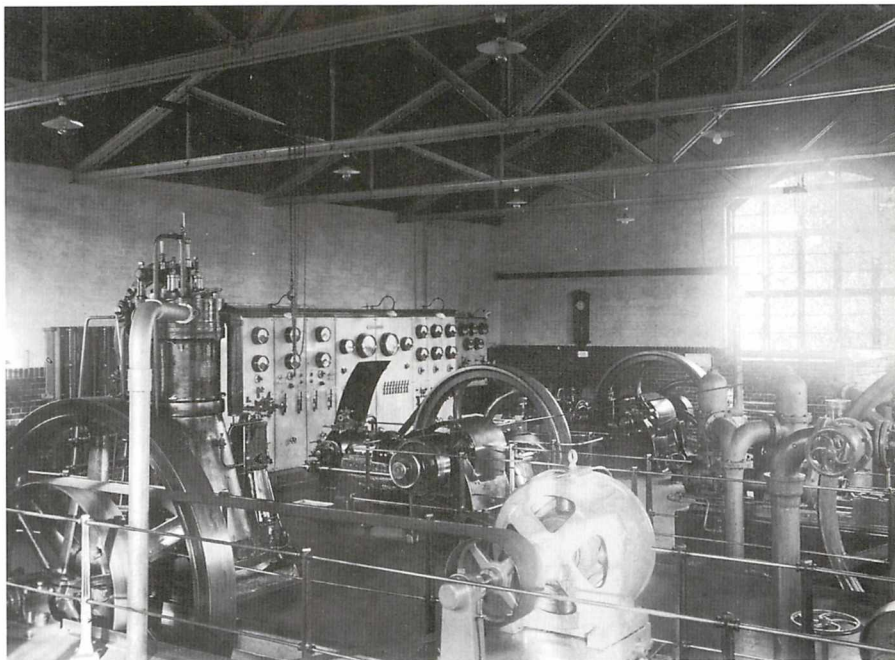
IT-udstilling

Et af midlerne har været opstilling af en “identitetsudstilling”, en “elektronisk udstilling” med titlen KENDER DU STEDET ? Her kunne man på ni EDB-skærme vælge blandt emner som Bondelandet, Fra land til by, Landsteder, Naturen, Kirker, Industri, Uddannelse og Forskning, Institutioner samt Veje og jernbaner. Med et enkelt fingertryk kunne man vælge billede efter billede og prøve sin viden, – måske gætte – men i hvert fald lære om den anden del af kommunen. Det viste sig ofte at være meget lidt, man kendte. Billederne var dels ældre arkivbilleder, dels ganske aktuelle, optaget til formålet. Udstillingen blev åbnet den 14. september 2007 ved biblioteket i Birkerød. Her stod den året ud og blev derefter

Museets første “elektroniske” udstilling “Kender du stedet?” havde til formål at øge interesserede borgeres kendskab til vores nye storkommune. Udstillingen blev præsenteret på Hovedbiblioteket i Birkerød i forbindelse med Rudersdal Kulturdage 14. – 16. september (billedet), og stod udenfor biblioteket til årsskiftet. Siden har den været opstillet ud for Historisk Arkiv for Rudersdal Kommune i biblioteket i Holte Midtpunkt.
Foto: Kirsten Schmidt.

Almindeligvis er der en betydelig produktionstid på de skriftlige formidlingsprojekter, som Museet er involveret i. Derfor må det siges at være lidt af et kunststykke, at vi på kun to måneder kunne skrive og producere et lille skrift "Det rene vand" til Holte Vandværk, som værket udgav i forbindelse med sit 100 års jubilæum den 2. april 2007. At det lykkedes skyldtes ikke mindst, at vi fik et godt samarbejde i stand med vandværket, Peter Lassen fra Ikon Tryk i Holte samt Stadsarkivet og Lokalthistorisk Center, som var i stand til hurtigt og effektivt at fremskaffe dokumentation og billeder om et område, som ikke lige hører til vores paratviden. Og så havde vi naturligvis en erfaren forfatter i museumsleder Niels Peter Stilling. Bogen kan stadig fås ganske gratis på Vandværket og Mothsgården i Søllerød. Det øverste billede viser pumpehuset på Holte Vandværk ca. 1950, mens det nederste er fra opførelsen af Søllerøds nye vandtårn i Kirkeskoven 1970-71. Historisk Arkiv.

opstillet af Arkivet i biblioteket i Holte. Det er meningen, at den skal flyttes rundt på kommunens skoler i den kommende tid.

Allerede dagen efter løb et andet arrangement af stabelen: KULTURDAGE hvori Museets afdelinger også deltog. Det var let at mærke en afmatning hos publikum – måske påvirket af det meget store og meget bredtftavnende program. Til gengæld afholdtes ikke kulturnat i kommunen.

Museet har været fødselshjælper ved udsendelsen af en folder STEN MED SKÅLTEGN I DET GRØNNE OMRÅDE. Brochuren er i alt væsentligt udarbejdet af Arkæologigruppen Flækken, der er knyttet til Frieboeshvile i Lyngby. Folderen dækker Lyngby-Taarbæk og Rudersdal Kommuner, og Museets indsats har dels været bidrag til finansieringen dels tegnehjælp til folderen kortskitser (ved Jens Johansen).

PROJEKTGRUPPEN

Efter mere end 21 år fungerer "projektgruppen" ved Mothsgården fremdeles i fin form. Der samles 1. eller 2. tirsdag i hver måned (ikke i juli og august), kl. 10-12 mellem 14 og 18 personer, interesserede i den lokale historie. Flere af mødedeltagerne arbejder på artikler om den lokale historie. På møderne har man mulighed for at afprøve sit artikelprojektet ved f.eks. at læse det op og få gode råd fra de øvrige. En skønne dag kan artiklen blive optaget i Søllerødbogen. Redaktørerne er også medlemmer af gruppen. Flere af artiklerne i 2008-årbogen er forfattet af gruppe-medlemmer. Projektgruppen vil gerne suppleres med deltagere fra Birkerød-egnen. Det bør tilføjes, at sæsonens sidste møde normalt er en udflugt til et "ukendt" område. I 2008 planlægges en udflugt til "det ukendte" Birkerød.

PERSONALE

Det faste personale er ganske stabilt: Museumsinspektør *Niels Peter Stilling*, museumssekretær *Inge Lund Andersen*, viceinspektør *Svend Christensen*, registrator *Peter M.M. Christensen* samt udstillingsarkitekt *Kirsten Schmidt*. Desuden er *Ole Tage Hartmann* Museets uundværlige og kompetente free-lance- fotograf. Som almindeligt i museumsverdenen suppleres den faste stab af en gruppe frivillige: *Grete Hoppe*, *Lone Larsen*, *Bjarne Pedersen* og *Jens Johansen*. De varetager i fra 1 til 3 dage om ugen en række opgaver, som det faste personale ikke kan nå – passe scrap-bog (G.H.), assistere ved genstandsregistrering (L.L.), fremstille valnøddesnaps (B.P., som nu har brygget den yderst populære julegave i 10 år), passe bogsamling (J.J.), skrive referater, læse korrektur og andet forefaldende.

Til den særlige KENDER DU STEDET ? – udstilling blev engageret to kvin-

Samarbejdet med Interdan omkring arrangementet D-dag i Vedbæk kom museet til gode på flere områder. Museets gamle varevogn trængte hårdt til udskiftning, og da firmaet Interdan A/S står bag importen af Peugeot-biler til det Nordiske marked, lykkedes det os at erhverve en næsten ny bil til en meget fordelagtig pris. Den nye bil er, som det første fotografi viser, noget større end den gamle og også mere iøjnefaldende. Varebilens store hvide sideflader blev udnyttet første gang i forbindelse med Museets hatteudstilling i slutningen af 2007. Her fik vi vores fotograf, Ole Tage Hartmann, til at designe et reklameskilt til bilen ud fra udstillingens plakat. Resultatet ses på billedet t.h. Fotos: Svend Christensen.

delige medarbejdere: cand.mag. (historie og kunsthistorie) *Anne Kristine Pedersen* og cand.mag.(historie) *Filippa Fledelius*. Det lykkedes de to at få skabt udstillingen, både teknisk og mht. indholdet til aftalt tid. Ved siden af tog Anne Kristine fat på en revision af registreringen af Museets male-
risamling. I slutningen af november meldte hun sig syg – formentlig af lungebetændelse, for et par dage. Men det viste sig at være en aggressiv kræft i lever og lunger, som hun døde af nytårsdag 2008. Det var chokerende. Anne Kristine savnes af alle.

BYGNINGERNE

Det har længe – i flere år – været alt for tydeligt, at tegltaget på Moths-
gårdens hovedbygning er i dårlig forfatning. Adskillige sten smuldrer og flere steder har nedsivende vand forårsaget frostsprængninger i murværket. Følgelig har Museet og kommunen (Museets ejer) igennem nogle år arbejdet på at foretage nødvendige reparationer. Allerede de første undersøgelser viste, at man ikke blot kunne skifte tegltagstenene ud. Det tømmertagværk som bærer teglstenene er i et vist omfang angrebet af råd ved tagfoden. Forskellige ombygninger igennem bygningens mere end

Museets tag

300-årige historie har også forvoldt skader, som det er for risikabelt ikke at tage vare på i tide – mens huset alligevel skal under behandling. Museet har allieret sig med en restaureringskyndig arkitekt, *Flemming Aalund*, og igennem 2007 har man efterhånden fået klarhed over tilstanden, således at man i begyndelsen af 2008 kan gå i gang med at udarbejde et nyt projekt. Et af de store yderligere problemer er, at huset skal tømmes samtidig med, at Museets virksomhed føres videre under meget vanskelige forhold. Et andet problem er, at det gamle hus er gennemkrydset overalt af ledninger: Ledninger til elektricitet, til telefon, til it-kommunikation, til brandalarm, til tyverialarm, foruden vand og afløb. Indtil projektet er nogenlunde klar, er økonomien ganske uigennemskuelig.

Det er vores store håb, at der kommer et teknisk godt hus, et brugbart hus og et smukt hus ud af anstrengelserne, som anslås at vare $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ år. Hvordan vi kommer igennem den prøvelse, vil vi forhåbentlig kunne fortælle meget mere om i næste års beretning.

Vedbækfundene

Årsberetning 2007

af Jens Hallin

Personalet

Efter at have været samme personalegruppe siden sommeren 2003 er der i år sket ændringer på Vedbækfundene.

Klaus Hvid er holdt op som museumspædagog 1. september. Han har fået arbejde på fuld tid ved Sydvestsjællands Museum i Sorø som arkæolog.

Maria Berg har ligeledes fuldtids gravearbejde ved museet i Sorø og holdt derfor op lige før sommerferien.

Marie Louise Holm har orlov. Hun var i Holland i efterårssemestret, og har derefter barselsorlov.

Nye ansatte

Ny museumspædagog som vikar for *Jens Bruhn* er *Sascha Mauel*. Han er arkæologistuderende på sidste år. Han har beskæftiget sig en del med tekstiler, studeret i Berlin og arbejdet i Grækenland.

Studentermedhjælpere til primært fredage, weekender og helligdage:

Anne Birgitte Gurlev og *Kamma Marie Poulsen-Hansen*, begge aktive arkæologistuderende.

Stor tak til de afgangende for et godt samarbejde og velkommen til de nye, der har taget over. De resterende er gamle kendinge er *Anne Louise Johansen* og *Maria Dalskov*. I skrivende stund læser Sascha, Louise og Kamma til den sidste eksamen, før de skal i gang med specialet.

Anette Langhoff er stadig frivillig på Vedbækfundene og fører også lister over køb og salg af kioskvarer på museets tre afdelinger. Daglig leder af Vedbækfundene er *Jens Hallin*.

SKOLEKLASSER, DAGINSTITUTIONER OG ANDRE BØRN

Vedbækfundene har i årets løb haft besøg af 2.262 skoleelever fordelt på 115 klasser. 99 klasser fik omvisning/undervisning, hvilket de skulle betale 280 kr. for. Det er et fald på 699 skoleelever og 30 klasser. Sidste år fik 123 klasser omvisning. Det kan umiddelbart være svært at se, hvad årsagen til det store fald skyldes. Et bud kan være, at flere skoler har stoppet ekskursioner, hvor mere end én lærer skal af sted med en klasse. Vi har i alt fald fået afbud fra nogle af skolerne med den begrundelse. I enkelte andre tilfælde har vi iagttaget, at der kun er én lærer med på turen.

Statistik

Alle klasser, der har fået omvisning, har med en enkelt undtagelse besøgt Vedbækfundene om formiddagen uden for vores normale åbningstid. Kun enkelte klasser er kommet i åbningstiden om eftermiddagen uden forudgående bestilling af tid. Vores skoleklasser kommer fra hele regionen og enkelte fra Roskilde, Holbæk, Køge området. Nogle få lærere har givet udtryk for, at de har besøgt os, fordi oldtidsafdelingen på Nationalmuseet er lukket.

En 3. klasse fra Skovlyskolen var på tur med Vedbækfundene i Maglemosen og Trørød Hegn 19. april. Det var sidste udkald for at se noget for de nye blade voksede frem på træerne. Turen var interessant, og den tog ca. 2½ time, men det er spørgsmålet, hvor meget børnene får i udbytte af den. Man skal have mere end almindelig forestillingsevne, for at kunne se, hvad der har været for 7.000 år siden på de forskellige lokaliteter. Turen sluttede af med besøg på Vedbækfundene.

Vi har haft besøg af 2 venskabsklasser - 3. klasser - en svensk fra Helsingborg og en dansk fra Hornbæk skole. Halvdelen fra hver fik ½ times undervisning, hvorefter de fælles skulle hjælpe hinanden med at løse opgaver. De øvrige var på naturlegepladsen imens. Bag efter byttede de. Det var interessant, at børnene hellere ville kommunikere indbyrdes på engelsk end svensk - dansk, specielt de svenske børn.

Vi har også haft besøg af en ren drengegruppe (2 klassers drenge slået sammen). Det var også en god oplevelse. De var meget interesserede fagligt, og der var langt mere ro end, når det er blandede køn.

En gruppe døve og hørehæmmede børn har fået omvisning. Det er altid interessant med grupper af børn, der kræver en særlig udfordring. Hvor de blinde gæster, der besøgte os sidste år, skulle fornemme jægerstenalderen ved føle- og høresanserne, skulle de hørehæmmede/døve børn bruge syns- og følesanserne. Bistået af de tre lærere, der skiftedes til at tolke med tegnsprog, havde børnene en god oplevelse på Vedbækfundene.

Vi arbejder løbende på at forbedre og revidere vores opgaver til både børnehavebørn og skoleelever, således at vi også inden for den enkelte klasse kan give differentierede opgaver ved besøget på Vedbækfundene, hvis der er brug for det.

Ud over skoler har vi i år haft besøg af 446 børn, der er kommet sammen med deres børnehave eller dagpleje også primært om formiddagen uden for åbningstiden. Det er et fald på 72 børn.

Vi har haft besøg af i alt 609 børn mod sidste års 559 børn, der er kommet som private børn ofte sammen med voksne. Børnealdersgrænsen er 18 år.

Andre besøgende

Vi havde i alt 6.790 besøgende i 2007. Det er 2.577 færre end sidste år, og det laveste besøgstal i de senere år. Almindelige voksne gæster til 20 kr. i entre udgjorde 357, en stigning på 6, mens studerende, pensionister og gæster, der havde været på Gl. Holtegård, udgjorde 994 besøgende, et fald på 798.

I alt har vi haft besøg af 3.376 voksne, et fald på 1.828, og 3.414 børn, et fald på 745. Vi har registreret godt 1.500 gæster, der ikke når længere end til forrummet. Det er et fald på ca. 500 personer. Disse gæster skal enten købe noget i vores kiosk, låne toilettet, bruge det som varmetue inden der åbnes på Gl. Holtegård og i Spiseriet, eller blot af nysgerrighed.

Der har været et par arrangementer sammen med Spiseriet, hvor spisegæster hos dem begyndte med velkomst på Vedbækfundene. Her kunne de i forbindelse med velkomsten se Vedbækfundene. De gæster, der var yderligere interesseret i Vedbækfundene, kunne komme tilbage

Åbne værksteder på Kulturdagene 2007. Museumspædagog Claus Hvid overvåger et hold gæster, som forsøger sig i den svære kunst at sy skindposer af rigtige skind. Foto: Jens Hallin.

undervejs i arrangementet i Spiseriet. 28 gæster har besøgt os efter et besøg på Mothsgården. Det er en stigning på 2 (7,6%). Set over årene 2003-2007 har 2007 det laveste besøgstal og 2006 det højeste.

KULTURDAGENE 14-16 SEPTEMBER 2007:

Fredag aften holdet vi åbent indtil arrangementet på Gl. Holtegård sluttede. Gl. Holtegård havde arrangeret, at Rudersdal Koret sang fra kl. 19.30 til 20.00. Det samlede besøgstal på Vedbækfundene denne dag var 0.

Vi besluttede, at vi ikke ville afholde arbejdende værksteder for skoleelever i år, som vi har gjort de tre tidligere år. Dels er det meget dyrt og dels havde vi svært ved at fylde eftermiddagstiderne med skoleklasser. I stedet arrangerede vi arbejdende værksteder som et åbent tilbud til børnene og deres familier lørdag den 15. september. Der kunne deltage max. 50 børn. Esben Kannegaard stod som tidligere for flintværkstedet, Klaus Hvid for fremstilling af punge i kaninskind og Maria Dalskov for spæklamperne. Sascha og Anne gik til håndtegn ved de forskellige værksteder, i udstillingen og i butikken.

Vi havde markedsført os ved at sende en pressemeddelelse til de tre lokale aviser. Her blev stoffet behandlet af samme journalist. "det grønne område" havde en linie – jægerstenalderværksted. Rudersdal Avis havde stort set hele pressemeddelelsen og Birkerød Avis har jeg ikke set. Frederiksborg Amts Avis havde ligeledes hele pressemeddelelsen skrevet ind i deres tekst.

Herudover blev meddelelsen sendt ud til alle kommunens børnehaver med mail og med intern posten til alle SFO institutioner i A3 format til ophængning og ligeledes til alle bibliotekerne.

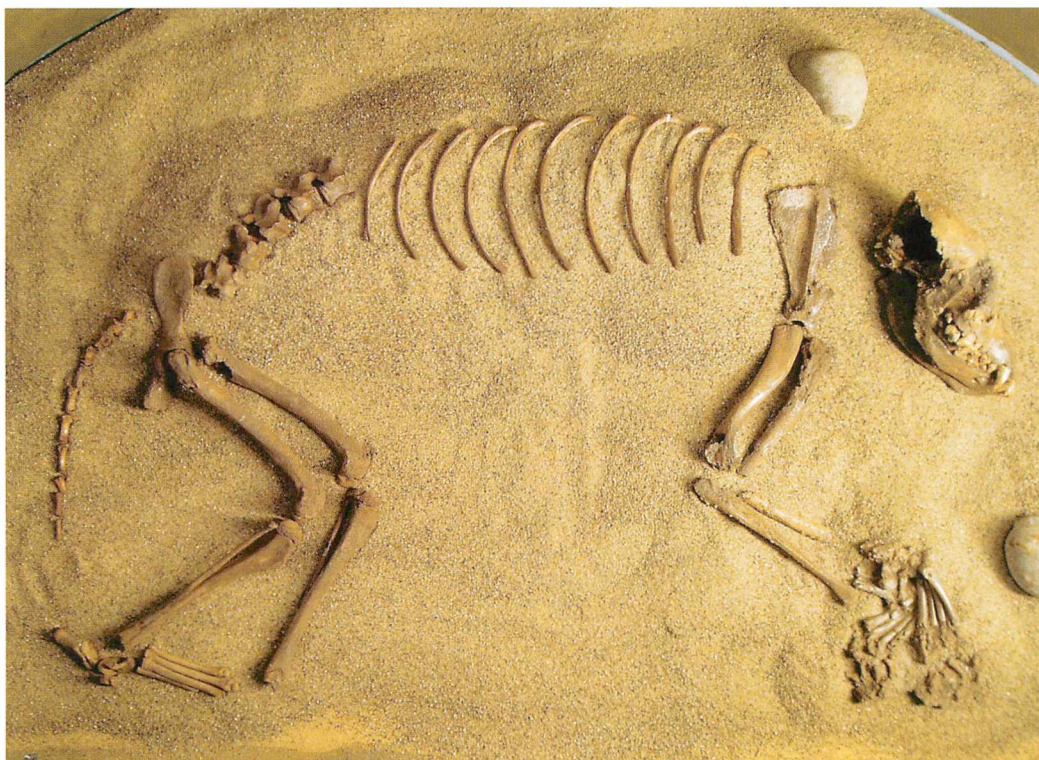
Der kom 27 børn i alderen 4 til 10 år og 56 voksne. Efter afslutningen af værkstederne kom yderligere 21 voksne i alt 104 gæster denne dag. Udstillingen på Gl. Holtegård med skulpturer udvalgt af Bjørn Nørgaard har sikkert også betydet noget.

Om søndagen kom 3 børn og 56 voksne.

DK4 OG HØRSBOLM EGNS MUSEUM

Fjernsynskanalen DK4 besøgte Vedbækfundene mandag d. 3. september, hvor de optog en udsendelse om Vedbækfundene og Nivå fjorden - Hørsbøl Egnsmuseum i serien "Arkæologien rundt". Udsendelsen blev sendt første gang 20. september 2007. Jeg er godt tilfreds med resultatet.

Temaet er udgravninger af jægerstenaldergrave, bopladser og hytter i Vedbæk og Nivås fjorde.

Hundegravnen fra Gøngehusvej i Vedbæk. Foto: Jens Hallin.

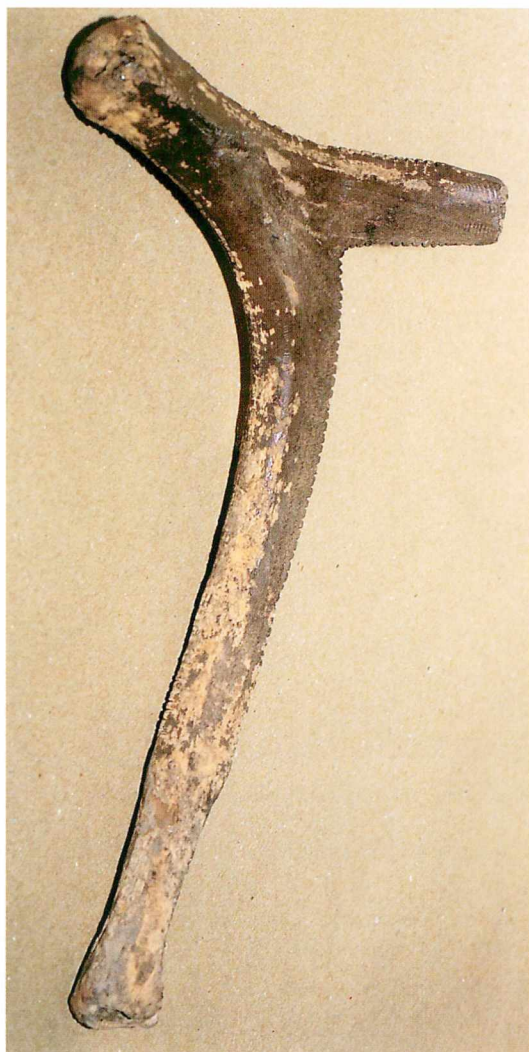
*Samarbejdet med
Egnsmuseum i
Hørsholm*

Det ligger i fin forlængelse af det samarbejde, vi indledte sidste år med Hørsholm Egnsmuseum, der fra 2007 overtog det arkæologiske ansvar for Rudersdal Kommune. Et samarbejde der har bestået i udveksling af viden om områderne. Vi var endvidere på rundtur i mosen 12. februar for at se, hvor der har været udgravet. Turen blev ledet af universitetslektor Erik Brinch Petersen. I ekskursionen deltog endvidere nogle arkæologistuderende.

HUNDEN FRA GØNGEHUSVEJ

Som planlagt sidste år fik vi lagt hunden tilbage i sand, som den lå ved udgravningen i 1989-90.

En svensk dame har som led i sine studier undersøgt hunden fra Gøngehusvej 7. Hun havde forud undersøgt 12 andre hunde og var meget forbløffet over, hvor lille vores hund er. Forud for undersøgelsen er indhentet de nødvendige tilladelser fra Nationalmuseet. I denne her sag fra konservatoren, som vi samarbejder med. Undersøgelsen viste, at hunden er ca. 10

Ornamenteret
elsdyrtakhammer.
Foto: Ole Tage Hartmann.

mdr. gammel. Det kan ses på tænderne og knoglernes forkalkning, eller snarere mangel herpå. Der var ingen skrabemærker på knoglerne, så der ser ud til, at den blot er begravet uden forudgående behandling.

NATIONALMUSEETS HJEMTAGELSER

Farvel til en grav

Som fortalt i sidste års beretning ønskede Nationalmuseet at hjemtage graven med kvinden og barnet fra Gøngehusvej nr. 7. Det skete 19. marts.

Graven, der lå i præparat, vejede ca. 850 kg. Så det var en større operation at flytte den.

Nationalmuseet har også hjemtaget den ornamenterede eldsdyrtakhammer, som de i februar 2007 meddelte, de ville hjemtage. De vil forsøge at lave en kopi til os, hvis det kan lade sig gøre. Takhammeren er, i modsætning til graven, underlagt aftalen om deponering i 99 år.

SKALKS 50 ÅRS JUBILÆUM.

Søndag d. 13. maj var det Skalk-dag i anledning af Skalks 50 års jubilæum. Der var mange arrangementer over hele landet. Her i området viste Erik Brinch Petersen rundt ude i Maglemosen. Vedbækfundene havde i dagens anledning fri entre og sikret, at besøgende på turen i Maglemosen kl. 14 efterfølgende kunne komme på museet, selv om vi normalt lukker kl. 17. Der kom 14 fra arrangementet i mosen, 30 i alt den dag.

ALARMANLÆG

Alarmanlægget til montringerne har gennem de senere år været svigtende, og brød til sidst helt sammen. Det kunne reddes med en ny central. Anlægget skulle nu fungere på alle de montringer, der er tilsluttet, hvilket viste sig ikke at være tilfældet før.

HISTORIENS DAG 3. JUNI 2007

Igen i år var det historiens dag, denne gang i juni, hvor temaet var "Børn i industrihistorien". Vedbækfundene havde som tidligere gratis entre, der kom 20 gæster i alt. Kun ganske få af gæsterne var klar over, at det var historiens dag.

Hjemmesiden

Siden 2005, hvor hjemmesiden blev ændret, blev det meget lettere for museet selv at redigere siden. Ved den lejlighed fik vi lagt alt vores undervisningsmateriale ind, således at lærerne og andre interesserede selv kan hente nøjagtig det materiale, som de skal bruge uafhængig af os.

Vi har fået mange positive tilbagemeldinger fra lærerne om deres brug af materialet fra hjemmesiden og brugervenligheden af den .

Afleveringer

Henning Møller (journ. Nr. 1477) har afleveret nogle fund fra Maglemoseområdet, tidligere Sandbjergvej 102, senere Gøngehusvej 202, 2950 Vedbæk. Der har ligget et gartneri på steder. Gartneriet stødte op til en bæk, der dannede kommunegrænse nord for Gøngehusvej. Fundet er gjort i perioden ca. 1960-75. Afleveringen består af én blok, én tværpil, fem skiveskrabere, seks skivebor, fem grove flækker med retouche og én flække med retouche i mørk flint.

Morterstenen fra Gongehusvej 83 til sammenligning. Foto: Jens Hallin.

Herudover består afleveringen af en del naturflint, der ikke er bearbejdet, men kraftigt påvirket af vand, vind og sol. Kun det bearbejdede flint er gemt.

Gartner Avnholt var kendt af finderen, der er Gudrun Ewaldsen. Avnholt har været inspirationskilde til at finde flint på området.

Mortersten

Christian Kabell har afleveret en mortarsten. Stenen har stået i hans have på Gongehusvej 83. Den har dog ikke noget med Maglemosen at gøre i historisk forstand, idet stenen er flyttet til området fra Gentofte/Hellerup i slutningen af 1960'erne. Den har i Gentofte/Hellerup stået i giverens fars have. Det oprindelige findested er ukendt. Stenen vejer over 250 kg.

Herning Museum har i deres udstilling en mortarsten, der er meget lig den vi har modtaget. I Herning skriver de om deres sten: *"I et af de største buse lå denne mortarsten i vestenden. Sådanne sten er almindelige på bopladser fra romersk jernalder, men deres brug er ikke klarlagt. Gruben i denne sten er*

"føret" med jern i bunden. Morterstenen kan have tilknytning til smedning. Der var desuden slagger og smedeskæl i husets østende og en jernovn i nærbeden."

Stenen kan også opfattes som en kværnsten, men så skal det nok være noget andet der skal kværnes end korn, hvis de skal have mad daglig. Om vores sten også stammer fra denne tid og hvilket formål den har været brugt til, vil en nærmere undersøgelse forhåbentlig kunne klarlægge.

ØVRIGE

Planer

Vores længe savnede plakat for VEDBÆKFUNDENE er genoptrykt i lidt mindre (50x70 cm.) og mere venligt format. Den kan købes på Vedbækfundene for kun 30 kr.

Da Københavns Amt eksisterede udarbejdede de en lang række pjecer om cykelture, vandreture og andre oplevelser i amtet. Pjecerne har været umådelig populære hos vores gæster.

Restlageret for vores område blev lagt ud til kommunen og befinder sig på Rådhuset. Ved afhentning af pjecer til fremlæggelse, måtte vi desværre konstatere, at flere af de bedste allerede er udsolgt. Det ville være en god ide, hvis der kan ske et optryk af nogle af disse. For Vedbækfundenes vedkommende specielt den der omhandler "Maglemosen og Høje Sandbjerg"

Vi arbejder videre med udbygningen og revision af vores opgavesæt til skoler og institutioner.

Den daglige omvisning og undervisning er så absolut kerneydelsen i relation til børnene.

Der er planlagt en udstilling om flint forarbejdet til meget smukke smykker. Smykkekunstneren er Marianne Tseng, der har værksted i Søborg ved Gilleleje. Udstillingen er planlagt afholdt fra 19. august til 19. oktober 2008

Det er herudover vores plan, at tage kontakt til Universitetet og tilbyde plads til udstilling af et formidlingsprojekt for arkæologistuderende, der omhandler oldtiden, allerhelst tiden tæt på jægerstenalderen, hvis det er muligt. Afhængig af om Maria Berg skal udføre arkæologiske udgravninger i 2008, er det stadig planen, at hun vil lave et formidlingsprojekt om bondestenalderen på vor egn. Projektet er et led i hendes uddannelse til arkæolog.

Flintesmykke- udstilling

Smykkeudstillingen får sine egne montre. Det er tanken, at formidlingsudstillingen skal være, hvor Ole Rafns jernalder krukke nu er. Krukkerne kan vi siden hen sætte op igen, når formidlingsudstillingen er færdig.

Vi fik meget gode tilbagemeldinger fra lokale voksne, da vi havde åbne værksteder på kultur dagen i september. Flere udtrykte glæde ved, at de sammen med deres børn kunne have en fælles oplevelse, børnene ellers kun får gennem skole eller dagforanstaltning. Vi har planer om at lave et tilsvarende arrangement i 2008. For at være sikker på at kunne få en god flintsmed og tilrettelægge arrangementet i forhold til ferieafvikling m.v., har vi undersøgt hvornår kulturdagene afholdes i 2008. Det har dog i skrivende stund (primo januar) ikke været muligt at få oplyst.

Søllerød Stadsarkiv

Beretning 2007

af Martin Dahl

Efter etableringen i 2006 blev 2007 året, hvor Rudersdal Museers nye afdeling, Søllerød Stadsarkiv, for alvor gav sig i kast med dets fornemste opgave: Bevaring og kassation af de kommunale arkivalier. Arkivpersonalets arbejdsgange og -procedurer i forbindelse med arkivaliehåndteringen blev i det forløbne år udviklet, ligesom varetagelsen af fremtidige opgaver blev forberedt. 2007 blev tilmed et år, hvor der kom ny bemanding på Stadsarkivet, hvor arkivets korte fortid evalueredes, og en ambitiøs plan for fremtiden blev lagt på bordet.

SØLLERØD STADSARKIV

Som anerkendt §7-arkiv fungerer Søllerød Stadsarkiv som et offentligt arkiv for den gamle Søllerød Kommune. Arkivet blev etableret i 2006, hvor de formelle vedtægter blev udformet, og hvor etableringen af arkivets magasinrum på Nærum Gymnasium fandt sted. Stadsarkivet foretager løbende indsamlinger af kommunens arkivmateriale og tager vare på arkivalierne i henhold til arkivlovgivningen. Derudover foretager Stadsarkivet ekspeditioner i arkivmaterialet ved henvendelser fra kommunens forvaltning, borgere og forskere.

Ud over de arkivalier, som Stadsarkivet har modtaget fra kommunens forvaltningsområder og institutioner i løbet af 2006 og 2007, råder Stadsarkivet over de kommunale arkivalier, der over en længere årrække er blevet overdraget til Lokalhistorisk Center. De forskellige afleveringer af arkivmateriale fra Søllerød Kommune er blevet anbragt således, at størstedelen befinder sig på fjernmagasin, mens det hyppigst anvendte materiale befinder sig på Lokalhistorisk Center, herunder Kommunalbestyrelsens forhandlings- og beslutningsprotokoller. Ved ekspeditioner i de øvrige kommunale arkivalier bringes de fra fjernmagasin til Lokalhistorisk Centers læsesal. Søllerød Stadsarkiv har i det hele taget et nært samarbejde med Lokalhistorisk Center, idet de to arkiver deler kontorfaciliteter i Holte Midtpunkt, c/o Holte Bibliotek.

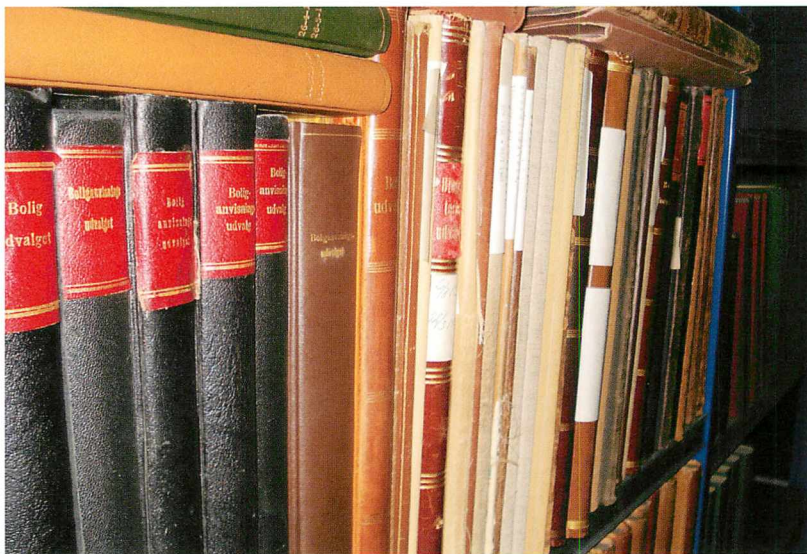
*Stadsarkivet og
Lokal historisk
Center*

Etableringen af et nyt stadsarkiv er en opgave, der til stadighed byder på juridiske, tekniske og praktiske udfordringer. Derfor har Søllerød Stadsarkiv i 2007 indledt dialog og erfaringsudveksling med nogle af landets øvrige stadsarkiver, herunder Københavns og Frederiksberg Stadsarkiv. Søllerød Stadsarkiv har i opbygningsfasen desuden haft gavn af den arkivfaglige ekspertise på Lokalthistorisk Center, Statens Arkiver, Hovedstadens Kulturhistoriske Arkiver (HOKA), Organisationen Danske Arkiver (ODA) og Arkivforeningen. I konkrete spørgsmål om kommunearkivaliernes strukturering og proveniens drager Stadsarkivet nytte af et tæt samarbejde med de arkivansvarlige i Rudersdal Kommunes forvaltningsområder.

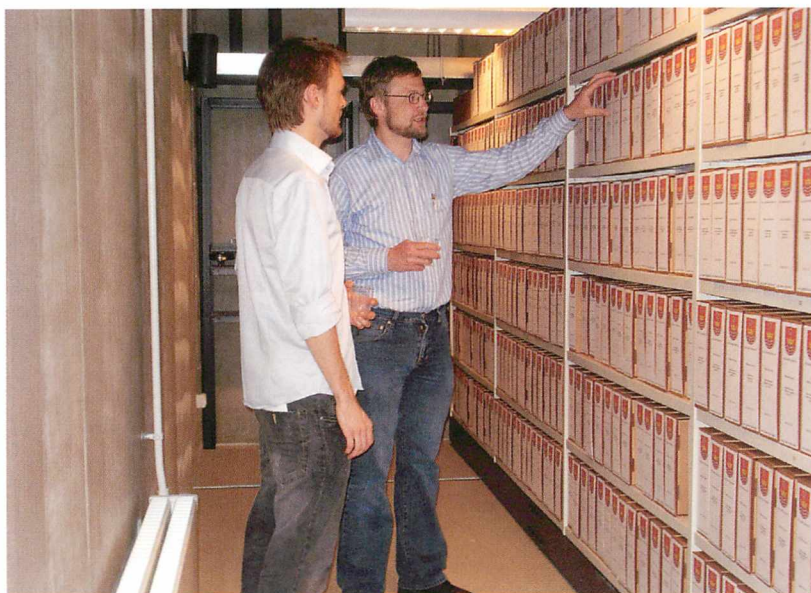
I 2007 har Stadsarkivet i alt registreret 543 henvendelser. Ekspeditionerne fordeler sig som følger:

I felten	Breve	Mails	Telefonisk	Personligt
30	13	271	156	73

Det vurderes, at kommunens henvendelser udgør 35%, borgeres henvendelser 50%, og Rudersdal Museums henvendelser 15% af Stadsarkivets ekspeditioner.

De kommunale arkivalier som de fremstår før Stadsarkivets personale har ordnet, systemsat og registreret dem. Arkivalierne indeholder unikke og uvurderlige oplysninger om Søllerød Kommunes historie.

Stadsarkivar Martin Dahl og Souschef på Rudersdal Museer Svend Christensen inspicerer kommunearkivalierne. Fotoet er taget ved Stadsarkivets reception i forbindelse med et års jubilæet.

BEVARING OG KASSATION AF KOMMUNALE ARKIVALIER

Søllerød Stadsarkiv foretager indsamling, rensning, registrering, kassation og bevaring af Søllerød Kommunes arkivalier, der er mindst 20 år gamle eller udgået af administrativ brug. Denne varetagelse af de kommunale arkivalier foregår i henhold til arkivlovens retningslinier for bevaring og kassation af kommunale arkivalier samt Stadsarkivets egne bestemmelser for merbevaring, der fremgår af Stadsarkivets arkivmanual.

I løbet af etableringsåret 2006 indsamlede Stadsarkivet en større mængde arkivalier fra Søllerød Kommunes områder og institutioner fra perioden 1842-1986 (i alt 508 hyldemeter) og placerede dem i det nyindrettede arkivmagasin på Nærum Gymnasium. Stadsarkivets ansatte påbegyndte i januar 2007 arbejdet med at rense, registrere, kassere og bevare det omfattende materiale, og har ved årsskiftet 2007/2008 bearbejdet 46% af det i 2006 afleverede materiale. At *rense* arkivalier vil sige at fjerne overflødigt materiale, deriblandt metalclips, plastikchartekker og andre elementer, der på sigt kan nedbryde arkivalierne pga. rust og kemikalier. Efter rensningen ompakkes de bevaringsværdige arkivalier i syrefri arkivkasser, hvorefter de registreres elektronisk og opstilles på maga-

*Arkivaliernes
vej til hylderne*

Fra udstillingen "Dit byvåben – før og nu". Planchen viser, hvordan Rudersdal Kommunes byvåben med den velkendte asketræskvist på blå baggrund anvendes i det offentlige rum på skrivelser fra kommunen, vejskilte, kommunens biler mm.

sin. Herefter kan arkivalierne ved hjælp af den elektroniske registrering let fremfindes og stilles til rådighed for kommunen, borgere og forskere. De ikke-bevaringsværdige arkivalier destrueres på forsvarlig vis.

Som følge af den ovennævnte 20-års afleveringsaftale modtog Stadsarkivet i 2006 arkivalier fra Søllerød Kommune fra perioden 1842-1986, og har i 2007 modtaget kommunale arkivalier fra år 1987. Der har i sagens natur været tale om betydeligt mindre afleveringer fra kommunens områder i 2007 end i 2006. Til gengæld har Stadsarkivet i foråret 2007 overtaget et arkiv på Nærum Skole, der indbefatter værdifulde arkivalier fra de to kommuneskoler Rundforbiskolen og Nærum Skole (tidl. Nærumgårdskolen). Skolearkivet, der tæller 30 hyldemeter, indgår nu i Stadsarkivets samling.

BEGIVENHEDER

Personale

1. februar 2007 blev *Martin Dahl*, cand.mag. i Historie, ansat som Stadsarkivar for Søllerød Stadsarkiv efter at have været tilknyttet arkivet siden november 2006. Martin Dahl overtog derved ansvaret for det daglige

arbejde på Stadsarkivet efter *Sisse Finken*, cand.mag. ph.d., der ved udgangen af 2006 havde fået et fristende jobtilbud i udlandet. Til det daglige arbejde på Stadsarkivet har stud.mag. *Nicolas Schunck* været ansat siden marts 2007, og stud.mag. *Lars Bo Hansen* har været ansat siden september 2006. Efter endt studium blev cand.mag. *Lars Bo Hansen* ansat som arkivar på Søllerød Stadsarkiv fra september 2007.

I forbindelse med udstillingen "Dit byvåben – før og nu" på Lokalhistorisk Center 14/9-20/12 2007 bidrog Stadsarkivet med udstillingsmateriale og faglig viden om kommunens og byvåbnets historie. Udstillingens omdrejningspunkt var Søllerød, Birkerød og Rudersdal Kommunes byvåben, og arkivet kunne desuden vise Søllerød og Birkerød Kommunes borgmesterkæder frem blandt de udstillede genstande.

I oktober 2007 lancerede Rudersdal Kommune et arbejdsanganalyseprojekt. Projektet, der iværksættes af Kommunernes Landsforenings Konsulentvirksomhed (KLK), sigter imod en optimering af tunge og uhensigtsmæssige arbejds gange i kommunens forvaltningsområder og institutioner. I forbindelse med dette projekt fungerer stadsarkivar *Martin Dahl* som intern konsulent sammen med 24 andre ansatte i Rudersdal Kommune. *Martin Dahls* funktion som konsulent i kommunens arbejdsanganalyseprojekt medvirker til at udvikle Stadsarkivets kontakter til kommunens ansatte og til at udbrede kendskabet til Stadsarkivet i kommunen.

FREMTIDEN

Fremtiden for Søllerød Stadsarkiv er i skrivende stund (januar 2008) uafklaret, idet arkivets nuværende finansieringsperiode, den indledende opbygningsfase, slutter den 15/3 2008. Stadsarkivet har ved udgangen af 2007 udarbejdet en statusrapport for Søllerød Stadsarkiv med forslag til etablering af et permanent stadsarkiv. Forslaget lægger op til en etablering af et Rudersdal Stadsarkiv pr. 16/3 2008, som skal varetage bevaring og kassation af samtlige arkivalier fra Søllerød, Birkerød og Rudersdal Kommuner. Rudersdal Stadsarkiv skal ifølge forslaget varetage kommunens papirbaserede såvel som elektroniske arkivalier. Forslaget forventes behandlet af Økonomiudvalget i begyndelsen af 2008.

Til forslaget om etablering af et permanent stadsarkiv hører en strategi for, hvordan Rudersdal Stadsarkiv skal håndtere og bevare elektronisk lagrede data. Langt størstedelen af den kommunale administration foregår i dag på elektroniske medier, hvilket nødvendiggør en langsigtet bevaringsstrategi på området, så de elektroniske data også kan læses i fremtiden. Såfremt det permanente stadsarkiv vedtages i 2008, vil Stads-

NEA

arkivet indgå i Netværket Elektronisk Arkivering (NEA), der drives af Københavns Stadsarkiv, og som ikke bare sikrer de elektroniske datas fremtidige læsbarhed, men også sikrer den kommunale histories forankring i kommunen. I stedet for at overdrage det elektroniske arkivmateriale til Statens Arkiver, som nogle kommuner har valgt, vil Stadsarkivet – efter bearbejdning af materialet – til enhver tid kunne ekspedere i de elektroniske data og stille materialet til rådighed for kommunens forvaltning, borgere og forskere.

Velordnet ser det ud, med kommunelogo og rygtekster med nødtørftige oplysninger om kassernes indhold – og velordnet det er det da også. Men der kommer hele tiden mere arkivmateriale til.

Lokalhistorisk Center – Rudersdal Museer

Beretning 2007

af Morten Trommer

Byhistorisk Arkiv har fra 1. januar 2007 skiftet navn til Lokalhistorisk Center – Rudersdal Museer. Dette skete i forbindelse med at den ny Rudersdal Kommune blev en realitet. Kommunalreform og opbygning af Søllerød Stadsarkiv har også i 2007 sat sit præg dagligdagen. Stadsarkivet har siden 2006 haft base på Byhistorisk Arkiv. For at få plads til det øgede personale og de nye arbejds gange, måtte der ændres på de eksisterende arbejdspladser. Lederkontoret blev nedlagt og bruges nu til arkivformål og en del af magasinrummet blev omdannet til et åbent kontorlandskab.

Arkivet har, indtil Søllerød Stadsarkiv blev oprettet, modtaget Søllerød Kommunes ældre arkivmateriale. En del af dette materiale, samt mandtalslister, sogneråds- og kommunalbestyrelses-protokoller befinder sig stadig på Lokalhistorisk Center og vil ved ekspeditioner kunne fremhentes straks. Resten af de kommunale arkivalier befinder sig på magasin og skal bestilles. Bestilling og brug af det kommunale materiale finder sted på Lokalhistorisk Centers læsesal. Fremover vil Lokalhistorisk Center stadig modtage, registrere og opbevare fotos, billed- og lydoptagelser, kortmateriale, bygningstegninger samt scrapbøger o.l. fra den del af Rudersdal Kommune, der tidligere hørte til Søllerød Kommune.

Henvendelser

Arkivet har i 2007 haft 2.759 henvendelser fra private borgere, virksomheder, foreninger og institutioner. Forespørgslerne har over hele året fordelt sig på følgende måde: Personlige 1128, telefonisk 1306, pr. mail 298 og pr. brev 27. Antallet af gæster til arkivets udstillinger kan ikke gøres op, da det ikke er muligt at tælle besøgende på udstillingsarealet udenfor arkivet. Sammenlignet med tallene fra sidste år, har arkivet haft en betydelig nedgang i henvendelser pr. e-mail. Dette hænger sammen med, at arkivets mail-postkasse først har virket fra august måned. Fejlen opstod ved årsskiftet i forbindelse med ibrugtagelsen af arkivets nye e-

mail adresse. Posten kom ikke igennem til arkivet, men forsvandt ud i cyberspace. Adressen er på plads nu og vores e-mail virker. Vi kan kun håbe på at brugerne, selv om de ikke har fået svar på tidligere e-mails, ikke giver op og prøver igen.

LOKALHISTORISK CENTER

Ved overgangen til Rudersdal Kommune og med arkivets nye navn, er det på sin plads at fremhæve nogle områder af Byhistorisk Arkivs virke fra dets start på Gl. Holtegaard i 1983 til i dag. Værd at bemærke er, at der er sket en mærkbar stigning i antallet af henvendelser. I det første hele åbningsår 1984 havde arkivet 816 henvendelser, i 1996 modtog arkivet 1.091 henvendelser. Tallet er steget frem til 2006, hvor rekorden på 3.363 blev nået, altså en tredobling på ti år. Flytningen fra Gl. Holtegaard til Holte Midtpunkt kan være en medvirkende årsag til denne stigning. En anden årsag er udnyttelsen af internettet. Dette har betydet en stigning af forespørgsler fra både ind- og udland. Det har også betydet en ændring af adfærden hos arkivets gæster. Flere af de besøgende på arkivets læsesal har søgt i arkivets base og er godt forberedte hjemmefra. Det lykkes alligevel ofte ved den personlige betjening, at finde yderligere materiale somden besøgende ikke på forhånd havde kendskab til. Gæsterne på læsesalen spænder fra den almindelige borger, der lige vil vide noget om sit hus eller en vej, over slægtsforskeren, der søger sin eller andres familie, til den studerende eller videnskabsmanden, der forsker i Strindberg, Arne Jacobsen, osv. På læsesalen har arkivet modtaget besøgende fra både ind- og udland.

Fotosamlingen har altid været arkivets største aktiv. I de senere år har der været en øget efterspørgsel på vores fotos udefra. De fleste som illustrationer til bogudgivelser og tidskriftsartikler, men også til dokumentarfilm, hjemmesider, jubilæer, osv. Især har der været en stigning i henvendelser fra både firmaer og privatpersoner, der ønsker et print eller affotografering af et foto fra arkivets samling.

ARKIVSAGER

I 2007 har arkivet oprettet 217 indkomstjournaler. Det meste er nyttilkommet materiale, fordelt på følgende måde:

Personarkiver: 25

Foreningsarkiver: 15

Erbvervsarkiver: 7

Kommunale forvaltninger og institutioner: 14

Andre institutioner: 4

Samlinger: 3
Kort og bygningstegninger: 14
I alt 82 arkivfunds
Fotos: 12 albums samt 596 enkeltfotos
Film: 4
Video og dvd: 19
Lydbånd: 8
Cd-rom: 7

Hertil kommer en ikke opgjort vækst i bog- og småtryksamlingen.

AFLEVERINGER

Som det kan ses på antallet af tilkomne journaler, er lysten til at aflevere materiale til arkivet stadig stor. Lokalhistorisk Center har modtaget mange interessante afleveringer i 2007. Her er en kort beskrivelse af nogle af disse.

Forfatteren

Arkivet modtog i 2007 materiale stammende fra forfatteren Palle Rosenkrantz. *Palle Rosenkrantz* (1867-1941) er måske bedst kendt for sine krimi-

Arkivet har modtaget et stort materiale fra forfatteren Palle Rosenkrantz. Foto 1914.

Et ungdomsbillede af Hans Jørgen Jensen, der senere blev socialdemokratisk kommunalbestyrelses- og folketingsmedlem.

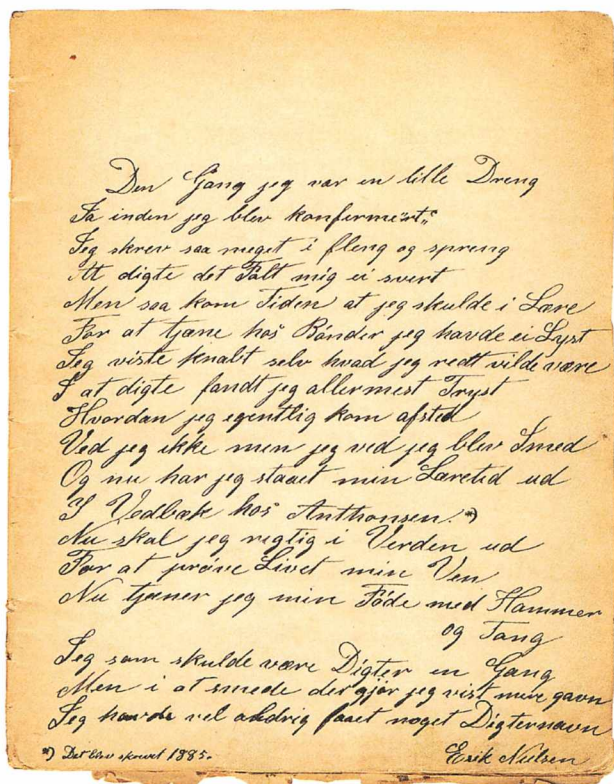
nalromaner, men udover disse havde han en stor produktion indenfor andre genrer. Han var meget interesseret i retspleje, han skrev teaterstykker og radiospil. Han skrev personalhistorie med morsomme karakteristiker af medlemmerne af regeringen og rigsdagen. En mærkesag var bevarelsen af de gamle herregårde og den kultur, der knytter sig til dem. Værd at nævne er Palle Rosenkrantz' egne erindringer, hvor han morsomt og elegant beskrev sig selv og sin samtid. Materialet, der er sjældent velbevaret og righoldigt, består blandt andet af forfatterens noter til egne værker, håndskrevne manuskripter, artikler og bøger. Hertil kommer en del materiale om Palle Rosenkrantz skrevet af andre. Det omfattende materiale er skænket arkivet af Palle Rosenkrantz' barnebarn, Bente Arendrup.

Politikeren

I juni hentede arkivet afdøde socialdemokratiske folketingsmedlem *Hans Jørgen Jensens* arkiv hos funktionærforbundet i Uppsalagade i København. Den store aflevering omfatter materiale fra Hans Jørgen Jensens langvarige virke som socialdemokrat, bl.a. kan nævnes AOF, Sygekassen, Nærum Andelsbageri og afholdsbevægelsen. Derudover materiale fra Socialdemokratiet i Søllerød og Folketinget. Det omfattende materiale, der fyldte 20 flyttekasser, skal sorteres, ompakkes og registreres, en proces, der vil strække sig over nogen tid.

Poeten

Fra Eric Christiansen, der er bosiddende i Oxford, England, har arkivet modtaget "Erik Nielsens dagbog. Nedskrivelse af mine tanker 1/3 – 14/4 1888", samt et hefte "Digte og sange 1885". Dagbogen og nogle af digtene er skrevet af givers morfar Erik Nielsen fra Holte, der levede fra 1866 til 1940. Som Eric Christiansen selv skriver i det medfølgende brev, giver dagbogen et udmærket billede af "stemningen i mellem de unge fattig-fine optimister paa landet under Estrups regering".

Fra Oxford i England modtog arkivet en dagbog og nogle digte skrevet af Erik Nielsen fra Holte. Digtene er skrevet i 1885 og nogle år frem. Her er første digt i heftet.

Radiomanden

Claus Epe, Vedbæk Radio, har afleveret 13 videobånd med optagelser fra Vedbæk. Blandt disse er et bånd, der blev brugt til et arrangement afholdt på Vedbæk Sognegård i februar 1987. Båndet, der er produceret af Claus Epe og skomager Aage Hansen i 1986, indeholder bl.a. tre s/h film optaget omkring 1950 af ingeniør Ortmann, der boede i Vedbæk og var en ivrig amatør fotograf. Disse film er kommenteret af fisker Hugo Olsen i en samtale med Claus Epe og Aage Hansen. Ortmanns film med kommentarer findes på Rudersdal Museers jule-dvd, "Vedbæk og fiskerne".

PERSONALE

Morten Trommer er fortsat konstitueret leder af Byhistorisk Arkiv i 2007. Dorte Elklint er arkivsekretær. Jan Krønert har siden februar været ansat 27 timer om ugen.

Arkivets frivillige har igen i år ydet en stor indsats. Det drejer sig om *Jørgen Vagn Jensen* og *Jørgen Berg*. Sidst på året har arkivet fået en ny frivillig medarbejder, *Niels Poppenbøll*, der vil stille sin store ekspertise indenfor grafiske emner og fotografering til rådighed for arkivet.

DIGITALISERING

Arkivet har 10. maj taget en ny version af registreringsprogrammet Basis i brug. Der er ofte indkøringsvanskeligheder ved ibrugtagelse af nyt software og da Basis2 er et pilotprojekt i samarbejde med firmaet Habilis Software har fejl i programmet ikke kunnet undgås. Det har betydet mange afbrydelser og vanskeligheder ved registreringen. F.eks. har arkivets personale, siden programmets ibrugtagen, kun kunnet registrere fotos på én computer. Programmet er dog ved at være på plads og vi forventer os meget af den nye version Basis2, med dens mange forbedringer. Især den nye søgeflade på internettet vil være en mærkbar forbedring i forhold til brugerne. Overgangen fra Søllerød- til Rudersdalcomputere er endnu ikke tilendebragt. Før dette er helt på plads, forhåbentlig i løbet af 2008, kan internetdelen af Basis2 ikke blive taget i brug.

Internettet

Opdatering af arkivets samlinger til nettet er gennemført i 2007. Den løbende ajourføring har dog stødt på visse vanskeligheder grundet omstruktureringen af EDB i Rudersdal Kommune. Af samme grund har den nye forbedrede søgeside til registreringsbasen måtte udskydes.

Fotos

Registreringen af arkivets fotosamling er stort set tilendebragt. Tilbage er enkelte rester af den gamle samling, deriblandt dubletter og uidentificerbare fotos. Nu forestår det store arbejde med korrekturlæsning og finpudsning af teksten i Basis2. Jan Krønert er i gang med indscanne arkivets fotosamling efter de nye standarder for digitale billeder.

Kort

Niels Poppenbøll, er begyndt en digitalisering af arkivets kortsamling. Dette vil betyde en øget tilgængelighed til glæde for borgerne.

Film

Vi er mange der kan huske dem, fædrene med deres småfilmskamera, jagtende gode optagelser. De var overalt i 1950'erne og 60'erne. Første skoledag, skoleidrætsdage, fødselsdage, udflugter, ferier, osv. Disse film

Arkivet er interesseret i de mange film, der findes i private hjem kommer frem i dagens lys.

lever en hensygnende tilværelse gemt i klædeskabe og pulterkamre. Et materiale, arkivet er meget interesseret i kommer frem fra gemmerne, til gavn for eftertiden. Et kommende projekt er en indsamlingskampagne af smalfilm kombineret med en nyordning af videobånd- og filmsamlingen med samtidig overspilning til digitale medier. Et sådant tiltag vil være en stor og spændende udfordring for arkivet. Opbevaring af film stiller høje krav til de omgivelser de opbevares i. Krav der, for de fleste arkiver, er svære at honorere. Selv ved en optimal opbevaring er film kemisk ustabile og nogle filmtyper opløser ad åre sig selv. Det er derfor anbefalelsesværdigt at få overspillet filmsamlingen til digitale medier. Film, der er ved at forsvinde, kan ofte restaureres digitalt, men dette er kostbart. En digitalisering må også anbefales, når det drejer sig om videobånd. Her gør de mange videoformater, hvoraf de fleste ikke eksisterer længere, det stadig vanskeligere at få overspillet de ældste af slagsen. Optagelserne på videobånd forsvinder også indenfor en årrække. Digitalisering af film- og videosamlingen skal derfor ske hurtigst muligt. De første af arkivets film og videobånd er digitaliseret i løbet af 2007, men digitalisering af film og båndsamlingen er en proces, der er ekstra ressourcekrævende, både i form af personale og økonomi.

Digitalisering

Ovennævnte gør sig ligeledes gældende, når det drejer sig om fotografier. Negativer reagerer på samme måde som film. Positiver kan bl.a. ved ukorrekt behandling i mørkekammeret forsvinde helt eller delvis. Det må derfor anbefales at scanne de “analoge” fotos. Scanningsprocessen er, som digitaliseringen af film, meget ressourcekrævende.

Lyd

Lydbåndssamlinger kræver ligesom filmsamlingen en digitalisering indenfor en kortere årrække. Lydbåndene vil dog kunne tages sidst, da det stadig er muligt at afspille disse på gængse båndoptagere.

Aviser

En digitalisering af Arkivets avissamling trænger sig på, da aviserne efterhånden er så “møre”, at de ikke kan tåle at blive brugt. Arkivet har indhentet tilbud på arbejdet og håber på at indlede processen i 2008.

Med en digitalisering af de analoge medier og da en stor del nutidens medier er digitale, vil der opstå nye krav til opbevaring og brug. Digitale medier er skrøbelige og krævende at opbevare. De skal fornyes for at kunne læses. Der regnes med en levetid på en CD-rom på 2-3 år. Nye lagringsmedier kræver hele tiden konvertering til nye standarder. Så en af fremtidens store udfordringer for Lokalhistorisk Center vil være indsamling, modtagelse og opbevaring af elektroniske medier, især i form af elektroniske billeder og digitale film.

FORMIDLING

Arkivet har i 2007 fortsat samarbejdet med projektmedarbejder ved kommunens ældrecentre, *Lotte Laulund*, bl.a. har samarbejdet udmundet i udstillingen “*Fabriksliv – glimt fra livet på fabrikkerne i Nærum*” på Lokalhistorisk Center i begyndelsen af 2007.

Arkivet havde den 20. marts 2007 besøg af en 8. klasse fra Rudersdal Lilleskole. Emnet, der var Holteegnens historie med udgangspunkt i stedets geografi, var aftalt med læreren på forhånd og besøget indgik i klassens læseplan.

Arrangementer for børn

Lokalhistorisk Center har i 2007 afholdt flere arrangementer for børn. Under Rudersdal Kulturdage havde arkivet i forbindelse med åbningen af udstillingen, “*Dit Byvåben – før og nu*” arrangeret en tegnekonkurrence, hvor børn i alle aldre kunne komme med deres forslag til et byvåben. Desværre ønskede ingen af udstillingens gæster at bidrage med en tegning. Derudover har arkivet samarbejdet med børnebiblioteket i Holte, om fællesarrangementer for børn, i 2007 omkring “Industrikulturåret” og “Historiens dag”.

TVÆRINSTITUTIONELT SAMARBEJDE

Samarbejdet med børnebiblioteket i Holte fortsætter i 2008. Dette sker ved arrangementer både på Historiens dag og i kulturdagene.

“Kulturarvs kontakt Øresund”

Arkivet er med i “Kulturarvskontakt Øresund”, et netværk af kulturhistoriske institutioner i Øresundsregionen. Formålet er at formidle kontakter på tværs af Øresund mellem arkiver, biblioteker, museer, universiteter og andre institutioner, som arbejder professionelt med kulturhistorie.

Ved udgangen af 2007 er arkivet blevet medlem af foreningen Forum for Nordsjællands natur og kultur, der bl.a. har som formål at formidle et fagligt samarbejde på kulturarvsområdet i hele den nye region. Foreningen er for såvel (lokal)museer som arkiver.

Arkivet har, sammen med 250 andre arkiver, museer m.fl., bidraget til DVD-værket “*DanmarksHistorie*”.

Fabriksliv

- glimt fra livet på
fabrikkerne i Nærum

31. januar til 31. marts 2007

Udstillingen om fabrikkerne i Nærum blev en stor succes. Mange tidligere medarbejdere mødtes på udstillingen for første gang i mange år. Billedet på udstillingsplakaten er Nærum Nylon i 1956.

UDSTILLINGER

Årets første udstilling var *“På talefod med fortiden”*. Udstillingen blev forlænget til 26. januar 2007.

Fabriksliv i Nærum

Fra 30. januar til 2. april 2007 vistes udstillingen *“Fabriksliv – glimt fra livet på fabrikkerne i Nærum”*. Den var resultatet af et samarbejde med Lotte Laulund, Vangebo Centret. Kulturministeriet havde udpeget 2007 som Industriklutrens år. I den anledning havde Lotte Laulund samlet en gruppe ældre borgere, der beskæftigede sig med *“Industrierne i Nærum efter 2. verdenskrig”*. Udstillingen bestod udover diverse billedmateriale, reklamer, tryksager o.l. af nedskrevne erindringer fra livet på fabrikkerne. Derudover kunne arkivet vise en lille film bestående af fraklip fra en reklamefilm for Nærum Nylon. Filmstumperne var omhyggeligt sat sammen af en tidligere ansat på fabrikken. Udstillingen var en stor pub-

Birkerød Kommunes borgmesterkæde.

DIT BYVÅBEN - FØR OG NU

RUDERSDAL
KOMMUNE

14.09 - 08.12.07

Lokalhistorisk Center - Rudersdal Museer
Biblioteket. Holte Midtpunkt 23. 2840 Holte.

Årets sidste udstilling beskrev baggrunden for Sollerød og Birkerøds byvåben og tilblivelsen af Rudersdals kommunevåben.

likumssucces, hvor mange gamle medarbejdere fra især Nærum Nylon og Brüel & Kjør mødtes for første gang i mange år. Der blev udvekslet minder og fortalt historier fra "gamle dage".

Havarthigården

Fra 20. april til 7. september 2007 vistes "*Havarthigården – historien om Hans og Hanne Nielsen og mødet mellem håndværk og industri*". En udstilling der som den forrige var arrangeret i forbindelse med "Industrikulturåret". Historien om ægteparret Nielsen og Havarthigården giver et enestående, lokalhistorisk indblik i industrialiseringen af det danske landbrug.

Byvåben og symboler

Fra 14. september til 20. december 2007 vistes udstillingen "*Dit Byvåben – før og nu*". Udstillingen beskrev baggrunden for Sollerøds og Birkerøds byvåben og viste processen omkring udvælgelsen og tilblivelsen af Rudersdals nye kommunevåben. Udstillet var blandt andet de to borgmesterkæder fra henholdsvis Birkerød og Sollerød Kommune. Ud over den spændende udstilling, kunne de besøgende nyde et stykke "Rudersdalchokolade", det var et lille stykke mørk chokolade pakket ind i papir med tryk af Rudersdals Kommunevåben. At dømme efter det spiste antal chokolader var der rigtig mange besøgende til udstillingen. Der blev spist ca. 400 stk. chokolader, mens udstillingen blev vist.

FREMTIDEN

Kommunalreformen har fortsat præget dagligdagen i 2007. Den fremtidige arkivstruktur i Rudersdal Kommune er ved udgangen af 2007 endnu ikke på plads. Dette er dybt beklageligt og skulle gerne ske i løbet af 2008, så fremtidens opgaver kan planlægges.

Som tidligere nævnt har Lokalthistorisk Center oplevet en tredobling af henvendelser på ti år, dette må tolkes som en øget interesse for at bruge arkivet og dermed lokalhistorien. For at fortsætte denne succes og gode udvikling, gælder det om hurtigt at forankre arkivernes eksistens i den nye kommune. Arkiverne skal være en naturlig del i borgernes valg af kulturtilbud. De skal have en plads i borgernes bevidsthed, så de dermed bliver det naturlige sted at henvende sig, når det drejer sig om lokalområdets historie og kultur.

Historisk-topografisk Selskab for Søllerødegne

Årsberetning for 2007

af Anita Mikkelsen

Det har været et godt år for Historisk-topografisk Selskab. Der har været stor interesse omkring arbejdet for lokalhistorien, og mange nye medlemmer har meldt sig ind i Selskabet. 2007 har også været et år med mange arrangementer.

Bestyrelsen har haft et ønske om, at Selskabet skulle fremtræde mere synligt, så flere kunne få kendskab til og interesse for historie og specielt lokalhistorien.

Selskabet har derfor været initiativtager til en række arrangementer, som har været åbne for alle borgere og tillige har henvendt sig direkte til børnefamilier, som sædvanligvis ikke udgør nogen stor gruppe af vores medlemskreds. Det må siges i nogen grad at have været en succes.

ÅBNE ARRANGEMENTER

Det er vores arrangementsgruppe, bestående af *Birgitte Schjerning Poulsen*, *Henrik Støtt* og *Søren Petersen*, der skal have æren for de vellykkede møder. I foråret var der et påskearrangement, Palmesøndag, hvor børn og voksne var inviteret til at høre om påsketraditioner, og hvor de fik lejlighed til at dekorere æg og lege gamle påskelege som fx æggetrilning. Det foregik i Søllerød Sognegård i samarbejde med Menighedsråd og Rudersdal Museer. Omkring 80 deltog og sluttede af med at se museets aktuelle udstilling, der viste fine samlinger af æggebægre.

*Samarbejdet med
sognegården*

Vi har de sidste par år udbygget vort gode naboskab til Søllerød Sognegård og *Georg Lund*, formand for menighedsrådet. Vort efterårsarrangement omkring Allehelgen foregik derfor helt naturligt i og omkring sognegård og kirkegård. 45-50 børn og voksne udhulede ikke græskar, men danske sukkerroer, til roemænd, fik fortalt om baggrunden for aftenen, satte lys i og gik i en lang række med tændte lygter en tur rundt om kirken og på kirkegården. Det var en utrolig flot stjerneaften, og *Peter M.M. Christensen* fra museet skabte den rette stemning med sine fortæl-

Søndag den 4. november markerede foreningen i samarbejde med Museet, Søllerød Sogns Menighedsråd og Kommunens Kulturkonsulenter Allehelgen i Søllerød Sognegård. Vi ville gerne markere den gamle mærkedags danske tradition som modstykke til den omsiggribende amerikanske "Halloween". I Sognegården skar en stor gruppe børn og voksne roelygter af gode danske sukkerroer (som i øvrigt også kunne spises), inden vi gik på kirkegården og hørte uhyggelige historier i roelygternes skær.
Foto: Kirsten Schmidt.

linger om tidligere tiders tro/overtro og de GYS, som knyttede sig til stedet.

JULEMARKED PÅ HAVARTHIGAARDEN

Året 2006 sluttede vi af med forsøgsvis at deltage i et julemarked afholdt på Havarthigaarden. Det var et ønske om at kunne præsentere vores gode arbejde for en bred kreds af borgere, ikke mindst nogle, som ikke kendte Selskabet i forvejen. Igen i 2007 sagde vi ja til at deltage i julemarkedet. De fleste af bestyrelsesmedlemmerne medvirkede. Længs en endevæg havde vi ophængt en række fotostater af kendte og mindre kendte lokalhistoriske steder. De vakte interesse hos gæsterne og gav bestyrelsesmedlemmerne lejlighed til at fortælle mere om Søllerøds fortid og om Selskabets virke. En række af vore publikationer blev solgt til julepriser, og et pænt antal gæster meldte sig ved den lejlighed ind i vort selskab.

ANDRE ARRANGEMENTER

*Industrikulturens
år*

I det foregående har jeg omtalt en række arrangementer, som vi ikke tidligere har haft i Selskabet, men året har også budt på mere velkendte former for tilbud til medlemmerne.

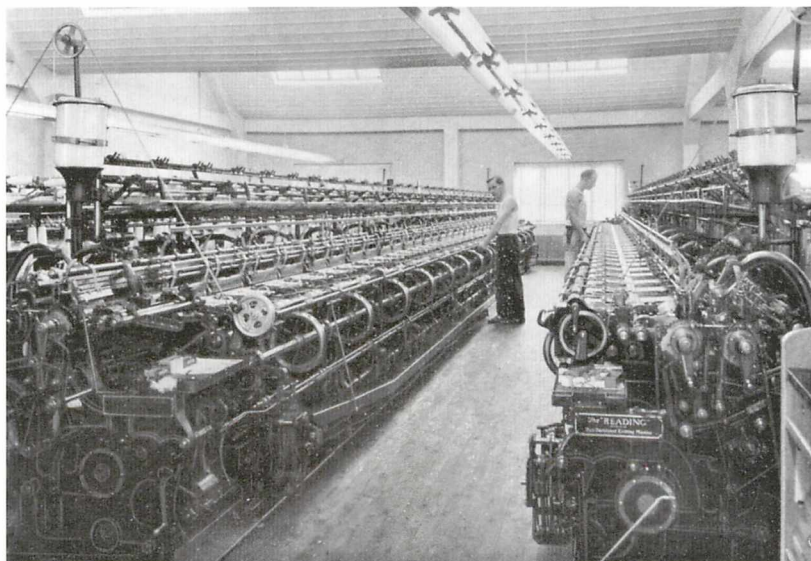
2007 blev udnævnt til Industriklutturens år. Derfor startede året med foredraget "Industrien på Søllerødeggen", der blev afholdt på Havarthigaarden. Her levedegjorde *Niels Peter Stilling* Søllerød Kommunes aktive erhvervsfortid inden for en lang række brancher, helt frem til "Nærum Nylon" og "Brüel og Kjær". Mange af de spændende billeder affødte også stor spørgelyst blandt de ca. 80 fremmødte, deriblandt en del, der selv havde haft deres arbejde på nævnte virksomheder.

*Caroline
Mathildestien*

Foråret bød også på en fodtur langs Caroline Mathildestien. Det var et fællesarrangement mellem Hørsholm Egns Museum og Selskabet, hvor museumsinspektør Lisbet Hein var guide på den første del af turen, og *Peter M. M. Christensen* fra Rudersdal Museer på den sidste del. Turen startede ved Ridehuset i Hørsholm og sluttede på Frydenlund, hvor en bus bragte deltagerne tilbage til Hørsholm. Det var en interessant vandring ad Caroline Mathildes og Struensees ridesti, endog begunstiget af dejligt vejr.

KØBENHAVNSKE ARRANGEMENTER

I år har vi inviteret til hele 3 ture til København, 2 besøg i Grevinde Danners vinterresidens og et i Frédéric de Coninck's vinterpalæ. Besøgene

2007 var af kulturministeriet blevet udpeget som "Industriklutturens år". Det blev naturligvis markeret over hele landet. Nærum Nylon var en af de lokale industrier, som der naturligt blev sat nogen fokus på. Billedet fra omkring 1950 viser de store strikkemaskiner, indkøbt for amerikansk Marchall-hjælp. Historisk Arkiv for Rudersdal Kommune.

har været med til at udbygge vort kendskab til et par særdeles markante personer fra Søllerødegne.

Grevinde Danners københavnske bolig

Både forår og efterår besøgte vi lejligheden i Ny Vestergade 13, som Grevinde Danner købte og beboede efter Frederik VII's død. Lejligheden er indrettet i 1850'erne af Gottlieb Bindsbøl med pompejansk interiør udført af tidens førende dekorationsmaler Georg Hilker tillige med malerne Constantin Hansen og P.C.Skovgaard. Det er et af de få steder, hvor denne måde at indrette sin bolig på er bevaret. Lejlighed og ejendom ejes af Dansk Arbejdsgiverforening, der er kun plads til 25 ad gangen, og der er ikke almindelig adgang. Det var ejendomsinspektør Poul Lerche, der fremviste lejligheden på forårsbesøget og undertegnede, som fortalte om de spændende pompejanske stuer og malemåden ved efterårsarrangementet.

Frédéric de Coninck's palæ

Moltkes Palæ, som ejes af Håndværkerforeningen, var engang storkøbmand Frédéric de Coninck's vinterpalæ. Sidst på året fremviste Niels Peter Stilling nogle af salene og fortalte spændende om Erik Pauelsens enestående landskabsmalerier, ikke mindst to kæmpestore vægstykker. De forestiller ligesom en række dørstykker og andre malerier i palæet partier fra Næsseslottet og parken. Frédéric de Coninck fik malet disse utrolige billede i 1785-86 til sit vinterpalæ i byen, hvor vi stadig ser et af Søllerøds smukke områder ved sommertid, midt i København.

Det var nødvendigt med tilmelding til arrangementerne. Interessen har været stor, så desværre måtte vi skuffe nogle, men ca. 50 medlemmer deltog i besøget både i Moltkes Palæ og Grevinde Danners lejlighed.

Sensommer- udflugten

Den årlige sensommerudflugt var arrangeret som en tur til 2 herregårde væsentlig forskellige af udseende og alder, Gammel Kjøgegaard og Gjorslev. Gammel Kjøgegaard, opført 1791, har bl.a. været knyttet til slægten Carlsen-Lange og dermed også til Grundtvig, som blev gift med Ane Marie Carlsen. Niels Peter Stilling havde formidlet et besøg inden for i den smukke ejendom, som ikke normalt er offentlig tilgængelig. Til besøget hørte også en spadseretur op til den stemningsfulde "Claras Kirkegård" på Køge Ås, hvor familien, inklusiv Grundtvig, ligger begravet. Efter frokosten i Køge Havn fortsatte man til Stevns, til Gjorslev, opført i slutningen af 1300-tallet og stadigvæk med spændende middelalderlige rum. En dejlig tur med Niels Peter Stilling som engageret guide.

Der har hvert år været mange af vore medlemmer, som har haft lyst til at deltage i vores sensommerudflugt. Det er vi meget glad for, men naturligvis kede af, at der ikke er plads til alle. I år var vi 80 deltagere, det maximale i bussen, men endnu mere væsentligt, det absolut største antal,

Sensommerudflugten 2007 gik til bl.a. til Gammelkjøgegaard, som her ses fra parksiden. Vi var begunstiget af et glimrende vejr som ikke mindst kom os til gode på den friske spadserertur til Grundtvigs gravsted. Foto: Kirsten Schmidt.

når man skal bese forskellige interiører. En opdeling i grupper er tit nødvendig, men her er der også grænser, hvis ikke ventetid m.m. skal blive for stor. Vi må derfor fortsat lade “først til mølle” princippet gælde.

GENERALFORSAMLINGEN DEN 31. MAJ 2007

Årets generalforsamling blev på mange måder en god aften, men også en overraskende aften. Mindst 150 havde fundet vej til Søllerød Sognegård, flere kunne den heller ikke rumme. Generalforsamlingen havde været fint omtalt i den lokale presse, både med indkaldelse og foromtale af det foredrag, som skulle afslutte aftenen, “Besættelse, belejring og bombardement 1807”. Museumsinspektør *Jakob Seerup* fra Orlogsmuseet havde lovet at berette om det engelske angreb på Danmark for 200 år siden. Desværre skete der, hvad der ikke må ske, at foredragsholderen udeblev. Derfor skal stor ros tilfalde Niels Peter Stilling, at han i løbet af pausen fik samlet tanker og materiale til et inspirerende indslag om samme emne.

Selve generalforsamling forløb helt, som den burde med tidligere formand *Erik Helmer Pedersen* som dirigent. Alle beretninger blev godkendt

Frokosten blev indtaget på den hyggelige "Skipperkroen" i Køge Havn, hvor vi blev bevertede i den overdækkede gårdhave. Foto: Kirsten Schmidt.

efter en god debat med forsamlingen. Regnskabet fik decharge med den tilføjelse, at sensommerudflugten principielt burde holdes udgiftsneutral. En gymnasieelev afleverede en side strøtanker, der måske kunne være med til at øge interessen hos de unge. Disse har senere været bearbejdet i bestyrelsen.

Carl Steen Berggreen, Henrik Støtt og Ole Sørensen var ifølge vedtægterne på valg og blev genvalgt, suppleanterne *Ernst Goldschmidt* og *Søren P. Petersen* blev valgt til bestyrelsen. Som nye suppleanter valgtes *Jørgen Langebæk* (medforfatter af monumentguiden) og *Tom Olsen*, havnefoged i Vedbæk. Bestyrelsesmedlemmerne *Gunnar Wallevik*, som har siddet i vores bevaringsudvalg, og *Grethe Thystrup*, som har været vores sekretær, ønskede ikke genvalg. Jeg takker dem hermed for et fint stykke arbejde for vores selskab.

D-DAG I VEDBÆK 1807

Efteråret var i høj grad præget af den engelske landgang for 200 år siden, der fandt sted akkurat her i vores del af landet, ud for Vedbæk. Rudersdal Museer havde arrangeret en storslået gentagelse ved havnen med delta-

gelse af britiske soldater fra Durham i autentiske uniformer med historiske våben og danske soldater, såkaldte sortkrudtsskytter, som forsøgte at forsvare kysten mod invasionen. Ud over dette sceneri viste Rudersdal Museer en overordentlig flot udstilling, som fokuserede på den rolle, som storkøbmanden Frédéric de Coninck kom til at spille i konflikten. Der var arrangeret 2 omvisninger, "Gå-hjem møder", specielt for Historisk-topografisk Selskab.

Efteråret bød også på det foredrag, som Jacob Seerup skulle have holdt på vores generalforsamling, "Besættelse, belejring og bombardement 1807". Der var lagt op til, at det skulle efterfølges af en diskussion af den danske neutralitetspolitik og dens konsekvenser i perioden. Det var et interessant foredrag og efterfulgt af megen faglig meningsudveksling mellem Jakob Seerup og publikum, som desværre var fåtalligt, 25-30 personer.

BEVARINGSUDVALGETS ARBEJDE

Året 2007 har, trods megen aktivitet i øvrigt som følge af kommunens strukturreform, ikke affødt vedtagne lokalplaner. Der har dog været tale om deltagelse i en besigtigelse af husrækken ved Skodsborg Strandvej 160-220 (foran Skodsborgparken) i forbindelse med byggeplaner for de ældste huse i rækken. Indtil videre står husene endnu, idet en lokalplan forventeligt vil sikre bebyggelsens i alt væsentligt harmoniske ydre. Omdannelsen af Nærum Hovedgade til et attraktivt butiksstrøg er ganske roligt skredet frem og i 2007 gennemført mellem Nærumgårdsvej og Bystykket. Selskabets bevaringsudvalg har fulgt arbejdet med glæde, og ser frem til det fortsatte arbejde fra Nærumgårdsvej mod vest, ikke mindst det grønne område ned mod gadekæret.

MONUMENTGRUPPEN

Arbejdet i partnerskabet mellem Kommunen og Selskabet for at vedligeholde og renovere vore monumenter fortsætter, og et synligt resultat blev renoveringen af Frederik VII's Grotte i Skodsborg. Augustinus Fonden finansierede en istandsættelse af den unikke grotte, og sammen med Skodsborg Sundhedscenter blev dette festligholdt.

Grundlovsdag den 5. juni blev Grotten genindviet. Historisk-topografisk Selskab havde inviteret sine medlemmer med flere til en festlig sammenkomst, hvor Niels Peter Stilling fortalte om Grotten og Skodsborg i tiden, hvor Frederik VII's og Grevinde Danner residerede der om sommeren. Skodsborg Sundhedscenter var værter for forfriskninger, og Partnerskabet fik lejlighed til at fortælle om arbejdet for vore monumenter.

Grundlovsdag markerede Selskabet i samarbejde med Rudersdal Museer og Skodsborg Kurhotel og Spa ved at præsentere den nyistandsatte Frederik 7's Grotte for en talrig forsamling. Museumsleder Niels Peter Stilling måtte kravle i højden for at blive hørt af alle, da han fortalte grottens historie. Foto: Peter M.M. Christensen.

Dette ser Selskabet og Kommunen gerne vokse og fremover ende med renoveringer i lighed med denne i Grotten. Det blev et dejligt tilløbsstykke – henimod 300 nød godt af Sundhedscentrets gæstfrihed.

Fra september har Birkerød Lokalhistoriske Forening deltaget i møderne i monumentgruppen, og der er foretaget en registrering af de monumenter, som findes i den nordlige del af Rudersdal Kommune. Denne registrering er nu ved hjælp fra Birkerød blevet yderligere beskrevet. Selskabet ser frem til et godt samarbejde også på andre områder.

HISTORIENS DAG

Historiens dag er en tilbagevendende landsdækkende mærkedag støttet af Kulturavstyrelsen. Søndag den 3. juni fandt den sted og i år naturligt nok med emnet, "Industrien i børnehøjde". Sidste år, i år og igen næste år skal arrangementerne henvende sig til børn.

Søndag den 3. juni kunne man i Søllerød Sognegård se flotte bannere, der viste billeder af tidligere tiders industri på Søllerødeggen. Specielt var dokumentationen af fremstillingen af hatte på Skodsborg Hattefabrik unik. Der var desuden etableret 2 "industriværksteder", hvor børn kunne prøve henholdsvis at fremstille papir og filte små hatte. Selskabet har

været aktiv deltager i planlægning og gennemførsel af arrangementet sammen med først og fremmest Rudersdal Museer, kommunens børnekulturkonsulenter og Søllerød Sognegård.

SØLLERØDBOGEN

Historisk-topografisk Selskab ved, at det er af stor betydning, at vi hvert år er i stand til at udgive Søllerødbogen. Dens indhold af ny, spændende viden om søllerødeggen har betydning for at fastholde interessen for vores lokalhistorie. Søllerødbogen fremstår i år, ligesom alle andre år, som et meget smukt værk, både hvad angår indhold og layout. Dette kan Selskabet i høj grad takke redaktørerne, *Niels Peter Stilling*, *Jens Johansen* og *Peter M.M. Christensen* for; samt forfatterne, uden hvis store engagement det ikke lod sig gøre.

KONTAKT MED SAMARBEJDSPARTNERE

Selskabet har også i år modtaget tilskud fra kommunen til sit arbejde, hvad vi naturligvis er glade for.

Desuden har der været et fint samspil med bl.a. kultur- og fritidsforvaltning. Selskabet har tilbudt sig med kommentarer til den kommende kommuneplan og vil i starten af 2008 udtale sig til "Planstrategi 2007".

Selskabet er også blevet indbudt til at deltage i udarbejdelsen af en "Historierute", som en del af Rudersdalruten, og det vil helt naturligt indgå i vores interesseområde.

Ligeledes følger vi med interesse den nye forening, Rudersdal Kulturparaply, og dens arbejde for kulturen i Rudersdal.

"NYT FRA LOKALHISTORIEN"

Vores medlemsblad, som nu i en række år er udkommet to gange om året, i februar og september, er i år for første gang trykt i farver. Det er noget dyrere, men til gengæld mener vi, at det gør bladet mere indbydende og øger kvaliteten, så det ønsker vi at fortsætte med. I februarnummeret var indhæftet et eksemplar af vores nye folder om Selskabet, ligeledes trykt i farver. Den var fulgt af en opfordring til medlemmerne om at give folderen videre til andre historisk interesserede, der kunne tænkes at ville være medlem af vort selskab.

"NYT fra lokalhistorien" er et vigtigt middel til kontakt med medlemmerne, men desværre ikke så hyppigt. Jeg håber derfor, at mange også har lyst til at bruge vores hjemmeside. Vi har den som en del af museets: www.rudersdal.dk/musark. Med et klik på Selskabets navn vises videre til andre sider med oplysninger om vores aktiviteter med mere. Det er Peter

M.M. Christensen fra museet, der står for hjemmesiden og lægger meddelelser og billeder ind. Det er et værdifuldt arbejde, der her gøres for Selskabets medlemmer, og som jeg siger tak for og håber mange vil gøre flittig brug af. Samtidig vil jeg benytte lejligheden til også at takke Rudersdal Museer og dets personale ikke mindst Inge Lund Andersen, Selskabets sekretær, for et overordentligt fint samarbejde i 2007.

Selskabets regnskab 2007

af Henrik Støtt

Driftsregnskab for perioden 1. januar-31. december 2007
Balance pr. 31. december 2007

DRIFTSREGNSKAB	2007	2006	Budget 2007
INDTÆGTER			
Kontingenter	248.510,00	244.850,00	230.000
Tilskud ¹	42.000,00	42.000,00	40.000
Bogsalg ²	2.230,00	19.498,75	10.000
Monumentvedligehold, gaver	0,00	0,00	0
Renter	3.800,54	1.887,90	1.000
Indtægter i alt	296.540,54	308.236,65	281.000
UDGIFTER			
Søllerødbogen ³	156.992,50	144.748,00	142.000
Medlemsinformation ⁴	26.712,00	18.562,00	17.500
Medlemsaktiviteter ⁵	13.271,60	37.657,65	4.000
Monumentvedligehold	0,0	0,0	0
Administration ⁶	94.716,59	87.633,90	75.000
Honorarer ⁷	1.246,85	1.227,55	500
Finansielle omkostninger ⁸	4.414,08	5.722,25	4.000
Udgifter i alt	297.353,62	295.551,35	243.000
Årets resultat	- 813,08	12.685,30	38.000
BALANCE			
Egenkapital			
Egenkapital pr. 1. januar	285.419,56	272.734,26	
Årets resultat	- 813,08	12.685,30	
Egenkapital pr. 31. december	284.606,48	285.419,56	

Beholdning

Driftskonto, Nordea	207.867,93	209.853,58
Driftskonto, Danske Bank	7.474,71	7.474,71
Monumentkonto, Nordea	0,00	0,00
Indskudskonto, Nordea	68.263,84	67.402,77
Udlægskasse	1.000,0	688,50
Beholdning i alt	284.606,48	272.734,26

Holte, den 26. januar 2008

Henrik Støtt

REVISIONSPÅTEGNING

Jeg har revideret årsregnskabet for Historisk-topografisk Selskab for Søllerødeggen og har herunder konstateret, at regnskabet er i overensstemmelse med selskabets bogføring. Jeg har endvidere konstateret tilstedeværelsen af selskabets kontante beholdning pr. 31. december 2007.

Regnskabet giver efter min opfattelse et retvisende billede af selskabets resultat for 2007, dets aktiver og dets økonomiske stilling i øvrigt.

Revisionen har ikke givet anledning til bemærkninger.

Holte, den 16 april 2008

Som generalforsamlingsvalgte revisorer

Ena Berg

NOTER

	2007	2006	Budget 2007
1: Tilskud			
Tilskud Rudersdal Kommune	42.000	42.000	
Andre tilskud	0,00	0,00	0
Tilskud i alt	42.000	42.000	40.000
2. Bogsalg			
Søllerødbogen, diverse årgange	1.850,00	13.800,00	
Søllerød – som det var engang	0,00	5.885,00	
Dreng i Holte	50,00	25,00	
Limfjordsluft	0,00	0,00	
Fra Røjels Bom	0,00	0,00	
Skoleliv i Søllerød	0,00	25,00	
Brandslukning i Søllerød	0,00	375,00	
Paul Bergsøe og Kofoedsminde	0,00	0,00	

			Budget 2007
	2007	2006	
Frederic de Coninck og Dr'gård.	200,00	1.300,00	
Søllerød med malerøjne	0,00	205,00	
København-Vedbæk-Verden	200,00	700,00	
Niartharum	210,00	1.165,00	
Fra seks landsbyer til syv bydele	0,00	2.150,00	
50 år i lokalhistoriens tjeneste.	0,00	65,00	
Frederik VII og Skodsborg	0,00	20,00	
14 malerier fra Søllerødegne.	0,00	466,25	
Nærumbanen 1900-1975	0,00	410,00	
Bygn'kunst i Søllerød 1670-1970	0,00	1.140,00	
Gårdmandsliv i Gl. Holte	100,00	500,00	
Kunstkort.	0,00	0,00	
Diverse.	100,00	975,00	
Boghandlerrabatter	480,00		
Bogsalg i alt	2.230,00	19.498,75	10.000
3: Søllerødbogen			
Trykning	147.135,00	126.511,25	
Særtryk.	0,00	0,00	
Forsendelse	5.941,00	14.013,00	
Diverse.	3.916,50	4.223,75	
Søllerødbogen i alt	156.992,50	144.748,00	142.000
4: Medlemsinformation			
Trykning af "NYT".	18.675,00	10.300,00	
Forsendelse af "NYT".	8.037,00	8.103,00	
Diverse.	0,00	159,00	
Medlemsinformation i alt	26.712,00	18.562,00	17.500
5: Medlemsaktiviteter			
Sensommerudflugt			
Deltagerbetaling	21.725,00	17.775,00	
Transport	9.000,00	8.000,00	
Fortæring.	10.000,00	8.800,00	
Lokaleleje.	0,00	0,00	
Honorarer m.v.	5.760,00	0,00	
Diverse.	0,00	0,00	
Sensommerudflugt i alt.	3.035,00	475,25	0

	2007	2006	Budget 2007
Andre aktiviteter			
Deltagerbetaling	0,00	0,00	
Lokaleleje.	700,00	700,00	
Fortæring, indkøb	2.552,85	1.696,15	
Fortæring, salg.	0,00	0,00	
Honorarer m.v.	5.269,95	200,00	
Diverse.	1.713,80	35.536,75 ¹	
Andre aktiviteter i alt.	10.236,60	38.132,90	4.000
Medlemsaktiviteter i alt.	13.271,60	37.657,65	4.000
 6: Administration			
Sekretærbistand	43.301,44	42.556,80	
Porto	2.900,40	3.477,50	
Kontorartikler	7.579,85 ²	1.544,10	
Annoncer	2.396,25	0,00	
Møder	2.680,65	3.148,00	
Kontingenter	3.855,00	3.880,00	
Medlemsadministration.	31.808,00	29.062,50	
Diverse.	195,00	3.975,00 ³	
Administration i alt	94.716,59	87.633,90	75.000
 7: Honorarer m.v.			
Honorarer, tjenesteydelser m.v.	0,00	0,00	
Rejser og fortæring	0,00	0,00	
Gaver	1.246,85	1.227,55	
Honorarer i alt.	1.246,85	1.227,55	500
 8: Finansielle omkostninger			
Gebyrer, bank m.v.	4.414,08	4.022,45	
Finansielle omkostninger i alt.	4.414,08	4.022,45	4.000

1) Herunder tilskud på 35.000 kr. til daværende Søllerød Kommune til udgivelse af "Vejen til Rudersdal".

2) Herunder ny version af regnskabsprogram.

3) Herunder nyt logo i anledning af navneskiftet. Til "Historisk-topografisk Selskab for Søllerodegnen".

BESTYRELSEN FOR HISTORISK-TOPOGRAFISK SELSKAB
FOR SØLLERØDEGNEN 2007-2008

Valgt ved generalforsamlingen den 31. maj 2007

Etnolog Anita Mikkelsen, *formand*. Telefon 45 89 07 17.
Chefkonsulent Henrik Støtt, *næstformand og kasserer*. Telefon 45 42 36 81.
Cand.polyt. Søren P. Petersen, sekretær. Telefon 45 42 42 89.
Museumsinspektør Niels Peter Stilling, redaktør. Telefon 45 80 20 46.
Arkitekt m.a.a. Jens Johansen, formand bevaringsudvalget.
Telefon 45 80 20 46.
Pensioneret overlærer Ole Sørensen.
Civilingeniør Carl Steen Berggreen.
Cand.mag. Peter M.M.Christensen.
Cand.mag. Torsten Søgaard. Udtrådt af bestyrelsen december 2007.
Etnolog MK Birgitte Scherning Povlsen.
Cand.jur. Ernst Goldschmidt.

SUPPLEANTER

Tandlæge Jørgen Langebæk. Indtrådt i bestyrelsen december 2007.
Havnefoged Tom Olsen.

FORRETNINGSUDVALGET

Anita Mikkelsen.
Søren P. Petersen.
Niels Peter Stilling.
Henrik Støtt.

BEVARINGSUDVALGET

Jens Johansen, formand.
Carl Steen Berggreen.

SEKRETARIAT

Rudersdal Museer, Mothsgården, Søllerødvej 25, 2840 Holte
Telefon 45 80 20 46. · Fax 45 80 53 60
e-mail: museum@rudersdal.dk
Hjemmeside: www.rudersdal.dk/musark